

Riksdagens protokoll

2010/11:41

Onsdagen den 22 december

Kl. 09.00 – 17.49

Protokoll
2010/11:41

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 december.

2 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Tina Acketoft (FP) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. 21 december 2010 sedan Torkild Strandberg (FP) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 21 december 2010

Nina Pripp

ersättare för ordföranden

/Kerstin Siverby
sekreterare

3 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Ulf Nilsson* (FP) avsagt sig uppdraget som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Kammaren biföll denna avsägelse.

4 § Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Folkpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Tina Acketoft som ledamot i utbildningsutskottet, som suppleant i arbetsmarknadsutskottet och som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i utbildningsutskottet
Tina Acketoft (FP)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Tina Acketoft (FP)

suppleant i Europarådets svenska delegation
Tina Acketoft (FP)

5 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Maryam Yazdanfar* (S) ansökt om ledighet under tiden den 1 mars 2011–1 augusti 2011.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Meeri Wasberg* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Maryam Yazdanfar*.

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2010/11:39 om regeringens insatser för Västsahara

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig huruvida jag anser att situationen har förbättrats för västsahariska människorättsförsvarare och ifall jag avser att vidta några åtgärder, vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta mot Marocko för att de ska uppfylla sina åtaganden avseende respekt för de mänskliga rättigheterna och en folkomröstning om Västsaharas framtid samt slutligen huruvida jag, direkt eller via vår ambassad, har för avsikt att medverka vid rättegången mot Brahim Dahane och de andra fängslade människorättsförsvararna.

Regeringen ser allvarligt på situationen för mänskliga rättigheter i Västsahara och tar regelbundet upp frågan i den bilaterala dialogen med Marocko. Vi följer noggrant utvecklingen på marken, inklusive händelserna i samband med rivningen av ett tältläger utanför Laayoune i Västsahara i november.

Låt mig i det sammanhanget påminna om EU:s höga representant Catherine Ashtons uttalande den 10 november som djupt beklagar inci-

denterna i Laayoune och uppmanar parterna att avstå från ytterligare våldshandlingar.

Demokrati och mänskliga rättigheter är en central fråga även inom ramen för EU:s associeringsavtal med Marocko.

EU påtalar regelbundet vikten av respekt för de mänskliga rättigheterna och framför krav på ytterligare reformer, inte minst i den särskilda underkommittén för demokrati och mänskliga rättigheter som senast möttes den 11 oktober.

Dessa frågor, inklusive situationen i Västsahara, diskuterades även vid associeringskommittén med Marocko den 27 oktober i Rabat samt vid associeringsrådet med Marocko den 13 december.

I samband med associeringsrådet presenterade EU även en deklaration som bland annat beklagade dödsfallen i samband med rivningen av tältlägret och uppmanade parterna att göra allt för att undvika liknande incidenter i framtiden. Deklarationen uppmanade även Marocko att bättre skydda MR-försvare, i synnerhet i Västsahara, och uttryckte EU:s fortsatta engagemang för en förbättring av situationen för de mänskliga rättigheterna i Västsahara. Sverige och EU kommer även fortsättningsvis att bevaka utvecklingen för mänskliga rättigheter i Marocko och Västsahara.

Säkerhetsrådets fredsplan för Västsahara från 1991 innebar ett eldupphör mellan Marocko och Polisario liksom ett beslut om en folkomröstning. Tidpunkten för omröstningen kom dock att skjutas upp gång på gång eftersom parterna inte kunde komma överens om vilka som skulle få delta i folkomröstningen. År 2000 beslöt FN:s säkerhetsråd att den planerade folkomröstningen enligt fredsplanen från 1991 skulle läggas på is och att politiska samtal i stället skulle inledas. Sedan dess har FN:s särskilda sändebud för Västsahara försökt förmå parterna att arbeta efter fredsplanen samt komma överens om formerna för en folkomröstning.

År 2007 lade Marocko fram ett förslag till autonomi för Västsahara, som säkerhetsrådet betecknade som ”seriöst och trovärdigt”. Samtidigt lade Polisario fram ett förslag, som innefattade en folkomröstning med självständighet som ett av alternativen, vilket är i linje med den tidigare fredsplanen för Västsahara. Senast den 8–9 november fördes informella samtal mellan Marocko och Polisario, med Algeriet och Mauretanien som observatörer, under ledning av FN:s nuvarande sändebud Christopher Ross.

Regeringen välkomnar att samtalen kunde leda till att parterna enades om att återuppta förtroendeskapande åtgärder bland annat i form av besöksutbyten mellan familjemedlemmar som separerats av den stängda gränsen mellan Västsahara och Algeriet. Samtalen planeras fortsätta i januari, och regeringen uppmanar samtliga parter att samarbeta för att få till stånd en lösning på konflikten.

Regeringen och Sverige stöder fullt ut FN:s ansträngningar att få till stånd en rättvis, varaktig och ömsesidigt acceptabel politisk lösning som ger Västsaharas folk självbestämmande i enlighet med de principer som beslutats av FN:s säkerhetsråd.

Regeringen står fast vid principen om det sahariska folkets rätt till självbestämmande, vilket dock inte nödvändigtvis innebär självständighet.

Regeringen har uttryckt sin oro för Per Anger-pristagaren Brahim Dahane och de sex andra aktivister som åtalats misstänkta för brott mot Marockos inre säkerhet.

Sverige har haft kontakt med Brahim Dahane och utsänd personal vid Sveriges ambassad i Rabat närvarade vid rättegångstillfällena mot honom och de övriga aktivisterna den 15 oktober, den 5 november och den 17 december.

Sveriges ambassad i Rabat kommer i mån av tillgängliga resurser även fortsättningsvis att försöka följa rättegången.

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Herr talman! Tack för svaret, utrikesminister Carl Bildt! Jag uppskattar att Sverige via den svenska ambassaden i Rabat i Marocko följer rättegången mot Brahim Dahane och de sex andra människorättsaktivisterna som enligt min åsikt inte har begått något brott. De kämpar för ett fritt Västsahara. Jag tycker att detta att man följer den här rättegången är ett bra exempel på hur ett land kan se till att mänskliga rättigheter följs. Nu har den här rättegången blivit uppskjuten vid ett flertal tillfällen, och det är dags för en ny rättegång den 7 januari nästa år såvitt jag har förstått.

Annars när jag lyssnar på utrikesministerns svar får jag mer en känsla av att det är en redogörelse för vad EU gör, och EU gör tyvärr alldeles för lite för att bekämpa Marockos kolonisering och förtryck av Västsahara.

I min interpellation frågar jag vad utrikesministern och den svenska regeringen gör för att det ska bli en lösning på konflikten. När man lyssnar på utrikesministerns redogörelse låter det lite som om det här skulle vara en konflikt som pågår mellan två jämbördiga parter, men Marocko ockuperar Västsahara helt illegitimt sedan 1975. Man utövar dessutom ett extremt brutalt förtryck.

Det senaste exemplet var när man stormade protestlägret Gdeim Izik den 8 november i år. Ungefär 20 000 saharier befann sig i det protestlägret. Man hade slagit upp tält, och man demonstrerade för sina grundläggande rättigheter. Tidigt på morgonen den 8 november attackerades det här protestlägret av marockansk militär. Minst en person, en 14-årig pojke, men troligtvis några människor till har dödats under och innan den här attacken. Mängder av personer sitter fortfarande i arrest eller i fängelse i det ockuperade området eller i Marocko. Det är svårt att bedöma exakt hur många de är, men jag skulle uppskatta det till ungefär 160 personer. Hundratals personer har blivit svårt skadade av Marockos attacker.

I det läget säger den svenska regeringen ingenting. Carl Bildt hänvisar till Catherine Ashton, att hon beklagar våldsamheterna, men det är svårt att förstå vem hon egentligen lägger ansvaret på. Läger hon ansvaret på de fredliga icke våldsamma demonstranterna eller lägger hon ansvaret på ockupationsmakten Marocko?

Mina frågor går därför tillbaka till utrikesminister Carl Bildt. Vad kommer den svenska regeringen konkret att vidta för åtgärder, och då menar jag inte omvägen via EU, för att Marockos förtryck och ockupation av Västsahara ska upphöra? Vilka konkreta åtgärder, om det finns

några, kommer utrikesminister Carl Bildt att vidta för att fördöma Marockos brutala angrepp på protestlägret den 8 november?

Prot. 2010/11:41
22 december

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det spanska parlamentet antog en resolution för att fördöma det som hände i Västsahara för inte så länge sedan. Här i riksdagen arbetar vi på ett lite annat sätt, men vi har en vängrupp för Västsahara. Den träffades den 24 november, och i anslutning till det mötet gjorde vi ett uttalande. Jag tänkte läsa upp det så att det kommer med i protokollet. Det lyder:

”En oberoende utredning om händelserna i Västsahara är nödvändig. Utvecklingen i Västsahara är alarmerande. De fredliga protester som brutalt slogs ner av marockansk militär den 8:e november har skapat en situation där västsaharierna nu överväger att åter ta till vapen.

Det vore en mycket olycklig utveckling. Sverige kan och bör stå upp för respekten för de mänskliga rättigheterna och fördöma Marockos brutala rivning av lägret i Gdem Izik där demonstranter samlats för att kräva sociala rättigheter. Nu befinner vi oss i en situation där vi har obekräftade uppgifter om ett okänt men stort antal döda, sårade och fängslade. Samtidigt pågår förhandlingar mellan Marocko och EU om en förlängning av det nuvarande avtalet gällande fiskerättigheter. Den svenska regeringen har hittills motsatt sig fiskeavtalet och bör fortsätta att stå upp för den svenska linjen i denna fråga.

Allt för länge har västsaharierna ropat på hjälp från världssamfundet utan att få gehör trots att de redan 1991 fick löfte av världssamfundet att en folkomröstning skulle hållas, där västsaharierna själva skulle få bestämma om de vill vara en del av Marocko eller ett självständigt land. Det vore ett enormt misslyckande för världssamfundet om inte denna fråga skulle kunna lösas med fredliga medel. Vi anser därför att Sverige inom EU och i andra internationella sammanhang bör ställa krav på att den överenskomna folkomröstningen om självbestämmande för det väst-sahariska folket genomförs, i enlighet med fredsplanen från 1991. Vidare bör Sverige kräva att Marocko upphör med våldshandlingarna på ockuperat område och att en oberoende utredning tillsätts med anledning av den brutala förstörelsen av protestlägret Gdem Izik.

Sverige bör även protestera mot den marockanska informationsblockaden och verka för att den hävs så att utländska journalister och människorättsobservatörer släpps in i landet. Under alla omständigheter kan inte Sverige och EU stillatigande titta på när marockansk polis och militär kränker sahariernas mänskliga rättigheter och samtidigt belöna Marocko med förmånliga avtal. Sverige bör vara pådrivande för att FN ska ge mandat till FN-styrkan MINURSO att bevaka MR-situationen och ingripa när de mänskliga rättigheterna kränks.” Så långt uttalandet.

Herr talman! Utrikesministern nämnde det möte som hölls den 13 december mellan EU och Marocko. Det jag har kunnat läsa, i det här fallet i spansk press, är att utgångspunkten är att relationerna till Marocko är så viktiga att man så att säga får stå ut med lite annat på vägen. Det innebär att man måste stå ut med det som har hänt i Västsahara.

I ett tidigare sammanhang har EU begärt att Marocko ska upphöra med dödsstraff, för att kunna skriva under avtal etcetera. Jag vet inte hur det gick med den frågan, men tre avtal skrevs under den 13 december. På

Svar på
interpellationer

lunchen diskuterades sedan frågan om Västsahara, allt enligt spansk press. Åtminstone var den belgiske utrikesministern närvarande vid den lunchen, enligt El País.

Vi har också hört om Wikileaks läckor där man menar att den spanska regeringen talat om att hitta en katalansk lösning på problemet med Västsahara. Det är inte en bra lösning. Vi ska komma ihåg att Spanien är en union av stater; det bildades av frivilliga stater 1491. Marocko och Västsahara kan inte liknas vid Spanien. Det vill jag förmedla till utrikesministern så att han inte tänker i samma banor som den spanska regeringen.

Anf. 4 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret på denna viktiga fråga.

Häromdagen uttalade sig Carl Bildt om ett helt annat land, Vitryssland. Med stor kraft och tydlighet fördömde han repressionen mot den demokratiska oppositionen i Vitryssland. Det visar att Sveriges regering och utrikesminister kan tala klarspråk när de vill. Vi vill att Carl Bildt talar klarspråk å Sveriges vägnar också när det gäller Marockos förtryck av Västsahara, att Carl Bildt som utrikesminister gör ett tydligt fördömande av övergreppen mot fredliga protester och ett tydligt ställningstagande för västсахariernas rätt till självbestämmande, självstyre och fullt nationellt oberoende – om de så väljer i en demokratisk folkomröstning. Det vore välkommet att få det klargörandet i denna interpellationsdebatt.

Den 8 november gick marockansk militär och polis in i de fredliga tärtlägren. Amnesty International kom häromdagen med en rapport som de kunnat lägga fram efter att ha intervjuat människor på plats. Det är ett mycket grundligt arbete. Amnesty vittnar om enorm brutalitet. Alla som gripits och som Amnesty talat med har misshandlats svårt. Äldre kvinnor, handikappade, barn har misshandlats. Man vittnar om flera fall av våldtäkter utförda av marockansk polis och militär och riktade mot de fredliga demonstranterna. Man vittnar om hur anhöriga till de hundratusentals som gripits och förts bort inte har fått veta var deras nära och kära befinner sig.

Detta menar jag är grund för att uttala sig. Det räcker inte med att beklaga våldsamheterna eller uppmana parterna att sluta med våldsamheterna. Man måste lägga ansvaret och skulden där ansvaret och skulden finns. Det är hos den marockanska ockupationsmakten. Det är inte två som träter. Det är ett land som ockuperar ett folk i strid med folkrätten. Därför menar jag att Catherine Ashtons uttalande inte räcker. Jag hoppas och tror att Sveriges regering kan gå längre på det här området.

Det finns stora risker med den nuvarande utvecklingen i Västsahara. Både i landet och bland flyktingarna som sedan 35 år lever i lägren i Algeriet växer i dag missmodet och också ilskan. Risken är uppenbar att de unga i Västsahara och de unga i flyktinglägren kommer att kräva att få ta till vapen, att få börja kriget igen. Det vore en farlig utveckling, och en dålig utveckling. Det enda som kan förhindra att det blir verklighet är att omvärlden sätter press på Marocko, talar klarspråk och verkar för en fredlig lösning. Då kan Sverige spela en nyckelroll.

Sverige har spelat en positiv roll i Västsaharakonflikten. Sverige var det enda land som i EU:s ministerråd röstade emot fiskeavtalet med Ma-

rocko. Det hedrar Sverige, men det innebär också ett ansvar att föra arbetet vidare och inte tystna i en konflikt där så många andra valt tystnaden, av hänsyn till ekonomiska eller politiska intressen, och samarbete med den marockanska ockupationsmakten.

Det jag skulle önska av Carl Bildt och regeringen är ett tydligt uttalande om händelserna i Västsahara.

Efter det som skett har i stort sett varje journalist och parlamentariker som försökt resa in i Västsahara för att skapa sig en oberoende uppfattning hindrats från inresa i landet. Ibland har de slängts ut under ganska brutala former. Självt nekades jag inresa i Marocko för några veckor sedan. Jag skulle resa till Västsahara. De sade att jag stod på en politisk spärrlista och fick inte åka till Västsahara.

Jag undrar om regeringen har någon uppfattning om att svenska riksdagsledamöter, EU-parlamentariker och andra hindras inresa i Västsahara bara för att de vill granska situationen för mänskliga rättigheter.

Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Det som föranledde interpellationen hade väl en annan bas, men för att börja med det som inträffade den 8 november i samband med rivningen av tältlägren vill jag säga att vi inte haft möjlighet att vara på plats. Jonas Sjöstedt har inte heller haft möjlighet att vara på plats. Jag var inte medveten om att Amnesty kommit med en rapport. Däremot vet jag att Human Rights Watch efter ett antal försök fick tillträde och hade möjlighet att, med tillstånd av de marockanska myndigheterna, intervjua olika personer för att ta reda på vad som egentligen hade inträffat.

Riktigt vad som inträffade när det hela började har vi svårt att bilda oss en uppfattning om. Vi kan konstatera att det var elva döda marockanska säkerhetsofficerare och två döda civila på den västsahariska sidan. Det ger inga omedelbara slutsatser om vad som inträffade, men det leder självklart till en del frågetecken.

Vad vi kan konstatera utgående från rapporten från Human Rights Watch är att det skedde allvarliga övergrepp mot mänskliga rättigheter därefter, och det är väl dokumenterat i de intervjuer som har genomförts. De marockanska myndigheterna har nu lovat att ta upp detta till juridisk och rättslig granskning, och det återstår att se om detta kommer att bli fallet. Vi noterar att både Human Rights Watch och – det utgår jag från, även om jag inte har läst deras rapport – Amnesty kommer att följa de juridiska processerna. Självfallet ser vi med betydande oro på det som inträffat.

Det var väl Jens Holm som sade att vi huvudsakligen reagerar via EU. Det är ju ett påstående som generellt sett är sant. Ska vi få kraft och tyngd i den utrikespolitik som vi ska föra är det klart att det har mycket större tyngd när det är den europeiska rösten som talar. Därför inriktar vi i väldigt många olika frågor vår aktivitet på att se till att Europeiska unionen agerar på ett visst sätt. Så är det.

Just det här fallet är dock lite av ett undantag, för här agerar vi framför allt genom Förenta nationerna. Det här är en konflikt som i formell mening ligger på säkerhetsrådets bord. Säkerhetsrådet har tillsatt representant efter representant för att få i gång en förhandlingsprocess. Den förhandlingsprocessen är på gång. Den har pågått under betydande tid. Motsättningarna är betydande. Jag tror inte att det finns utsikter för en

snar lösning, men bara det faktum att man har fått i gång en förhandlingsprocess också efter det som inträffade kring lägret den 8 november och omedelbart därefter. Den förhandlingsomgång som då var gav åtminstone vissa positiva indikationer på att man ska sätta i gång olika typer av förtroendeskapande åtgärder. Vi har all anledning att stödja detta.

Jag tror att det var Jonas Sjöstedt som sade att det är oroande om detta blir en våldsam konflikt. Jag delar helt den bedömningen. Det måste bli en politisk lösning, och den politiska lösningen kan bara åstadkommas inom den ram som de av Förenta nationerna ledda förhandlingarna utgör. Därför är den rätt självklara utgångspunkten för det svenska och europeiska agerandet att ge så starkt stöd som möjligt till FN-processen, gärna att lägga tryck på parterna – det krävs alltid två – för att åstadkomma en kompromiss. Det ska åstadkomma den lösning som ger möjlighet till självbestämmande på ett eller annat sätt. Det finns åtskilliga modeller för hur detta kan åstadkommas.

Jonas Sjöstedt bad att jag skulle uttala mig för självbestämmande. Det har jag redan gjort åtskilliga gånger i detta interpellationssvar.

Under den tid som detta tar är det självklart att vi måste vara mycket vaksamma när det gäller utvecklingen av de mänskliga rättigheterna. Det gäller i Västsahara och för västsaharier på andra ställen. Låt oss inte glömma att det finns en hel del allvarliga frågetecken vad gäller situationen för de mänskliga rättigheterna i det stora lägret i Tindouf i Algeriet.

Anf. 6 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att berömma utrikesministern för hans stora engagemang i utrikespolitiska frågor. I går kväll satt jag och läste igenom utrikesministerns blogg *Alla dessa dagar* från oktober, november och december. Jag slogs av den imponerande bredd som fanns där och vilken mängd av kontinenter, länder och konflikter som utrikesministern kommenterar.

Dagen efter Marockos brutala stormning av lägret kommenterade utrikesministern läget i Bosnien, Albanien och Turkiet – tre länder på en dag. Två dagar efter var det ännu fler länder som kommenterades, nämligen Afghanistan, Iran, Kina, Indonesien, situationen på Balkan, Turkiet, Albanien och Montenegro. Så där har det fortsatt med tre fyra fem länder, konflikter eller kontinenter varje dag. Det är imponerande. Precis som Jonas Sjöstedt sade kan ju utrikesministern vara väldigt tydlig i vissa frågor, nu senast när det gäller Vitryssland. Men samtidigt slås jag av frånvaron av kommentarer om situationen i Västsahara.

Den brutala stormningen av lägret Gdeim Izik är knappast något som har skett i lönnedom. Marocko har dock velat att det skulle vara på det viset eftersom man konsekvent har vägrat politiker och journalister att komma in i Västsahara, men vi har alla nåtts av nyheterna via BBC, CNN, svenska medier och så vidare. Proportionerna på den brutala attacken – hur många som har dödats eller skadats och hur många som fortfarande sitter i arrest eller fängelse – kan naturligtvis diskuteras, men vi kan vara säkra på att proportionerna blir gigantiska när man river ett protestläger med 20 000 civila.

I det läget väntar jag mig mer av en utrikesminister än att han bara hänvisar till en EU-position där EU:s höge representant i utrikespolitiska frågor fördömer båda sidor, alldeles som om det hade varit två jämbördiga parter som träter med varandra. Det är ockupation som det handlar om, en brutal ockupation. Då väntar jag mig mer av Sverige, som har en tradition av att stå upp för ockuperade länder och förtryckta människor.

Å andra sidan vet vi att den svenska regeringen är mycket aktiv när det gäller samarbete med Marocko. I fjol reste utrikeshandelsminister Ewa Björling till Marocko med en hel delegation av företagsledare. Jag tror att det var i mars i fjol. Såvitt jag har förstått både föregicks det och följdes det av väldigt täta ekonomiska och diplomatiska diskussioner. Det tycker jag är helt fel signal att sända till Marocko – att vi är öppna för ett ökat ekonomiskt samarbete med Marocko samtidigt som Marocko trappar upp sin ockupation av Västsahara.

Det finns några konkreta saker som utrikesministern skulle kunna göra:

- Utrikesministern skulle kunna säga att vi kommer att rösta nej till en förlängning av EU:s fiskeavtal med Marocko.
- Utrikesministern skulle kunna tydligt fördöma Marockos våld och rivningen av lägret.
- Utrikesministern skulle kunna kräva en oberoende undersökning.
- Utrikesministern skulle kunna kräva att politiker och oberoende journalister ska kunna komma in i Västsahara.
- Utrikesministern skulle kunna kräva att FN:s styrka Minurso ska få ett tydligt uppdrag även när det gäller mänskliga rättigheter.
- Utrikesministern skulle kunna vända sig direkt till Marocko och säga: Det här är inte okej! Vi kommer inte att ha några som helst politiska eller ekonomiska relationer med er så länge ni ockuperar Västsahara.

Det finns väldigt mycket som regeringen skulle kunna göra, och det är många frågor som inte har blivit besvarade här ännu.

Anf. 7 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i det som Jens Holm sade. Det är faktiskt obegripligt att det inte har varit någon reaktion från svensk sida i Västsaharafrågan. Vi har tidigare stått up för västsahariernas rätt. Vi gör det i teorin, men i praktiken ser man ingenting av det. Det gäller både fiskeavtal och annat, där vi hela tiden uttalar oss till förmån för västsahariernas självbestämmande och för en folkomröstning etcetera, men nu känns det som att man i EU-kretsen, med Spanien och Frankrike i ledningen, försöker ändra retoriken och argumentationen lite. Jag hör till och med sådant som att det inte skulle pågå någon ockupation i Västsahara. Då har vi verkligen kommit långt från det som vi andra upplever är en verklighet och som man har sagt tidigare, nämligen att Västsahara är ockuperat.

Helt plötsligt kan man alltså få höra att det inte pågår någon ockupation. Det sker en glidning i formuleringarna. Jag skulle vilja veta om detta

bara är rykten, eller om det faktiskt pågår någon sådan diskussion i EU-kretsen.

När det gällde Palestina–Israel-frågan har Sverige tagit täten i EU-kretsen, och vi fick till bra slutsatser under det svenska ordförandeskapet. Sverige ville ha dem ännu tuffare men fick inte igenom allt. Men vad gör ministern när det gäller Västsahara för att också vara tuff och driva på där?

Som ministern sade är det självbestämmande eller självständighet det handlar om. Det behöver alltså inte nödvändigtvis betyda självständighet, men det är västaharierna som ska bedöma det.

Det är de som ska få rösta om vilken status de vill ha, om det är självbestämmande eller självständighet. Det är inte vi andra som ska tala om det för dem.

Det har tidigare tagits upp att det nu är mycket oroligt. Problemet är förhandlingarna mellan Polisario och Marocko. Många ungdomar orkar inte vänta. Det är risk för att man åter tar upp vapnen om vi inte gör någonting.

Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Ibland kan också bristen på ett svar vara ett svar. Jag beklagar att utrikesministern här inte har valt att fördöma Marockos övervåld i Västsahara den 8 november. Jag beklagar att utrikesministern inte kan säga att det är fel av Marocko att hindra journalister och parlamentariker från inresa i det ockuperade Västsahara.

Tystnaden är Marockos vän. Marocko vill att regeringarna är tysta och inte påtalar detta. Det är inte så att det faktum att frågan hanteras i FN:s säkerhetsråd förhindrar att vi har en åsikt. Vi har åsikter om många konflikter i världen som behandlas i FN:s säkerhetsråd. Det är ett politiskt val.

I den mån det förekommer övergrepp mot mänskliga rättigheter i de av Polisario administrerade lägren i Tindouf är det fel. Det ska fördömas och tas upp med Polisario. Det gäller att man har använt våld mot de marockanska styrkorna. Men huvudansvaret för våldet i lägret ligger på marockanerna för deras enorma brutalitet. Huvudgrunden till konflikten är den illegala ockupationen av ett territorium som inte är marockanskt.

Jag vill ta upp två frågor som jag gärna vill ha svar på. Det första är om det är Sveriges ståndpunkt att Minurso ska få ett utvidgat mandat så att man också får övervaka situationen för mänskliga rättigheter i Västsahara. Det vore en stor tillgång att den FN-personal som finns på plats får övervaka situationen för mänskliga rättigheter. Det är ett mycket modest och rimligt krav.

Det andra är om utrikesministern kan kommentera fiskeförhandlingarna med Marocko. Jag vet att fiske inte är utrikesministerns huvudintresse. Kan ni här lova att återigen stå upp för folkrätten och rösta nej till varje avtal som säljer ut rätten att fiska i ett ockuperat lands vatten?

Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Förhandlingarna i riksdagens EU-nämnd är belagda med en viss mån av sekretess. Men det kan avslöjas att vi har haft en diskussion om fiskeförhandlingar med Marocko och att Jonas Sjöstedt är väl

förtrogen med min oförtrogenhet med fiskeriförhandlingarna inklusive detta.

Jag vet att det har varit en diskussion med Eskil Erlandsson. Jag utgår från att Jonas Sjöstedt redan vet svaret på den fråga han ställer. Men jag vet det inte, eftersom jag inte i detalj har följt fiskeriförhandlingarna. Det är det mycket ärliga svaret på den frågeställningen.

Det är självklart att vi följer MR-situationen så noga vi kan. Låt mig utan att gå in på andra diskussioner säga att svensk utrikesförvaltning är en förvaltning med icke obegränsade resurser. Det är till och med så att vi ibland får minskade resurser. Det innebär att vi har minskade möjligheter att följa med utvecklingen i olika delar av världen eller lämna detaljerade svar på riksdagens frågor.

Vi måste vara säkra på att den information vi delger riksdagen är rätt. Det kräver vissa resurser, och vi har inte alltid de resurserna. När detta är sagt vill jag gärna säga att det är det självklart att vi ska försöka. MR-frågor är viktiga varhelst i världen. Här finns det absolut inga undantag.

Sedan finns det begränsningar i våra möjligheter som kommer från andra saker. Jag glömde att i mitt första svar på Jonas Sjöstedt fråga säga att det ska vara en rätt för ledamöter av Sveriges riksdag eller ledamöter av Europaparlamentet att resa varhelst de vill i världen. Inskränkningarna i de rättigheterna är icke acceptabla oavsett var, oavsett när och oavsett varför. Det kan finnas ordningsskäl i lokala situationer, men det tror jag vi alla respekterar. Men på något sätt måste detta vara vår ståndpunkt, och det är också vår ståndpunkt.

Jag återvänder till det som dess värre är huvudsavret från min sida. Den här typen av konflikter är dess värre inte alldeles unik i vår värld. Det gäller självbestämmande, territoriella konflikter eller hur vi nu väljer att definiera dem. De kan enligt min mening bara lösas genom politiska kompromisser och förhandlingar.

Jag ser inget bättre instrument i dagens värld, utan att säga att det är perfekt, än de instrument som Förenta nationerna ställer till förfogande. De är alla icke perfekta. Ibland finns det begränsningar i deras möjligheter som följer av de mandat som Säkerhetsrådet ger. Jonas Sjöstedt var inne på delar av detta.

Det finns andra delar av FN-maskineriet som i så fall kan vara aktiva till exempel när det gäller frågor om mänskliga rättigheter. Vi kan om vi ska vara effektiva huvudsakligen stödja denna FN-process. Jag ser inte förutsättningar för att den leder till omedelbar framgång. Men det är väldigt viktigt att det markeras att den rör sig framåt.

Det ger också hopp på bägge sidor att man ska komma fram till en lösning som är ömsesidigt någorlunda acceptabel. Jag säger ömsesidigt någorlunda acceptabel eftersom erfarenheten är att när man kommer fram till lösningar är det aldrig en lösning som är 100 procent åt det ena hållet. Då är det 0 procent åt det andra hållet, och det kommer aldrig att accepteras.

Det är någon typ av kompromiss som säkerställer minimikraven från bägge sidor utan att tillfredsställa maximikraven från någon sida. Då finns det förutsättningar till en hållbarhet. Jag ställer mig gärna bakom ansträngningar för att ge FN-processen mer kraft och större möjligheter. Men jag vill ärligt säga att jag inte ser något alternativ till denna.

Prot. 2010/11:41
22 december

*Svar på
interpellationer*

Där tycker jag också Europeiska unionen ska vara. Det ska vara ett stöd till FN-processen men självfallet också en vaksamhet när det gäller folkrätten och mänskliga rättigheter. Låt mig sedan under mina återstående fem sekunder utfärda jullöftet: Jag ska skriva på bloggen om denna debatt och vad den har handlat om.

Anf. 10 JENS HOLM (V):

Herr talman! Tack för det jullöftet, utrikesministern! Jag ska följa det med stort intresse.

Jonas Sjöstedt ställde tidigare en fråga som jag tror att vi inte fick svar på. Utrikesministern har chansen att svara på det. Det gäller FN-missionen Minurso som har till uppgift att verka för att det blir en folkomröstning i Västsahara. Man skulle kunna utvidga dess uppdrag så att den också ska bevaka mänskliga rättigheterna.

Just nu pågår en informationsblockad från Marockos sida. Politiker kan inte resa in i området. Jonas Sjöstedt var en av dem som försökte, och det är flera EU-parlamentariker som har stoppats. Journalister kommer inte in i området. Såvitt jag har förstått det har till och med representanter för Minurso som försökt att resa in i området stoppats.

Här tycker jag att Sverige skulle kunna verka för att Minurso får ett utvidgat uppdrag. Sverige måste verka mycket hårdare mot Marocko. Det ska inte vara några nya företagarresor till Rabat och Casablanca så länge Marocko betar sig som en brutal ockupationsmakt.

Det utrikesministern sade om fiskeavtalet låter hoppfullt, kanske inte för fiskeavtalets räkning men åtminstone för den svenska positionen. Men då gäller det att driva på stenhårt mot andra länder. Man kan använda sådana avtal som påtryckning mot ockupationsmakten Marocko. Det är bara så EU verkligen kan markera att detta beteende är helt oacceptabelt.

Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Där vi skiljer oss åt Jens Holm och jag, och det gäller väl i största allmänhet Vänsterpartiet, är att jag som bekant inte är någon anhängare av ekonomiska sanktioner eller ekonomiska restriktioner. Jag är inte heller någon som tror på det i fallet Vitryssland, för att ta någon-ting som är aktuellt i dessa dagar.

Jag ser snarare utveckling av det ekonomiska samarbetet generellt sett som ett medel att öka de kontakter som ökar förutsättningarna för fredliga lösningar. Detta är ett generellt uttalande. Vi känner igen detta från debatter i andra frågor om andra konflikter i andra delar av världen.

Låt mig säga angående mandatet för FN-närvaron att Sverige inte sitter i säkerhetsrådet. Jag har inte haft anledning att ta ställning till det i detalj. Jag vet från tidigare erfarenhet är att sådana FN-mandat är utformade på lite olika sätt. Ibland är de utformade på ett sådant sätt att MR-ansvaret läggs någon annanstans. Det kan finnas skäl till det, och det kan finnas skäl mot det. Jag kan inte redovisa något bestämt ställningstagande eftersom jag inte har tittat på detta i detalj.

Tillgången till information är viktig. Vi har talat om detta tidigare. Jag har kritiserat inskränkningarna från Marockos sida i detta sammanhang. Jag har dock noterat att Human Rights Watch släpptes in och fick möjlighet att göra inträngande intervjuer med dem som hade varit utsatta

för övergreppen. Det var bra. Nu gäller det för Marocko att också följa upp de löften som man gav där att ta detta till de juridiska myndigheterna och göra utredningar. Jag har inte läst Amnestys rapport. Men det skulle inte förvåna mig om även Amnesty har släppts in på samma sätt. Det är positivt i en bild som i övrigt, det ska sägas, har många mörka drag.

Sveriges stöd gäller fortsatt folkrätten och Förenta nationernas ansträngningar att få en fredlig lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2010/11:47 om den tysta diplomatin som återvändsgränd

Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (M):
Herr talman! Bodil Ceballos har frågat mig

1. om jag avser att ta initiativ till att ändra strategi när det gäller att få Dawit Isaak frigiven,
2. om så är fallet, om jag avser att även i EU-kretsen ifrågasätta Eritreas bristande efterlevnad av människorättsklausulen i Cotonouavtalet.

Som interpellanten påpekar har jag behandlat denna fråga bland annat i svar på riksdagsfrågor och i en interpellation i april i år.

Dawit Isaaks långvariga fångenskap är djupt bekymmersam och en fråga med hög prioritet för regeringen. Det finns starka humanitära skäl som talar för att Dawit Isaak ska frigges. Vi lägger ned stora ansträngningar för att få honom frigiven. För att nå detta mål arbetar vi med många olika medel, uppslag och kontakter.

Med anledning av Bodil Ceballos andra fråga vill jag säga att EU, inom ramen för den så kallade artikel 8-dialogen, regelbundet tar upp mänskliga rättigheter med Eritrea.

Det är förstäeligt och välkommet att Bodil Ceballos och andra riksdagsledamöter engagerar sig för Dawit Isaaks sak. Regeringen delar den djupa frustration och oron över att han efter så många år fortfarande hålls fängslad.

Anf. 13 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Jag konstaterar att utrikesministern inte lär ha fått skrivkramp när han författade detta svar. Det var kortfattat. Men jag hade kanske inte förväntat mig så mycket mer heller. Det är samma svar som vi har fått under lång tid.

Det som jag som sitter i utrikesutskottet hade hoppats på var att vi åtminstone i utskottet hade fått mer information. Då hade vi inte behövt ta diskussionen här i kammaren.

Detta handlar inte bara om ett konsulärt ärende som man kan få uppfattningen att det handlar om när man hör debatten, utan det handlar om så mycket mer. Det handlar om ett land som är en av världens värsta diktaturer där en svensk medborgare sitter fängslad för att han har arbetat för en regimkritisk tidning.

Utrikesministern säger ingenting om han tänker ändra strategi. Vi har använt den tysta diplomatin under lång tid. Vi har inte kommit någonvart med det. Enligt Wikileaks, där man kan få läsa mycket, har vi tydligen haft någon kontakt med USA i denna fråga. Jag ser att utrikesministern ser frågande ut. Där kunde man även läsa någonting om att vi också har talat med kommissionen om att eventuellt dra in bistånd eller andra utvecklingsinsatser när det gäller Eritrea. Det är den vägen vi skulle kunna gå.

Ministern sade i föregående interpellationsdebatt att han inte tror på ekonomiska sanktioner. Men jag tror faktiskt att det skulle kunna handla om ekonomiska sanktioner i detta fall. Då handlar det inte bara om Dawit Isaak, utan det handlar om så många andra människor också.

Afrikanska kommissionen för mänskliga rättigheter fällde Eritrea för brott mot de mänskliga rättigheterna på grund av den tortyr som Dawit Isaak och 17 andra journalister utsätts för i eritreanska fängelser.

Så visst finns det en anledning för oss att ändra strategi och att vi också i EU-kretsen försöker använda oss av sanktioner genom att till exempel bryta partnerskapsavtalen med Eritrea. Där finns det en artikel, som ministern nämnde, men det räcker inte med att bara ta upp detta och säga att vi tycker att det är viktigt med mänskliga rättigheter när man talar med Eritrea. Om det är fråga om grava brott mot de mänskliga rättigheterna har man också möjligheten att bryta avtalet eftersom det är ett avtalsbrott från Eritreas sida att inte leva upp till de förväntningar som EU har i denna fråga.

I partnerskapsavtalet finns också diskussionen om att ta tillbaka de så kallade illegala migranterna som kommer till EU. Det är någonting som vi har med i alla avtal, även med Marocko, och det är en fråga som är viktig för Spanien och Frankrike som kan vara pådrivande i den frågan. Det gäller också Eritrea.

Det är märkligt att vi i partnerskapsavtalen har med frågan om att de ska ta tillbaka människor som har flytt deras land på grund av att dessa människor till exempel har försvarat mänskliga rättigheter när vi vet hur människorättsförsvarare behandlas i Eritrea.

Jag tycker att det är mycket i detta partnerskapsavtal som borde ifrågasättas. Det är det som jag skulle vilja att ministern gör.

Den tysta diplomatin har inte funkat. Men vi måste sätta press på Eritrea att leva upp till de mänskliga rättigheterna för allas skull, inte bara för Dawit Isaaks skull.

Jag ska ta upp en annan fråga. Vi ger alltså stöd till regimen, kan man säga, genom förmånliga avtal. Men när en eritreansk radiostation i exil sökte stöd fick man inte det.

Anf. 14 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Efter Raoul Wallenbergs försvinnande 1945 finns det nog inget enskilt öde som har drabbat en svensk som har engagerat så mycket som Dawit Isaaks öde. Det är djupt humanitärt. Jag noterar att han i morgon den 23 december har suttit fängslad i Eritrea i nio år och ett kvartal. Det är en mycket lång tid.

Herr talman! Man kan också se att antalet motioner som handlar om engagemanget för fallet Dawit Isaak är fler än i något annat fall. Det gäller i stort sett alla partier. Något parti har inte motionerat i år, men jag

vet att alla partier likväl är engagerade i denna fråga. Exempelvis Hans Linde som sitter här har tidigare skrivit mycket bra motioner i denna fråga. Detta tackar jag så mycket för, inte minst av den anledningen att jag numera har fått efterträda Cecilia Wigström i Göteborg som ordförande i den lilla Dawit Isaak-kommitté som vi har här i riksdagen.

Jag har egentligen bara en enda fråga till utrikesministern och den gäller det engagemang som finns för Dawit Isaak, och det skulle vara bra om utrikesministern just här i dag kunde försäkra oss om att de besparingar som vi har förstått är nödvändiga inom Utrikesdepartementet under inga omständigheter kommer att gå ut över ansträngningarna att få just Dawit Isaak frigiven. Det skulle vara ett besked om att det är en viktig prioritering att man gör detta. Sedan är det en annan sak hur det ska gå till. Men inga kostnadsaspekter får ta bort någon möjlighet att försöka få honom frigiven. Min fråga till utrikesministern i dag är: Kan vi få en försäkran om att det inte blir några restriktioner i fråga om de ansträngningar som vi kan göra i detta avseende?

Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! I den senare delen kan jag försäkra Gunnar Andrén att det inte kommer att vidtas några åtgärder vad gäller de personer som direkt arbetar med detta fall. Däremot ska man vara medveten om att det nu sker neddragningar i olika delar av världen och när det gäller allmän reseverksamhet och allmän kontaktverksamhet.

Jag har tidigare formulerat mig som så att vi vänder på varje sten i detta fall som vi är medvetna om. Ibland hittar vi plötsligt stenar som vi inte var medvetna om.

Det här kan påverkas av att vi får en allmän neddragning av aktivitetsnivån i olika delar av världen i olika sammanhang. Det är absolut icke avsikten med vare sig det beslut oppositionen har fattat eller det sätt som vi försöker verkställa detta. Men man ska vara medveten om att om vi är mindre aktiva ute i världen när det gäller kontaktsökande – också på ställen där det inte alldeles omedelbart uppenbart har med detta att göra – kan det innebära att vi missar en och annan tråd och en annan sten, stor eller liten, som vi annars hade kunnat vända på. Det är det ärliga svaret på frågan.

Vi vänder på varje tänkbar sten, Bodil Ceballos. Det är många stenar vi har vänt på. En del av dem är relativt uppenbara, och en del av dem är mindre uppenbara. Det kommer vi att fortsätta med.

Samtidigt vill jag säga att detta är i första hand ett humanitärt ärende. Det är fråga om en enskild lidande individ, som både borde ha tillgång till läkarhjälp och ha rätten till sin frihet. Jag tror inte att det skulle vara produktivt om vi samtidigt som vi säger att det här är ett humanitärt ärende avbryter humanitär hjälp till de människor i övrigt som lider i Eritrea.

Här är vi tillbaka till den grundläggande frågan om ekonomiska sanktioner igen. Det bistånd som sker från EU:s sida till Eritrea är i huvudsak inriktat på livsmedelssäkerhet, förutom institutionsbyggande och annat. Det handlar om att hjälpa människor som annars skulle ha svultit, omkommit av hunger eller något sådant. Det är humanitärt befogat. Om vi ska visa att vi är humanitärt engagerade, för att också på det sättet underlätta möjligheter att vända på stenar, tror jag inte att man kan vända

andra humanitära hänsynstaganden i Eritrea ryggen. Jag är helt övertygad om att det skulle vara en kontraproduktiv politik.

Generellt sett vad gäller ekonomiska sanktioner är det bara att notera det som jag utgår från att Bodil Ceballos själv har uppmärksammat, nämligen att Eritrea har avbrutit samarbetsprojekt med EU därför att de anser att de får bättre tillgång till pengar från andra håll. Det visar väl att just det instrumentet, om någon skulle ha levt i illusionen att det är verksamt, fungerar knappt.

Då återstår en lång rad andra sätt att arbeta med. Jag kan försäkra att vi kommer att fortsätta att satsa mycket betydande resurser på att vända alla de stenar vi är medvetna om, de stenar som vi kanske har vänt tidigare och nu behöver vända igen, och kanske en och annan sten som vi i sökandet plötsligt hittar och som vi inte var medvetna om tidigare.

Anf. 16 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det är bra att utrikesförvaltningen och regeringen har vänt så många stenar. Det som är problemet för oss som sitter i riksdagen är att vi inte har fått någon direkt information om alla dessa stenar som det har vänts på. Vi får bara veta att frågan är humanitärt angelägen, att den är viktig och att man gör allt man kan. Sedan kan man inte säga mer eftersom det är sekretessbelagt etcetera.

I utrikesutskottet kan vi diskutera frågan och i förväg tala om att det ska vara sekretess. Vi skulle kunna få mer information om vad som faktiskt görs. Då hade utrikesministern sluppit svara på så många interpellationer i just den här frågan.

Utrikesministern säger att det handlar om ett humanitärt ärende. Det är ett oerhört humanitärt ärende, samtidigt som Dawit Isaak inte är ensam. Det finns många humanitära ärenden i Eritrea. Det är ett land som vi skickar tillbaka flyktingar till så att de ska hamna i samma situation som Dawit Isaak har gjort – tyvärr.

När det gäller biståndet tycker jag att det är viktigt att vi ger humanitär hjälp till de människor som är drabbade av regimen, men det som är viktigt är att vi inte uppmuntrar regimen med en massa morötter, till exempel partnerskapsavtal, som kommer regimen till del på ett sätt som inte är bra. Om regimen inte vill ha relationer till oss utan väljer andra partner får vi försöka vända oss till dessa andra partner och ha en dialog med dem. Det är kanske inte så himla lätt, men det är inte omöjligt. Om man vänder på alla stenar är också det en sten man måste vända på.

Det finns en sak jag inte förstår. Radiostationen i Paris har sökt bistånd från Sida för att kunna sända i Paris. Vi vet att det faktiskt inte är någon censur på Internet i Eritrea. Människor i Eritrea kan lyssna på radiokanalen. Sida ville bevilja bistånd, men UD sade nej. Det kan jag inte förstå. Om ministern tycker att det är viktigt att biståndet når människorna i Eritrea, varför säger UD nej till att ge den hjälpen via Radio Eritrea, som finns i Paris och som sänder också i Eritrea? Det är märkligt, och det vill jag ha svar på.

Det här handlar om många olika människor. Det finns en maktfullkomlig president som tycker att han inte behöver någon annan i världen, och det finns ett folk som lider oerhört mycket under bördan av en sådan president. Det viktigaste av allt är att vi måste sätta stor press genom EU och FN, och alla vägar som finns, på Eritrea för att få dem att respektera

de mänskliga rättigheterna, att släppa Dawit Isaak, släppa alla de andra journalister och alla de andra samvetsfångarna i landet. Det handlar naturligtvis om mycket annat också, men det är en början. Någonstans måste vi sätta press på Eritrea. Det är alldeles ypperligt om det kan ske med hjälp av ekonomiska sanktioner. Det går inte att bara ge morötter, ibland måste piskor användas.

Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Vad gäller de ekonomiska sanktionerna finns det en skillnad i syn mellan den regeringen företräder och den som Vänsterpartiet företräder i nästan varje tänkbar konflikt.

(BODIL CEBALLOS (MP): Miljöpartiet!)

Förlåt! Miljöpartiet också. Jag ber flera gånger om ursäkt. Få det fört till protokollet att jag ber flera gånger om ursäkt för detta allvarliga övergrepp!

Det är bara att konstatera att jag inte tror att den vägen är framkomlig.

Bodil Ceballos, Miljöpartiet, antydde andra möjliga stenar. Jag kan försäkra att de stenar hon antydde tillhör självfallet de stenar vi har vänt på och fortsätter att vända på. Det finns åtskilliga därutöver.

Vad gäller frågan om information kan jag konstatera att under min tid som utrikesminister har utrikesutskottet eller Utrikesnämnden aldrig begärt någon information i frågan. Man har tyckt att den offentliga debatten är mer intressant. Jag är inte alldeles övertygad om att så är fallet.

Samtidigt som vi arbetar med detta mycket ömmande humanitära fall – det är vad det är – har vi en strävan efter en dialog med Eritrea i andra frågor. Vi har en gränskonflikt mellan Eritrea och Etiopien som kan blossa upp igen och leda till väpnade konflikter. Det är en gränskonflikt där folkrätten ligger på Eritreas sida, vilket inte är alldeles uppskattat i Etiopien, men det råkar vara något som FN har konstaterat.

Det finns konflikthärdar och utmaningar icke minst vad gäller Sudan och vad gäller Somalia och i största allmänhet på Afrikas horn, där Eritrea är en mer eller mindre konstruktiv, mer eller mindre destruktiv, aktör och där vi har anledning att söka en dialog med dem i de frågorna också. Den agenda som vi har med Eritrea är självfallet påverkat av detta humanitära fall – det vore konstigt att säga något annat – men den är bredare än så. Jag tycker att det är viktigt att detta sägs.

Fall av den här arten är humanitärt ömmande och ägnas betydande resurser inom utrikesförvaltningen. Det kommer vi i mån av möjligheter att fortsätta att göra. Men det ligger också i sakens natur att en del av den dialog vi för med en del regimer som Wikileaks ännu inte har nått kanske är av den naturen att förtrolighet är det bästa sättet att nå framgång. Det är inte säkert att förtrolighet är en garanti för det, men jag tror nästan att det är en garanti för att man inte ska lyckas om man med den typen av regimer för hela dialogen i offentlighet. Jag vet av erfarenhet att det inte går. För regeringens del är det möjligheten att uppnå det vi strävar efter som är vägledande i varje steg vi tar i denna fråga.

Anf. 18 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det är där vi är lite oense. Jag menar att man måste använda sig av den tysta diplomatin när det fungerar, men när man ser att det faktiskt inte fungerar måste man ta till andra metoder. Där är ekonomiska sanktioner en sådan metod som skulle kunna ge möjlighet att faktiskt vara en påtryckare när det gäller den här regimen.

Om man kan få ekonomiska sanktioner, minskad handel, etcetera på en mer omfattande nivå så att man har hela FN-systemet med sig, även de nya partnerna till Eritrea, är det så mycket bättre. Jag fattade det ändå så, även om det var lite kryptiskt, att regeringen vänder även på de sterna i det här fallet. Om jag har förstått ministern rätt vänder han även på stenen att också tala med andra ”kompisar” till Eritrea.

När det sedan gäller den här förtroligheten, om man säger så, tycker jag att det vore bra om ministern ändå kom till utrikesutskottet och berättade vad som faktiskt görs så att vi vet det, eller kanske till vängrupperna för Dawit Isaak så att de faktiskt vet vad som sker. I dagsläget får vi bara samma svar hela tiden. Vi vet egentligen ingenting. Vi vet bara att regeringen gör allt den kan, att det här är humanitärt angeläget, att det är jätteviktigt och att det läggs stora resurser på det. Mer än så får vi aldrig veta. Det vore mycket värdefullt om ministern, kanske nästa gång han kommer till utrikesutskottet, faktiskt berättar vad som har hänt och vad som sker framöver. Jag kan ta upp det med utskottskansliet och be dem bjuda in ministern för en sådan föredragning.

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Låt mig till slut bara säga att det ligger i sakens natur att vi talar med många. Vi talar med praktiskt taget alla som man kan tänka sig i den här frågan. Sedan får fantasin sätta gränsen för hur långt detta kan sträcka sig. Men jag kan säga att nätet har kastats med en betydligt mycket större bredd än vad vi normalt brukar använda oss av i svensk utrikespolitik.

Därmed vill jag också säga att vi har olika meningar vad gäller ekonomiska sanktioner. Det brukar vi ha. I övrigt lyssnar vi på varje tänkbart uppslag från stödgrupperna och andra. Jag är inte medveten om något uppslag, med detta undantag, som vi inte har prövat. Jag kan försäkra att vi har prövat många uppslag som stödgrupper och andra inte ens har kommit på tanken att vi skulle kunna göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2010/11:65 om våld och övergrepp i Irak

Anf. 20 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att dämpa våldet i Irak, för att FN ska kunna återtillsätta en speciell rapportör för Irak, för att en oberoende internationell undersökning av Iraks fångelser ska kunna tillsättas samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att de som begått krigsförbrytelser i Irak ska ställas inför rätta.

Jag vill inledningsvis hänvisa till mitt svar på angränsande fråga, 2010/11:45, om religiösa minoriteter i Irak av Robert Halef samt svaren på de frågor, 2010/11:55 och 2010/11:62, som har ställts på samma tema till statsrådet Tobias Billström.

Säkerhetssituationen har gradvis förbättrats i Irak men är på sina håll instabil. Det våld som förekommer drabbar medlemmar ur alla etniska och religiösa grupper, men minoriteter – däribland kristna – är ofta särskilt utsatta. Genom EU och FN samt i samtal med irakiska företrädare fortsätter regeringen att uppmärksamma frågan om efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i Irak.

När det gäller Hans Lindes direkta frågor vill jag påminna om att EU under det svenska ordförandeskapet i november 2009 gjorde ett omfattande uttalande om situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Irak. Där betonade vi individens rättigheter, oberoende av religiös eller etnisk tillhörighet, samt vikten av att motverka diskriminering av alla slag. Vidare framhöll vi vikten av att Irak förstärker sitt arbete mot strafffrihet, och vi kritiserade starkt förekomsten av tortyr.

När jag har träffat företrädare för Iraks regering, senast vid mitt besök i landet i februari, har jag understrukit vikten av att respektera de mänskliga rättigheterna i enlighet med landets åtaganden under internationell rätt. Vid mitt besök nämnde jag särskilt minoriteterna, bland annat kristna liksom mandéer/sabéer och yazidier. Irak känner väl till var såväl Sverige som Europeiska unionen står i dessa frågor.

Så sent som den 22 november gjorde EU:s utrikesministrar ett nytt uttalande, som innehöll skrivningar om vikten av respekt för de mänskliga rättigheterna. EU:s höga representant Catherine Ashton har därtill vid två tillfällen under november betonat vikten av att en ny irakisk regering tar sitt ansvar i den nationella försoningsprocessen.

Sverige är för tillsättandet av en speciell landrapportör inom ramen för FN. Jag anser att specialrapportörerna utgör en mycket viktig del av FN:s arbete för att främja demokrati och mänskliga rättigheter, och den svenska regeringen är principiellt positivt inställd till denna typ av verktyg. Det fanns också en rapportör för Irak under åren 1991–2004.

I det läge som Irak nu befinner sig är det allra viktigaste att få en ny regering på plats. Det är fundamentalt för Iraks framtid att det byggs upp ett fungerande nationellt system av rättsvårdande myndigheter, att det i Bagdad finns en enande regering som driver den nationella försoningsprocessen framåt och att irakierna själva behåller ägandeskapet för landets återuppbyggnad. EU, Sverige och FN ska på bästa möjliga sätt bistå i den processen, men också vara med och kritiskt granska. Att inrätta en landrapportör för Irak kunde vara ett sätt att både fästa uppmärksamheten på brister i efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna och att föreslå förbättringar. I det nuvarande läget mellan två irakiska regeringar – så står det i det formella svaret, men vi vet att en ny regering tillträdde i går – måste vi samtidigt beakta att val av tidpunkt för inrättande av en rapportör måste ta hänsyn till att det bör finnas en fungerande regering som rapportören kan arbeta mot.

Arbetet med att stärka individens rättigheter, oberoende av religiös eller etnisk tillhörighet, samt vikten av att motverka diskriminering av alla slag kommer att fortsätta. Vi vet att förhållandena i irakiska fängelser är bristfälliga och att tortyr förekommer. Det är något jag tar upp i mina

bilaterala kontakter. Den nya regeringen i Irak måste förstärka sitt arbete mot straffrihet och mot tortyr. Detta är viktiga frågor som Sverige och EU kommer att fortsätta att arbeta med i förhållande till Irak och vi kommer att påminna den nya regeringen om sitt ansvar för dessa frågor.

Slutligen måste vi våga hoppas på att Irak nu står inför en ny fas. Samtidigt som vi står upp för den svenska värdegrunden vad gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter måste Sverige och EU – liksom världen i övrigt – ge sitt fulla stöd till den nationella försoningsprocessen i landet.

Anf. 21 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag får inledningsvis tacka utrikesministern för svaret, men jag vill också understryka att det är ett svar som har dröjt. Den här interpellationen lämnade jag in den 16 november, och den tidsgräns på två veckor som finns i riksdagen för att besvara interpellationer har överskridits flera gånger om. Jag får väl påminna utrikesministern om att svensk utrikespolitik må bäst föras utanför Sveriges gränser, men den förankras bäst i denna kammare, i debatt med oss som till skillnad från utrikesministern är folkvalda av svenska folket.

Till ämnet! Vi kan i dag konstatera att den frihet som man talade om i Washington våren 2003, när man skulle motivera sin attack mot Irak, fortfarande lyser med sin frånvaro. Irakiernas vardag är fortfarande i hög utsträckning präglad av våld, övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna. Jag tror att mycket få av de irakier som nu torteras eller mördas i Irak bryr sig speciellt mycket om huruvida förövarna är anhängare till Saddam Hussein eller den nya regimen, om de är amerikanska soldater eller tillhör någon av de väpnade grupper som terroriserar befolkningen. Ett övergrepp är ett övergrepp och ett brott mot de mänskliga rättigheterna är ett brott mot de mänskliga rättigheterna oavsett vem som begår det. Det är uppenbart att det irakiska folket fortfarande, sju år efter Saddam Husseins regims fall, väntar på sin befrielse.

Min interpellation tillkom efter två konkreta exempel på hur våldet fortfarande är ständigt närvarande i Irak. Den 23 oktober släppte WikiLeaks ett stort antal dokument rörande Irak. Dokumenten avslöjade bland annat omfattande övergrepp och tortyr. Dokumenten visade på liknande uppgifter som redan tidigare presenterats, bland annat i en omfattande rapport av Amnesty International i september som hette *New Order, same abuses*.

Sammantaget ger man en bild av ett Irak där irakiska säkerhetsstyrkor fortfarande inte tvekar att använda sig av tortyr, där utomrättsliga avrättningar är vanligt förekommande och där en kultur av straffrihet för förövaren har brett ut sig.

Man visade bland annat att de amerikanska säkerhetsstyrkorna överlämnat 10 000 irakiska fångar till de irakiska myndigheterna utan några som helst garantier för att de skulle behandlas rättssäkert och trots att USA under flera års tid har varit mycket väl medvetet om att dessa fångar riskerade tortyr. Det innebär att både Irak och USA har gjort sig skyldiga till brott mot FN:s tortyrkonvention, vilket också Amnesty uppmärksammat och hårt kritiserat.

Det andra exemplet som aktualiserade interpellationen var den attack som genomfördes den 31 oktober mot en katolsk kyrka i Bagdad. Drygt

100 obehäpnade gudstjänstdeltagare togs som gisslan, och drygt 60 personer dödades, flera av dem barn. Amnesty fördömde attacken på kyrkan och betecknade den som en krigsförbrytelse. En av de överlevande berättade och beskrev attacken så här: Jag kan inte beskriva detta som något annat än ett planerat massmord på oss kristna. Terroristerna sköt främst de unga. De gick runt och dödade som de ville.

I våras beslutade Sveriges riksdag att erkänna folkmordet 1915 i Turkiet. Men frågan är väl om vi har lärt oss av historien, för det vi nu ser är ett nytt folkmord. De som attackerar de kristna i Irak i dag har exakt samma motiv som man hade i Turkiet 1915, nämligen att fördriva ett folk och utplåna dess kultur, språk, religion och traditioner. Det som hände 1915 kan vi inte göra ogjort, men vi kan agera från världssamfundets sida mot det folkmord som pågår nu. Vi har fakta. Vi känner till vidrigheterna, vi känner till grymheten och vi känner till övergreppen.

Sist vill jag bara uppmärksamma Carl Bildt på att han trots att han har haft gott om tid att besvara min interpellation missade en av mina frågor, om man är beredd att verka för en internationell och oberoende undersökning av Iraks fängelser och fångläger. Den frågan skulle jag också vilja ha svar på.

Anf. 22 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Den senare uppgiften skulle falla väl inom ramen för en speciell rapportör angående mänskliga rättigheter, så jag tycker nog att man kan anse att den frågan indirekt är besvarad.

Hans Linde tar upp två konkreta fall. Vi kan föra en mycket stor diskussion om Irak, men låt oss hålla oss till det som är lite mer konkret.

I fråga om de olika uppgifter som kom fram i samband med WikiLeaks är det väl så, som Hans Linde säger, att de inte förändrade bilden i någon del. De kanske gav lite mer relief men innehöll ingenting som var egentligen nytt.

Från amerikansk utgångspunkt måste det ha varit ett dilemma när man överlämnade fångar till de irakiska myndigheterna. Jag delar det bekymmer som Hans Linde ger uttryck för. Jag är inte helt övertygad om Hans Lindes uppfattning att USA skulle ha varit kvar och hållit dem i amerikanska fångläger. Det är möjligt att detta hade inneburit bättre rättsprocedurer än när man överlämnade dem till de irakiska myndigheterna, som är ofullgångna i många avseenden, som Hans Linde mycket riktigt påpekar. Däri ligger ett genuint dilemma.

Vi har stött processen med ett successivt överlämnande av ansvar från en ockupationsmyndighet, vilket de amerikanska styrkorna länge var, till olika typer av irakiska myndigheter samtidigt som vi stöder deras förmåga att bygga upp kapacitet för att hantera detta på ett riktigt sätt.

Attacken mot den katolska kyrkan den 31 oktober var bestialisk och allvarlig, och den hade av allt att döma precis de motiv som Hans Linde här beskriver. Vi vet nu – det var väl inte alldeles klart när interpellationen lämnades in – att detta var ett av al-Qaida genomfört dåd med exakt detta syfte. De irakiska säkerhetsmyndigheterna lyckades sedan arrestera också ledande personer i al-Qaida som var ansvariga för detta. Det håller fortfarande på att delvis nystas upp vad som är bakgrund och vad al-Qaida-organisationen där sysslar med, också med förgreningar i andra länder.

Det är viktigt att vi ger de irakiska myndigheterna stödet i kampen mot terrorismen samtidigt som vi understryker vikten av att detta sker med beaktande av de mänskliga rättigheterna.

Låt mig också välkomna det faktum att vi i går äntligen fick en ny regering i Irak. Det tog längre tid än i Holland. Belgien befinner sig i finalen när det gäller kapplöpningen om hur lång tid det tar att bilda regeringar. Det är klart att det är väldigt viktigt att det finns en regering och att denna regering också, på det sätt som nu är fallet, inkluderar alla de viktiga politiska grupperingarna i landet. Det kanske tar ned effektiviteten i regeringsutövningen något, men i just detta skede av Iraks utveckling är det försoningsprocessen som är det viktiga.

Jag ska så snabbt som möjligt återetablera kontakten med utrikesminister Zebari som nu åter är i full tjänst. Jag kan försäkra Hans Linde om att vi i den kontakten, som vanligt, kommer att diskutera ansträngningarna för att skydda de mänskliga rättigheterna och bygga ut detta. Det handlar om kristna minoriteter, självfallet, men det är också viktigt att vårt engagemang handlar om alla människor, oavsett vilken religiös tillhörighet de har.

Till slut kan jag bara säga det som också står i svaret om en FN-rapportör om mänskliga rättigheter. Jag tror att det vore bra. Det skulle kunna vara ett stöd för de ansträngningar som Iraks regering själv utför i den här frågan.

Anf. 23 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag vet inte var utrikesministern befann sig den dagen för drygt sju år sedan när USA:s bomber började falla över Bagdad. Jag stod den dagen på Gustaf Adolfs torg hemma i Göteborg och höll tal vid en demonstration för fred och mot det krig som då pågick. Men jag får väl erkänna att även om jag i det talet pratade om den humanitära kris som riskerade att uppstå genom detta krig skulle jag nog inte i min vildaste fantasi då kunnat föreställa mig den humanitära katastrof vi har sett i Irak under de gångna sju åren. Jag hade inte i min vildaste fantasi kunnat föreställa mig att irakiskt liv skulle kunna värderas så oerhört lågt.

Man ska sätta in de övergrepp som jag har beskrivit i min interpellation i sitt sammanhang. Vi ska minnas att över en miljon irakier har drivits på flykt. Hur många irakier som har dödats vet vi inte, för medan man under den amerikanska militära närvaron i Irak har räknat hur många amerikanska soldater som har dödats är det ingen som ens försöker eller har lyckats räkna hur många irakier som har dödats under den pågående väpnade konflikten.

Vad som är tydligt är att de kristna minoriteterna hör till de grupper som har drabbats allra hårdast. Vi ser hur dessa grupper i det närmaste är på väg att utplånas och fördrivas från Irak. Därför valde jag att beskriva detta som ett pågående folkmord. Det är helt uppenbart att de grupper som nu attackerar de kristna, de grupper som Carl Bildt beskrev som allierade med al-Qaida, är grupper som har på sin politiska agenda att fördriva varenda kristen irakier från landet, att utplåna deras språk, historia, kultur och traditioner.

Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma precis det som Carl Bildt säger. Det är inte bara de kristna som drabbas i Irak i dag. Det finns över huvud taget inga frizoner mot våldet. Även fackföreningsaktivister –

vilket bland annat jag som vänsterpartist uppmärksammat – mördas, men även MR-försvarare, journalister och inte minst hbt-personer mördas systematiskt i Irak i dag.

Jag välkomnar att FN:s generalförsamling i går antog en resolution mot utomrättsliga avrättningar där man bland annat lyfte fram, återigen som tur var, frågan om just utomrättsliga avrättningar som drabbar människor på grund av deras sexuella läggning.

Men nu finns det en regering på plats i Irak, och då finns det också en motpol som man kan agera mot och lyfta fram dessa frågor till. Jag tror att det nu är viktigt att Sverige snabbt agerar när regeringen finns på plats. I det svar jag fick tidigare sade Carl Bildt att man ville avvakta med en FN-rapportör tills regeringen fanns på plats. Ja, nu finns regeringen på plats, och då är det också tid att agera. Jag tror att det nu är hög tid att man tar krafttag.

Där skulle jag vilja få ett tydligt besked från Carl Bildt: Vilka initiativ kommer man nu att ta när regeringen är på plats i Bagdad för att få en FN-rapportör på plats?

Samma sak gäller generalförsamlingens resolution som antogs i går där man tydligt fördömer den typ av utomrättsliga avrättningar och utomrättsliga arresteringar som just nu pågår i Irak som drabbar de kristna men även andra grupper. Nu är det hög tid att sätta press på den irakiska regeringen att den ska ta sitt ansvar för att denna resolution ska implementeras även i Irak.

Jag välkomnar så klart att både EU, FN och Carl Bildt har lyft fram frågan om bristen på rättssäkerhet och den stora straffriheten i dagens Irak. Men problemet med straffriheten är att den i dag är så oerhört utbredd i Irak. De myndigheter i Irak som Carl Bildt talar om är samma myndigheter som i dag systematiskt blundar för brott mot de mänskliga rättigheterna, myndigheter som låter politisk hänsyn väga så mycket tyngre än individens rätt att skonas från våld och övergrepp – i ett läge där vi faktiskt ser krigsförbrytelser. Det är vad det handlar om. Jag tycker att det är viktigt att kalla saker och ting vid deras rätta namn. Det som skedde vid attacken mot den katolska kyrkan i Bagdad var en krigsförbrytelse. Då är det inte längre en nationell fråga. Då har världssamfundet ett ansvar för att agera och se till att de ansvariga ställs inför rätta. Här har vi även från svensk sida skyldighet att agera med mer än bara ord.

Anf. 24 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad Hans Linde menar när han säger att vi ska agera med mer än bara ord. Det verkar som ett eko av Washington före april 2003, då man tyckte att man skulle agera med mer än ord mot Saddam Hussein. Jag tror att Hans Linde var lite skeptiskt inställd till den politiska inriktningen då.

Men låt mig hålla med honom i välkommandet av resolutionen i FN:s generalförsamling i går om utomrättsliga avrättningar. Det ligger lite utanför vad vi diskuterar nu eller är i alla fall lite bredare, men det kan finnas anledning att utnyttja tillfället att välkomna denna resolution.

Låt mig sedan vad gäller det längre historiska perspektivet – sådana här saker måste ofta ses i ett sådant perspektiv – säga att den irakiska statsbildningen under praktiskt taget hela sin historia fram till 2003 hölls samman av ett mer eller mindre brutalt förtryck. Det var en statsbildning

*Svar på
interpellationer*

som hade tillkommit av tre provinser i det gamla osmanska imperiet med delvis olika nationella, kulturella och religiösa orienteringar. Nu måste dessa olika delar av denna region egentligen för första gången finna sin balans genom kompromisser i mer eller mindre demokratisk ordning.

Vi hade alla önskat att detta hade kunnat ske utan det våld som har kommit till användning och de människoliv som har gått till spillo. Om de är fler eller färre än vad som var fallet under den tidigare långa perioden av brutalt våld och förtryck är i detta sammanhang inte den mest centrala frågeställningen.

Nu har vi en spirande demokrati i Irak, med demokratiska val, med alla de svårigheter som regeringsbildningar innebär och med en regering som – om jag har förstått det hela rätt – består av 42 statsråd, vilket får anses vara inkluderande, försiktigt uttryckt. Men bakgrunden till det är självfallet att alla dessa folk, minoriteter och religiösa grupperingar nu måste finna sin egen kompromiss om den irakiska nationens framtid.

Vår uppgift är att ge detta så mycket stöd och så mycket uppmuntran vi kan. Det gäller inte bara de mänskliga rättigheterna – centrala som de är i detta arbete – utan också väldigt många andra frågeställningar. Jag tror att vi i Sverige faktiskt har vissa möjligheter att göra insatser här. Det har att göra med att vi har i storleksordningen 170 000 medborgare i vårt land som på ett eller annat sätt har sina rötter i Irak, många uppe i norr, i de kurdiska regionerna, men väldigt många också i andra områden.

Det har skapat förbindelser mellan Sverige och Irak som är långsiktiga och som vi ska utnyttja på ett så konstruktivt sätt som möjligt. Det är en av anledningarna till att vi under senare år har förstärkt vår diplomatiska närvaro i Bagdad och Erbil.

En viktig del av detta är att bekämpa den renodlade terrorismen. I fallet med den katolska kyrkan vet jag att det handlar om al-Qaida. Vi vet från al-Qaidas egna programförklaringar att de vill uppmuntra religiösa och sekteristiska konflikter och driva kristna eller shiiter ut ur landet på ett eller annat sätt, med massvåld mot oskyldiga människor som deras huvudsakliga arbetsinstrument.

Al-Qaida måste bekämpas med kraft, varhelst de finns och varhelst de försöker finnas. Också i detta sammanhang har vi anledning att utöka samarbetet med den nya irakiska regeringen.

Som svar, slutligen, på Hans Lindes fråga om vad vi nu kommer att göra: Jag ska söka en snabbkontakt med utrikesminister Zebari. Då är det självklart att de frågeställningar som vi diskuterar här i dag kommer att finnas högt på listan över samtalsämnen med honom.

Anf. 25 HANS LINDE (V):

Herr talman! Låt mig först vara mycket tydlig på en punkt: Vänsterpartiet är inte och har aldrig varit någon vän av den regim som fanns under Saddam Hussein.

Jag tror att det är viktigt – i ljuset av detta övergrepp – att man kan tänka två tankar samtidigt. De här övergreppen och det här våldet får inte leda oss tillbaka, så att vi börjar blicka i backspeglarna och förhålliga den regim som var, för det var en oerhört grym regim som begick brott mot de mänskliga rättigheterna i Irak. Men samtidigt måste vi se att det amerikanska anfallet mot Irak år 2003 även om det kläddes i retorik om fri-

het, befrielse och demokrati inte har resulterat i detta, utan att vi sju år efter anfallet ser att irakiernas vardag fortfarande domineras av våld, övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna.

Carl Bildt frågar vad jag menar när jag säger att det behövs mer än ord. Jag kan erkänna att jag inser att utrikespolitiken har sina gränser. Oftast går det inte i denna kammare och inte heller på Utrikesdepartementet att fatta beslut som får direkta konsekvenser i ett annat land. Men jag ser trots allt att vi inom den breda utrikespolitiken alltid har två verktyg till vårt förfogande.

Det ena är att tala klarspråk om brott mot de mänskliga rättigheterna när vi ser övergrepp. Det andra verktyget är att ge en fristad i vårt land till dem som flyr undan krig och förföljelser. Det senare är inte Carl Bildts område, men jag observerar att den borgerliga regeringen fortsätter att avvisa människor tillbaka till Irak – inklusive kristna irakier.

När det gäller att tala klarspråk ser jag att man brister även på denna punkt. Carl Bildt beskrev just den irakiska regimen som en spirande demokrati. Jag tror att väldigt få av de irakier som nu utsätts för tortyr av de irakiska säkerhetsstyrkorna skulle hålla med om en sådan beskrivning. Det krävs någonstans en grundläggande respekt för de mänskliga rättigheterna för att ett land ska kunna kalla sig demokrati. Det räcker inte med bara val, utan det krävs också en allmän respekt.

Samma sak gäller USA. Trots att vi har visat att USA bryter mot FN:s tortyrkonvention märker jag nu att trots att Carl Bildt har haft mer än 14 minuters talartid har han inte på någon punkt lyft fram USA:s brott mot mänskliga rättigheter i Irak.

Anf. 26 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jag har inte så mycket att tillägga. Jag noterar i julfridsdebattstämningen att Hans Linde konstaterar att han inte var någon vän av Saddam Hussein. Jag har inte anklagat honom för att vara det. Men det faktum att han finner anledning att säga detta – utan att det var någon del av debatten – visar väl att det ibland förekommer misstankar om detta. Jag vill dock gärna säga att jag inte har uttalat sådana misstankar.

Sedan får jag säga: Ja, jag anser att Irak är en spirande demokrati. Den är inte fullständig och perfekt, för att uttrycka saken på mildast tänkbara sätt. Bristerna vad gäller mänskliga rättigheter är mycket betydande.

Nu kan inte den irakiska regeringen belastas för vad al-Qaida gör, och man kan inte heller belasta den svenska regeringen för vad brottslingar i Sverige gör. Det viktiga är att man har en regering som vill upprätthålla – med kraften av sin förmåga – de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Den svenska regeringens förmåga i det avseendet är förmodligen av olika skäl större än den irakiska regeringens förmåga. Men jag tycker inte att vi ska tvivla på deras vilja att faktiskt göra detta, och vi ska försöka ge dem det stöd som vi kan ge, som gör det möjligt för dem att steg för steg bli mer effektiva och systematiska i genomförandet av den politik som de har förpliktat sig att genomföra.

Det stödet från Sveriges sida, från Europeiska unionens sida och från Förenta Nationernas sida är viktigt för att uppnå de mål vad gäller Irak som jag tror att Hans Linde och jag i grunden faktiskt är eniga om.

9 § Svar på interpellation 2010/11:71 om Turkiet och det politiska Köpenhamnskriteriet

Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Jacob Johnson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att säkerställa att det politiska kriteriet är uppfyllt vad gäller Turkiets medlemsansökan till EU, vilka initiativ jag avser att ta för att främja en fredlig lösning på den kurdiska frågan samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att representanter för människorättsorganisationer i Turkiet fritt ska kunna uttrycka sin uppfattning.

Europeiska kommissionen har till uppgift att på saklig grund utvärdera kandidatländer utifrån det politiska Köpenhamnskriteriets krav på demokratiska fri- och rättigheter, en fungerande rättsstat och ett öppet samhälle.

När Europeiska rådet i december 2004 fattade beslut om att öppna förhandlingar med Turkiet skedde det på grundval av kommissionens rapport från oktober samma år. Där slår kommissionen fast att Turkiet, efter att ha drivit igenom ett antal viktiga reformer, inklusive avskaffandet av dödsstraffet, uppfyller det politiska kriteriet i erforderlig utsträckning för att förhandlingar ska kunna inledas.

Den uppfattningen har återupprepats i varje årlig så kallad framstegsrapport. Alla medlemsstater inklusive Sverige har givit sitt stöd till denna grundläggande bedömning.

Sverige arbetar aktivt tillsammans med Turkiet och med Europeiska kommissionen för att föra en dialog om hur EU:s krav och riktmärken på bästa sätt kan uppfyllas. Vi är övertygade om att medlemskapsförhandlingarna är det mest effektiva verktyg EU har för att uppmuntra till fortsatta reformer i Turkiet.

I det sammanhanget beklagar jag att förhandlingarna till stor del är blockerade av frågor som ligger utanför förhandlingsramverket och därigenom försvagar incitamentet till reformer på turkisk sida.

Förutom den politiska dialogen gör Sverige betydande satsningar i det bilaterala utvecklingssamarbetet – ca 87 miljoner kronor per år – för att anpassa bland annat den turkiska administrationen till EU-standard, bland annat genom samarbete med det civila samhället kring just de ämnen som frågeställaren tar upp.

Den kurdiska frågan kan lösas bara på demokratisk väg. För att uppnå en hållbar framtid för Turkiets kurdiska befolkning krävs framsteg i åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna. Jag välkomnar att den turkiska regeringen visat en växande insikt om detta. Det bör ske inte minst genom att den så kallade demokratiska öppningen, där regeringen tagit initiala steg mot förbättringar av situationen för landets kurder, fullföljs. Detta budskap framförs av EU liksom av Sverige bilateralt i våra regelbundna kontakter med Turkiet.

Stängningen av det kurdiska partiet DTP 2009 ledde till att Sverige som EU:s ordförande tog initiativ till ett uttalande som starkt beklagade det inträffade. Reglerna kring förbud av politiska partier är en av de frå-

gor som måste behandlas inom ramen för en heltäckande konstitutionell reform.

Prot. 2010/11:41
22 december

Det turkiska samhället har blivit märkbart mer tolerant gentemot kritiska röster under de senaste åren; det gäller även de mest känsliga frågorna, som militärens roll i samhället, armenisk-turkiska relationer och kurdernas situation.

Yttrandefriheten brister dock i många stycken, och det utgör en av de allvarligaste kritiska punkterna i Europeiska kommissionens rapport.

Begränsade framsteg på enskilda punkter, till exempel lyftandet av blockeringen av webbsidan Youtube nyligen och den betydligt mer restriktiva användningen av artikel 301 i strafflagen angående förolämpande av turkiskheten, behöver följas av en mer genomgripande attitydförändring.

Det är därför välkommet att kommissionen i årets utvidgningsstrategi lägger ett särskilt fokus på yttrandefriheten och aviserar en konferens med kandidatländerna under våren 2011. Sverige har bland annat verkat för uppmaningar till Turkiet att intensifiera samarbetet med OSCE:s särskilda talesperson för mediefrihet.

Jag vill i detta sammanhang också lyfta fram betydelsen av ett turkiskt medlemskap i Europeiska unionen. Att stänga dörren till Europeiska unionen för Turkiet skulle vara ett misstag av historiska mått.

Anf. 28 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Den här interpellationen om Turkiet och de politiska Köpenhamnskriterierna har jag ställt kanske främst mot bakgrund av kurdfrågan, som jag har följt den senaste tiden.

Vid lokalvalet i mars 2009 var jag där som valövervakare. Det var ett val som ledde till framgångar för det prokurdiska partiet DTP, som i stort sett fördubblade sin representation vad gäller borgmästare i de kurdiska delarna av Turkiet.

Men i stället för att bemöta den här utvecklingen som en del av Turkiets demokrati gjorde den turkiska staten massarresteringar i april 2009, alltså strax efter valet, av företrädare för framför allt DTP.

Man kan kanske säga att den turkiska politiken karakteriseras av ett steg framåt och två steg bakåt, för efter det här bakåtsteget gjordes, som utrikesministern sade i sitt svar, den så kallade demokratiska öppningen hösten 2009.

Vi hade ett annat exempel som var lite positivt. Vi fick nämligen besök av en människorättsföreträdare i Sveriges riksdag från ett av våra människorättsnätverk. Han kunde tala här och även kritisera situationen i Turkiet vad gäller de här frågorna.

Men senare på hösten, för nästan exakt ett år sedan, skedde stängningen av DTP och också arresteringen av människorättsföreträdaren Muharrem Erbey, som hade varit här i Sveriges riksdag. Då tog man ett allvarligt steg åt fel håll.

Visserligen gjorde regeringen och EU uttalanden och kritiserade detta, men samtidigt eller i stort sett omedelbart därefter öppnade man nya kapitel i förhandlingarna med Turkiet vad gäller miljöfrågor med mera. Det var liksom business as usual trots att man hade gjort de här kraftfulla begränsningarna av demokratin i Turkiet.

Vi har uppmärksammat Erbeys fall också från riksdagen, och det har uppmärksamrats från Svenska PEN, eftersom Erbey också är medlem

av Internationella PEN. Vi var närmare 60 riksdagsledamöter som vände oss till de turkiska myndigheterna och begärde hans frigivning i somras.

Rättegångarna för de arresterade personerna – det påbörjades alltså i april 2009 – har kommit i gång under hösten 2010 men har skjutits upp och kommer att fortsätta i januari. Jag hoppas att den svenska regeringen följer detta noga och till exempel med sin närvaro genom ambassadpersonal kan följa de här rättegångarna.

EU och Turkiet har ett långt förhållande, så att säga. Turkiet ansökte om medlemskap redan 1963 och erkändes som ansökarland 1999. Förhandlingarna öppnades 2004 då EU tyckte att det politiska kriteriet vad gällde demokrati och mänskliga rättigheter skulle vara uppfyllt. Utrikesministern sade i sitt svar att man ansett att Turkiet i erforderlig utsträckning uppfyllt det här.

Men kommissionen rapporterar i sin senaste rapport att författningsdomstolens stängning av DTP underminerar den demokratiska öppningen, att turkisk lag inte tillräckligt garanterar yttrandefriheten, att MR-institutioner måste utvecklas i linje med FN-principer och att respekt för och skydd av minoriteter fortsatt är restriktiv. Ja, det är en lång rad allvarliga påpekanden.

Sedan måste jag faktiskt omformulera min fråga: Anser utrikesministern att dessa avvikelser är förenliga med EU:s krav på demokrati, mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat?

Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Frågeställningen tar framför allt sin utgångspunkt, från Jacob Johnsons sida, i det som har inträffat i de kurdiska områdena och förbudet mot partiet DTP.

Jag har uttalat hur vi såg på detta. Jag vill bara säga att det är alldeles uppenbart att det i Turkiet pågår en kamp mellan dem som vill driva reformer och de som, försiktigt uttryckt, är mindre förtjusta över detta. De som, försiktigt uttryckt, är mindre förtjusta över detta utnyttjar ofta kvardröjande möjligheter inom ett äldre rättssystem för att driva igenom förändringar, typ förbudet av DTP. Vi ska ha klart för oss att det är krafter som också försökte förbjuda det regerande partiet, AKP, men misslyckades med detta. De företräder i grunden en annan syn.

Det som har inträffat under framför allt senare år, kanske till och med under det senaste decenniet, är att dessa konservativa bakåtsträvande krafter har pressats tillbaka mycket kraftigt i Turkiet.

Det gäller i nästan varje fråga. Det gäller inte minst den kurdiska frågan. Det kurdiska språket kan i dag talas där. Det finns en tv-station. Det är erkänt på ett sätt som var otänkbart i varje tänkbar del för inte så länge sedan. Detta är en fundamental förändring i Turkiets uppfattning av sig självt. Det går till rötterna av den kemalistiska revolutionen, som satte upp Turkiet efter det osmanska väldets sammanbrott. Svårigheterna i den process som det handlar om ska alltså inte underskattas. Det är därför det är så viktigt att EU-processen och EU-öppnandet finns där som ett incitament, en drivkraft, en inspiration och en målsättning för dem som verkar för den kontinuerliga reformeringen av Turkiet i ännu mer demokratisk och ännu mer europeisk riktning.

Sedan gäller det partiförbud eller de tveksamma regler som finns vad gäller möjligheten att förbjuda partier. Det är i och för sig inte alls ovan-

ligt att sådana regler finns i europeiska författningar. Vi kan inte göra detta i Sverige, men det finns åtskilliga länder som har den typen av regler. Men där har Venedigkommissionen lämnat rekommendationer till Turkiet om hur detta skulle kunna ske.

En stor del av dem inkommer i den turkiska regeringens förslag till en begränsad konstitutionell reform som man lade fram för parlamentet, Grand National Assembly. Men just denna del godkände inte det turkiska parlamentet. Turkiet står i början av nästa år inför ett nyval, och efter det hoppas jag att frågan om en mer heltäckande konstitutionell reform ska finnas på dagordningen och att också en mer grundläggande reform av lagstiftningen när det gäller möjligheten att stänga politiska partier kommer att finnas där. Jag hoppas att möjligheten att utnyttja denna lagstiftning i uppenbara politiska syften, som med DTP och AKP, ska försvinna.

Rättegången i Diyarbakir kommer vi att försöka att fortsätta att följa. Jag fruktar att ambassaden i Ankara liksom alla andra ambassader kommer att drabbas av vissa restriktioner vad gäller användande av medel, som följd av det beslut som riksdagen har fattat. Men jag hoppas att det inte på något allvarligt sätt ska påverka just detta.

Det är viktigt att det sker inom ramen för europeisk rättsordning. Låt mig bara säga att det också delvis handlar om kampen mot terrorismen. De är anklagade för samröre med en organisation som vi alla är överens om är terroristisk. Om detta är korrekt eller inte måste avgöras enligt rättsstatens principer och utgångspunkter. Och vi ska följa så noga vi kan, tillsammans med andra EU-länder, att så faktiskt sker.

Anf. 30 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Jag anser trots allt, som sagt, att det ligger en självmot-sägelse i EU:s position vad gäller Turkiet och de politiska Köpenhamns-kriterierna.

Å ena sidan uppfyller Turkiet i erforderlig grad dessa kriterier, och man fortsätter att uppfylla dem i erforderlig grad, enligt återkommande rapporter. Å andra sidan påpekas allvarliga brister, och jag uppfattar det trots allt som ett krav från EU:s sida att de måste åtgärdas. De är alltså inte fullt ut uppfyllda, fast EU säger att de är uppfyllda i erforderlig grad.

Här återstår alltså mycket att göra, och jag kan instämma med utrikesministern att det krävs en grundläggande reform för att komma åt detta i grunden.

Utrikesministern tar också upp i sitt svar att förhandlingarna blockeras av frågor som till stor del ligger utanför förhandlingsramverket. Jag antar att Carl Bildt här i första hand avser Cypernfrågan. Det må vara så, men det kan inte tillåtas hindra Sverige och EU att driva kravet på reella demokratiska reformer i Turkiet hårt.

Är det så, utrikesministern, att Cypernfrågan har den funktionen att demokratireformerna i Turkiet förhindras och att EU inte driver detta med hänsyn till medlemskapsförhandlingarna?

En sak som måste åtgärdas vad gäller Turkiets demokrati är antiterrorlagarna. Turkiet har antiterrorlagar som kriminaliserar syften och inte fokuserar på handlingar. Självklart ska terrorhandlingar mot oskyldiga personer vara kriminaliserade, men som till exempel Amnesty och även FN:s speciella rapportör om skydd av mänskliga rättigheter vid bekämp-

ning av terrorism också har uppmärksammat säger artikel 1 i Turkiets antiterrorlag att terrorism definieras som alla slags handlingar som har till syfte att ändra republikens karakteristik enligt dess konstitution, det vill säga det kan betraktas som terrorism att förespråka ändringar av konstitutionen om det berör republikens kärna. Detta är en gummiparagraf som kan användas godtyckligt mot till exempel dem som förespråkar utökade rättigheter för kurderna. Det finns alltså mycket att arbeta med.

När det gäller de pågående rättegångarna har vi till exempel frågan om det kurdiska språket. Där kräver nämligen de åtalade att få möjlighet att försvara sig på sitt eget språk kurdiska, men det har hittills förvägrats de åtalade. Frågan har hänskjutits till Högsta domstolen, och vi får se hur de kommer att svara nu när rättegången öppnar igen i januari, strax efter nyår.

Jag vill också specifikt fråga utrikesministern vad regeringen avser att göra för att få Turkiet att ändra sin antiterrorlagstiftning.

Ministern refererar också i sitt svar till den konferens om yttrandefrihet som planeras med kandidatländerna under nästa vår. Det är också positivt och kan ge en anledning att ta upp den kurdiska tv-kanalen Roj-TV som nu hotas av stängning i Danmark. Jag skulle vilja höra hur utrikesministern ser på den frågan.

Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Låt mig bara kort i det senare fallet säga att vi har fullt förtroende för det danska rättssystemet. Det finns sedan länge anklagelser mot denna tv-station för att ha uppmuntrat till terrorism. Detta leder självfallet till olika typer av rättsliga åtgärder från de danska myndigheterna, och jag har fullt förtroende för att den rättegången kommer att ske på ett sätt som uppfyller alla rimliga krav.

Terrorism kan icke, får icke och ska icke tolereras, självfallet heller icke aktivt propagerande för terrorism. Jacob Johnson och jag är säkert alldeles eniga om det.

Låt mig sedan klargöra att det inte bara är Cypern som har blockerat kapitel. Även Frankrike har på grunder som är synnerligen arbiträra och icke förenliga med EU:s regelverk blockerat fem kapitel. Det är alltså två länder som blockerar ett större antal kapitel.

Detta är absolut inget skäl – bara för att klargöra det, lätt missuppfattning – för att vi inte ska driva de grundläggande reformkraven gentemot Turkiet på det sätt som bland annat granskningsrapporter mycket tydligt går igenom och ger detaljer om vad vi tycker att reformerna borde inriktas på.

Men det innebär självfallet att EU:s kraft något minskar. Det vi säger till Turkiet är ju att de här sakerna bör ni göra, dels i ert eget intresse för att bli ett bättre land, dels för att komma med i Europeiska unionen. Om det då samtidigt uttrycks tvivelsmål om huruvida de över huvud taget kommer att komma med i Europeiska unionen säger det sig självt att kraften i vår stämma bli väsentligt mycket svagare.

Nu är vi i Sveriges riksdag, med undantag för ett nytillkommet parti som är emot det mesta, eniga om att ge stöd till anslutningsprocessen. Vi är eniga om att det vore bra om Turkiet kom med av en lång rad olika skäl, inte minst för Turkiet självt, men också för Europeiska unionen.

Men det innebär också att vi måste vara mycket tydliga i dialogen med turkiska företrädare vad gäller det som vi anser är nödvändigt för att uppfylla de grundläggande kraven.

Vi har en nära och bra relation med den turkiska regeringen och brett med det turkiska samhällslivet. Det är en relation som regeringen har, men det är också en relation som olika riksdagspartier har. Detta utnyttjar vi också för att försöka föra denna process framåt. Där är riksdagens stöd och medverkan självfallet viktig.

Anf. 32 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Sverige har bra relationer både med Turkiet och till exempel med olika kurdiska företrädare. Jag tycker att Sverige på ett tydligare sätt skulle kunna utnyttja de här goda kontakterna för att stödja den fredliga dialog och lösning på den kurdiska frågan som förr eller senare måste komma.

Vi lyfte upp denna fråga också under det svenska ordförandeskapet i EU, men den bollen kunde då regeringen inte riktigt ta emot.

Vänsterpartiet välkomnar naturligtvis också Turkiet som medlem i EU den dag EU:s krav är uppfyllda. Det gäller dock inte minst de politiska kriterier som EU redan har sagt är erforderligt uppfyllda men där det finns allvarliga brister. Utrikesministern kommenterade inte mitt inlägg om Turkiets antiterrorlagar som jag tycker är en av de allvarligare bristerna.

Man har alltså en gummiparagraf där allt som inte är bekvämt för den turkiska staten mer eller mindre kan betraktas som terrorism. Det kan vara att man vill ändra vissa grundläggande saker i den turkiska staten, till exempel vad gäller kurdernas rättigheter. Att argumentera för det kan betraktas som en terrorhandling, och det används av och till från den turkiska statens sida.

Det är naturligtvis alldeles oacceptabelt, och det måste Sverige och EU på ett tydligare sätt påpeka för Turkiet och få en ändring som en grundläggande del i den fredliga lösningen av den kurdiska frågan och i demokratiseringen av Turkiet så att Turkiet kan bli fullvärdig medlem av Europeiska unionen.

Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (M):

Herr talman! Låt mig bara i den senare delen hänvisa till vad som skrivs i granskningsrapporten från Europeiska kommissionen. Det är där vi tar upp i detalj de olika saker som vi tycker behöver åtgärdas.

Till slut vill jag säga att vi är eniga om det mesta. Det viktiga är att vi är eniga om att stödja den turkiska fortsatta reformprocessen. Det inkluderar det demokratiska initiativet och den europeiska anslutningsprocess som är viktig för att ge denna demokratiska reformprocess inom Turkiet den kraft som krävs för att övervinna de hinder som förvisso också finns i det turkiska samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att se till att riksdagen blir informerad om de kontakter som förekommit med USA i fråga om informationsutlämnande angående svenska medborgare. Vidare har han frågat om jag avser att tillsätta en sanningskommission. Uppdraget ska vara att gå till botten med de uppgifter som förekommer om den svenska regeringens kontakter med främmande makt för att möjliggöra utlämnande av uppgifter om svenska medborgare.

Det är helt nödvändigt att Polisen och andra brottsbekämpande myndigheter i Sverige samarbetar med sina motsvarigheter i andra länder. Dessa samarbeten bidrar i hög grad till att avslöja, förhindra och utreda allvarliga brott. Samarbetena handlar i stort om två olika saker: för det första att utbyta generella erfarenheter och kunskaper för modernt polisarbete; för det andra kan man ge och få viktiga uppgifter i enskilda operativa ärenden. Men det ska då ske i enlighet med gällande regelverk. Denna ordning har gällt i Sverige under hela efterkrigstiden.

Polisen och Säkerhetspolisen har en lagstadgad möjlighet att utbyta information med andra länder under vissa förutsättningar. Dessa förutsättningar framgår främst i polisdatalagen och förordning, offentlighets- och sekretesslagen och personuppgiftslagen. En förutsättning är att det ska vara förenligt med svenska intressen att lämna ut uppgifter till utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst och polis eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol. Det åligger alltid brottsbekämpande myndigheter att göra en avvägning mellan behovet av att bekämpa brott och värnandet av den personliga integriteten.

Dessa utbyten av uppgifter förutsätter inte, enligt svensk rätt, något särskilt formellt avtal. Av den anledningen benämns samarbetet som informellt, men det följer självklart formella svenska regelverk.

Riksdagen får information om Säkerhetspolisens verksamhet genom de årliga samråd som sker med företrädare för de riksdagspartier som är representerade i Utrikesnämnden. Riksdagen har även insyn i Säkerhetspolisens verksamhet via Rikspolisstyrelsens styrelse. Det förekommer också att justitieutskottet kallar säkerhetspolischefen till sig för att få information om myndighetens verksamhet. I likhet med andra myndigheter sker tillsyn av Riksdagens ombudsman, Justitiekanslern och Riksrevisionen. Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel och behandling av personuppgifter överses av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Under 2008 föreslog USA en ny form av informationsutbyte avseende terroristbrottslighet. Det framfördes som ett krav för att Sverige fortsatt skulle få ta del av viseringsfriheten inom existerande Visa Waiver Program. Detta program möjliggör för svenska medborgare att resa in och vistas i USA i 90 dagar utan visum. Justitiedepartementet ställde sig mycket tveksamt till förslaget, och så gjorde även berörda svenska myndigheter. Vi har meddelat USA att riksdagen måste godkänna denna typ av avtal. Någon vidare förhandling om detta avtal har därefter inte förts.

*Svar på
interpellationer*

Att tjänstemän vid Justitiedepartementet för diskussioner med andra länders representanter är i sig ingenting anmärkningsvärt. Tvärtom, när nya avtal föreslås så måste de förstås diskuteras och så småningom förhandlas. Detta sker på tjänstemannanivå. Om avtalet förutsätter lagändring eller är av större vikt underställs det riksdagen.

För att sammanfatta så är det alltså inget hemligt att det sker informationsutbyte med andra länder. Men själva innehållet i de uppgifter som utbyts är i normalfallet hemligt och måste så förbli i de fallen. Det finns av riksdagen beslutade lagar som sätter ramar för hur det får ske. Jag ser därför ingen anledning att vidta några särskilda åtgärder för att informera riksdagen om svenska myndigheters informationsutbyten med USA. Mot bakgrund av det ser jag heller ingen anledning att tillsätta en sanningskommission för att klarlägga svenska regeringens kontakter med främmande makt i fråga om möjliga informationsutbyten.

Anf. 35 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag tackar Beatrice Ask för svaret.

Det hela började egentligen med uppgifterna om att USA:s ambassad här i Stockholm samlade in information om svenska medborgare och övervakade svenska medborgare. Man samlade bland annat information om vilka som deltog i olika demonstrationer, och som jag förstod det, kategoriserade medborgarna på olika sätt. Det här ska svenska myndigheter ha blivit informerade om. Efter det läckte det uppgifter från Wikileaks där det framgick, precis som justitieministern här har bekräftat, att högt uppsatta svenska tjänstemän från Justitiedepartementet har haft långtgående diskussioner med tjänstemän från USA om informationsutbyte avseende svenska medborgare.

Det här tycker jag är väldigt allvarligt eftersom Sverige inte ska lämna ut information om sin egen befolkning till främmande makt. När representanterna för USA sade att det är ett samarbete som håller på att utvecklas och blir så omfattande att det måste formaliseras svarade de svenska tjänstemännen att det inte var bra någon bra idé att formalisera detta, och man hänvisade till kontroverserna kring FRA-lagen.

Enligt Wikileaks uppgifter ville de svenska tjänstemännen gå vidare med det informella samarbetet med USA. Jag vill därför ställa en fråga till justitieministern för att verkligen ha svart på vitt. Det informella samarbetet tog stopp helt och hållet 2008 då USA bad att få formalisera det här samarbetet. Kan justitieministern bekräfta det?

Vi i Vänsterpartiet vill ha en sanningskommission. Det är då man verkligen kan gå till botten med den här frågan. Då är det inte bara jag och justitieministern som diskuterar det, utan då kan alla involverade tjänstemän höras, och de kan höras under ed. Då tror jag att det finns möjligheter att få fram mer information än det som hittills har kommit fram.

Jag vill vidare fråga justitieministern ifall det finns andra former av informella kontakter som rör uppgifter om svenska medborgare som den svenska regeringen har med andra stater. Kan justitieministern ge exempel på sådana informella kontakter som pågår med andra stater och vad innehållet i de informella kontakterna i så fall är?

Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är viktigt att hålla isär vissa saker. Det började inte med information om den amerikanska ambassadens bevakning. Det började med information om vad som skedde i Norge. Det kom fram uppgifter om att motsvarande verksamhet från amerikanska ambassaden skulle ha skett också i Stockholm. Det var någonting som varken regeringen eller Justitiedepartementet hade någon information om. Det var den diskussionen som följde, och det pågår en utredning om vad som egentligen har förevarit.

Det ligger i sakens natur att vi välkomnar att ambassader, utöver det skyddsarbete som sker från svenska myndigheter, har egen verksamhet. Men den, om den har viss utformning, ska vara anmäld enligt de gängse rutinerna. Vår uppfattning var att det inte var fallet. Sedan finns det medieuppgifter om att någon skulle ha känt till och att man skulle ha talats vid. Det får redas ut i laga ordning. Men det är inte vår uppfattning att detta har följt de rutiner som ska gälla. Däremot har man kunnat på amerikanska hemsidor läsa om den särskilda verksamhet som uppenbarligen finns i flera länder. Det är den ena delen av det hela.

Jag tycker att det är otroligt viktigt att man är noggrann med att den här typen rutiner följs därför att utländska beskickningar inte ska ha verksamhet som inte följer de regelverk och den praxis som finns i vårt land. Det är jag nog med.

Det andra är att man från amerikanskt håll tog upp med tjänstemän på Justitiedepartementet önskemål om ett informationsutbyte kopplat till Visa Waiver Program. Det är riktigt att det fördes samtal på departementsnivå, och i de samtalen framfördes från departementet att vi inte är särskilt intresserade av den typen av samarbete därför att det är, som man kunde tänka sig, långtgående. Tjänstemännen informerade de amerikanska tjänstemännen om att i Sverige är detta, om man ska ha avtal på området, någonting som måste föreläggas riksdagen. Vi är väldigt nogga med att sådana frågor hanteras på ett riktigt sätt.

Samtidigt fanns det en uppteckning – och man ska ha klart för sig att den typen av uppteckningar görs av enskilda tjänstemän från ett annat land – där man hänvisade till att vi har ett bra fungerande informellt samarbete. Jag försökte förklara i mitt svar att informellt samarbete inte innebär att vi inte följer de regelverk som vi har i Sverige. Det innebär inte heller att svenska brottsbekämpande myndigheter har någon skyldighet att lämna ut information till ett annat land. Men det är informellt i den meningen att det inte finns formella avtal kring det. Att brottsbekämpande myndigheter har ett samarbete med utländska motsvarigheter är ingenting nytt. Det är – hela poängen, höll jag på att säga – ett av de viktiga uppdrag som vi ger till Säkerhetspolisen och som granskas i de former som jag redovisade. Det är inget konstigt med det, och det behövs ingen särskild sanningskommission för att gå igenom det.

Det finns sedan lång tid rutiner. Det görs dessutom en noggrann prövning av hur detta arbete sker. Och det har inte – det var en fråga som ställdes – varit någon fortsatt diskussion om detta, därför att det har inte återkommit någon fråga om det utvidgade informationsutbytet efter det besked som gavs. Därför pågår det inte heller någon diskussion kring de frågorna. Däremot finns ett annat avtal som diskuteras.

Anf. 37 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag får tacka för det svaret. Jag gör tre reflektioner kring det.

Justitieministern säger att det inte är konstigt att brottsbekämpande myndigheter för samtal med varandra. Nej, det är inte så konstigt. Men när det är Justitiedepartementet som är involverat i samtalen och man, enligt de uppteckningar vi har fått, hänvisar just till FRA-lagen och de kontroverser som den ledde till och att man vill undvika liknande kontroverser genom att formalisera det här samarbetet, då är det väl inte konstigt att jag blir misstänksam. Och jag vet fortfarande inte om jag känner mig helt nöjd. Jag får helt enkelt hoppas på att det inte har skett något fortsatt samarbete efter 2008. Det är bra om det verkligen är på det viset.

Jag ställde också en fråga om det finns något liknande informationsutbyte med andra stater. Jag skulle vilja att justitieministern kommenterade den.

Justitieministern sade precis i slutet av sitt anförande att det finns ett annat avtal som man diskuterar nu. Då skulle jag vilja veta vilket avtal justitieministern hänvisar till.

Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Ja, det är helt riktigt att jag inte tycker att samarbetet är konstigt, men Jens Holm tycker att det ändå är märkligt eftersom han har läst uppteckningar på Wikileaks från samtal med tjänstemän från Justitiedepartementet.

Jag försökte förklara vad informellt samarbete innebär, att det är när man inte har ett formellt avtal. Däremot finns det noggranna regler. Och jag tycker nog att tjänstemännen på ett tydligt sätt redovisat att i Sverige måste den här typen av avtal föreläggas riksdagen och att vi inte är intresserade av ett avtal med den utformning som man presenterade, berättade om eller ville invitera till. Sedan är det klart att den typen av uppteckningar som kommer från enskilda tjänstemän ger bara ett perspektiv. Du och jag vet egentligen ingenting om vad som egentligen sades eller hur samtalet fördes.

Det viktiga beskedet är att Sverige inte har något större intresse av detta. Det pågår inga sådana förhandlingar. Och skulle vi ha den typen av avtal skulle det behövas ett arbete som går för beslut till riksdagen.

När det gäller samarbete med andra stater missade jag frågan. Om du upprepar den kanske jag kan besvara den i slutanförandet.

Jag fick också frågan vad det är för annat avtal som vi diskuterar. Det vi diskuterar är frågan om utbyte av fingeravtryck av det slag som vi har ett Prümavtal för.

Inom EU har vi börjat bygga upp ett arbete där man i stället för att hantverksmässigt utbyta fingeravtryck från brottsutredningar, för att se om det finns kopplingar, kan göra det mer elektroniskt. Det sker i form av ett HIT-system som går ut på att man inte släpper in andra i sina register, utan man kan skicka över ett fingeravtryck för att pröva om man får träff någonstans. Om man får träff får man begära utlämning enligt de gängse reglerna. USA har visat stort intresse för att få vara med i den typ av utbyte som gäller fingeravtryck. Och det är otroligt viktigt att arbeta med den frågan. Där pågår diskussioner, men det är något helt annat än den diskussion som man tog initiativ till kopplad till Visa Waiver Pro-

gram. Det är alltså det här som vi faktiskt har diskussioner om, och det får vi säkert anledning att återkomma till.

Jag tror att det är viktigt att ha klart för sig att vi behöver ett internationellt samarbete i brottsbekämpande frågor. Och jag kan försäkra Jens Holm om att vi är väldigt noggranna med att följa upp hur Säpo arbetar också i de här frågorna. Vi har de årliga rapporterna till riksdagens partier och vi har Rikspolisstyrelsens styrelse. Det förekommer också att justitieutskottet bjuder in rikspolischefen men också Säpochefen för att få information om verksamheten. Det finns alltså goda möjligheter att följa upp det hela, också genom de formella granskningar som sker av andra institutioner.

Jag menar att vi har en god bild av hur det här arbetet bedrivs och att det fungerar på ett bra sätt.

Anf. 39 JENS HOLM (V):

Fru talman! Som svensk vill man ju känna sig trygg med att den svenska regeringen är lojal med sina egna medborgare och följer de förpliktelser som finns i till exempel regeringsformens andra kapitel om de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt vad som slås fast där har inte den svenska regeringen något mandat att lämna över uppgifter till en främmande stat utan att riksdagen godkänner det.

Min konkreta fråga tidigare var: Förs det några andra diskussioner med främmande stater om informationsutbyte om svenska medborgare?

Min andra fråga rör avtalet om fingeravtryck med USA som justitieministern just tog upp. Då vill jag förstås veta när frågan kommer att landa på riksdagens bord.

Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! När det först gäller frågan om samarbete med andra stater finns det inga långtgående diskussioner om utbyte av information med andra stater, såvitt jag känner till. Däremot är det en pågående diskussion inom den europeiska gemenskapen om hur det brottsbekämpande samarbetet ska se ut, och sådana diskussioner förs alltid, men det redovisas också i ordnade former, både i justitieutskottet och på EU-nämndens möten, så det är inga hemligheter.

Synpunkten att regeringen måste känna sig lojal med sina medborgare känns lite knepig att hantera. Det är väl alldeles självklart att både Jens Holm och jag företräder svenska intressen och arbetar utifrån det. Jag har ganska lång erfarenhet av att sitta i Sveriges riksdag, och är det någonting som en justitieminister försöker stå upp för så är det de lagar och regler som vi har i det här landet. Det vore mig mycket främmande att bryta mot dem.

När det gäller de grundläggande rättigheterna är jag rätt stolt över att vi kunde få på plats Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden under förra mandatperioden, så att vi äntligen har en institution som granskar användningen av teleavlyssning och annat på ett adekvat sätt. Det är en viktig sak för att säkra grundläggande rättigheter för medborgarna.

Jag tycker att vi har en bra kontroll på den här typen av verksamhet. Och som jag sade i mitt inledningsanförande: Vi har ett utbyte av information med andra länder via säkerhetspolisen. Det är ett av deras uppdrag att bidra till att bekämpa internationell brottslighet, och då ut-

byts det information, men det sker enligt de regler som gäller för den verksamheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2010/11:117 om CAP-reform

Anf. 41 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig hur jag avser att verka för att de framgångar vi såg i Nagoya kommer att införlivas i reformen av CAP.

Vid partsmötet i Nagoya i oktober nåddes överenskommelse om nya ansträngningar för att bevara och stärka biologisk mångfald. I den strategiska planen för perioden 2011–2020 som antogs under mötet finns en överenskommelse om att 17 procent av landarealen och 10 procent av kustvatten och hav ska skyddas mot exploatering samt att fasa ut eller reformera skadliga subventioner.

Den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP, har sedan början av 1990-talet genomgått flera stora reformer som inneburit en ökad marknadsanpassning, utfasning av produktionskopplade stöd och ett ökat fokus på miljö- och landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Sverige har stött denna reforminriktning, men vi hade gärna sett att vi kommit längre i marknadsanpassningen och tydligare fokus på miljöinsatser inom politiken.

Under den senaste reformen av jordbrukspolitiken, den så kallade hälsokontrollen under 2008, omfördelade vi resurserna till förmån för insatser riktade mot förbättrad vattenförvaltning, bevarande av biologisk mångfald, ökad produktion av förnybar energi samt minskade utsläpp av växthusgaser.

CAP består av två pelare, och vår position är att inom ramen för en totalt sett minskad CAP-budget lägga ökat relativt fokus på gränsöverskridande kollektiva nyttigheter inom den andra pelaren där redan effektiva åtgärder finns för att skydda den biologiska mångfalden. Det är här möjligheter finns för riktade och därmed effektiva åtgärder för ett hållbart brukande av naturresurser och för insatser för landsbygdsutveckling.

Samtidigt är det viktigt att CAP:s olika delar inte motverkar varandra i målsättningen om att främja ett hållbart nyttjande av naturresurser.

Sverige anser att det är nödvändigt med viss styrning av medel inom landsbygdsprogrammet, i synnerhet till miljöinsatser. Åtgärder inom landsbygdsprogrammet bör också bidra till att främja konkurrenskraft och tillväxt genom att stimulera innovationer samt till att stärka sambandet mellan forskning och tillämpning, vilket kan bidra till en ökad marknadsanpassning inom jordbrukssektorn.

Det är angeläget att få så stor miljöutväxling av satsade resurser inom CAP som möjligt. Sverige fördelar inom nuvarande programperiod ca 70 procent av budgeten för landsbygdsprogrammet till miljöåtgärder. Inför nästa period är den svenska positionen att minst 50 procent av de EU-gemensamma resurserna inom den andra pelaren ska öronmärkas för detta.

Jordbruksverksamhet har en stor påverkan på den biologiska mångfalden, både i positiv och negativ riktning, och CAP har en viktig roll att

spela för att bevara och stärka den biologiska mångfalden i det odlade landskapet. Givet en minskad CAP-budget bör slutsatserna från Nagoya beaktas i reformeringen av CAP.

Jens Holm har också frågat mig om det är min avsikt att exportsubventionerna ska finnas kvar även i den framtida jordbrukspolitiken.

EU har inom ramen för Doharundan åtagit sig att avveckla exportsubventionerna under förutsättning att andra länder avvecklar sina former av exportstöd.

Exportsubventionerna bidrar till att snedvrیدا marknaderna för jordbruksprodukter framför allt i utvecklingsländerna och är därför med rätta hårt kritiserade i de pågående handelsförhandlingarna.

Subventionerna ger även felaktiga signaler till jordbrukarna inom EU om vad konsumenterna egentligen efterfrågar. En fortsatt marknadsanpassning av jordbruket där jordbrukarna kan producera det konsumenterna efterfrågar är nödvändig för att skapa förutsättningar för tillväxt och ökad sysselsättning på landsbygden. Ytterligare reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken behövs.

Min bestämda uppfattning är att exportsubventionerna ska avvecklas senast 2013 i enlighet med de åtaganden som EU gjort i WTO-förhandlingarna. Jag kommer att verka konstruktivt för att detta ska kunna verkställas.

Anf. 42 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tackar Eskil Erlandsson för svaret. Den gemensamma jordbrukspolitiken kostar enorma summor pengar, ungefär 400 miljarder kronor varje år. Men viktigare är att den gemensamma jordbrukspolitiken har en stor påverkan på miljön. Å ena sidan är det viktigt att producera livsmedel så att vi kan äta, och det är viktigt att bedriva jordbruket på ett sådant sätt så att landskap hålls öppna och biologisk mångfald vidmakthålls. Å andra sidan är det ingen hemlighet att jordbruket är en av de största källorna till utsläpp av växthusgaser, övergödning och utsläpp av kemikalier. Det är därför viktigt att vi får en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Jag tror att vi från riksdag och regering, från höger till vänster, har ganska mycket som vi kan ha en samsyn i. Det är bra.

En av dessa frågor rör exportsubventionerna. Det är den kanske mest perversa delen, om jag får säga så, av den gemensamma jordbrukspolitiken. Först producerar man ett överskott av livsmedel, bland annat genom att köpa upp i form av intervention. Detta överskott får producenter och företag pengar för att dumpa i andra länder, bland annat i utvecklingsländer. Det är då viktigt att det finns länder i förhandlingarna på EU-nivå som går före och säger att detta är ett helt oacceptabelt förfarande.

Eskil Erlandsson säger att han vill att exportsubventionerna ska avvecklas senast 2013 – men endast under förutsättning att man får ett avtal inom ramen för Doharundan. Jag menar att EU måste gå före och avveckla sina exportsubventioner oavsett om det blir ett avtal på global nivå eller inte. EU är den ekonomiska part i världen som är skyldig till de största dumpningarna av överskott i andra länder, mer än USA till exempel. Det är därför ett rimligt krav att EU föregår med gott exempel och avvecklar exportsubventionerna.

*Svar på
interpellationer*

Jag tror att frågan har låst sig i de globala förhandlingarna och att det inte kommer att hända något om inte en part går före. Här menar jag att Sverige skulle kunna spela en helt avgörande roll genom att vässa sin position i denna fråga.

Jag är också oroad över EU-kommissionens förslag till ny jordbrukspolitik. Där står till exempel att fler produkter ska kunna köpas upp med intervention. Om fler produkter köps upp blir det fler produkter som i framtiden dumpas med exportsubventioner. Jag skulle vilja ha ett tydligt besked från Eskil Erlandsson att Sverige motsätter sig att fler produkter ska köpas upp med intervention och att vår linje är att detta är ett förfarande som ska avvecklas.

Kan Eskil Erlandsson bekräfta att den svenska positionen är att vi inte vill att fler produkter ska omfattas av interventionsuppköpen?

Anf. 43 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret på denna viktiga fråga. Vi står inför en stor och omfattande debatt inför reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken i EU.

Om man ska karakterisera hur den fungerar i dag kan man säga att den är dyr för skattebetalarna och konsumenterna, den är orättvis eftersom de största bidragen går till stora livsmedelskoncerner och stora markägare, den slår hårt mot tredje världen eftersom den konkurrerar ut jordbruk i tredje världen som skulle kunna ge försörjning till många människor och den är inte speciellt bra för vår miljö – även om sambandet mellan biologisk mångfald och jordbruk är en mycket sammansatt fråga, vilket ministern så riktigt påpekade.

Vi står inför denna viktiga reform, och som vi ser det inom Vänsterpartiet utgör den en gyllene möjlighet både att stärka miljödimensionen i jordbrukspolitiken och att avveckla avverka de omfattande och byråkratiska stödsystemen. Inte minst mot bakgrund av att världsmarknadspri-
serna stiger på många jordbruksvaror finns det möjlighet för reform här.

Min första fråga är om det är möjligt att få som nyårslofte av ministern att Sverige och ministern aldrig någonsin mer i EU:s ministerråd röstar för en enda exportsubvention på jordbruksområdet. Det hände ju ett par gånger under förra mandatperioden att Sverige gjorde det. Om ministern lovar detta blir Vänsterpartiets nyårslofte att vi kommer att sluta upp bakom det beslutet och applådera det. Det är inte varje dag vi gör det när det gäller regeringens politik, men i det här fallet lovar vi att göra det.

Debatten om biologisk mångfald har många dimensioner. Det pågår också en nationell debatt om bevarande av gamla frösorter i Sverige. Det har varit stor upprördhet bland många odlare i Sverige över att gamla sorter hotas på grund av att det är dyrt och krångligt att köpa fröer. Vi har alla ett intresse av att de traditionella potatisarna och kålrötterna kommer att finnas kvar. Det finns många skäl till det. Har regeringen funderat över om regelverket på nationell nivå och på EU-nivå skulle kunna för-
enklas och förbättras för att underlätta bevarandet av de traditionella frösorterna?

Det pågår också en diskussion om att resurserna är otillräckliga för dem som arbetar med klassificering av det viktiga genetiska materialet. Man har inte tillräckliga resurser för att artbestämma, klassificera och

döpa det. Ser regeringen någon anledning att stärka politiken eller göra förändringar för att bevara dessa arter i vår egen biologiska mångfald?

Prot. 2010/11:41
22 december

Anf. 44 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag håller med interpellanten om att diskussionen och de kommande förhandlingarna om en gemensam jordbrukspolitik är viktiga. De är viktiga för människor som är sysselsatta inom matproduktionen, för alla Europas konsumenter och för konsumenter i skilda delar av världen. Det är också en viktig diskussion om de stora utmaningar vi står inför när det gäller klimatet, vattenkvaliteten och bevarandet och utvecklandet av en biologisk mångfald i alla habitat i Europa.

Som jag sade i mitt svar har jordbrukspolitikerna, som är gemensam inom Europeiska unionen, reformerats ett antal gånger, men mer kunde ha gjorts. Jag hoppas att den reform som vi nu står inför blir genomgripande och omfattande.

Jag tror att en samstämmig riksdag anser att man bör göra något åt exportbidragen. De ska, enligt min uppfattning, fasas ut senast 2013. Är vi då ensamma om den ståndpunkten? Vi har sagt i ett åtagande från Europeiska unionen att vi ska fasa ut exportbidragen. Min bedömning är att EU:s åtagande har ett starkt stöd i ministerrådet och har accepterats av samtliga medlemsstater. Detta är en viktig del av de Dohaförhandlingarna som är i gång, och det är en viktig del av EU:s åtagande i förhandlingarna. Min bedömning är alltså att vi kan vinna framgång i den här frågan under de kommande diskussionerna och förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitikerna.

Vad är då den svenska ståndpunkten i dag när det gäller exportbidragen? Jag ska läsa ur den instruktion som finns på det här området. Jag tycker att den speglar den svenska inställningen väl, som jag är ganska övertygad om att samtliga riksdagspartier ställer upp på:

Sverige anser att exportbidragen ska fasas ut och ska därmed rösta emot eventuella förslag till ökning av exportbidragen eller införande av exportbidrag på nya produktområden. Föreslår kommissionen oförändrade exportbidrag ska Sverige avstå vid omröstning. Om inte Sveriges röst eller argumentation vid mötet har betydelse för kommissionen i syfte att motverka krav på höjda bidrag från andra medlemsstater ska Sverige rösta för. Ledstjärnan är dock en fortsatt restriktiv hållning även vid oförändrade bidrag. Sverige bör rösta emot oförändrade bidragsnivåer om det är motiverat utifrån marknadssituationen. Sverige ska rösta för eventuella förslag om sänkningar av exportbidragen. Det är viktigt att stämna av med likasinnade medlemsstater, liksom att bygga allianser vid omröstning och inför kommande möten.

Anf. 45 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack, landsbygdsministern för det svaret. Jag hade ytterligare en fråga som ministern gärna får kommentera i nästa inlägg. Den gällde interventionsuppköpen. I kommissionens förslag ska fler produkter omfattas av intervention, inte färre. Det menar jag är ett steg åt fel håll. Det innebär att man kommer att köpa upp fler produkter. Det medför att det blir risk för mer överskott som sedan kan dumpas med exportbidrag.

Svar på
interpellationer

Tack för nyårsloftet om exportbidragen. Det som sades i början var tydligt och bra, att Sverige alltid ska rösta emot höjningar. På slutet blev det lite luddigt. Vi kan jämföra med vårt grannland Danmark. Den danska hållningen har varit att alltid rösta emot höjningar av exportbidrag. Det är den enda rimliga hållningen, tycker jag.

Jag vill avslutningsvis fråga om exportbidragen och Doharundan. Jag tycker att Sverige måste ha en beredskap för att vi inte kommer någon vart inom Doharundan. Är det den svenska regeringens mening att Sverige kan driva på för att EU ska gå före och vara det goda exemplet och avveckla sina exportbidrag unilateralt för att visa de andra länderna – USA till exempel – att vi avvecklar exportbidragen och hoppas att de kan göra detsamma oavsett om man kommer till ett avtal på global nivå eller inte?

Anf. 46 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! När det gäller exportstöd uppfattar jag regeringens ståndpunkt ungefär så här: Vi är i princip emot exportstöd och röstar därför emot dem, men ibland gör vi ett undantag från våra principer och lägger ned våra röster eller kan till och med tänka oss att rösta för dem om det av taktiska skäl är bättre.

Jag tror att det är en olycklig position och tycker att det vore bättre om Sverige konsekvent röstade nej till samtliga exportstöd på jordbruksområdet i EU:s ministerråd. Det skulle öka Sveriges trovärdighet, både i arbetet för en reformering av EU:s jordbrukspolitik och i internationella kontakter med alla de länder som lider av att få sina livsmedelsmarknader sönderslitna av de orättfärdiga exportstöden från Europeiska unionen. Jag skulle vilja att Sverige tog ytterligare ett steg på det här området.

När Sverige har röstat för stöd har Danmark vid flera tillfällen gått emot. Danmark är ju, till skillnad från Sverige, en stor jordbruksexportör. Om Danmark kan borde Sverige kunna.

Ministern kommenterade inte min fråga om bevarandet av traditionella frösorter i Sverige. Jag kan förstå att den kom lite oväntat. Den ingår ju inte i interpellationen, även om den i högsta grad berör biologisk mångfald. Om vi inte kan ha den debatten här lovar jag att återkomma med en interpellation om det efter jul. Jag tycker att det är viktigt att bevara de sällsynta arterna i Sverige.

Med det önskar jag landsbygdsministern en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 47 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Tiden medgav inte något svar på Jonas Sjöstedts fråga om fröerna. Det var en ganska omfattande interpellationsdebatt i ämnet för någon vecka sedan. Jag vill ändå svara kort på frågan.

Är det någon som är smått allergisk mot regler så är det jag.

Jag jobbar hårt för att vi ska få bort så många byråkratiska hinder som möjligt för att utveckla verksamheten men också för att bevara biologisk mångfald i skilda delar av vårt land och i Europa i övrigt.

Vad gäller frågeställningen i sig pågår det just nu ett arbete för att få fram ett helt nytt så kallat utsädesdirektiv. Jag och Sverige arbetar i den anda som jag nämnde inledningsvis. Vi trycker på ordentligt för att vi ska

få rejåla förändringar i den lagstiftning som finns på området för att underlätta för de amatörsorter och bevarandesorter – om vi kallar dem så – som vi alla är angelägna om ska finnas kvar, inte minst för den biologiska mångfaldens skull.

Därtill vill jag nämna att vi har ett gemensamt nordiskt projekt som heter Nordiska Genbanken där vi bevarar för framtiden de utsäden, fröer och liknande som finns för att kunna gå tillbaka om vi skulle behöva ta något utsäde eller dylikt i anspråk om någonting händer på den så kallade ordinarie marknaden.

Vad beträffar den egentliga huvudfrågan för dagens debatt är det som jag sade inledningsvis; vi står för att vi ska hålla tillbaka införandet av exportbidrag på nya produktområden. Det ingår i instruktionen, och jag hoppas därmed att vi har rätt ut denna frågeställning.

Jag vill ändå säga att det meddelande som har kommit ut från kommissionen inte är någonting annat än ett meddelande. Det är ett inspel från kommissionen i den debatt som kommer att ta sin början nu. Det är alltså inte någonting som det förhandlas om på riktigt. Den diskussionen kommer emellertid inom en relativt nära framtid, men ännu är det bara ett meddelande och ett inspel från kommissionen.

Jag vill återgälda julhälsningen till Jonas Sjöstedt och alla andra.

Anf. 48 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill återigen, för tredje gången, fråga landsbygdsministern angående interventionsuppköpen. Det kan vara lätt att glömma någon fråga när det kommer så många olika.

I meddelandet från kommissionen är det fler produkter som ska omfattas av interventionen. Det tycker jag är djupt problematiskt, och detta borde Sverige tydligt markera mot. Om det är fler produkter som köps upp med EU-pengar blir det ett större livsmedelsöverskott, som sedan kommer att dumpas med exportbidrag.

Jag har hört landsbygdsministern tidigare kommentera detta med att det ändå inte blir mer pengar. Men budgeten är ju inte satt för den nya jordbrukspolitiken, så det kan man väl egentligen inte säga. Eller kan man lova att det inte blir mer pengar totalt sett till intervention?

Anf. 49 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag hoppas att jag svarade även på Jens Holms fråga när jag sade att vi skriver i instruktionen att vi ska vara emot och rösta nej till införande av nya exportbidrag på nya produkter. Det gäller även det inspel som har gjorts från kommissionens sida i form av ett meddelande. Det är inget skarpt förslag ännu. Det kan möjligen bli så, men det vet vi inte ännu. Om det blir ett skarpt förslag, det vill säga att det ska omfatta fler och ytterligare produkter, skulle jag kunna tänka mig att vi säger nej till det från svensk sida. Vår principiella inställning är att allt vad exportbidrag heter ska fhasas ut, och det ska fhasas ut under 2013. Det meddelande som finns talar rakt emot det förhållningssätt som vi har i det här fallet.

Allra sist i debatten skulle jag vilja säga att jag uppskattar interpellationen väldigt mycket. Jag gör det av skälet att jag tycker att det är viktigt att vi kan samspråka om ett mycket stort och viktigt politikområde på ett öppet och fritt sätt. Jag hoppas att vi kan komma till en samsyn i Sveriges

riksdag om den svenska inställningen, men också hjälpas åt att driva på i en progressiv reforminriktning i de kommande förhandlingar under året som kommer.

Därtill vill jag önska kammaren, dess ledamöter och personal en god jul och ett gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellationerna 2010/11:107 och 116 om vargjakt

Anf. 50 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Åsa Romson och Jens Holm har frågat mig om jag kommer att invänta EU-kommissionens utredning och svar innan ytterligare licensjakt tillåts.

Jens Holm har även frågat mig om det finns vetenskapligt underlag om lyckad inplantering av vargar från andra länder och inplantering av valpar från djurparker samt om jag ser några problem med dessa inplanteringsåtgärder och om jag avser att vidta några åtgärder.

För mig är svaret på den första frågan enkelt. EU-kommissionen är väl informerad om den rovdjurspolitik som man har beslutat om här i riksdagen, inklusive vargjakten 2011. Det är regeringens bestämda uppfattning att licensjakten som genomfördes i vintras är förenlig med art- och habitatdirektivet. Den anmälan som gjordes till EU-kommissionen var inte överraskande, och jag välkomnar den granskning som nu genomförs. Om kommissionen skulle välja att gå vidare ser jag ingen dramatik i det. Vi kan inte vilandeförklara regeringens rovdjurspolitik i avvaktan på att EU-kommissionen gör sin bedömning.

Den nya rovdjursförvaltningen innehåller för vargarna tre delar som alla förutsätter varandra.

Det första delen består av att regeringen har skapat förutsättningar för ett regionalt ansvar för rovdjuren, däribland vargarna. De viltförvaltningsdelegationer som har inrättats vid länsstyrelserna medför förutsättningar för att nå en ökad acceptans av rovdjuren. Om människor ges möjligheter till inflytande över viktiga beslut kommer också fler att stå upp för dessa beslut.

Den andra delen i den nya rovdjurspolitiken är en begränsad jakt efter varg under strängt kontrollerade former.

Den tredje delen i politiken är förstärkningen av vargstammens genetiska situation. Högst 20 vargar som är obesläktade med de skandinaviska vargarna ska införlivas i den mellansvenska vargpopulationen under en femårsperiod.

Det finns en växande och bred nationell uppslutning om att vi ska ha livskraftiga vargar i våra svenska skogar. Detta kräver att vi får in nya vargar i den svenska vargstammen. Regeringen gav därför under våren Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk och Statens veterinärmedicinska anstalt i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna och efter samråd med jägarorganisationerna och övriga berörda aktörer redovisa och analysera rutiner för utplantering av varg i Sverige. Uppdraget redovisades den 1 december, och vi har fört en löpande dialog med berörda organisationer

och lyssnat på synpunkter bland annat vid ett remissmöte den 13 december i år för att kunna besluta om nästa steg.

Naturlig invandring ska underlättas. Naturligt invandrade vargar bör skyndsamt flyttas så att de snabbare får kontakt med den mellansvenska populationen. Målen för vargstammens utveckling innebär bland annat att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar, till exempel genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung. Vi avser att skyndsamt gå vidare med detta.

Jag är medveten om att det kan uppstå problem med att förstärka genetiken inom vargstammen. Det har bland annat påpekats att djurparksvalpar generellt föds någon eller några veckor senare än vilda vargar. I underlagsrapporterna inför redovisningen av regeringsuppdraget speglas internationella erfarenheter från utsättning av vargar och vargvalpar i befintliga revir. Genom den naturliga variationen i naturen bedömer experterna ändå att det är möjligt att flytta valpar från djurpark till revir i det vilda även om de inte har exakt samma födelsetid.

Det kan även finnas problem med att ha en varg en period inom renskötselområdet innan den kan flyttas till Mellansverige. Därför behöver Naturvårdsverket ges i uppdrag att föreslå ytterligare kompensationsåtgärder, utöver licensjakten, vid naturlig invandring av vargar med östligt ursprung till Sverige eller vid flyttning av varg i Sverige.

Regeringen genomför en sammanhållen rovdjurspolitik med flera aktiva åtgärder för vargarna. Jag är övertygad om att vi är på rätt väg för att nå vårt mål om en livskraftig vargstam i landet.

Anf. 51 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på min interpellation. Den skrevs dock innan beslutet om vinterns vargjakt fattades. Nu fick debatten ytterligare aktualitet.

Miljöministern säger att en vilandeförklaring beträffande rovdjurspolitiken medan EU-kommissionen undersöker om Sverige ska ställas inför EU-domstolen för brott mot EU:s miljöregler inte är att tänka på. Det kan synas sunt att rovdjuren slipper hamna i ett politiskt vakuum – det låter fruktansvärt – medan utredning pågår. Men lite besvärligt är just den åtgärd som i det här hänseendet är problematisk – en fråga som EU-kommissionen tittar på och som organisationer och många svenskar upprörts över – nämligen själva jakten. Den åtgärden hade man utan problem kunnat skjuta på den här vintern.

Om EU kommer fram till att den svenska vargjakten inte är förenlig med åtagandena är det liksom lite synd om ytterligare 20 vargar skjutits denna vinter. Det går liksom inte att kompensera för dessa på samma sätt som man gör när man får pisk när det gäller handelsregler. Det är en principiell ståndpunkt att den svenska regeringen borde ha avvaktat här.

Fru talman! Ännu mer uppseendeväckande med miljöministerns svar är förvissningen om att Sverige är på rätt väg för att nå målet om en livskraftig vargstam. Där har vi uppenbarligen inte alls samma åsikt. Det enda tecknet på att vargstammen är på bättringsvägen är, menar jag, att vi i ett antal år haft ett antal föryngringar. Det är det som gjort att situat-

ionen nu ser helt annorlunda ut jämfört med hur det såg ut när jag var ung till exempel. Då fick man lära sig att vargen i Sverige i princip var utrotad. Det är knappast miljöministerns eller den svenska riksdagens förtjänst att vargarna förökar sig. Det har de gjort helt på egen hand.

Jag skulle vilja säga att vargen är utpekad som en starkt hotad art. På Artdatabankens rödlista beskrivs den illegala jakten som ett av de största hoten. Därför vill jag fråga miljöministern vilka uppgifter han har om att den illegala jakten skulle minska med den här samlade rovdjurspolitiken och vilka åtgärder inom ramen för den politiken som han vidtagit för att minska den illegala jakten – naturligtvis utöver detta med att legalisera ett antal skjutningar, vilket man gör med licensjakten.

När blir exempelvis förberedelse till jaktbrott straffbart så att det därmed blir möjligt för polis och åklagare att över huvud taget agera när det gäller den illegala jakten? Det har vi länge väntat på. När kommer alltså ett förbud mot förberedelse till jaktbrott? Det är en åtgärd som vi i Miljöpartiet skulle välkomna.

Ska vi ytterligare öka acceptansen av varg? En stor majoritet stöder redan linjen, precis som miljöministern säger, beträffande vargen som ett naturligt inslag i den svenska faunan. Men ska vi ytterligare öka den här acceptansen måste det, menar vi, finnas tydliga regler. Då är regler mot illegal jakt väldigt viktiga.

Vems acceptans, Andreas Carlgren, kommer du egentligen att utvärdera din samlade rovdjurspolitik emot? Är det jägarna som nu organiserar sig i Våga Vägra Varg som vi ska övertala innan vi kan visa att acceptansen finns, eller är det svenskarna i gemen hos vilka vi redan har ett starkt stöd för att vargen ska finnas? När det däremot gäller stödet för att vargen ska jagas och ges som ett jaktbyte, som en kompensation, för att vissa grupper ytterligare ska acceptera det här tror jag inte att det är rätt väg att gå. I det avseendet har vi helt olika åsikter.

Jag skulle vara glad om jag fick ett svar också på frågan om när inplantering av varg kommer att ske och om hur många individer man i så fall börjar med år 2011. Om man inte lyckas med det, blir det då jakt även vintern 2012? Ska vi alltså om ett år återigen stå här och upprepa denna cirkus?

Anf. 52 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka Andreas Carlgren för svaret i denna mycket viktiga fråga men vill säga att jag tycker att regeringen börjar i helt fel ände. För första gången på decennier tilläts i fjol licensjakt på varg – ett djur som varit fridlyst sedan 1966. Sedan säger man att man ska börja med att 27 vargar får skjutas. Därefter ska nya vargar inplanteras.

När man tillåter sådan här licensjakt finns det ingen urskiljning. Det visar fjolårets jakt. Man sköt alfadjur och friska djur. Till slut blev det 28 avskjutna djur under, tror jag, kortare tid än ett dygn. Jag tycker att man gör det här på väldigt lös vetenskaplig grund. Det är precis det som EU-kommissionen tagit upp i sitt långa brev med otroligt många frågor till regeringen om det vetenskapliga underlaget och själva skälet till denna licensjakt. Annars ligger det ganska nära till hands att det här bara är en simpel flört med de väldigt högljudda varghatande opinioner som tyvärr finns på vissa ställen runt om i landet.

Vi kan se att licensjakten knappast har ökat acceptansen för den svenska rovdjurspolitiken. Under första halvåret i år har, kan vi se, antalet dödade vargar i formen av tjuvjakt ökat, inte minskat. Jag tror att det rör sig om 13 djur bara under det första halvåret.

Min första fråga är om miljöministern anser att den här licensjakten har ökat acceptansen för den svenska rovdjurspolitiken och för vargarna.

Jag undrar också – föregående talare, Åsa Romson, var inne på detta – exakt när utplanteringen, flytten, av vargarna ska påbörjas och hur det då kommer att gå med acceptansen. Det verkar finnas ett kompakt motstånd bland jägare och bland människor runt om i landet mot att flytta in nya vargar.

Avslutningsvis skulle jag vilja fråga varför det är så otroligt bråttom att dra i gång med licensjakt i januari nästa år. Från utvärderingen av fjolårets licensjakt kan vi ju se att det var mycket som inte alls gick bra. Varför inte avvakta – i synnerhet avvakta EU-kommissionens svar?

Anf. 53 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jag konstaterar att vi är överens om en mycket viktig del av diskussionen: Alla vi som deltar i den här debatten vill, liksom en bred majoritet i riksdagen och en bred majoritet av svenska folket, ha en livskraftig vargstam i Sverige. Vi vill ha livskraftiga vargar i de svenska skogarna. Om det finns det ingen tvekan.

Jag tycker att det var ett modigt och bra beslut som riksdagen i början av 2000-talet fattade när man satte upp etappmålet om 200 vargar. Det var mycket ifrågasatt då, men det har blivit mycket framgångsrikt. Detta illustrerar att man i en långsiktig rovdjurspolitik ibland måste våga ta kontroversiella steg för att verkligen lyckas med målet om en livskraftig vargstam i Sverige.

Det är långt ifrån såväl cirkus som flört med varghatande opinioner. Kom upp ur de enkla dikena! Då blir den här diskussionen mycket sakligare. Knäckfrågan för er liksom för mig är vad som behöver göras för att vi ska ha en livskraftig vargstam i Sverige.

Min fråga till er blir – samma fråga har jag ställt till vetenskapare och till landsbygdsorganisationer och miljöföreträdare: Kan ni nämna någon väg att på ett acceptabelt sätt göra den svenska vargstammen livskraftig utan att få in nya vargar?

Jag tror att ni kommer med samma svar som egentligen alla de som seriöst försöker besvara frågan, nämligen att vi för att få en livskraftig vargstam måste få in nya vargar i Sverige. Det är själva huvuduppgiften. Då handlar allt om vad som krävs för att möjliggöra den inflyttningen.

Ni väljer nu att lite bekvämt ställa er vid sidan om, att sätta er på parkett och vara åskådare. Men det är samma sak som att säga: Vi är inte med på att på allvar försöka göra det som krävs för att långsiktigt göra vargstammen livskraftig. Kom upp ur den bekväma parkettpositionen! Delta i stället i diskussionen om hur vi ska se till att vargstammen blir livskraftig! Det kräver att vi får in nya vargar.

Det är ett mycket kontroversiellt steg; jag erkänner det. Jag vågar dock ta det steget. Det är viktigt nu, precis som det var viktigt för snart tio år sedan att våga ta beslutet om ett etappmål om 200 vargar. Det var mycket bekvämt då att sätta sig på parkett, men det löste inte ett dugg för vargstammens situation.

Det är mycket enkelt att bara kritisera jakten. Den är i grunden endast en fråga om att skapa acceptans för steg som kommer att vara mycket kontroversiella. Det är ett långsiktigt steg. Det är inte nu det ska utvärderas om det har ändrat opinionen.

Jag vill också vara tydlig med att den illegala jakten aldrig har varit ett skäl för jakten. Jag vet att det framförs i debatten. Jag har gång på gång sagt att ett lagbrott aldrig kan vara ett skäl för att ändra lagen. Det är i stället skäl för att åtgärda dem som fortsätter att utöva lagbrotten.

Om de utvärderingar som nu görs också skulle visa att det krävs skärpta regler är jag beredd att förespråka det. Jag utesluter inte alls det. Jag konstaterar också när det gäller Naturvårdsverket att nästa års jakt riktas mycket tydligare. Man undantar fler revir än tidigare, just för att vi nu håller på att få fler vargar i Sverige som har en bättre genetisk situation. Dessa ska skyddas.

Det blir också andra skärpningar i reglerna. Frågan är hur bedömningen av om detta har lyckats ska göras. Det finns en utredning tillsatt. Den ska ha vetenskapligt underlag, och där ska finnas bred förankring i alla de olika, breda intressen frågan representerar. Vi ska självklart också uppfylla våra internationella förpliktelser.

När ska inplantering påbörjas? Nästa år, är mitt svar. Hur är en annan fråga, och hur många kommer att bero på den vetenskapliga bedömning Naturvårdsverket i sista hand kommer att vara ansvarig för att göra med hjälp av forskares stöd. Det leder också, bedömer jag, till åtgärder med början under våren och sedan nya åtgärder under hösten.

Anf. 54 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Tack för det delvisa svaret på en del av mina frågor, Andreas Carlgren!

Jag förstår att frågan är jobbig. Jag förstår alltså att man vill att oppositionen ska vara med och legitimera regeringens politik. Det kan vi dock tyvärr inte vara i det här fallet eftersom vi inte var med på beslutet om att sätta ett tak för vargar i Sverige på 2 010 individer – utan att göra en bedömning av vad som är en gynnsam bevarandestatus.

Det är nämligen så, Andreas Carlgren, att vargen inte har en gynnsam bevarandestatus i dag. Det är ett problem när det gäller hur man ska bedöma detta enligt artdirektivet i EU. Nu finns det en utredning kring detta, och det finns en utredning kring ganska många intressanta saker, till exempel hur man ska hjälpa vargar att invandra naturligt till Sverige. Det är en utredning vi välkomnar och gärna tittar på. Vilka åtgärder kan vi vidta? Det är nämligen den vägen vi måste gå.

Problemet med din rovdjurspolitik, Andreas Carlgren, är dock att du börjar med att skjuta vargen och sedan utreder hur du ska kunna stärka stammen. Det får man inte att gå ihop om man vill ha en livskraftig vargstam i Sverige.

Under 2011 säger du, och det är bra att riksdagen får det beskedet. Jag vet att samma besked har givits till EU-kommissionen, att Sverige ska plantera in varg under 2011. Du säger att detta ligger fast och ska göras, men de vetenskapliga utredningarna av hur och hur många är ännu inte klara. De ska nämligen komma, och dem lägger du på Naturvårdsverket och vill inte ta det fulla ansvaret för.

Problemen är ganska stora, Andreas Carlgren. Man började titta på hur man skulle plantera in fullvuxna, utländska vargindivider. Man uppfattade en massa problem. Det finns naturligtvis en del problem även med de inhemska djurparksvalparna. Ett problem är väl att man kanske än så länge inte har frågat djurparkerna. Såvitt jag vet har de inte sagt att de är villiga att bidra med denna köttbiff till de svenska jägarna. Vargjakten ska nämligen kanske fortsätta sedan.

Eller hur ser miljöministern på den fortsatta vargjakten i Sverige? Är detta något man nu har givit jägarna, att så länge de får ha vargjakt ska de också sitta snällt i båten och acceptera den övriga delen av rovdjurspolitiken? Det verkar vara regeringens linje, men jag tror inte att det är en linje som är särskilt hållbar ur ett perspektiv att vi ska få dialogen, flytta fram positionerna och generell öka förståelsen och acceptansen för ett naturligt ekosystem som också innehåller rovdjur i form av varg i Sverige.

I den delen, fru talman, verkar vi alltså fortfarande inte vara särskilt överens i denna debatt.

Du ger inget besked, Andreas Carlgren, när det gäller åtgärder för att minska den illegala jakten. Du medger inte heller att den nuvarande politiken egentligen syftar till att minska den illegala jakten, trots att den enligt Artdatabankens hotbild är det största hotet mot vargstammen. Jag tycker att det är lite konstigt, och jag tycker att det är svagt. Det har funnits starka propåer om att förbjuda förberedelse till jaktbrott, och du borde som miljöminister trycka på regeringen att också verkställa detta.

När det gäller hur man skyddar de genetiskt väldigt viktiga individer vi har, som har gener från de östliga vargarna de senaste åren, är det så att vissa revir skyddas genom beslutet från Naturvårdsverket. Det finns dock ett antal sådana avkommor och individer som befinner sig inom de områden som nu ska jagas. Hur, Andreas Carlgren, ska du säkerställa att dessa individer inte kommer att skjutas under vinterns vargjakt? Då har du ju också väldigt lite på fötterna gentemot kommissionen och gentemot oss som vill ha en livskraftig vargstam att faktiskt peka på att denna rovdjurspolitik inte haltar utan stärker den svenska vargstammen.

Anf. 55 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vill man ha en livskraftig vargstam ska man inte tillåta licensjakt där man skjuter friska djur, alfadjur och fler djur än vad som över huvud taget är tillåtet. Allt detta skedde under årets licensjakt.

Andreas Carlgren sade att jakten är grunden för acceptansen av vargpolitiken och den svenska rovdjurspolitiken. Samtidigt ser vi att det inte finns någon acceptans för inplantering av nya vargar. Vi ser att tjuvjakten har ökat och inte minskat i år. Jag tycker därför att detta är ett väldigt märkligt sätt att bygga upp acceptansen på.

Sverige är ett stort land med enorma naturtillgångar i form av skogsmarker och så vidare. Jag hävdar att man helt enkelt får acceptera att det i detta land lever vilda djur och att det är fel att sätta ett så lågt tak för hur stort antal vargar vi ska ha i Sverige.

Jag tycker att Åsa Romson ställde några viktiga frågor vi inte fick svar på. Jag skulle därför bara vilja understryka till exempel vilka åtgärder miljöministern ämnar vidta för att komma till rätta med tjuvjakten, som jag ser som det riktigt stora problemet i sammanhanget. Om det till

exempel ska inplanteras vargar, hur kan miljöministern garantera att dessa inte kommer att skjutas? Det kan vi förstås med nuvarande lagstiftning inte ha särskilt mycket garantier för. Därför borde fokus i huvudsak läggas just på tjuvjakten.

Anf. 56 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jag håller helt med om att vargstammen ännu inte har en gynnsam bevarandestatus. Det är just därför diskussionen är viktig. Vad behöver göras för att skapa en gynnsam bevarandestatus och göra vargstammen långsiktigt livskraftig? Där bekräftar ni nu egentligen att ni delar uppfattningen att det inte går att åstadkomma detta utan nya vargar. Sedan retirerar ni bekvämt in i även andra diskussionspunkter, men detta är den centrala punkten.

Om jag tar fasta på detta betyder det att ni också behöver vara med. Opposition eller inte – det är inte att jag behöver gömma mig bakom er. Ni behöver likväl formulera en politik för hur dessa vargar ska kunna tas in i landet, och där tycker jag fortfarande att ni är mycket av svaret skyldiga. Ni redovisar nämligen kritiken – och det är mycket elegant – men poängen är ju hur ni ska få in nya vargar. Hur ska ni göra det acceptabelt? Ni behöver en politik för det, för annars har ni inte ett svar på hur ni ska åstadkomma en gynnsam bevarandestatus för vargarna i Sverige.

Där välkomnar jag ytterligare diskussion. Detta är inte för att det är jobbigt utan för att det är nödvändigt. Det är inget problem att göra en jobbig sak. Det viktiga är att göra det som är nödvändigt, och jag bedömer att detta är helt nödvändigt.

Åsa Romson säger att det ännu inte är utrett hur vi ska få in naturligt invandrade vargar längre ned i Mellansverige. Det stämmer inte, för det fanns redan sådana utredningar gjorda inför de första rovdjursbesluten. Dessutom har nu Naturvårdsverket ett uppdrag, och man har mycket hög beredskap för att också skyndsamt kunna flytta vargar. Det kommer flera gånger att visa sig att detta är mycket svårt. Några gånger kommer vi att ha en varg inne i Sverige som man inte kan hjälpa ned genom renbetesområdena, men det betyder inte att inte uppdraget finns, för det finns här och nu. Det betyder inte att man inte skaffar sig den beredskapen, för det gör man. De här åtgärderna ska också lyckas.

Vi har också sagt att vi därutöver, som ett andra steg, behöver ha en aktiv inflyttning i landet. Forskarna, liksom Naturvårdsverkets egna experter, har pekat på att man också kan göra utsättningar av djurparksvalpar. Det kallade nu Åsa Romson för en köttbiff till de svenska jägarna. Det är en rätt brutal syn på de valparna, men det var väl inte så illa menat som det lät. Detta är också noga utrett, men det kommer ändå att bero på de faktiska förutsättningar som gäller nästa år när vi har sett hur stor den kullen blev, vilka vargar det är och om de är lämpliga att utplacera.

När det gäller jakten som helhet vill jag säga att den inte togs till utan föregående utredning och bedömning. Det gjordes en hel rovdjursutredning. Det gjordes en hel remissomgång på den. Hela rovdjurspolitiken bygger på att man aktivt har förberett en helhet, och den helheten sjösatte vi innan jakten inleddes.

Sedan vill jag säga något om den illegala jakten. Parallellt med att vi har gjort förändringar i jaktförordningen och i själva rovdjurspolitiken

har det getts uppdrag att nu utvärdera vad de här åtgärderna leder till. Jag kommer att följa den utvärderingen mycket noga. Den syftar också till att vi ska kunna minska den illegala jakten. Jag håller helt med om att den är oacceptabel och att det är nödvändigt att åtgärda den. Som jag sade i det förra svaret är jag beredd att också skärpa regler om det visar sig behövas.

Naturvårdsverket har i uppdrag skydda livskraftiga vargar under jakten. De har nu ansvar för att fastställa regler som klarar detta. Det har bland annat lett till att man skärper reglerna för nästa års jakt och också riktar den än tydligare så att fler revir undantas från jakt jämfört med förra året.

Anf. 57 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Miljöministern tycker att det är bekvämt av oss i oppositionen att opponera. Det är inte alltid bekvämt. Det är ganska jobbigt. Man måste vara här i riksdagen till exempel före jul, men det måste även du, så det är ju lite bra.

Ett område som jag tror att vi behöver diskutera gäller problemen med den naturligt invandrade vargen. Jag tror att den debatten skulle gå mycket smidigare och mycket enklare om inte det här jaktbenet i regeringens svenska rovdjurspolitik hade funnits där. Det skymmer sikten när det gäller att föra en bra dialog med alla som är intresserade av en livskraftig vargstam i ett långsiktigt perspektiv. Det grumlar våra relationer till EU-kommissionen just nu. Jakten är den enda åtgärden i den svenska rovdjurspolitiken som vidtas i skogen just nu. Allt annat är ju under utredning.

Fru talman! De förändringarna i jaktförordningen som utreds var ju ändringar som ledde till att man legaliserade mer av det som tidigare var illegal jakt. Förut fick man inte skjuta en varg som tittade snett på en jakthund och såg ut att vara lite hungrig. I dag får man skjuta den. Jag välkomnar om de reglerna inte har öppnat för att enormt många fler vargar skjuts i Sverige. Men den utredningen lär knappast ge råg i ryggen åt regeringen att kriminalisera förberedelse till jaktbrott. Det är det som behöver göras, Andreas Carlgren. Allt annat är dimridåer.

Att som regeringen lägga rovdjurspolitiken helt på entreprenad hos jägarna skapar enligt Miljöpartiet bara mer konflikter än vad det löser. Jägarnas kunskaper om viltförvaltning är självfallet viktiga och ska finnas med i processen. Men att göra på det här sättet leder inte fram till en ökad dialog och inte heller, vilket vi har sett, till en ökad acceptans för varg i de grupperna. Det är snarare någonting som gör att fler i Sverige skäms över den svenska rovdjurspolitiken.

Jag hoppas att vi kan stå här efter helgerna och föra en mer sansad debatt om det vi verkligen kan göra för att skydda vargstammen och att vi nästa år slipper en vargjakt i Sverige.

Anf. 58 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill säga tre snabba saker till miljöministern. Det är ingen nyhet att den illegala jakten är utbredd och att den ökar i omfattning. Andreas Carlgren säger att han är beredd att skärpa reglerna. Det är bra. Jag tycker att det låter lite sent påkommet, men bättre sent än aldrig.

Vi kanske kan sätta oss ned och diskutera hur vi kan skärpa reglerna, till exempel när det gäller förberedelse till jaktbrott.

Jag skulle vilja ha ett konkret svar från miljöministern på frågan hur han ska se till att det inte är friska djur eller alfadjur som skjuts vid den kommande jakten. Ge oss de konkreta exemplen! Du nämnde någonting här, men jag tycker inte att det räcker på långa vägar.

Jag har en sista fråga. Nya vargar – ja, det möjligt att det är så, men precis som Åsa Romson sade är det jakten i sig som är det stora problemet. Du börjar i fel ända. Du börjar med att skjuta ihjäl djuren, och sedan ska du ta hit nya djur.

Jag är beredd att säga så här, Andreas Carlgren: Vi sätter oss ned och diskuterar den här frågan. Du drar tillbaka förslaget om licensjakt och vi i Vänsterpartiet är beredda att diskutera nya vargar, så kan vi komma överens.

Anf. 59 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Tack för alla inbjudningar att diskutera detta vidare! Jag tar gärna fasta på dem. Jag tycker ändå att ni fortfarande väjer för några av problemen kring detta, men låt oss gärna diskutera dem. Jag gissar att detta inte heller är sista gången ni tänker debattera detta med mig i kammaren. Jag är definitivt beredd att diskutera mer om vad som behövs när det gäller den illegala jakten.

När det gäller förra årets jakt vill jag klart och tydligt säga: Sprid inte felaktigheten eller missuppfattningen, vilket det nu är, att man sköt rader av friska djur. Om jag är rätt informerad har det vid de obduktioner som gjordes därefter visat sig att samtliga tvärtom hade mer eller mindre defekta anlag. Det är inte säkert att de har brutit ut i det djuret – några kan också ha haft sådana skador – men anlagen fanns där. Det var en överskjutning, men Naturvårdsverket hade en marginal. Man har inte varit i närheten av att överträffa den marginal som Naturvårdsverket hade satt upp.

Det har ändå lett till skärpta regler, och det skulle så göra. Det här var ett av våra krav. Det är därför vi också så tydligt säger att Naturvårdsverket nu har ett krav från oss att se till att ha en så skarp uppföljning att inte djur som ska skyddas från jakt drabbas. Det har också lett till att man nu har pekat ut revir, nämligen Galvenreviret i Gävleborgs län, Rialareviret i Stockholms län och Homnareviret i Dalarnas län, som undantas från jakt. Dessutom kan jakten avlysas i fler län om det finns dna-bevis på att en invandrare eller avkomma befinner sig i länet.

Det ska också sägas klart och tydligt att nu samlar vi en bred uppslutning. Det kommer att finnas extremer på båda sidorna som inte ställer upp. Jag är övertygad om att kommissionen inte omedelbart kommer att vara övertygad om att Sverige gör rätt. Jag ser ingen dramatik i det, utan jag tänker fortsätta att bedriva ett systematiskt arbete för att få både en bred uppslutning och en långsiktigt livskraftig vargstam i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 60 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jens Holm har ställt ett antal frågor till mig som rör Sveriges förvärv av så kallade CDM-krediter.

Låt mig till att börja med understryka att det inte är fråga om köp av utsläppskrediter i största allmänhet utan noggrant analyserade och förhandlade kontrakt om projekt i utvecklingsländer som uppfyller FN:s krav på att de ska bidra till hållbar utveckling och minskade utsläpp. Sveriges och andra industriländers ansvar för utsläppsminskningar begränsas inte till åtgärder inom landet. Detta framgår av klimatkonventionen och dess Kyotoprotokoll samt Köpenhamnsackordet.

En bärande princip i regeringens klimatpolitik är att vi ska minska utsläppen av växthusgaser globalt, både på hemmaplan och i andra länder. Industriländerna måste ta ansvar och gå före genom åtgärder inte bara i det egna landet utan även i utvecklingsländer.

Vi i Sverige har valt att göra detta på ett mycket ambitiöst sätt där användningen av så kallade CDM-projekt har fått ökad prioritet. Projekten stimulerar till tekniköverföring och hållbar utveckling samt till utsläppsreduktioner i världsländer som annars inte skulle ha skett. Projekten bidrar även till att bygga upp ett ökat förtroende mellan industriländerna och utvecklingsländerna och bidrar till ökad politisk medvetenhet om klimatproblematiken i länder som Indien och Kina.

Sverige har som mål att minska utsläppen med 40 procent mellan 1990 och 2020. Alliansregeringen har tidigare höjt koldioxidskatten. Det tillsammans med flera klimatskatteförändringar som träder i kraft nu till årsskiftet och sedan stegvis under kommande år är viktiga inslag för att nå målet. Andra viktiga inslag är klimatrelaterade åtgärder som följer av det svenska miljöarbetet inom EU och som resultat av gemenskapslagstiftning. Dessutom gjordes bedömningen att en tredjedel av utsläppsminskningen från 1990 till 2020 vid behov kan ske genom internationella insatser, till exempel genom förvärv av CDM-krediter.

För det första: Ny statistik visar nu att Sveriges utsläpp av växthusgaser minskar mer än vad som förutspåddes i Alliansens klimatproposition. Om denna trend håller i sig kommer behovet av internationella insatser för att uppfylla målet till 2020 att minska. Avslutningsvis, i den delen, vill jag påpeka att Sveriges klimatpolitik har ett avsevärt längre perspektiv än till år 2020. Regeringen har som ambition att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären.

Utsläppsutvecklingen följs noga och regeringen har infört en klimatpolitisk kontrollstation 2015. De närmaste åren kommer anslaget för internationella insatser att minska, men regeringen avser att återkomma om ytterligare och fortsatt finansiering av det pågående och viktiga arbetet av insatser för internationella klimatinvesteringar.

För det andra: Det svenska CDM-programmet fokuserar på projekt inom förnybar energi och energieffektivisering. Genom att finansiera utsläppsminskningar i utvecklingsländerna stimulerar vi även till tekniköverföring och hållbar utveckling i enlighet med världsländernas prioriteringar. CDM-projekten bidrar också till att bygga upp ett ökat förtroende mellan industriländerna och utvecklingsländerna, ett viktigt bidrag om

*Svar på
interpellationer*

framsteg ska kunna nås i de internationella klimatförhandlingarna. Vikten av dessa förtroendeskapande åtgärder upplevde jag på plats i Cancún. Att förtroendet mellan de utvecklade länderna och utvecklingsländerna hade ökat var helt avgörande för att vi kunde nå så långt i Cancún som vi ändå gjorde.

För det tredje: Vad gäller frågan om vindkraften i Kina kan man konstatera att vindkraft är en förnybar, effektiv och ren energikälla som kan ersätta elkraftsproduktion från kolkraftverk. CDM har fundamentalt ändrat förutsättningarna för vindkraftssektorn i Kina. Utan det stöd som CDM möjliggör hade inte dessa vindkraftverk byggts. Kina förespråkar visserligen en vindkraftsutbyggnad, men det är de facto dyrare att i dag producera el med vindkraft än med kol. CDM gör utbyggnaden möjlig.

För det fjärde: I Cancún var den helt dominerande uppfattningen att CDM måste förstärkas och fortsätta samtidigt som också förbättringar i regelverket förhandlas fram. Den svenska delegationen arbetade flitigt och aktivt för sådana ändringar. Det handlar till exempel om hur man ska möjliggöra ökad regional spridning av projekten och hur man ska möjliggöra utsläppsminskningar i större skala för att ytterligare öka effekten av CDM. Miljöintegriteten är här ett ledord, och jag kommer att vara bland de första att agera när jag ser att den åsidosätts.

För det femte: Då den internationella granskningen och analysen är mycket omfattande ser jag inget skäl att göra egna granskningar eller stoppa Sveriges engagemang här. Däremot måste vi ständigt följa utvecklingen och anpassa vår hållning till aktuella frågor. Vi avser även att låta Energimyndigheten under 2011 utvärdera de internationella klimatinvesteringarnas effektivitet.

För det sjätte: Avslutningsvis vill jag säga något kort om HFC. De projekt som genomförts har givit reella reduktioner av en mycket stark växthusgas, drygt 10 000 gånger starkare än koldioxid, men det finns anledning att söka andra vägar än CDM för att hantera detta i framtiden. Vi studerar nu kommissionens förslag och kommer att ta ställning i god tid.

Anf. 61 JENS HOLM (V):

Fru talman! Tack, Andreas Carlgren, för svaret!

Det är viktigt att diskutera CDM, clean development mechanism, eftersom det är en bärande del av den borgerliga regeringens klimatpolitik. Möjligheten att använda sig av CDM-krediter som ett sätt att minska sina nationella åtaganden i klimatpolitiken finns formulerad i bland annat Kyotoprotokollets artikel 12. Där sägs, vilket är intressant, att den möjligheten finns för att hjälpa Annex I-länderna, de rika utvecklade länderna, att kunna möta sina åtaganden. Det står alltså relativt tydligt att det är ett sätt att hjälpa i-länderna att uppnå sina klimatmål. Det är i alla fall inte i första hand ett sätt att ge klimatbistånd eller liknande i utvecklingsländerna.

Det har alltid varit en gemensam uppfattning, tror jag i alla fall, att man ska vara restriktiv vad gäller användningen av CDM. Huvudparten ska användas där problemen finns, nämligen på hemmaplan, vilket också klimatkonventionen slår fast. De rika länderna har skapat klimatproblemen och ska därför gå före och minska utsläppen.

Om vi tittar på den borgerliga regeringens klimatpolitik ser vi att en tredjedel av alla utsläppsreduktioner ska göras genom CDM-projekt. Det motsvarar ungefär 6,5 miljoner koldioxidekvivalenter. Merparten av den borgerliga regeringens CDM-projekt finns i världens största diktatur, Kina. Som miljöministern mycket riktigt sade handlar det till största delen om uppköp av vindkraftsprojekt. Det är viktigt att påpeka att det inte är några unika svenska projekt som man bedriver i Kina, utan man har helt enkelt köpt in sig i japanska vindkraftsprojekt. Japan är alltså den stora investeraren. Sverige är bara en delinvestorare. Det också viktigt att understryka att utbyggnaden av vindkraft är en prioritering för den kinesiska staten. Att då som miljöministern säga att ifall vi inte hade några CDM-projekt för vindkraft i Kina skulle utbyggnaden av vindkraften avta. Det tycker jag är att ta i lite väl mycket. Jag är rätt säker på att dessa projekt hade kommit till stånd ändå. Nu blir det helt enkelt gratis för Kina, och Sverige slipper göra åtaganden på hemmaplan.

Det är tråkigt att miljöministern i sitt svar säger att han inte avser att göra någon särskild granskning av den svenska CDM-verksamheten. Det vore bra om den svenska regeringen kunde göra det, särskilt i ljuset av den omfattande kritik som kommit från svenska forskare och miljöorganisationer och inte minst från den internationella forskning som jag refererar till i min interpellation. En regering med självförtroende, en som tror på sin CDM-politik, borde kunna göra en granskning av den.

Avslutningsvis skulle jag vilja beröra industrigaserna. HFC-gaserna och lustgasen är extremt potenta gaser, och man kan tillgodoräkna sig mycket stora utsläppsreduktioner om man satsar på det. EU-kommissionen vill nu fasa ut dessa gaser, och i dag säger Vattenfall i tidningen Veckans Affärer att man helt tänker göra upp med industrigasprojekten. Det är mycket välkommet, men jag vill ha ett klart besked om även miljöministern anser att det är bra att ta bort dessa industrigasur ur EU:s utsläppshandelssystem. Det borde vi få svar på i dag.

Anf. 62 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag tackar miljöministern för att han är i kammaren och diskuterar dessa ömmande klimatfrågor med oss.

Jens Holms interpellation är på sin plats, för CDM är en viktig del av den svenska klimatpolitiken. Frågan diskuterades också på klimatmötet i Cancún, där vi båda deltog.

Miljöpartiet har också den ståndpunkten att Sverige bör göra sina åtaganden på hemmaplan. Naturligtvis ska man vara aktiv även utomlands, men då utöver de åtaganden man gör i Kyotoprotokollet. I dag blir det lätt en ursäkt för att inte göra så mycket på hemmaplan att i stället göra mycket på de här områdena.

CDM är inte alls okontroversiellt, även om det är en legitimerad princip i det internationella systemet. Sverige bör dock ha en åsikt om hur man ska använda sig av de här mekanismerna. Regeringens klimatpolitik är uppenbarligen att CDM är ett ypperligt sätt att lösa de svenska klimatåtagandeproblemen. Man sätter heller ingen gräns för hur stor del av de svenska åtagandena som man ska lösa på det sättet.

Då är det intressant vad Sveriges position är när det gäller vad man vill att CDM ska vara. Det har ju förts en stor debatt om detta här i riksdagen, och det verkar finnas en samsyn om att CDM borde vara mer

regionalt spritt. Jag vill gärna höra om miljöministern delar den samsynen. I dag är det ju framför allt tre ganska starka ekonomier som använder CDM. Det är dessutom tre ekonomier som Sverige vill ska göra minskningsåtaganden. Man får då en intressant balansgång mellan att man å ena sidan ska ge stöd i Kina och att man å andra sidan kräver att de ska göra minskningsåtaganden. Samtidig får svenska vindkraftverk inte stöd. Det är kanske inte helt enkelt att reda ut detta.

Mer specifikt skulle jag vilja ta upp Sveriges agerande när det gäller CCS. Där fanns det en omfattande kritik under Cancún-mötet. EU, med Sverige som drivande part, var, som en del av sin agenda för att öka möjligheterna att använda CDM, pådrivande för att man skulle öppna upp för CCS, vilket också blev ett olyckligt och kritiserat beslut i Cancún. Det går precis tvärtemot hur Miljöpartiet vill se utvecklingen av CDM. Om man ska använda CDM måste det bli bättre och gå att använda i en modern internationell klimatregim, och då måste det tydligare riktas regionalt mot de länder där det verkligen är additionella projekt och där man verkligen behöver få i gång en tekniköverföring. Då handlar det inte i huvudsak om Korea, Kina eller Indien, som det har varit hittills, och inte heller om sådana tekniker som industriländerna eller oljeländerna använder. Annars öppnar man ju upp möjligheten att de med svenska klimatpengar ska kunna göra CCS.

Andreas Carlgren, jag vill fråga dig om du verkligen tycker att det är en rimlig hållning – en utveckling av CDM där man ska få en ökad regional spridning men där detta ska gå i huvudsak till oljeproducerande länder för stora projekt inom CCS? Det är projekt som vi i Sverige fortfarande brottas med hur man ska hantera lagstiftningsmässigt. EU brottas också fortfarande med det, och man ifrågasätter om man ska ha statliga subventioner till denna teknik. Det är kanske något som oljeproducenterna och kolkraftägarna själva borde driva fram. Om man får statliga subventioner och dessutom gör investeringarna utomlands breddar det inte CDM till de ekonomier som främst skulle behöva det internationella stödet.

Anf. 63 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tänkte beröra den intressanta frågeställningen om handel med utsläppsrätter från ett något annorlunda perspektiv. Det gäller det faktum att Sverige är på väg att samla på sig ett stort överskott av utsläpp. Sverige fick ju ett måttfullt åtagande enligt Kyotoprotokollet, och det är ett åtagande som vi har klarat med råge. Det beror på många olika faktorer. Det beror på kloka beslut av tidigare politiska majoriteter och kanske också en del beslut under den här politiska majoriteten, men det beror också på att människor runt om i Sverige har arbetat i stort och smått för att minska utsläppen. Kommuner har pratat om hur man kan bygga ut fjärrvärme, människor har valt att cykla i stället för att ta bilen, man har tittat på sina konsumtionsmönster och så vidare. Vi har verkligen haft en kollektiv ansträngning i Sverige för att minska våra utsläpp av växthusgaser och ta vårt miljöansvar.

Detta har lett till att vi i Sverige har släppt ut betydligt mindre än vad vi så att säga har rätt att göra enligt Kyotoprotokollet. Om jag inte minns mig handlar det om 10–12 procent. Det motsvarar 70 miljoner

ton koldioxidekvivalenter. Enligt Kyotoprotokollet finns det en möjlighet att sälja dessa. De kallas för AAU, assigned account units.

Jag menar att det vore en fullkomlig antiklimax i klimatpolitiken om vi i Sverige efter alla de ansträngningar som har gjorts på individnivå, kommunnivå och riksnivå valde att låta allt detta arbete gå upp i rök i ett polskt kolkraftverk, för det är faktiskt det som skulle kunna bli följden. Det skulle vara ett slag i ansiktet på hela Miljö sverige att det extra bidrag som vi har gett inte kommer att betyda någonting, för det kommer att ge en extra möjlighet att släppa ut någonstans.

Jag vet att Storbritannien redan har beslutat att man inte kommer att sälja. Man kommer att annullera sina extra AAU. Vi i de rödgröna partierna menar att även Sverige borde annullera. Det vore ett tydligt budskap om att vi tar detta med att gå före på allvar. Det var inte bara snack – vi menade allvar när vi sade att vi var beredda att göra lite mer.

Det skulle vara en jättefin julklapp om miljöministern här i dag kunde säga att vi också ska annullera.

Centerpartiet har kallat sig Alliansens gröna röst. Då borde ni som parti tydligt visa vägen i den här frågan i regeringen. Man kan ibland ana eller till och med läsa i utdrag ur amerikanska diplomatrappor genom Wikileaks att det finns olika åsikter i olika frågor, inte minst klimatfrågan, inom regeringen. Vi har kunnat se det i hur tydlig man ska vara mot USA:s missbruk i utsläppen av växthusgaser. Det hedrar Andreas Carlgren att han har en radikalare ståndpunkt än regeringen annars har. Jag tror också att han ofta vill gå längre och ibland kanske har mer gemensamt med oss i De rödgröna än med vissa av allianspartierna. Det är inget konstigt i det. Det är så det är i politiken.

Trovärdigheten skulle öka mycket om vi skulle säga att vi annullerar dessa utsläppsrätter och att vi inte kommer att sälja de ansträngningar att minska Sveriges klimatutsläpp som vi har gjort under så många år. Min fråga till Andreas Carlgren är: Kommer vi att göra detta?

Anf. 64 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jag märker direkt att vi är överens på en viktig punkt, nämligen att det verkligen har gjorts en stor gemensam, kollektiv ansträngning i det svenska samhället för att minska våra utsläpp. Det har varit otroligt inspirerande och glädjande att som miljöminister se den vilja att minska utsläpp som finns och som också har lett till särskilt stora resultat de här åren. När regeringen tillträdde var vår avvikelse 7 procent i förhållande till 1990. I dag tyder de preliminära siffrorna på att Sverige har minskat utsläppen med 17 procent jämfört med 1990. Det har alltså, vilket siffrorna tyder på, skett en tydlig forcering av utsläppsminskningarna under alliansregerings år.

Det är glädjande, och det beror naturligtvis på åtgärder som både vi och andra tidigare har vidtagit. Ett exempel på det är priset på koldioxid genom koldioxidskatten. Det beslutades av Centerpartiet, Socialdemokraterna och andra partier i ett majoritetsbeslut i början av 1990-talet. Det genomfördes under den borgerliga regeringen och har sedan något höjts av en socialdemokratisk regering och sedan ytterligare av en alliansregering. Det kommer nu att ytterligare höjas från årsskiftet.

Vi vill i första hand, precis som ni säger, ha utsläppsminskningar på hemmaplan. Mellan 1990 och 2007 minskade utsläppen med 6,5 miljoner

ton. Nu återstår alltså två tredjedelar av minskningen, och den största delen av de utsläppsminskningarna sker också på hemmaplan.

Lägg åt sidan det där med att vi skulle se CDM som den bärande delen! Det är åtgärder på hemmaplan som är och förblir den bärande delen i den svenska klimatpolitiken. Vi ska vara det gröna föregångslandet, och det gäller i högsta grad på klimatpolitiken.

Låt mig ta upp frågorna jag fick. Först tar jag den om Kina. Jag tycker att det var rätt att ge stöd till vindkraft. Jag håller dock med om att det finns en obalans när det gäller den regionala fördelningen och framför allt fördelningen mellan fattigare och rikare u-länder. Därför är det en viktig del av den reformering som måste ske.

När det gäller utvärdering, missförstå mig inte! Det är självklart att vi behöver utvärdera både de satsningar som görs internationellt och dem vi själva från svensk sida gör.

Vad jag säger i interpellationssvaret är att det görs så omfattande internationella utvärderingar att det inte finns skäl att studera just den delen. Vi ska genom den svenska energimyndigheten gå igenom våra egna insatser. Jag ser nu till, och det är inte bara något vi ska göra, att Sverige går före när det gäller en del av de nödvändiga omprövningarna.

En del i det är att omfördela fler CDM-projekt till fattiga länder i framför allt Afrika. Vi ska också öka kraven när det gäller miljöintegritet och framför allt när det gäller reformer internationellt. Jag välkomnar fortsatt samarbete och diskussioner i de frågorna, precis som jag understök i den allmänpolitiska debatten.

När det gäller HFC har jag redogjort för vår syn i interpellationssvaret. Det betyder också att vi självklart inte vill betala för CDM-projekt som får motsatt effekt. Vi vill reformera systemet i denna del.

När det gäller CCS är det självklart att Sverige inte har varit pådrivande inom EU när det gäller att ha med CCS. Vi är inga glada vänner av CCS, men vi accepterar att CCS är en nödvändig del såsom världen ser ut. Vi har inga svenska projekt som är CCS-projekt.

Till sist till frågan om AAU:er välkomnar jag självklart alla ansträngningar som har gjorts. De ska inte gå upp i rök. Det dilemma som regeringen har, och som oppositionen är fri att strunta i, är att det finns internationella regler som man inte utan vidare lämnar. Det skulle skapa oklarhet om kolmarknadens fortsatta utveckling. Det andra är att detta är en stor post i den svenska bokföringen. Svara på det också, annars är ni inte riktigt så seriösa som kanske Jonas Sjöstedt vill ge intryck av.

Anf. 65 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det är flera saker jag skulle vilja ta upp här. Jag börjar bli lite hes. Det är min femte interpellationsdebatt i dag. Det är i varje fall rekord för mig.

Jag skulle vilja börja med att kommentera de ökade minskningarna av utsläppsgaser som noterades av miljöministern i ett pressmeddelande nyligen. Det är jättebra att utsläppen minskade med 3,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter under 2009. Kom då ihåg att en stor del av det, nästan 1 miljon ton, kommer från klimatinvesteringsprogrammet som den borgerliga regeringen nu lägger ned. Det är väldigt synd.

Diskussionen om CDM är så viktig. Ju mer CDM man använder, desto mindre måste man göra på hemmaplan. Fredrik Reinfeldt sade i sin

regeringsförklaring att han kunde avisera att det inte skulle komma några nya åtgärder på klimatområdet. Då blir man riktigt orolig. Det tycker jag att miljöministern ska kommentera.

Miljöministern nämner att koldioxidskatten ska gå upp något. Det är visserligen ett gammalt beslut, men det är bra. Men nog måste det finnas mer åtgärder på klimatområdet som regeringen vill avisera.

I ljuset av den ökade minskningen av utsläpp av växthusgaser borde miljöministern här kunna deklarerat att genom att minska mer här i Sverige behöver den svenska regeringen inte använda lika mycket CDM i framtiden och inte använda dessa 6,5 miljoner ton.

Andreas Carlgren kanske till och med skulle kunna säga: Nu räcker det. Vi håller fast vid de projekt som Energimyndigheten hittills har fastslagit, men vi köper inte upp några nya CDM-projekt.

Jag är inte alls nöjd med miljöministerns svar vad gäller industrigaserna, HFC och lustgasen. I dag är Vattenfall ute och säger att det drar sig ur dessa projekt helt och hållet. EU:s klimatkommissionär Connie Hedegaard har tydligt markerat att hon vill lyfta ut industrigaserna ur handelssystemet. Det är väldigt bra och klara besked.

Andreas Carlgren säger i dag i sitt skriftliga svar till mig: Vi studerar nu kommissionens förslag och kommer att ta ställning i god tid. Ifall man ska få inflytande i förhandlingarna ska man säga precis som det är: Connie Hedegaard har rätt. Vattenfall gör rätt. Vi ska dra oss ur projekten. Vi kommer att verka för att projekten inte ska vara en del av EU:s handelssystem med utsläppsrätter. Kommentera gärna det igen.

Jag vill avslutningsvis säga att det låter som att miljöministern delvis har tagit åt sig av kritiken om den stora fokuseringen på projekt i Kina och att miljöministern i framtiden vill se mer av projekt med högre miljöintegritet och projekt som ligger i fattigare länder i Afrika.

Det är i varje fall rätt inriktning. Men det bästa hade varit om regeringen sagt: Vi ska göra en egen analys av detta, och vi är beredda att dra konsekvenserna av den analysen. Det hade varit det absolut bästa svaret.

Anf. 66 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Det var lite klargörande besked, även om jag håller med Jens Holm om att det inte var så klart som man hade kunnat önska, när det gällde industrigaserna.

När det gäller CCS blir jag mest förbryllad. De signaler jag fick från den svenska förhandlingsdelegationen direkt var att man stödde CCS. Efter påpekanden och diskussioner är det ett väldigt tragiskt ställningstagande. Å andra sidan tycker jag att miljöministern borde stå upp för det och inte säga: Vi hade inte önskat det, och vi är minsann inte någon påskyndare av det.

Ni använder er av det, och det är en stor del av den svenska klimatpolitiken att använda CDM. Ni stödde att positionen från EU drevs igenom att man skulle öppna för CCS. Det kommer i så fall inte att gå Sveriges väg när det gäller att få en ökad regional balans om man menar fattiga länder i Afrika. Det är snarare ganska rika länder på Afrikas nordostligaste horn, eller snarare åt Saudiarabiens håll.

Det är väl bara att konstatera att CDM inte går Sveriges väg och att man borde ha en rättrådig analys över hur stor del den ska spela av den

*Svar på
interpellationer*

svenska klimatpolitiken för att den ska vara en trovärdig politik och en helhetspolitik när det gäller klimatproblematiken.

Jag välkomnar att miljöministern nu verkar vara medveten om problemen med industrigaserna. Den svenska regeringen, som är fullständig ägare av Vattenfall, följer bolaget när det nu någon gång gör något som är bra och viktigt. Det förstår att det är farligt för marknaden att det blir så starkt ifrågasatt på området. Det är snarare ett värnande av den marknaden som gör att Vattenfall nu agerar och stöder ett EU-förbud.

När det väl har gjort det utifrån synpunkten vore det småaktigt om inte en svensk miljöminister skulle kunna vara tydligare än vad han är i sitt svar och säga att svenska regeringen stöder ett förbud i EU av de gaserna i CDM.

Anf. 67 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Som miljöministern mycket riktigt påpekade var beslutet om inrättande av en CO₂-skatt i Sverige unikt och framsynt när det fattades. En stor del av våra framgångar kan förklaras med att vi vågat använda skatteinstrumentet, och det har fungerat utmärkt.

Jag vill beklaga att allianspartierna sjöng i kör i denna valrörelse och framhöll ganska måttfulla höjningar av miljöskatter som vår tids Harmagedon i Sverige. Det gäller kilometerskatt, bensinskatt och annat. Man måste ibland orka att också ge de obehagliga budskapen.

Visst finns det internationella regler om handeln med AAU:er. Men dessa regler förhindrar oss inte att annullera det överskott vi har. Det visar Storbritanniens exempel. Vi begär inte att man ska respektera internationella regler. Vi begär att man ska använda dem maximalt för att öka vår trovärdighet i miljöfrågan. Kan Storbritannien så kan Sverige.

Det har ett pris. Skulle vi sälja möjligheterna att släppa ut de växthusgaser som vi inte använt oss av skulle det i dag kanske inbringa 7 miljarder kronor. Jag kan förstå att man räknar på det på Finansdepartementet och ser det som en möjlighet.

Men i samma ögonblick som man säljer rätten att släppa ut det vi har sparat in och eldar upp det i ett polskt kolkraftverk eldar man också upp alla de ansträngningar som svenska folket har gjort gemensamt för att minska utsläppen av växthusgaser. Det priset är det inte värt.

Vi måste kunna säga att vi avstår från det och att vi i stället vill göra allt vi kan för att rädda jordens klimat. Det låter stort, men det är faktiskt vad det handlar om: att ta sitt ansvar för jordens klimat. Jag hoppas att Andreas Carlgren om inte i dag så en annan gång kan ge löftet om annullering.

Sedan kan jag inte låta bli att vara lite nyfiken på detta med Wiki-leaks. Är det så att Reinfeldt utfärdade en liten bannbulla, kanske inte i skrift men väl i ord, att man inte fick kritisera USA för mycket när det gäller klimatpolitiken? Eller är det kanske en fullständig missuppfattning?

Anf. 68 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jag konstaterar först att vi är överens om att huvuddelen av åtgärderna ska göras på hemmaplan. Glöm inte det i något läge av vare sig dagens eller kommande debatter. Vi är också överens om att koldioxidskatten är ett viktigt styrmedel.

Orden om Harmagedon var möjligen roliga men rätt överdriva med tanke på att detta är en åtgärd som vi själva har vidtagit. Vi har höjt koldioxidskatten. Vi kommer vid årsskiftet att höja koldioxidskatten. Det kommer att ske nya höjningar av koldioxidskatten framöver. Diskussionen har bara gällt hur mycket man behöver höja den just på bensinen. Vi vidtar åtgärder som i själva verket minskar utsläppen långt mer än den bensinskatt höjning som ni vill genomföra.

Jens Holm citerade regeringsförklaringen fel. Det står, och framgår av hans egen interpellation: "Regeringens bedömning är att redan vidtagna och aviserade åtgärder för de närmaste åren räcker för att nå målet."

Det betyder att vi ska nå målet. Vi kommer att följa upp att vi gör det. Men i ordet aviserade ligger både de beslut som delvis redan är tagna men också hela raden av åtgärder som vi har angett i valplattformen och som ligger bakom regeringsförklaringens ord. Det är alltså rader av åtgärder som väntar på att genomföras under denna period. Det är inte i närheten av att vi skulle låta det vara stiltje.

Jag måste kommentera frågan om CDM. Hela din utgångspunkt, Jens Holm, är att vi egentligen ska ha så lite CDM-projekt som möjligt. Men det har inte varit den rödgröna ståndpunkten, om jag har förstått den rätt. Den rödgröna ståndpunkten är bara att Sverige inte ska tillgodoräkna sig detta. Annars har hela er poäng varit att ni minsann skulle göra minst lika mycket CDM-projekt och gröna klimatinvesteringar som regeringen. Ibland skulle det vara mer.

Det är möjligt att detta är en del av den politik som nu är under omprövning och reträtt. Jag ska lämna den möjligheten öppen. Men min poäng är att vi båda har intresse av att det sker en reformering.

När det gäller HFC stöder vi definitivt Connie Hedegaards syften med de förslag som kommissionen nu förbereder. Jag har under min tid som miljöminister lärt mig att man ska ha respekt för beredningen, och jag är övertygad om att om någon av er någon gång får chansen att vara miljöminister skulle ni ha samma respekt för beredningen. Det visar sig alltid finnas synpunkter som är värda att ta till vara i en sådan beredning. Vår principiella inställning finns det ingen som helst tvekan om. Men vi kommer, precis som vi säger, att studera detta. Jag kommer att vara noga med att jag vet precis vad det är jag säger ja till när jag också tar ställning till tekniken.

När det gäller reformeringen måste fler av projekten hamna i fattiga länder. Det är bland annat därför som vi inom EU har drivit på hårt för öronmärkning. Vi fick delvis igenom det i klimat- och energipaketet som EU beslutade om 2008, och det gäller även för vår egen del att vi öronmärker en del av de svenska CDM-projekten för de fattigaste länderna, särskilt i Afrika.

Vi ska öka miljöintegriteten. Det är vi helt överens om. Vi ska också bygga det på egen analys för att sedan driva på i reformprocessen och i reformkraven.

När det gäller CCS inom CDM konstaterade jag i mitt förra svar att vi har accepterat det. Det är helt korrekt. Men vi använder det över huvud taget inte själva i våra svenska projekt.

Motfrågan till dig, Åsa Romson, som du får svara på i en annan debatt, om du gör detta till en profilfråga är vilken väg ni ser för att åstadkomma rening av den kol som tyvärr ändå kommer att produceras.

När det gäller AAU är det trots allt så att utsläppsrätter under utsläppshandeln inte ökar utsläppen. Det ska vi ha klart för oss. Vi kommer ändå inte vilja ha en ordning som innebär att vi bidrar till ökade utsläpp. Vi vill följa de spelregler som gäller, och det är därför som vi bereder de svar som ska tas fram, och vi kommer att ge det svaret i god tid.

Anf. 69 JENS HOLM (V):

Fru talman! När det gäller regeringsförklaringen citerade miljöministern den helt korrekt. Fredrik Reinfeldt sade ”att redan vidtagna och aviserade åtgärder för de närmaste åren räcker för att nå målet”, alltså målet om att minska utsläppen.

Men jag tror att åtminstone de som röstade på Centerpartiet, Alliansens gröna röst, och Andreas Carlgren vill ha nya åtgärder. De vill att det ska hända mer saker i klimatpolitiken. Jag tror inte att de tycker att det som man redan har aviserat och det som till exempel den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde med klimatinvesteringsprogram och så vidare räcker. De vill att det ska hända mer saker.

Jag hoppas att det som miljöministern säger om att ni helt stöder Connie Hedegaard och att industrigaserna ska ut ur systemet stämmer. Men då borde du väl ha sagt det i det skriftliga svaret till mig, och då borde du säga det klart och tydligt här i kammaren så att vi verkligen kan få på pränt att det är den officiella svenska linjen. Jag tror också att det skulle kunna ta bort en del av det som sprids. Jag vet inte om det är missförstånd eller rykten eller om det finns fog för det. Jag hör nämligen från andra håll att det inte är den linje som Sverige driver i Bryssel. Det vore därför bra med tydlighet.

Eftersom de svenska utsläppen minskar mer vore det bra om vi kunde få ett klart besked om det blir mer eller mindre CDM-användning i framtiden. Enligt regeringens klimatpolitik ska man använda CDM-projekt till en tredjedel. Kan miljöministern säga att man nu drar ned på CDM-användningen?

Vi rödgröna säger att vi också vill göra internationella insatser. Men det behöver inte vara i form av CDM-projekt. Den stora skillnaden är att det som vi vill göra internationellt gör vi som klimatinvesteringar i utvecklingsländer där vi inte tillgodoräknar oss det som om det hade varit minskningar på hemmaplan. Det är den avgörande skillnaden.

Anf. 70 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jag börjar med att tacka för denna debatt. Jag tycker att det är roligt att debattera med er i oppositionen, och jag tycker också att er medverkan och ert engagemang är ett lyft i debatten. Det här är en av de saker som jag tycker är en klar uppgradering under den nya mandatperioden.

Ni har tagit upp många väsentliga frågor. Det är också därför som jag säger att vi kommer att behöva gå vidare med en reformering av CDM. Vi ska göra förändringar i vår egen användning av CDM – vi håller på med detta arbete – men vi måste också medverka till bättre regler internationellt och där EU kan gå fram också inom EU.

Däremot var det lite surrigt när det gällde regeringsförklaringen. Bara för att den diskussionen inte ska leva vidare i sin surriga form ska det vara helt klart att vi självklart kommer att vidta nya åtgärder. Det är ett faktum att både vidtagna och aviserade åtgärder räcker för att nå målet. Men regeringen har med regeringsförklaringen och framför allt med valplattformen från Alliansen och med de ambitioner som vi nu har lagt upp för mandatperioden, och som framgår till exempel i budgetpropositionen, visat att det är rader av nya åtgärder och ökade ambitioner som förbereds.

Det visar också att det är en alliansregering som vill göra Sverige till det gröna föregångslandet. Vi har en mycket klar och tydlig sammanhållning om det. Det är inga dokument eller muntliga tillrättavisningar som har hindrat mig från att driva detta också internationellt. Det är ett arbete som jag också ser fram emot att kunna göra med er. Det finns viktiga delar i detta där jag ser att vi har en gemensam inriktning. Då tycker jag att det är bra att se att möjligheten finns att göra dessa saker tillsammans. Jag ser också fram emot en fortsatt debatt och diskussion och önskar en god jul och ett gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2010/11:118 om utsläpp från gruvor

Anf. 71 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig om jag avser att verka för en skärpt kontroll av efterlevnaden av miljölagstiftningen för gruvor, att lagstiftningen skärps för att komma till rätta med miljöproblemen i samband med gruvbrytning och att Miljödomstolen i Umeå ges de resurser som krävs för att kunna bedriva sin verksamhet på ett effektivt vis.

Inledningsvis vill jag säga att jag håller med om att utsläpp av kemikalier och tungmetaller till miljön inte är något vi kan och ska acceptera. När det gäller ansvaret för att åtgärda föroreningar från nedlagda gruvor, till exempel gruvan vid Hornträsket, svarade jag Jonas Sjöstedt för en månad sedan att det viktigaste styrmedlet för arbetet med förorenade områden i Sverige är miljöbalkens bestämmelser. Jag instämmer i att ekosystemen måste värnas och att utsläpp som hotar miljön eller människors hälsa inte ska ske.

Regeringens ambition är att effektivisera arbetet med förorenade områden. Vi har tagit flera initiativ för att snabba på processen och för att underlätta för länsstyrelser, kommuner och näringsliv att lösa ansvarsfrågan genom bland annat en tydligare organisation och ansvarsfördelning av de statliga insatserna. Men det är inte främst statens ansvar att betala för sanering. Det ska förorenarna – företagen som förorenat – göra. Därför är ansvarsutredningarna viktiga. Länsstyrelserna har fått utökade medel för att förstärka tillsynen och ansvarsutredningarna. Skattebetalarnas pengar ska enbart användas där det fortfarande är oklart vem som är ansvarig. Naturvårdsverket har stärkt sina personresurser på området. Kommuner slipper medfinansiera saneringsinsatser, vilket hjälper framför allt mindre kommuner.

Vi har alltså tagit, och tar, krafttag mot föreningarna. Det är en signal till länsstyrelser, kommuner och näringsliv att anstränga sig och hjälpas åt för att lösa problemet med förorenade marker och vatten.

Gruvverksamheten är en miljöfarlig och tillståndspliktig verksamhet. I miljöbalken finns krav på miljöprövningen av gruvor. I enlighet med förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är det miljödomstolarna som prövar om verksamheten uppfyller miljöbalkens krav och ger tillstånd till gruvverksamhet. Om det inte rör sig om provbrytning är det länsstyrelsen som ger tillstånd.

En viktig del av tillståndsprövningen handlar om hantering och deponering av avfall från gruvverksamheten. Bestämmelser om hantering av avfall från såväl gruvor som täkter finns i förordningen om utvinningsavfall. Det pågår för närvarande en revidering av den förordningen.

Jag anser att det regelverk som finns för gruvverksamhet ger tillståndsmyndigheterna goda förutsättningar att meddela de villkor för verksamheten som behövs för att säkerställa skyddet för miljön och människors hälsa. Med stöd av nuvarande regelverk kan tillståndsmyndigheten till exempel meddela villkor om att avfall ska deponeras så att utlakning förhindras samt att lakvatten ska samlas upp och renas.

Jag anser därför inte att det nu finns något behov av att skärpa lagstiftningen. Men i likhet med Jonas Sjöstedt anser jag att det är viktigt att tillståndsprövningen av gruvverksamhet leder till villkor som uppfyller miljöbalkens krav.

Frågan om resurser till Miljödomstolen i Umeå ligger inom justitieministerns ansvarsområde. För en vecka sedan, den 15 december, besvarade också justitieministern en likalydande fråga från Jonas Sjöstedt. Hon anförde då bland annat att det är Domstolsverket som, i dialog med berörda domstolar, beslutar om resurstilldelningen.

Anf. 72 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Tack, miljöministern, för svaret!

Det vi diskuterar nu är ett mycket betydande miljöproblem. En stor del av tungmetallutsläppen i Sverige kommer från äldre nedlagda gruvor eller från pågående gruvdrift. Man ska förstås veta att medvetenheten om miljöproblemen var lägre tidigare, och därför har vi många gamla synder som vi fortfarande betalar för på området.

Det som är oroande, inte minst med tanke på den granskning som SVT:s *Västerbottensnytt* gjorde, är att så många av de gruvor som är i drift nu inte klarar miljökraven. Ett exempel är Blaikengruvan, som år 2010 släppte ut 1 700 kilo zink – tre gånger så mycket som de hade tillstånd till. Det är Lappland Goldminers som driver gruvan. Det är långt över vad Naturvårdsverket anser vara rimligt med hänsyn till vad som är farligt. Av de 13 aktiva gruvor som undersöktes var sju utsläppare av mer än det som tilläts. Det är ett underbetyg.

Till detta ska läggas att det från gamla gruvdeponier läcker stora mängder inte minst tungmetaller. Många åtgärder måste vidtas även för de gamla gruvorna.

Det här visar att vi inte kan vara nöjda. Det är inte bra nog att säga att det görs mycket. Uppenbart räcker mycket inte till i det här fallet. Vi måste göra mer. Frågan är vad.

Jag har tagit upp exemplet Hornträsket. Det är en sjö i Västerbotten. Det exemplet är belysande. Där har man inte ens lyckats klarlägga vem som är ansvarig till att sjön i praktiken är död. Jag blir upprörd av människor som bor vid sjön och som ser hur den natur de lever i, eller hoppas få leva i, fullständigt har slagits ut som ekosystem. Det är en sjö som levererar vatten till Vindelälven, som ska vara en skyddad nationalälv. Det är något som inte fungerar när man inte ens lyckas klarlägga vem förorenaren som ska betala är. Då räcker det inte med att säga att man har gjort mycket.

Jag kan hålla med om att Sverige har en ambitiös lagstiftning på gruvmiljöområdet. I första hand handlar det om efterlevnad av de lagar som finns. Även om det kan finnas fall där de måste skärpas är efterlevnaden huvudproblemet – inte att det behövs lagskärpningar. Där finns mer att göra. Det finns också en lagstiftning på EU-nivå på området som Sverige har eller håller på att genomföra. Men för att det ska fungera krävs en fungerande tillsyn. Här brister det uppenbarligen. Om de domstolar som handlägger miljöärenden inte har de resurser som krävs finns det ytterligare ett hinder i systemet för att det ska fungera på ett effektivt sätt.

För min hemby i Västerbottens län handlar det här om framtiden. Det finns nu en rad gruvbolag som vill starta gruvor, och det tycker vi som parti är bra. Vi välkomnar gruvnäringen, men den måste bedrivas på ett miljöriktigt sätt. Det finns planer på en jättegruva utanför till exempel Hemavan. Där finns ett stort lokalt motstånd. Hur ska vi garantera dem att deras miljö inte kommer att förstöras för generationer när vi kan se att utsläppen är högre än vad som tillåts på så många andra håll?

I grunden handlar det här inte bara om naturvärden – det viktigaste – utan det handlar också om att stora ekonomiska värden står på spel om vi inte kan visa att gruvnäringen klarar att driva verksamheten med högsta möjliga miljökrav.

Här kommer också Miljödomstolen i Umeå in. Miljödomstolen i Umeå ger tillstånd till i stort sett det mesta av landets gruvnäring. De har oerhört tunga tillståndsärenden som rör hundratals miljoner kronor och hundratals arbetstillfällen. Man avgör framtiden för hela bygder. De har nu färre jurister än för tio år sedan. Det tar flera år att bedöma ärenden därför att de är noggranna och vill göra sitt arbete ordentligt. Det är i dag ett stort hinder – ett miljömässigt hinder och ett ekonomiskt hinder – att de inte får tillräckliga resurser.

Det enkla svaret är att säga att det här är Beatrice Asks bord. Det bästa svaret för miljöministern är att säga att han ska prata med Beatrice Ask på jullunchen i morgon och komma fram till en lösning. Om viljan finns att finna en lösning kan regeringen bidra till den.

Anf. 73 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Tack, miljöministern, för att du fortsätter att vara med oss här. Jag kunde inte låta bli att delta även i den här intressanta debatten som Jonas Sjöstedt har bidragit till. Det är en oerhört viktig fråga.

Sverige har en av världens mest liberala minerallagstiftningar när det gäller att välkomna utländska investerare att söka mineraler i vårt land. Vi har just nu ett stort uppsving i den sektorn. Vi ser oerhört många spekteringsansökningar, vi ser många företag som är intresserade av att

prospektera och vi kan på flera ställen se långtgående planer på att öppna nya gruvor.

Det är en industri som välkomnas på många håll, särskilt som etableringar sker i landsändar där det är ont om arbetstillfällen. Problemet med en utökad näringssektor inom det här området med många olika aktörer – alla är inte lika välkända i det svenska regelverket – är att det är viktigt att vara tydlig och klar med sin hemläxa om hur miljöreglerna ser ut, hur de kommuniceras och framför allt att de efterföljs.

Det är lätt att tro att Sverige med sin ambitiösa och många gånger framåtsyftande miljöpolitik och miljölagstiftning, som vi många gånger får berätta om för andra, kan slå sig till ro och säga att efterlevnaden är ett problem för framför allt utvecklingsländer. Jag har själv sett att många utvecklingsländer på papperet har en bra miljölagstiftning men att det är efterlevnaden som är problemet. Jag tror att det ibland är ett problem i Sverige, särskilt inom sektorer där det finns starka motsättande intressen. Integreringen med miljöbalken och tillståndsbesluten har funnits under ett antal år, men det sker fortfarande förändringar. Det gäller inte minst de senaste åren med skärpningar av villkorens innehåll.

När en sådan förändring görs, som egentligen blir allmän och ska gälla för alla, och samtidigt står med en mängd gamla tillstånd – flera befintliga gruvor har gamla tillstånd – står man inför en uppgift att säkerställa den resursapparatur som ska säkra nödvändiga omprövningar av den typen av gamla tillstånd till att följa dagens regler och den rättsapparatur som ska hantera nya ansökningar om tillstånd enligt en ny praxis. De måste få tillräckliga resurser. Miljöödomstolarna är möjligtvis Beatrice Asks bord, även om jag tycker att Andreas Carlgren kan hålla det samtalet med Beatrice Ask.

Länsstyrelserna har ändå en viktig del på många ställen i Sverige när det gäller att formulera villkoren, när det gäller att våga ompröva gamla villkor. Det är tyvärr inte bara på minerallagstiftningens område, men det är det som den här debatten handlar om. I dag ser vi att länsstyrelserna inte orkar fullfölja det.

Jag tror inte att det bara handlar om resurser. Det handlar inte bara om vilken ambitionsnivå man har, vilka direktiv man får, vilka signaler man får eller vilket viktigt arbete man har att sköta. Det handlar om en kombination. Där är ledarskapet från miljöministern oerhört viktigt. Jag skulle i denna debatt vilja vädja om ett starkare ledarskap när det gäller att också på allvar se att våra miljömyndigheter generellt måste kunna stå upp för att utveckla och också efterleva den svenska miljölagstiftningen.

När kommer till exempel revideringen av förordningen om hantering av utvinningsavfall att vara klar? Det är oerhört viktigt. Vi vet att de centrala myndigheterna på flera områden tar väldigt god tid på sig att ge den vägledning och det stöd som ger andra praktiserande myndigheter möjligheter. Där har miljöministern ett oerhört stort ansvar att säkerställa att det här kommer i tid och kommer till den hjälp som också behövs, inte minst när det gäller ett sådant viktigt område som minerallagstiftningen där vi, herr talman, ser en oroväckande stor ökning av ansökningarna.

Anf. 74 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Först vill jag verkligen understryka att vi från svensk sida välkomnar en gruvnäring som också expanderar, men det måste ske på miljövillkor som stämmer överens med de höga miljöambitioner vi har. I den mån vi är ense om det är det en mycket viktig utgångspunkt för hela arbetet.

Jag tycker också att det är bra att ni båda betonar att det inte i första hand är nya regler som behövs utan att det i huvudsak är efterlevnaden som behöver bli bättre. Även där ser jag att vi har en gemensam utgångspunkt.

Jag är mycket väl medveten om både det ansvar som krävs och det ledarskap som behöver utövas. Jag menar att jag och regeringen visar det, bland annat genom att vi nu har tagit till flera åtgärder för att effektivisera arbetet med förorenade områden. Det tydliggjordes i juni 2009 genom propositionen om miljöbalkens försäkringar om avhjälpande av förorenade områden. Där presenterade vi en tydligare organisation och ansvarsfördelning av de statliga insatserna på efterbehandlingsområdet. Årligen anslår vi mellan 500 och 600 miljoner kronor för sanering av områden som har förorenats genom olika verksamheter före 1969 och där den som orsakat föroreningen inte längre finns kvar.

Det pågår också en utredning om ansvarsfördelningen som ska redovisas i mars 2011. Bakgrunden till det är just att länsstyrelsen, som är den som, vilket ni helt riktigt påpekar, har det operativa tillsynsansvaret, måste ansvara för kontroll av efterlevnaden. När det då gäller tillsynen av förorenade områden behöver ansvarsfördelningen bli klarare och därför ska denna utredning också redovisa sitt uppdrag i mars 2011. Ett av motiven för det är ju att den nuvarande fördelningen av ansvaret inte är tillräckligt tydlig när det gäller att ta hänsyn till den risk föroreningsskadan bedöms utgöra.

När det gäller EU-reglerna är det dessutom helt klart att vi 2008 genomförde en revidering i den svenska lagstiftningen byggd på förändringen av EU-direktivet för avfall från utvinningsindustrin 2006. Nu har EU-kommissionen beslutat om en rad olika tekniska dokument som ska vägleda genomförandet av direktiven, och det kommer att leda till en revidering av förordningen som syftar till att införliva de här dokumenten i svensk lagstiftning. Vi beräknar att vara klara med det våren 2011. Det sker mycket klart aktiva insatser för att se till att uppfylla alla de här kraven.

När det sedan gäller domstolarna, där jag också håller med om att det är en viktig fråga, har vi gått längre än att bara genomföra ett lunchsamtal. I grunden är det så att riksdagen på grundval av mitt förslag har tagit ett beslut i juni i år som innebär att det den 2 maj 2011 bildas fem nya mark- och miljödomstolar. Handläggningen av miljömål enligt plan- och bygglagen, fastighetsmålen, kommer att koncentreras till de nya domstolarna.

Även det processuella regelverket kommer att förändras, och en av mark- och miljödomstolarna kommer att lokaliseras till Umeå. Det är också en del av den förändring som nu pågår för domstolsväsendet. Vi är också beredda att aktivt både följa och genomföra andra åtgärder som behövs för att se till att även de ärenden som ligger utanför den här lagstiftningen hanteras på rätt sätt av domstolarna.

När det till sist gäller det faktum att gruvor i drift inte nu klarar kraven anser jag att länsstyrelsen svarar för kontrollen och efterlevnaden. Om igen vill jag säga att det inte löser sig genom enbart skärpta krav, utan det handlar om att se till att efterlevnaden blir bättre. Därför ska det också på förhand klargöras i dialogen inför de villkorsbeslut som fattas.

Anf. 75 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Den här frågan handlar i grunden om vilken sorts gruvnation Sverige ska vara, miljöministern. Gruvindustrin står inför en kraftfull expansion i Sverige. Vi kan bli en stor exportör av många fler mineraler än vi redan är under årtionden framöver. Det kan bidra på ett avgörande sätt till svensk ekonomi och utveckling av flera delar av landet, inte minst i norra Sverige och i Bergslagen.

Då är frågan: Vilken sorts gruvnation ska vi vara? Blir effekten när gruvan är färdig bara ett hål i backen och miljöförstöring, eller blir det utveckling av bygderna? Blir det ett ökat kunnande? Blir det också exportmöjligheter och allt det som finns kring gruvnäringen, inte minst miljöteknik, som får en allt större betydelse?

Om vi ska komma till den här goda gruvnationen, som slår vakt om vår egen miljö och också bidrar med export av kunnande på området, behöver vi hårda regler och bra tillsyn. Den här genomgången visar att vi inte är där än. Vi måste komma dit om vi ska få befolkningens acceptans för gruvdriften och om vi också ska kunna utveckla den på det sätt som vi vill.

Hårda regler och en strikt kontroll är bra därför att det ger seriösa aktörer. Det är de som vi vill ska finnas i gruvnäringen i Sverige. Det finns också sämre aktörer. Det kan man se om man ser på gruvnäringen globalt. Det finns det alltför många avskräckande exempel på. Men vi ska gynna de bästa, de som tar miljön på allvar, de som betalar för rening och för återställande efter sig.

Det här kommer också att kunna ge en ny bransch i Sverige som kan växa fram ännu mer. Det handlar om miljöteknikexport vad gäller både den gruvdrift som finns i dag och också de gamla gruvsynder som finns. Där finns det en hel del intressant forskning i Sverige som skulle kunna växa som bransch, som ett exempel på hur det här kan utvecklas på olika områden.

Om vi ska vara trovärdiga här måste vi avstå från de delar av gruvbrytningen som är allra mest miljöfarliga. Dit hör uranbrytningen, som har särskilda miljörisiker. I konsekvens med det bör vi naturligtvis också välja att avveckla kärnkraften.

Vi måste även se till att det finns miljövänliga transporter från gruvorna. I dag när det byggs nya jättegrovor finns det ingen järnväg. Förr byggde man järnväg därför att man byggde gruvor. Så sent som på 1960-talet, tror jag, byggde man järnvägen till Svappavaara. I dag byggs betydligt större gruvor än Svappavaara, men transporterna ska ske med lastbil.

Här måste det finnas en strategi. Jag efterlyser en sorts helhetsstrategi från regeringens sida, där man kopplar samman miljöfrågor med gruvnäringens utveckling för att vi ska få en mer positiv utveckling. Utan det kommer motståndet att hårdna i många bygder mot att gruvorna kommer, om de bara innebär ett kortsiktigt uppsving och sedan bestående miljöskador i stället.

Nu står vi inför den här expansionen. Det är i grunden en enorm möjlighet för stora delar av Sverige. Men om vi ska lyckas med den på ett bra sätt måste vi också sätta en miljöprägel på detta. Jag tror att det är viktigt att regeringen uppmärksammar det här. Det är långt ifrån Stockholm, kan man tycka, men det är viktiga delar av svensk ekonomi, och där finns bland annat mina väljare.

Jag efterlyser en sorts strategiskt tänkande här. Jag tycker inte heller att det räcker att organisera om domstolarna. Det är säkert inte fel, det finns nog goda intentioner bakom det, men i grunden finns en resursfråga. De är för få som handlägger de oerhört tunga miljöärendena. Det är några få personer som sliter hårt med ärenden som kräver betydligt större resurser. Nu står vi inför den här jätteexpansionen i gruvnäringen. Det kräver att fler arbetar med gruvmiljöfrågor, annars kommer de här viktiga projekten att fördröjas. Annars kanske miljöprovningen inte får den kvalitet som vi ville att den skulle få.

Här tycker jag att regeringen saknar en strategi och ett tänkande som jag anser att man måste bygga upp. Jag hoppas att vi får tillfälle att återkomma till det så att vi får den här växande branschen med en tydligt miljövänlig profil i framtiden.

Anf. 76 ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! I detta sista inlägg till miljöministern i debattrundan kring en massa olika frågor ska jag säga att jag uppskattar det debattklimat där miljöministern möter en del av de frågor som ställs. Till viss del har han gjort det, och det är bra.

En sak jag vill plocka upp från det miljöministern sade sist handlar om efterlevnaden av tillstånd och att detta måste kommuniceras när man ger tillstånden. Det är en viktig fråga och en viktig princip, varför vi också vill reformera tillstånden. Men det kräver både att vi gör enorma ansträngningar för att reformera de gamla tillstånden och att man lyckas efterleva gamla tillstånd. Vi ska inte låta den tolkningen stå oemotsagd att bara för att man har ett tillstånd som inte uppfyller alla dagens krav på tydlighet går det inte att kräva något slags efterlevnad. Det finns gott om exempel – och Jonas Sjöstedt har nämnt några av dem som har synts i medierna – på att man kan vara betydligt mer effektiv i apparaten kring efterlevnad.

Vi har i Sverige en tradition att vara ganska snäll mot dem som genererar arbetstillfällen i glesbygd. Men när det gäller miljöregler – jag håller i stort med om det Jonas Sjöstedt här anförde – är det inte att vara snäll när det gäller att ha en god miljöpolitik också i gruvnäringen. Det är att göra detta en björntjänst och att i förlängningen inte göra Sverige till ett föredöme när det gäller vare sig en modern gruvnäring eller miljöpolitik. Det sluttande planet får vi inte gå på.

Med dessa ord, herr talman, vill jag önska miljöministern en trevlig helg och en god jul.

Anf. 77 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Jag vill till sist säga att jag välkomnar den här debatten mycket. Det finns både gamla försyndelser att ta hand om och stora ambitioner framöver, precis som har beskrivits, som gör att vi behöver ett starkt och brett grepp som också är strategiskt.

Som en del av de insatserna satsar vi nu stora pengar på att rensa upp efter gamla försyndelser. Vi har tagit flera steg och fortsätter att ta flera steg för att göra kontrollen av efterlevnaden och tillsynen mer effektiv. Vi har gjort en reformering av mark- och miljödomstolarna. Vi har skärpt lagstiftningen i flera steg.

Men jag säger också gärna: Detta är inte färdigt. Det kommer att krävas mer arbete. Därför har jag redan pekat på ytterligare förslag som kommer att behövas med anledning av de nya utredningar vi får i vår. Jag ser detta gärna också som en del av en helhetsstrategi för både gruvnäring och miljö.

Sverige ska vara det gröna föregångslandet, och det är ett sätt att lägga en hög ribba för oss när vi arbetar framåt. Därför ser jag fram emot både mycket arbete, fortsatt diskussion och debatt på detta område och naturligtvis också den förväntan som finns på mig och regeringen att utöva ledarskap. Jag ser också att det finns skäl till det. Efter årtal av till exempel eftersläpning av resurser i rättsväsendet är det ett stort arbete att återställa det.

När det gäller att många utsläpp inte har åtgärdats i tid är det viktigt att till exempel Hornträsket nu får föreläggande av länsstyrelsen med ett tydligt krav på ansvarstagande och åtgärder. Det är också ett sätt att gång på gång städa upp. Jag har varit uppe i Västerbotten och diskuterat med gruvnäringen. Jag välkomnar ett fortsatt sådant arbete. Jag ser fram emot fortsatt samarbete på detta område och fortsatt debatt.

Jag vill än en gång önska god jul och gott nytt år.

Anf. 78 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag ska fatta mig ganska kort.

Jag tycker att den huvudsakliga inriktning som miljöministern redogör för är bra. Det viktiga är nu att följa upp så att vi inte får de här siffrorna år efter år därför att man inte klarar sina gränsvärden och att man tar tag i frågan om miljödomstolarna på allvar. Det har fått gå alltför lång tid med alltför få resurser.

En annan del av att få acceptans och stöd för en expanderande gruvnäring är att se till att avkastningen till bygden ökar. I dag tar man ut en extra avgift på 0,2 procent som går till markägare och till forskning. Den borde kunna höjas, inte minst för att gå till miljöforskning och till en sorts återbördande till de bygder som nu exploateras via gruvnäringen.

Jag tror också att det är viktigt att ha ett statligt ansvar för det här området, att det finns en statlig prospekteringsverksamhet och att det statliga gruvbolaget LKAB bidrar till att öppna nya gruvor så att man får ett långsiktigt seriöst agerande. Det finns naturligtvis andra gruvbolag, men det finns bolag av olika sorter i den här branschen.

Sist vill jag bara tacka talmannen och miljöministern för debatten och önska en god jul och ett gott nytt år.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Monica Green och Ylva Johansson har frågat mig vad jag avser att göra för att förebygga att människor hamnar i fas 3-sysselsättning, vilka initiativ jag avser att ta med anledning av den skarpa kritik som har riktats mot att få deltagare i fas 3 får jobb, om jag avser att göra några förändringar för att tillgodose behovet av utbildning i fas 3 samt om jag avser att utvärdera fas 3.

Jag vill börja med att understryka att en av de viktigaste prioriteringarna för regeringen framöver är att minska långtidsarbetslösheten i landet när nu konjunkturen vänder. Bland de långtidsarbetslösa ingår deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin. I november månad 2010 deltog ca 24 000 personer i den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin. Av dessa deltagare har knappt 50 procent varit aktuella och inskrivna hos Arbetsförmedlingen mellan fem och tio år. Vidare har ytterligare 17 procent av deltagarna varit aktuella och inskrivna hos Arbetsförmedlingen i mer än tio år.

Intentionen med den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin är att personer som har varit arbetslösa under lång tid ska få möjlighet att bygga upp nya referenser, nätverk och en arbetsgemenskap. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen arbetar för att alla deltagare i fas 3 erbjuds en sysselsättning med utgångspunkt i individens behov. Det är också viktigt att poängtera att den ersättning om 225 kronor per anvisningsdag och deltagare som en anordnare erhåller för att ta emot deltagare i fas 3 bland annat ska täcka anordnarens kostnader för handledning och arbetsutrustning. Anordnaren ansvarar givetvis för att arbetsmiljökraven är uppfyllda på arbetsplatsen.

Jag vill också erinra om att regeringen i juni 2010 förtydligade i förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin att deltagare i den tredje fasen ska ges utrymme för eget arbetssökande.

Som jag tidigare har sagt i kammaren presenterar regeringen i budgetpropositionen för 2011 en rad satsningar för att motverka att fler personer blir arbetslösa under lång tid och för att stärka konkurrenskraften hos dem som står långt från arbetsmarknaden. Bland annat tillförs ytterligare resurser för arbetspraktik och coachning under 2011. Vidare förstärks Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag under 2011, bland annat för att deltagarna i garantierna ska kunna erbjudas insatser av hög kvalitet. För att öka möjligheterna för dem som har varit utan jobb en längre tid att återgå till arbetslivet förstärks dessutom det särskilda anställningsstödet för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin under 2011 och 2012.

Självklart är jag bekymrad över att inte fler personer lämnar den tredje fasen i jobb- och utvecklingsgarantin för att få arbete. Jag följer denna utveckling noga.

Jag har för närvarande diskussioner med Arbetsförmedlingen där denna fråga är central. Jag har också bett myndigheten att återkomma med information om vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att öka möjligheterna för människor att få ett arbete efter fas 3.

Självfallet ska kvaliteten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna kontinuerligt följas upp på bästa möjliga sätt. Vi arbetar med att ytterligare

*Svar på
interpellationer*

Prot. 2010/11:41
22 december

förbättra formerna för fortsatt uppföljning och utvärdering av den förda politiken.

Därtill är det viktigt att betona att även arbetsgivare på den svenska arbetsmarknaden har en viktig roll när det gäller att anställa personer som står långt från arbetsmarknaden nu när konjunkturen vänder.

Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin har bara haft deltagare sedan våren 2009, och det är därför ännu för tidigt att dra några långtgående slutsatser av insatserna i denna fas. Regeringen kommer givetvis att följa utvecklingen av jobb- och utvecklingsgarantin som helhet och ha ett särskilt fokus på den tredje fasen.

Anf. 80 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Tack för svaret, även om jag tycker att det andas lite väl mycket av pessimism eller låtgåpolitik från regeringens sida! Det verkar inte som om regeringen bryr sig särskilt mycket om de långtidsarbetslösa. Det finns ingen geist i Hillevi Engströms engagemang för de långtidsarbetslösa. Det är ett stort problem.

Vi har ett väldigt stort problem: Trots att det numera går bra för Sverige har vi väldigt hög arbetslöshet, något som den nuvarande regeringen kallade massarbetslöshet under tiden man var i opposition. Så många har vi i arbetslöshet även nu. Långtidsarbetslösheten biter sig fast.

Fas 3 skulle vara en meningsfull sysselsättning för dem som har varit arbetslösa under lång tid. Men vi hör exempel på exempel på motsatsen. Vi får brev och mejl, och människor hör av sig om vad de beskriver som slavliknande förhållanden när de ingår i fas 3. De beskriver att det är en pina att ta sig till den verksamhet som de har beordrats att vara på och att de inte får någon utveckling under den tid som de är inskrivna i fas 3 – och de kommer inte heller ur den.

Många säger att de inte har möjlighet att söka arbete, även om Hillevi Engström nu flera gånger har sagt att det ska finnas möjlighet att söka annat arbete under tiden man är inskriven i fas 3. Det är bra att det är sådana regler, men då borde också arbetsmarknadsministern se till att de följs upp, så att de människor som är inskrivna i fas 3 får den möjligheten.

En annan sak som de som är inskrivna i fas 3 borde få är utbildning. Människor som har varit arbetslösa under så lång tid behöver förmodligen väldigt mycket hjälp och stöd för att få de nya jobb som nu växer till och vara rustade för helt andra typer av arbeten. Under tiden man är inskriven i fas 3 borde man kunna gå en arbetsmarknadsutbildning eller annan typ av utbildning.

Förra gången jag hade interpellationsdebatt med Hillevi Engström om fas 3 sade Hillevi Engström att det var möjligt. Men det är det ju inte. Eller tänker Hillevi Engström ändra även detta?

Det är bra att arbetsmarknadsutskottet har ändrat reglerna och nu säger att hela arbetsmarknadspolitiken ska utvärderas. Det är jättebra att arbetsmarknadsutskottet har tagit det beslutet på initiativ av Socialdemokraterna, så att det blir en riktig utvärdering. Då måste fas 3 verkligen komma under lupp.

Förutom exempel från människor som ingår i fas 3 hör vi talas om företag som sätter i system att utnyttja dessa människor. De får helt enkelt betalt av staten för att människor som är inskrivna i fas 3 kommer dit och inte utför någonting. De människorna beskriver det själva som meningslösa uppgifter, och företagen får betalt för att ta hand om dessa deltagare.

Detta är inte bra, Hillevi Engström. Det är bakläxa. Det borde bli en nystart på hur aktiviteten i fas 3 ska gå till, och det borde bli en nystart under nästa år för att deltagarna ska känna optimism och framtidstro och få möjlighet att få ett arbete.

Anf. 81 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret på mina och Monica Greens frågor!

Arbetsmarknadsministern säger i svaret att en av regeringens viktigaste prioriteringar är att minska långtidsarbetslösheten. Med ett sådant Orwellskt nyspråk får man nästan bli lite orolig för att bli prioriterad. Sanningen är ju att regeringen inte gör någonting för att minska långtidsarbetslösheten. Vi har i dag nästan 100 000 människor i den så kallade jobb- och utvecklingsgarantin, också det ett Orwellskt nyspråk, eftersom man får varken jobb eller utveckling.

Det är bara 4 procent av dem som finns i fas 1 och 2 av jobb- och utvecklingsgarantin som får någon aktiv insats i form av utbildning eller praktik. Då är det inte så konstigt att dagarna tickar på och allt fler människor åker ut i fas 3 liksom på en rutschbana.

Våra frågor gäller specifikt fas 3, men det är klart att problemen börjar redan i fas 1 och 2. Varför kan inte människor få chans att få utbildning och kvalificerade insatser redan i fas 1 och 2? Bara 4 procent får det i dag.

Trots att vi har en starkt uppåtgående konjunktur just nu – det är faktiskt en rekordstark och bred uppgång på hela arbetsmarknaden – rutschar det varje dag ut 50 nya personer i fas 3 från jobb- och utvecklingsgarantin. Det bara fylls på. Enligt Arbetsförmedlingens prognos kommer detta att fortsätta hela det kommande året.

Det vi möter är en regering som helt saknar ambitioner och helt står utan initiativ när det gäller att möta långtidsarbetslösheten. Vi har sett allt fler alarmerande exempel på hur vi trots uppåtgående konjunktur nu ser allt fler tecken på att långtidsarbetslösheten biter sig fast och att människor som redan från början står långt från arbetsmarknaden nu permanent hamnar utanför arbetsmarknaden.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Varför satsar inte regeringen mer på arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning, något av det man säkrast vet leder till arbete för den som står långt ifrån arbetsmarknaden? Det är inte bara vi Socialdemokrater som ihärdigt har krävt detta, utan det har också många andra gjort, som en av de viktigaste åtgärderna för att mota det stora hotet att vi permanent utesluter en stor grupp människor från arbetsmarknaden.

Så till min andra fråga. Regeringen tycks inte bry sig om de larmsignaler som kommer om att fas 3 faktiskt inte fungerar. Det kommer åtskilliga exempel. Jag och Monica Green kan inte vara de enda som möter de personerna, läser om det i tidningarna och får brev och telefonsamtal från människor som upplever sig skamlöst utnyttjade av oseriösa arbetsgivare och får jobba gratis.

Jag skulle vilja fråga: När tänker ministern bry sig om alla de människor, i dag 25 000 personer, som varje arbetsdag går till en arbetsuppgift där de tvingas jobba utan lön, utan utbildningsmöjligheter och utan slut –

Anf. 82 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Först vill jag bara poängtera och säga att det ser ljusare ut på arbetsmarknaden. På både Monica och Ylva låter det som om det fortfarande ser jättemörkt ut. Men sysselsättningen stiger.

Även jag är bekymrad varje gång jag ser en människa som inte kommer till sin rätt på arbetsmarknaden. Ett jobb betyder så mycket mer än bara en lön.

Jobb- och utvecklingsgarantin är en insats för långtidsarbetslösa som syftar till att människor ska komma tillbaka. Som Monica och Ylva var inne på ger den senare delen av jobb- och utvecklingsgarantin långtidsarbetslösa en möjlighet att direkt komma i kontakt med en arbetsplats, samtidigt som jobbsökandet fortsätter. Här ges möjlighet till referenser, till att bygga sina nätverk och till att vara med i en arbetsgemenskap.

Vi har hört arbetsmarknadsministern komma med konkreta åtgärder när det gäller jobb- och utvecklingsgarantin. Samtidigt lyser åtgärderna från oppositionen med sin frånvaro. Vad är ert alternativ?

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har stor respekt för att människor är olika och kan ha olika behov och olika möjligheter i arbetslivet och samhället i övrigt. Det är ganska bekymmersamt med den höga arbetslöshet vi har, även om den har pressats ned och nu är 7,1 procent och 100 000 fler är sysselsatta.

Det vi debatterar i dag är de människor som den tidigare socialdemokratiska regeringen gömde och glömde när regeringen Persson valde att aktivt förtidspensionera personer som hade det tufft och hade det svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Alliansregeringen gör precis tvärtom. Vi försöker ge människor stöd och hjälp att komma tillbaka. Vi är övertygade om att vägen till ett arbete är kortare om man finns på arbetsmarknaden än om man finns i förtidspension eller hemma själv i sin bostad, gömd och glömd.

Det är också oerhört väsentligt att människor får en aktiv gemenskap och känner sig som en del av en helhet och att de känner att någon frågar efter dem på måndag morgon om de inte dyker upp.

Jag vill att fas 3 ska vara en vändstation för människor och inte en ändstation, där de får en meningsfull sysselsättning. Många är också väldigt nöjda med den sysselsättning de har och tycker att det känns meningsfullt och att de har ett mer värdigt liv. De får nätverk. De får kamrater. De får referenser.

5 000 personer har lämnat den senare fasen i jobb- och utvecklingsgarantin. Det är alldeles för lite. Det håller jag med om. Jag skulle vilja se fler företag, organisationer, idrottsklubbar, ideella föreningar och sociala företag som välkomnar människor som har varit långt borta från arbetsmarknaden. Många har varit det i mer än tio år.

De seriösa företag och organisationer som aktivt hjälper människor gör ett väldigt bra arbete och en väldigt bra insats. Det är inte meningen att de som är i den senare fasen ska utföra något normalt arbete. De ska ha en meningsfull sysselsättning. Men det är också viktigt – där tycker jag att ni i oppositionen har en poäng – att det finns kontroll, tillsyn och

Svar på
interpellationer

inspektioner. Det är viktigt att de oseriösa som kan finnas – det finns alltid, i samhället, personer som är oseriösa – plockas bort ur verksamheter som är finansierade med skattepengar. Men fler ska välkomnas, och människor ska kunna känna att det finns en möjlighet att komma tillbaka.

De personer som har varit arbetslösa i 5, 10 eller 15 år har också – det är säkerställt – fått arbetsmarknadsutbildning, praktik eller olika former av rehabilitering. Det är också så, när det gäller den här gruppen av människor, att man, om man har den människosyn som jag försöker företräda, aldrig kan ge upp om en enda person. Det skulle vara fel att förtidspensionera dem, även om de är lite äldre. 70 procent i den senare fasen är över 45 år. Större delen av dem har också en del funktionshinder och nedsatt arbetsförmåga.

Både jag och Ylva Johansson, som tidigare var statsråd, vet att den gruppen har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden. Men vi får inte ge upp. Vi måste fortsätta att ge människor en möjlighet att komma tillbaka och vara en del i en arbetsgemenskap.

Min önskan är alltså att fler företag välkomnar långtidsarbetslösa och inte färre, så att fler kan komma i ett innanförskap i stället för att vara kvar i ett utanförskap.

Anf. 84 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Ja, utanförskapet har ökat med 70 000 personer under Alliansens fyra år vid regeringsmakten, och det fortsätter att öka. Socialbidragen fortsätter att öka. Långtidsarbetslösheten biter sig fast trots att det nu går mycket bättre.

Vi hade 7 procents arbetslöshet för fyra år sedan, och nu är ni nöjda med att det är 7 procents arbetslöshet igen. Jag kan inte förstå att man ser det som att det är ljust på arbetsmarknaden.

Ni har sett till att 33 000 jobb har försvunnit i välfärdssektorn. Ni har sett till att kvaliteten därmed har försämrats i kommuner och landsting – det gäller dem som ska ta hand om våra barn, våra gamla och våra sjuka. Det har också medfört att fler har blivit arbetslösa.

Ni har tagit bort plusjobben, eftersom det var fult och dumt, och så införde ni fas 3 i stället, som om det skulle vara något bättre. Det är tvärtom. Plusjobben satte faktiskt guldkant på tillvaron för dem inom välfärdssektorn och kunde öka kvaliteten. Nu har ni infört fas 3 där människor säger att de har slavliknande förhållanden. De får inget betalt, men arbetsgivaren får betalt för att hålla de här människorna sysselsatta.

Vi får höra fler och fler exempel. Jag är förvånad över att majoriteten i arbetsmarknadsutskottet eller här i riksdagen och i regeringen inte har hört talas om de människor som beskriver sin situation.

Det är klart att det ska vara en utvärdering. Det är bra att De rödgröna har fått igenom att det nu ska bli en utvärdering. Men det räcker inte med det. Regeringen får inte bara passivt se på när fler och fler nu skrivs in i fas 3, där fler och fler upplever att de utnyttjas som slavarbetare.

Sedan efterfrågades vår politik. Jag kan ge några exempel. Vi vill ha aktiva åtgärder och investeringar. Vi vill se till att 100 000 nya jobb och utbildningsplatser skapas. Vi vill se till att vi satsar på de gröna jobben och att vi gör en grön infrastruktur. Vi vill investera i välfärden och se till att 12 miljarder mer kommer till kommuner och landsting, så att vi kan satsa på vård, skola och omsorg. Vi vill ha 44 000 nya utbildnings- och

praktikplatser på komvux och kvalificerad yrkesutbildning. Vi vill nämligen se till att det blir kvalitet där. Vi vill satsa på rehabilitering. Vi vill att ROT-avdragen ska vara gröna i en grön omställning, så att vi kan klimatrenovera en mängd byggnader. Och vi vill bygga bostäder.

Det är många konkreta åtgärder som vi i den rödgröna oppositionen har för att vi ska få fler i arbete och på det sättet också öka kvaliteten i välfärden. Men det handlar också om att se till att människor kan komma till sina jobb, om vi satsar på en grön infrastruktur.

Ja, vi har flera konkreta förslag om hur vi skulle lösa problemet med arbetslösheten. Vi ser med fasa på hur passivt den här regeringen har tagit itu med långtidsarbetslösheten. Långtidsarbetslösheten har bitit sig fast, och regeringen bryr sig inte om de långtidsarbetslösa.

Anf. 85 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här håller inte, Hillevi Engström! Du kan inte skylla dina egna misslyckanden på tidigare socialdemokratiska regeringar.

Under den förra djupa lågkonjunkturen i Sverige, på 90-talet, hade jag själv ansvaret för att sätta i gång ett mycket stort kunskapslyft. Vi investerade i människor och i människors kompetens när människor var arbetslösa för att de skulle ha en möjlighet att ta de nya jobben när de sedan kom.

Det var en mycket god investering. Det var en investering som håna- des av er moderater när vi presenterade den här i kammaren men som skulle visa sig vara helt rätt medicin.

Nu när vi har stått i en annan lågkonjunktur har Moderaternas recept varit det precis motsatta. Man har dragit ned på arbetsmarknadsutbildning. Man har dragit ned på reguljär utbildning. Vi har 40 000 färre platser i komvux än vad vi hade innan ni tillträdde.

Hillevi Engström talar om den här gruppen av människor på ett sätt som jag tycker är nästan föraktfullt. De skulle vara så väldigt svåra att placera. Och hon nämner alternativet förtidspension. Ja, det är i alla fall inte vi socialdemokrater som vill sätta upp alternativet förtidspension för de människor som i dag är i långtidsarbetslöshet.

De är drabbade av långtidsarbetslöshet, och självklart har många av dem svårt att komma ut på arbetsmarknaden. Om man inser att de har svårt att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden undrar jag hur man kan försvara att man anser att 96 procent av de långtidsarbetslösa inte ska få någon aktiv insats. Tror du att det hjälper dem att komma ut på arbetsmarknaden?

Nu säger Hillevi Engström här att många i fas 3 är väldigt nöjda. Vad bra! Det vore roligt att ta del av den utvärdering som visar det. Såvitt jag vet finns det ingen utvärdering av vad de som finns med i fas 3 tycker.

Hillevi Engström säger att fas 3-anordnarna gör ett mycket bra jobb. Det var också roligt att höra. Även där skulle jag vilja ta del av den utvärdering som visar det. Såvitt jag vet finns det ingen utvärdering vare sig av vad de som deltar i fas 3 tycker eller av hur väl det fungerar bland anordnarna. Det är det som är bakgrunden till att vi socialdemokrater motionerade i den frågan och att riksdagen nu har beslutat om ett tillkännagivande till regeringen om att man ska utvärdera inte bara fas 3 utan hela arbetsmarknadspolitiken och dess effekter.

Jag skulle vilja läsa upp ett exempel för arbetsmarknadsministern. Det kommer från Östgöta Correspondenten i går. Där står det så här:

”Corren har hos Arbetsförmedlingen begärt ut listan över Fas 3-anordnare. Arbetsförmedlingen säger nej. Myndigheten hänvisar till offentlighets- och sekretesslagen och hävdar att företagen kan skadas om det blir känt att de får bidrag från staten. Corren har ändå fått fram listor över Fas 3-anordnare i Östergötland. En granskning visar på företagare med betalningsanmärkningar, som upprepade gånger har drivit olika företag i konkurs och som är dömda för brott. Flera anordnare är nystartade företag och föreningar.”

På en direkt fråga från tidningen svarar sektionsschefen för jobb- och utvecklingsgarantin på Arbetsförmedlingen i Linköping: Det ligger inte i vårt uppdrag att kontrollera närmare.

Självklart hoppas vi alla att det här inte är representativt utan att anordnarna är av mycket högre kvalitet, men sanningen är ju att vi inte vet det.

Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern vad hon tänker göra för att kontrollera dem som anordnar fas 3 så att vi inte ser oseriösa aktörer där.

Anf. 86 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Först vill jag poängtera att det var Alliansen som gick till val på fler jobb 2006 och 2010. Grunden för fler jobb är fler och växande företag.

När det gäller andra åtgärder som Monica Green tog upp har även vi satsat på coachning, arbetsmarknadspraktik, nystartsjobb och så vidare – en massa åtgärder. Men just den här debatten handlar om den senare fasen i jobb- och utvecklingsgarantin. Här hör jag fortfarande kritik men inga egna konkreta åtgärder.

När det gäller jobb- och utvecklingsgarantins senare del är det en del i en helhet. Ylva Johansson, ni förtidspensionerade 140 personer om dagen under din tid. Detta är ett faktum.

Jag vill att alla ska kunna komma till sin rätt oavsett förutsättningar.

Anf. 87 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag tycker att det är roligt att höra en frågvis socialdemokrati stå här och fråga hur vi sköter vår arbetsmarknadspolitik. Det är väldigt bra att Socialdemokraterna börjar ställa frågor om hur man bedriver en bra politik. Det är väldigt bra att ni börjar ställa frågor om hur den svenska verkligheten ser ut och vad som skapar jobb.

Det är med glädje jag hör att ni är intresserade, och jag vill bara ge en rätt så kort faktaframställning om vad som har hänt på arbetsmarknaden med den arbetsmarknadspolitik vi har fört.

Vi har 100 000 fler sysselsatta. Arbetslösheten har minskat till 7,1 procent, och jag vill att ni ska sätta det i relation till för ett år sedan. Arbetslösheten har minskat med 10 procent sedan förra året, och det betyder att en tiondel av alla arbetslösa i detta land har gått till arbete.

25 300 ungdomar har jobb. Långtidsarbetslösheten tenderar att minska, och när arbetslösheten minskar så minskar också tillflödet till långtidsarbetslöshet.

Monica Green snackar om att 33 000 jobb har försvunnit inom offentlig sektor. Jag vet inte om du har missat det, Monica, men det finns något som heter friskolor och vårdcentraler som bedrivs i en fri form, alltså där kommun och landsting, politiker och byråkrater inte längre äger dem. Jobben där räknas inte längre som offentliga. Den siffran har Monica Green missat. Många av dem har blivit riktiga jobb.

Det pratades om den fantastiska reformen plusjobben. Det var de där jobben som ingen behövde men som skulle erbjudas till alla ungdomar även när de var kompatibla med andra jobb på arbetsmarknaden.

Det snackas om gröna jobb. Vilka gröna jobb är det ni pratar om? När vi pratar om RUT och ROT som skapar jobb undrar jag hur mycket koldioxid ett RUT-jobb släpper ut. Inte så himla mycket, men dem var ni emot.

Ni pratar om att ROT-avdraget skulle bli grönare, men samtidigt var ni väldigt tydliga med att det bara skulle vara tillfälligt. Jag tycker att det är en skadlig och ohållbar politik att temporärt vilja dra undan mattan för människor som skapar företag och bidrar till nya arbetstillfällen.

Jag ser med glädje på att ni ställer frågor om hur människors vardag ser ut. Jag tycker att Socialdemokraterna borde ställa fler frågor och säga: Vad var det vi gjorde fel förra gången? Vad gjorde vi för fel det här valet?

Mona Sahlin har börjat ställa den frågan. Hon har till och med kommit med några riktigt bra svar: att er politik var fel.

Det kanske är dags för Monica Green att dra den slutsatsen också.

Anf. 88 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det var många frågor, och tiden är begränsad. Men jag tycker ändå att det är viktigt att poängtera för Monica Green och Ylva Johansson hur trenden ser ut när det gäller arbetslösheten. Det är en rekommendation att ni i arbetsmarknadsutskottet följer den här arbeidskraftsundersökningen som visar på en dämpning i långtidsarbetslösheten. Man ser sjunkande tal, framför allt för dem som har varit arbetslösa 27 veckor eller längre. Det är en dämpning, och vi är på rätt väg även när det gäller dem som varit arbetslösa 53 veckor eller mer. Vi har också 100 000 fler som är sysselsatta.

Jag är inte alls nöjd, men det går åt rätt håll, även om det finns mycket mer att göra.

När det gäller utvärderingen av regeringens jobbpolitik kan jag säga att det är få reformer som har utvärderats så noga hittills. Riksrevisionen gjorde jag tror att det var 13 granskningar under den förra mandatperioden. De kommer att fortsätta att granska vår politik. Det är alldeles utmärkt. Även IFAU, myndigheten i Uppsala som sysslar med forskning och utvärdering, kommer att titta på våra reformer. Vi har Finanspolitiska rådet, Konjunkturinstitutet med flera. Vi följer givetvis varje vecka hur utvecklingen går i vår verksamhet.

För de långtidsarbetslösa har regeringen genomfört en reform som vi har kallat för nystartsjobb. Det är riktiga jobb där lagen om anställningsskydd och all annan arbetsrättslig lagstiftning gäller. Det är 40 000 personer i dag som har fått nystartsjobb, och det är en ökande trend. Det är väldigt positivt. Det är en konkret åtgärd för långtidsarbetslösa för att få riktiga jobb.

I dag beslutade regeringen också att öka stödet för särskilt anställningsstöd just för den gruppen som har funktionshinder och svårt att komma in på arbetsmarknaden. Stora satsningar har också gjorts på att öka Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag för att kunna höja kvaliteten så att arbetsförmedlare kan nå de långtidsarbetslösa på ett bättre sätt.

Det finns flera olika åtgärder som vi gör, men en av de allra viktigaste, vill jag ändå poängtera, är att vi inte gömmer och glömmar personer som har haft det tufft. Vi ger inte upp om en enda människa.

Flera personer varje dag lämnar också den senare fasen i jobb- och utvecklingsgarantin – hittills 5 000 personer och det i en reform som inte har pågått särskilt länge.

Kontroll och uppföljning av anordnarna är en viktig uppgift för att veta vilka det är som får förmånen att anordna sysselsättning för långtidsarbetslösa. Kommuner brukar i allmänhet sköta sig ganska väl. Eftersom de är politiskt styrda ger de inte några, som Monica Green säger, slavliknande kontrakt. Det gör mig otroligt upprörd och bekymrad om Monica Green har uppfattningen att Stadsmissionen, Myrorna, Erikshjälpen och våra kommuner genomför någon typ av slavverksamhet. Det vittnar också någonstans om att det finns vissa kunskapsbrister.

Jag är den första att hålla med om att om det är ett enda företag som missköter sig ska Arbetsförmedlingen komma ut och inspektera, anmoda och, i det yttersta fallet, kunna stänga av en sådan anordnare. Det ska vara kvalitet. Ersättningen som företag och ideella organisationer får syftar till att de ska ha handledare på plats som ska hjälpa och stötta människor att kunna komma tillbaka.

Återigen: Det här är en heterogen grupp personer, men många har haft det bekymmersamt under väldigt många år. Det är sköra människor som ska få en sjyst behandling.

Jag tycker att det snarast känns förnedrande att tycka att det är dessa personer som finns i något slags slavliknande förhållande. Om det är på det viset borde Monica Green kontakta polisen och se till att de kommer till den platsen per omgående, för då är det helt andra metoder som ska till än att debattera här i kammaren.

(Applåder)

Anf. 89 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Först till Hanif Bali: ”Snack” säger han. ”Snack”. Jag skulle kunna rekommendera att han läser sin egen regerings budgetproposition. I den står det exakt att 33 000 jobb har försvunnit i välfärdssektorn under de senaste fyra åren.

Han kallar det snack. Det står skrivet i budgetpropositionen. Dessutom säger han att det inte gäller friskolorna och de privata vårdinrättningarna. Läs sidorna 217 och 227 i budgetpropositionen, er egen regerings budgetproposition! Där står det att inklusive de jobb där huvudmän är andra än kommuner och landsting finansieras av skattepengar – svart på vitt. Om det är snack är det den borgerliga regeringen som snackar.

Hillevi Engström säger att det är jag som påstår att det är slavliknande förhållanden. Jag vill bara upplysa arbetsmarknadsministern om att det är deltagarna i fas 3 som berättar om det. Jag är förvånad över att Hillevi Engström inte har hört talas om det, att Hillevi Engström går i något slags bubbla och inte ser hur det ser ut i de här verksamheterna.

Det är beklagligt att vi har en arbetsmarknadsminister som inte känner till det, som inte har hört talas om att människor vittnar om det här. Det är beklagligt. Och det visar jag genom mina frågor. En del deltagare i debatten säger att det är märkligt att vi ställer frågor. Det är vår uppgift som opposition. Det är en del i riksdagens kontrollmakt att ställa interpellationer till en regering. Vi gör det för att det är viktigt att verksamheterna ska fungera ute i landet.

Anf. 90 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Sysselsättningen har ökat, och det vore konstigt annars när vi har en ökad arbetskraft. Sanningen är att arbetslösheten har ökat, alltså den andel av befolkningen som inte är i arbete, och det är så vi naturligtvis mäter arbetslösheten. Jag måste säga till ministerns försvar att det är bra att hon i alla fall är orolig över arbetslösheten och långtidsarbetslösheten till skillnad från sina moderata kolleger i arbetsmarknadsutskottet här i riksdagen som verkar nöjda med att vi har en rekordhög arbetslöshet i dag, mycket högre än vad vi hade när alliansregeringen tillträdde 2006 i en situation som man då beskrev som massarbetslöshet.

Jag tycker att det är lite av nyspråk när ministern säger att hon inte vill ge upp om någon. Jag önskar att det vore sant. Men de som är långtidsarbetslösa och hamnar i det som kallas jobb- och utvecklingsgarantin är personer som ministern själv beskriver som sköra och som står långt från arbetsmarknaden. Om man då bestämmer att 96 procent av dem inte ska få någon aktiv insats undrar jag vad man menar med att inte ge upp om människor.

Vi socialdemokrater har varit mycket konsekventa i vår politik. Den kanske inte är så ny, men den har fungerat många gånger. Vi har tre prioriteringar: utbildning, utbildning och utbildning. Vi vill investera i människor och människors kompetens. Vi vill bygga människor starkare för att de ska kunna ta de jobb som skapas på arbetsmarknaden. Det gör vi genom stora satsningar i reguljärutbildning, genom kvalitetsatsningar i skolan, utbyggd komvux, nya satsningar inom arbetsmarknadsutbildningar. Vi kompletterar det med validering, med kvalificerade praktikplatser, med starta-egget-stöd, men utbildningen är den röda tråden.

Jag vill avsluta med en fråga till arbetsmarknadsministern. Hon tar upp att det ändå kan finnas problem med anordnare inom fas 3. Är ministern beredd att införa krav på att Arbetsförmedlingen ska kontrollera fas 3-anordnarna innan de personer som ministern själv beskriver som sköra ska skickas dit för att arbeta utan lön?

Anf. 91 HANIF BALI (M):

Herr talman! Om 33 000 jobb har försvunnit, hur kommer det sig att antalet sysselsatta ökat? Om vår politik är så himla hemsk, hur kommer det sig att vi, när vi går ut ur den värsta finanskrisen, ser en rekordstor tillströmning till arbetsmarknaden? Vi ser att jobben kommer och att arbetstillfällena ökar. Efter IT-bubblan under er tid såg man en oerhört bra tillväxt i Sverige, men inga jobb kom till. Under Göran Perssons period var det en fantastiskt bra tillväxt, budgeten och alla resultatrapporter visade plus, men inga jobb kom till!

Nu ser vi direkt efter finanskrisen att vår politik leder till att fler människor kommer i arbete. Man kommer inte ifrån det faktum att en

tiondel av alla som var arbetslösa förra året nu är i arbete. Det går inte att komma ifrån det. Det tyder på att vår politik fungerar. Men 7,1 procent är mycket. Det är därför som vi ska fortsätta som vi gjort för att minska arbetslösheten. Om vi fortsätter i den takt vi gör nu kommer arbetslösheten att vara på mycket lägre nivåer under mandatperioden.

Vår politik syftar till att få människor i arbete, inte att människor fastnar i utbildningar eller hamnar i diverse annat, utan människor ska komma i arbete. Behövs det kompetens är det viktigt, absolut, att människor får den kompetensen.

Ibland räcker det bara att man kommer ut, bryter sitt utanförskap och möter en arbetsplats, får ett socialt nätverk och träffar människor. Det är det den här reformen syftar till. Allt ska så klart utvärderas, och vi har i utskottet redan slagit fast det och bett regeringen att utvärdera arbetsmarknadspolitiken. Det kommer att leda till mycket bra resultat.

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanterna för viktiga interpellationer. Situationen för dem som är långtidsarbetslösa är bekymmersam. Utvecklingen där går åt rätt håll, arbetslösheten går ned, det är en sjunkande trend. De arbetslösa har haft det extra tufft under finanskrisen när det var 20 000 varsel i månaden, folk som hade jobb blev av med sina jobb och de som var långtidsarbetslösa fick det ännu svårare.

Hälften av dem som vi har diskuterat i dag har varit arbetslösa mellan fem och tio år. Så många som nästan 20 procent har varit arbetslösa och inskrivna på Arbetsförmedlingen i mer än tio år, det vill säga även under en brinnande högkonjunktur. Trots de satsningar som Ylva Johansson har tagit upp, Kunskapslyftet och annat som människor sysselsattes med, kom de inte i arbete. Fördelningen bland de personer som finns i den senare fasen är att drygt 20 procent är mellan 60 och 64 år, 20 procent är mellan 55 och 59 år. Det är personer som många gånger har haft det tufft i arbetslivet.

Jag tycker att det är jätte viktigt att vi inte gömmer undan och glömmar personer oavsett vilka bekymmer och svårigheter man kan ha. Man har rätt att få en meningsfull sysselsättning som bryter utanförskapet och finns i ett sammanhang. Det leder, förutom att man får arbetskamrater och en meningsfull tillvaro, till att man blir mindre sjuk.

Den fråga som Ylva Johansson ställer om kontrollen av fas 3-anordnarna tycker jag att är helt relevant. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen har en kontroll och uppföljning och inspekterar dem som har förmånen att kunna möta de långtidsarbetslösa vare sig det är kommuner, Stadsmissionen, Erikshjälpen eller andra.

Vi satsar 69 miljarder på arbetsmarknadspolitik. Det som skiljer Sverige från andra länder är att två tredjedelar av denna satsning just gäller aktiva åtgärder. En av de viktigaste frågorna för regeringen är att se till att så många som möjligt ska kunna komma tillbaka till arbetslivet, och vi gör precis det vi kan och måste och mer därtill för att fler ska kunna komma i jobb.

Tack så mycket för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Monica Green har frågat statsministern vad han avser att göra för att ungdomsarbetslösheten inte ska vara en, som det uttryckts, synvilla, samt ifall det finns brister i statistiken på EU-nivå som statsministern vill ändra på. Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringens främsta mål är att föra Sverige mot full sysselsättning. En viktig del i detta arbete är att bekämpa ungdomsarbetslösheten, som i dag ligger på en alltför hög nivå.

Regeringen har redan vidtagit, och planerar att vidta, flera åtgärder i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten. För att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden har regeringen infört halverade arbetsgivaravgifter för unga som inte fyllt 26 år. Det har blivit hälften så dyrt att anställa unga. Det innebär att kostnaderna för att anställa ungdomar har minskat markant.

Regeringen genomför nu också den största satsningen någonsin på lärlingsutbildning. Regeringen satsar stora resurser på att skapa 30 000 lärlingsplatser inom gymnasieskolan och 5 900 lärlingsplatser inom vuxenutbildningen. Regeringen vill under innevarande mandatperiod också introducera två särskilda anställningsformer för lärlingar som ska underlätta ungas inträde på arbetsmarknaden.

För att öka drivkrafterna för arbetslösa ungdomar att slutföra sin grundskole- eller gymnasieutbildning kommer arbetslösa ungdomar i åldrarna 20–24 år, som är inskrivna i jobbgarantin för ungdomar eller i jobb- och utvecklingsgarantin, tillfälligt att kunna få studiemedel med den högre bidragsnivån för studier på grundskole- och gymnasienivå.

Detta är bara några exempel på regeringens satsningar som syftar till att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Enligt den officiella arbetslöshetsdefinitionen mäts arbetslösheten som andelen av det totala antalet personer i arbetskraften som söker och kan ta ett arbete. Denna definition används av såväl Eurostat som Statistiska centralbyrån. Men verkligheten är mer mångfacetterad än vad som framgår av ett enda statistiskt mått.

Många av de ungdomar som ingår i statistiken över arbetslösa är studerande. Till exempel var 40 procent av de arbetslösa ungdomarna under 2009 heltidsstuderande som sökte och kunde ta ett arbete. Eftersom vi har en gemensam internationell arbetslöshetsdefinition förhåller det sig på liknande sätt i andra länder, även om andelen heltidsstuderande av de arbetslösa varierar. Detta är en av många aspekter som är viktiga för att förstå och få en mer nyanserad bild av de arbetslösa ungdomarnas situation.

Mot denna bakgrund anser jag inte att den gällande officiella arbetslöshetsdefinitionen är missvisande eller lider av brister. Det är inte på statistikens område som jag avser att vidta åtgärder. Däremot kommer jag att fortsätta arbetet för att fler ungdomar ska kunna få arbete, och att de som står långt ifrån arbetsmarknaden på grund av bristande utbildning ska få hjälp att återuppta sina studier.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 94 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det var till statsministern som jag ställde frågan om synvillan ungdomsarbetslösheten. Det gjorde jag därför att statsministern påstod i valrörelsen att ungdomsarbetslösheten var en synvilla. Därför ville jag fråga statsministern vad han menade med det, om han inte såg hur många ungdomar som var arbetslösa och varför han påstod att det var en synvilla. Och om det nu var en synvilla ville jag veta om han tänkte ändra i statistiken, också i hela Eurostats statistik, eftersom alla EU:s 27 länder räknar på samma sätt.

Nu vill inte statsministern svara mig, utan han skickar i stället fram Hillevi Engström. Och Hillevi Engström säger: Nej, det är inget fel på statistiken. Alltså säger Hillevi Engström här att statsministern hade fel, att ungdomsarbetslösheten inte är någon synvilla. Bra, skönt att ni ser bristerna, skönt att ni ser ungdomarna!

Nästa steg är att också försöka göra någonting åt den. Ni har ju misslyckats med jobben. Vi har en massarbetslöshet i Sverige. Ja, vi har en kris; hela världen har gått igenom en kris. Men ni gick till val på att fixa jobben. Det har ni misslyckats med, och ni har misslyckats ännu mer när det gäller ungdomsarbetslösheten. Statsministern försökte sig på en fint i valrörelsen genom att säga: Nej, men det är bara en synvilla. De finns egentligen inte. Det är väldigt skrämmande att en statsminister säger så. Sedan vill han inte komma hit och resonera med mig, men jag pratar gärna med Hillevi Engström om den höga ungdomsarbetslösheten och vad ni tänker göra åt den.

Om det nu inte är en synvilla utan om alla dessa ungdomar som behöver ett arbete finns, behöver de komma i utbildning, kanske en omskolning eller en komvuxplats, för att stå rustade att ta de nya jobben som kommer. Efter en lågkonjunktur tillkommer ju nya jobb – det är helt rätt – men då behöver ungdomarna stå rustade. Tyvärr har ungdomars resultat i skolan blivit sämre under tiden som den här regeringen har verkat, så att ungdomarna kommer att bli sämre och sämre rustade att ta de nya jobben som kommer.

Ungdomsarbetslösheten är ett mycket stort problem för Sverige och stora delar av Europa, men vi toppar tyvärr listan. Det behövs betydligt fler åtgärder än vad regeringen har lyckats åstadkomma. Det gäller att se till att ungdomarna snabbt kommer i praktik, i utbildning, i omskolning eller i någon form av sysselsättning, så att de kan visa vad de duger till och så småningom bli anställda.

De nya jobben kommer naturligtvis efter en lågkonjunktur, och det håller jag med flera talare som har sagt här tidigare i dag. Men det måste göras något mycket mer konkret.

Det ni hittills har gjort har inte fungerat. Ni räknar upp alla era åtgärder, den ena efter den andra, och säger att det är så billigt att anställa ungdomar, men det har inte hjälpt. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är högst i Europa, trots alla de åtgärder som ni påstår att ni har genomfört och som skulle vara så himla bra. Men försök då att pröva något mer eftersom er politik hittills inte har fungerat!

Anf. 95 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga som Monica Green tar upp här, frågan om ungdomsarbetslösheten. Vi i Alliansen betonade så

sent som under fredagens budgetdebatt att vi tar situationen för de unga på största allvar.

Sedan vill jag ta upp skolan, som har levt med stora problem under väldigt många år. Nu genomför alliansregeringen stora reformer för att förbättra utbildningen, inte minst i grundskolan men också på gymnasiet, för att rusta våra ungdomar bättre för arbete.

Ett faktum är att en av de grupper som har allra svårast att få jobb är de som har lämnat grundskola eller gymnasieskola utan fullständiga betyg. Det här måste vi komma åt. De åtgärder som nu vidtas genom inrättandet av tydliga kunskapstest via nationella prov och tidigare betyg är jag övertygad om kommer att göra att skolan blir mycket bättre på att se varje elev, varje individ, så att man kan få de kunskaper man behöver för att komma ut i arbetslivet.

Monica Green säger att kunskapsresultaten fortsätter att försämrans i Sverige. Ja, det är sant. Men tyvärr vill jag här ändå lasta den skola som vi tidigare har levt med under socialdemokratiska regeringar. Det tar sin tid att ändra en så stor organisation som skolan. Det är först i år som alla de här reformerna börjar sättas i sjön. Vi kommer att se att de kommer att ge oss framgång och att våra ungdomar kommer att stå bättre rustade.

Vi har redan i dag åtgärder, bland annat folkhögskolesatsningen som vi nu fortsätter med. Den är jätteviktig för att rusta ungdomar med kunskaper för att komma in i arbete. Vi har också satsningarna på yrkesutbildningar, yrkesvux. Vi gör en hel del satsningar på att matcha ungdomar mot arbetsmarknaden för att på så vis kunna komma åt problemet med ungdomsarbetslösheten.

Utvecklingen går ändå åt rätt håll i vissa delar. Konjunkturinstitutet beräknade i september 2010 att sysselsättningen skulle öka med 140 000 personer 2010–2012, vilket är positivt. Man angav också för utskottet att siffran kan komma att justeras uppåt. Av de här jobben kommer förstås också ett antal att gå till ungdomar, och det är väldigt bra.

Jag vill också framföra en liten julhälsning från Leif Jansson, förvaltningschef i Sandvikens kommun, i mitt hemlän och min valkrets, där vi ju har haft stora problem med ungdomsarbetslöshet under både låg- och högkonjunktur. Men nu säger han så här i en julhälsning: I Gävleborg växer nu de nyanmälda jobben mer, ungdomsarbetslösheten minskar mer och varslen om uppsägningar minskar mer än i landet som helhet. Därför kan vi verkligen se fram emot 2011. Jag tillönskar alla läsare av lägesrapporten god jul och gott nytt år.

Det tycker jag är en mycket positiv hälsning från ett län och en kommun som har varit hårt drabbad av ungdomsarbetslöshet tidigare och fortfarande förstås har alltför många unga utanför arbetsmarknaden. Men det går åt rätt håll, och till stor del beror det förstås på de åtgärder som regeringen vidtar.

Anf. 96 HANIF BALI (M):

Herr talman! Monica Green blandar ihop korten. Den höga ungdomsarbetslösheten i Sverige utgörs till stor del av heltidsstuderande högskolestudenter som söker extrajobb eller jobb efter avslutad utbildning. Det är sant och problematiskt, och det måste skapas fler arbeten. Det kan dock knappast vara så att någon som gått högskola ska behöva sätta sig i komvuxbänken; det är inte rimlig arbetsmarknadspolitik.

Tittar vi däremot på statistiken för de ungdomar som är registrerade på Arbetsförmedlingen och som inte har gått på universitet och inte har den bästa utbildningsmässiga bakgrunden ligger arbetslösheten för dem just nu på 4,5 procent. Den har alltså minskat med 22 procent eller 1 procentenhet. Det betyder att var femte ungdom som var arbetslös tidigare nu är i arbete. Vi har program med aktiva åtgärder som ser till att människor hamnar i arbete.

När det gäller ungdomsarbetslösheten bland studenter som pluggar på universitet är det andra åtgärder som måste skapas. Det måste bli fler företag, det ska löna sig att ta ett extrajobb och man ska inte riskera att bli av med sitt studiestöd om man jobbar lite extra. Det finns många sådana åtgärder, och dem genomför alliansregeringen.

Det viktigaste är att det finns växande företag som anställer. Det gäller att ha en politik för det och inte en politik som går ut på att brand-skatta företagare och dra undan de förutsättningar med RUT och ROT som finns. Det gäller att ha en politik som går ihop hela vägen.

Monica Green, när ska Socialdemokraterna börja ha en arbetsmarknadspolitik? Jag blir orolig när jag hör att ni går till val på något och sedan ångrar er dagen efter. Jag blir orolig när ni säger en sak i kammaren och en annan i slutna rum i era förtroenderåd etcetera.

Vad står socialdemokratien för? Vad vill ni göra för att minska ungdomsarbetslösheten?

Jag hör er tala om 100 000 jobb och praktikplatser, men det är aldrig någon som konkretiserar det. Det enda exempel jag har hört var snabbtåget som skulle byggas mellan Göteborg och Borås. Ska alla ungdomar alltså bli järnvägsarbetare? Är det er plan?

Det känns tvivelaktigt att vi i denna kammare ska bestämma var de nya jobben ska växa fram. Det ska företagen bestämma, och det ska de jobbsökande bestämma. Det är därför vi skapar generella förutsättningar för jobbskapande, och nu ser vi att ungdomsarbetslösheten har minskat med 22 procent eller 1 procentenhet till 4,5 procent i riket. Det är mycket bra, och vi har goda förutsättningar att sänka ungdomsarbetslösheten ännu mer.

Jag vill gärna ha svar från Monica: Vad är er politik?

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Det är många frågor och en del förvirring i statistiken, Monica Green. Det är allvarligt med arbetslösheten bland ungdomar, framför allt bland de 56 000 ungdomar som varken arbetar, studerar eller är anmälda på Arbetsförmedlingen och som vi inte vet vad de gör. Det är det största bekymret.

Det näst största bekymret är de ungdomar som har lämnat skolan. Det är synd att Ylva Johansson inte är kvar i kammaren. Hon var skolminister när många ungdomar på grund av de reformer som skedde inte fick en skola som de kunde vara nöjda med och när många slogs ut från skolan och inte fick chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Låt oss titta på statistiken. I november fanns det 119 000 arbetslösa ungdomar mellan 15 och 24 år. På ett har det minskat med 14 000 personer. Det är utmärkt. Bland de ungdomar i denna ålderskategori som är arbetslösa går mer än hälften, 56 procent, i gymnasieskolan, 6 procent i grundskolan och 20 procent på universitet och högskola.

Man måste titta på hur det ser ut. De som går i grundskolan behöver annan hjälp och stöd. Kanske är det inte mest bekymmersamt för dem som går i 8:an och vill jobba extra på helgen i en affär – även om det kan vara nog så bekymmersamt.

Mitt största fokus måste dock ligga på dem som är lite äldre som har rätt att komma in på arbetsmarknaden och som har rätt att slutföra sin skola.

Vi måste alltså titta på det vida begreppet ungdomar. Är man 15 år och bor hemma och söker arbete två timmar i veckan är det inte ett stort bekymmer för samhället. Är man däremot 20 eller 23 år är det ett allvarligt problem – och ännu värre för dem som inte gör någonting.

Därför gör vi mycket. Den allra viktigaste reformen är den som skolminister Jan Björklund ansvarar för, det vill säga att genomföra en skola där alla barn och unga får chansen. Skolan är grunden. Det är den som förebygger arbetslöshet på både kort och lång sikt.

Jag nämnde tidigare att vi har sänkt kostnaderna för att anställa ungdomar, och vi genomför lärlingsutbildningar i både gymnasieskolan och arbetslivet nästa år.

Dessutom kommer de unga som inte har gått igenom grunden i gymnasieskolan att kunna få ett förhöjt studiebidrag från staten på ca 6 300 kronor per fyraveckorsperiod för att slutföra sin skolutbildning. Det kommer att gälla under tre års tid. Reformen initieras nästa år och är otroligt viktig.

För att motivera ungdomar att förstå vikten av att få en skolutbildning fortsätter vi med satsningarna inom folkhögskolan.

Hälften av alla ungdomar är arbetslösa kortare tid än en månad. Därför vore det förödande att från dag ett på Arbetsförmedlingen sätta ungdomar i en utbildning, aktivitet eller åtgärd. Däremot ska de få det när de har varit arbetslösa i ett par månader och inte kommit i jobb. Att låsa in en ungdom i en aktivitet som inte leder till jobb när vi vet att så många får jobb ganska snart skulle inte vara vettigt för någon part.

Jag vill ännu en gång poängtera att ungdomar är olika. Ungdomsarbetslösheten är ingen synvilla, men vi måste titta bakom siffrorna. Vi måste titta på de elever som går i grundskola och gymnasium. Vi måste se till att skolan är tillräckligt bra på att se varenda unge och ge varje barn och ungdom en förutsättning. Det bygger vi framtidens skola på.

Vi satsar under åren 2010–2014 så mycket som 6 miljarder kronor på skolan för att varje barn och ungdom ska få chansen. Det är en framtids-satsning.

Det, Monica Green, är mer än vad den tidigare socialdemokratiska regeringen gjorde. Då lämnade så många som 30 000 ungdomar skolan varje år utan godkända betyg. Det lade grunden till den höga ungdomsarbetslöshet vi har i Sverige.

Anf. 98 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det är skönt att höra att Hillevi Engström så tydligt tar avstånd från sin partiledare och statsminister som påstår att ungdomsarbetslösheten är en synvilla. Det är bra att vi får det nedskrivet i protokollet och att Hillevi Engström tydligt säger ifrån till sin egen statsminister. Det är bra att vi kan vara överens om att ungdomsarbetslösheten inte är någon synvilla.

Vi ska givetvis se varje ungdom för sig. Vi måste också se vilken typ av arbete som ungdomarna söker. Är det extrajobb, deltidsjobb eller heltidsjobb?

Jag hör att vissa debattörer ändå försöker sopa problemet under mattan. De menar att man inte behöver räkna alla och att det inte är så viktigt.

Jag kan förstå att man måste sätta fokus på dem som är heltidsarbetslösa, men vi måste se till att alla som söker arbete och som har möjlighet att arbeta får ett arbete. Vi måste också se till att vi har företag som fungerar och att vi har en matchning som gör att de som söker arbete får rätt möjligheter. I dag saknas det.

Med den borgerliga politiken försämras skolresultaten. Man kan naturligtvis skylla på sossarna. Det kommer den borgerliga regeringen att göra i alla tider. När vi regerar igen kommer ni att säga att allt är vårt fel, och när ni regerar säger ni att allt är vårt fel.

PISA-undersökningen visar att svenska elevers kunskaper i matematik, naturvetenskap och läsförståelse har försämrats. Det är 3 000 färre lärare under den borgerliga regeringens tid, och det är större skolklasser. Ni påstår att ni försöker göra något åt skolan och att ni vill ha rätare led och ni säger att det skulle ge bättre resultat. Hittills har det inte visat sig.

Ungdomar behöver en bra utbildning. Alla som söker arbete behöver inte samma utbildning. Varje ungdom måste ses för sig. Den som inte har någon utbildning alls ska få den utbildning den behöver. De som har högskoleutbildning ska givetvis ha en annan typ av matchning och stöd så att de får de jobb de passar för.

Ni har, som sagt, misslyckats när det gäller arbetslösheten. Det är bra att ni kommer med en rad åtgärder. Ni påstod att ni hade fixat det redan under den förra mandatperioden med alla de åtgärder som ni har räknat upp. Det visar sig att det som ni har gjort hittills inte har fungerat. Man måste erkänna det. Det är bra att ni erkänner att det inte är en synvilla, och det är bra att ni vill vidta ytterligare åtgärder, men än så länge har ni inte kommit till rätta med problemet, Sveriges stora sorgebarn, den höga ungdomsarbetslösheten.

Det behövs växande företag och det behövs en politik för jobben. Då måste man också satsa på utbildning, precis som Ylva Johansson sade tidigare. Det behövs naturligtvis olika typer av utbildning beroende på vad den unga har i bagaget. Man ska absolut inte dra alla över en kam. Jag tycker att det är märkligt att vissa debattörer gör det.

Vi har satsat på 100 000 nya jobb och utbildningstillfällen i vår budgetmotion. Vi har en mängd förslag på åtgärder för att snabbt se till att ungdomar får ett arbete. De ska inte låsas in i en åtgärd, men de ska få hjälp från första stund. Det är det bästa man kan göra.

Anf. 99 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Monica Green visar dålig förmåga att ta ansvar för den egna politiken. Att skolan inte har fungerat bra under socialdemokratins regeringsperiod är ingen hemlighet. Att vi nu gör om utbildningen åt det håll som Monica Green efterfrågar är uppenbart. Vi anpassar nu gymnasieskolan efter individen – en del vill ha en yrkesutbildning, andra vill läsa teori – för att förbättra ungdomars möjlighet att utifrån sina egna förutsättningar få en bra utbildning så att de kan komma i arbete.

Jag har en fråga till Monica Green. Vi inom Alliansen har pratat länge om att införa ett utvecklat lärlingsystem. Vi arbetar på det. IF Metall och arbetsgivarorganisationen Teknikföretagen har tecknat ett kollektivavtal om yrkesintroduktion. Avtalet riktar sig till ungdomar under 25 år som saknar relevant yrkeserfarenhet. De kan på detta sätt få arbete och utbildning. Jag tycker att det är mycket bra. Det påminner om det som vi i Alliansen gör när vi nu vill införa ett lärlingsprogram inom gymnasieskolan och möjlighet till lärlingsprovanställning för personer under 23 år. Har Monica Green börjat sympatisera med Alliansens lärlingspolitik, grundat på om Monica Green tycker att det initiativ som Metall har tagit är bra? Det skulle vara intressant att höra. Det är viktigt för att lösa situationen för ungdomar utan arbete.

I de länder som har haft fungerande och bra lärlingsystem – Tyskland och Danmark – är ungdomsarbetslösheten lägre än i Sverige. Jag skulle vilja veta hur Monica Green ser på IF Metalls avtal med teknikföretagen om lärlingsutbildning.

Anf. 100 HANIF BALI (M):

Herr talman! Det är inte länge sedan jag gick i skolan. Jag vill påminna Monica Green om att Alliansens gymnasiereform träder i kraft 2011. Alla som har gått i gymnasieskolan under de senaste fyra åren har gått i en gymnasieskola som är utformad av Socialdemokraterna. Det är er skola. Det tar lång tid att göra om skolan. Vi kan ju inte se skillnader så snart gymnasiereformen är på plats. Jag tror inte det, även om det känns hemskt att säga. Det är de år man går i skola, från första klass och 13 år framåt, som formar hur bra man är på arbetsmarknaden. Det tar nog tio år innan man börjar se verkliga resultat av en skolpolitik. Om vi ser tio år bakåt var det Socialdemokraterna som styrde. Det är er politik som har lett till att ungefär lika många som nu räknas som arbetslösa gick ut skolan utan fullständiga betyg. IV-programmet som ni införde skulle vara det lilla programmet för några få. Det blev det största programmet för killar. Det är inte ens en riktig gymnasieutbildning. Det är därför vi har problem, och det är därför vi har gjort stora insatser för att få ungdomar i arbete. I statistiken ser vi att ungdomsarbetslösheten minskar.

Jag hoppas att Monica Green stöder vår skolpolitik som ser till att fler människor kommer i arbete i framtiden.

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vänder mig först till Monica Green. Jag tycker inte att det är seriöst av en debattör att lägga ord i min mun. Vi kan göra våra egna tolkningar. Jag var väldigt tydlig i fråga om ungdomsarbetslösheten och statistiken. Det är ett bekymmersamt läge med de ungdomar som inte har klarat av skolan. Därför genomför vi reformer.

Monica har dock en poäng. Det handlar om utbildning. Jag rekommenderar Monica Green att ta del av statistiken och gärna besöka Statistiska centralbyrån för att förstå hur man kan tolka statistik. Fil. dr Claes-Håkan Gustafson som är verksam vid Statistiska centralbyrån skriver så här i en artikel i DN: Statistiken ställer krav på användaren att rätt förstå utvecklingen av ungdomsarbetslösheten. Man måste förstå att det finns olika behov hos ungdomar som går i grundskolan och är 15 år och hos

dem som går i gymnasieskolan där 56 procent, alltså halva ungdomsarbetslösheten, finns och hos dem som går på universitetet.

Jag tycker att det är viktigt att vi kan enas om att det är skolan som ska förebygga arbetslöshet. Har man gått på universitet och pluggat i fyra fem år är det, precis som Hanif Bali säger, helt orimligt att man ska in i en kortare arbetsmarknadsutbildning. Det är inte målsättningen. Det gäller för den unga att komma ut på en praktikplats eller traineeplats inom det område som man är utbildad för.

Vi ser en positiv trend i samhället nu. Ungdomsarbetslösheten har minskat det senaste året och fler ungdomar kommer i arbete. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna har säkert haft en god effekt och bidragit till det. Vi har också genomfört ändringar så att det har blivit möjligt med visstidsanställningar i större utsträckning. Där har speciellt ungdomar kunnat komma in. Det är en brygga från arbetslöshet in på arbetsmarknaden.

Eftersom ungdomar är olika tycker vi att det är angeläget att man inte bara ser över den treåriga teoretiska högskoleförberedande delen i gymnasieskolan utan även tänker på de ungdomar som vill ha en lärlingsanställning och komma ut i jobb. Vi kommer nästa år att utreda lärlingsprovanställningar och vi kommer att genomföra lärlingsutbildningar i gymnasieskolan. Det är viktiga reformer.

Ungdomar får också stor hjälp genom jobbcoachning inom Arbetsförmedlingen. Om man har sökt en del jobb utan att få något behöver man någon som hjälper en att stärka självkänslan och får en att tro på att man kan och vill och har förmåga. Där kommer jobbcoachningen in. När ungdomar har varit arbetslösa en period infaller också de nystartsjobb där man tar bort hela arbetsgivaravgiften för den unga. Det är också viktigt.

Den allra viktigaste reformen är nog ändå den som genomförs nästa år, nämligen ett ökat studiebidrag för de ungdomar som väljer att gå tillbaka till skolan för att avsluta grund- och gymnasieskolan. De kommer att få det förhöjda studiebidraget.

Låt oss enas om att statistik inte är helt lätt att tolka och att det behövs olika åtgärder för olika behov.

Anf. 102 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag tycker att det var bra att Hillevi Engström i sitt förra inlägg tydligt sade att arbetslösheten inte är någon synvilla. Det var inte jag som hittade på de orden. Jag tycker att det är bra att Hillevi Engström erkänner att ungdomsarbetslösheten inte är någon synvilla. Då är vi alltså överens om det, och det är bra.

Det andra vi är överens om är att alla ungdomar är olika och att var och en har olika utbildningsbakgrund. Därför måste de ha olika typer av stöd och matchning. Det är bra att vi är överens om det också. Vi kan komma långt med det.

Men det räcker inte. Man måste också gå från ord till handling. Man kan säga att man ska göra skolan bättre och sedan skylla på att det kommer att ta 20 år innan man ser resultat. Men man kan också se vad den borgerliga regeringen har gjort, nämligen att minska antalet lärare med 3 000. Man kan se att skolklasserna har blivit större under den borgerliga regeringens tid. Då kan ni inte skylla på att det egentligen var sossarna som ville det, utan det är den borgerliga regeringen som har genomfört detta.

Jag fick en fråga om vad jag tycker om lärlingsutbildningar. Jag tycker att det är bra om vi har starka parter på arbetsmarknaden. Vi ska ha en stark fackföreningsrörelse och vi ska ha starka arbetsgivarparter som kan bygga en lärlingsutbildning. Men då ska vi se till att inte den borgerliga regeringen fortsätter att rycka undan benen på fackföreningsrörelsen, som den har gjort under den här tiden. Om vi har starka fackföreningar kan vi se till att lärlingsperioden också innehåller någon form av utbildning. Då välkomnar jag det. Då tycker jag att det är bra – om arbetsmarknadens parter är tillräckligt starka och om man kan se till att man är överens.

Vi ska nog kunna komma överens om mycket, men jag beklagar att statsministern vägrade att komma hit och dra tillbaka sitt uttalande om synvillan ungdomsarbetslösheten.

Dessutom vill jag önska alla i kammaren en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 103 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill önska mina meddebattörer detsamma.

Jag tror att vi delar uppfattningen om att alla ungdomar ska få chansen. Vi kommer att anstränga oss till det yttersta för att både göra en bättre skola och vidta bättre åtgärder. Vi ska vässa alla instrument i verktygslådan så att fler unga nästa år kan komma in på arbetsmarknaden. Det är väl den bästa julklapp man kan få! Det ska bli fler än hittills som kommer in; det är min ambition.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2010/11:94 om brist på arbetskraft med rätt utbildning

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Ylva Johansson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att rusta upp den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen i syfte att åtgärda problemet med flaskhalsar på arbetsmarknaden.

Låt mig börja med att notera det positiva i att vi ånyo är i en situation med en stigande efterfrågan på arbetskraft efter en av de djupaste och mest utbredda lågkonjunkturerna sedan 30-talet. En övergripande målsättning för regeringen under den gångna perioden har varit att överbrygga krisen och mildra dess långsiktiga effekter. Inom arbetsmarknadspolitiken har regeringen därför gjort kraftfulla satsningar. Det har gällt bland annat arbetspraktik, praktisk kompetensutveckling och jobbcoacher, så att de personer som förlorat jobbet ska behålla kontakten med arbetslivet och stå bättre rustade när jobben kommer. Jobbcoachningen har varit viktig bland annat när det gäller att upprätthålla sökaktiviteten hos de arbetssökande. Den främjar därmed en effektiv matchning mellan arbetsgivare och arbetssökande.

Frågan om att säkra näringslivets behov av kompetens är av central betydelse för att långsiktigt säkra vår konkurrenskraft och därmed vår välfärd. Regeringen har därför under den gångna mandatperioden gjort

stora satsningar inom utbildningspolitiken, bland annat genom utbyggnad av den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen och skapandet av den nya yrkeshögskolan och genom försöksverksamhet med lärlingsutbildning inom gymnasieskolan. Detta är inledningen på en kvalitetsförstärkning av yrkesutbildningen som regeringen anser bör fortsätta.

För att förbättra kunskapen om kommande behov på arbetsmarknaden har regeringen även gett ett antal centrala myndigheter i uppdrag att bland annat ta fram nationella analyser avseende framtida kompetensförsörjningsbehov.

För personer som står långt ifrån arbetsmarknaden kan i vissa situationer en kortare arbetsmarknadsutbildning vara en väg tillbaka till ett arbete. Regeringen har därför under 2010 även tillfört medel för att möjliggöra ett ökat antal platser i arbetsmarknadsutbildning.

Jag är övertygad om att regeringens satsningar på utbildning leder till att fler personer väljer att utbilda sig. Det är dock viktigt att utbudet av yrkesutbildningar fortsätter att utvecklas i samklang med arbetsmarknadens behov av kompetens. Inom yrkeshögskolan är det arbetslivets behov som avgör vilka utbildningar som ska genomföras. Genom den yrkesinriktade gymnasiala vuxenutbildningen kan den enskilde på eget initiativ ställa om för att möta de behov som finns på den aktuella arbetsmarknaden. När det gäller arbetsmarknadsutbildningar anordnar Arbetsförmedlingen utbildningar med inriktning på tillverkning, transport, bygg- och anläggning, vård- och omsorg med mera.

Arbetsmarknadspolitiken handlar inte om antingen jobbcoachning eller utbildning och praktik. Jag är övertygad om att bägge delar kommer att krävas och krävs.

Anf. 105 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi har det positiva problemet, om man får säga så, att vi har ett läge med en stigande konjunktur och en bred tillväxt på arbetsmarknaden. Men det finns också problem på denna arbetsmarknad. Vi har tidigare debatterat att långtidsarbetslösheten biter sig fast. Det finns också ett problem i den andra änden, nämligen att allt fler arbetsgivare nu rapporterar problem med att få tag i rätt kompetens. Även om bristerna fortfarande inte alls är så stora som de har varit under tidigare högkonjunktur är det 20 procent av arbetsställena i näringslivet som i Arbetsförmedlingens senaste undersökning säger att de har stött på rekryteringsproblem. Det gäller kanske framför allt inom industrin och byggsektorn, men man kommer nu med dessa varningssignaler också inom andra sektorer.

Det är självfallet svårbedömt hur detta kommer att utvecklas framåt. Vi hoppas alla att vi kommer att fortsätta att ha en tillväxt i ekonomin och en tillväxt på arbetsmarknaden. Om det står sig kommer problemen att förvärras, särskilt om man till detta lägger de demografiska utmaningar vi står inför som också regionalt kan vara mycket stora. Det handlar om hur vi ska möta den generationsväxling som måste till.

Regeringen och ministern svarar att jobbcoachning är det sätt som man vill använda för att matcha arbetssökande med jobben. Men det räcker inte så långt. Om inte de arbetslösa har rätt kompetens räcker det inte med coachning för att hamna på rätt ställe. Det är den ena delen. Det fungerar om man har rätt kompetens. Men om man inte har det och om

kompetensen hos de arbetslösa, särskilt om man tar hänsyn till regional fördelning, ser annorlunda ut än behoven måste man göra andra insatser.

Regeringen har varit tydlig, herr talman, i sin nedprioritering av arbetsmarknadsutbildningen. Det är inte bara vi i oppositionen som nu har påtalat det i år efter år och kritiserat regeringen för att den inte vill investera i utbildning för arbetslösa. Också regeringens eget expertråd, Finanspolitiska rådet, har i rapport efter rapport kritiserat just denna del av regeringens politik – att den inte har velat satsa på mer kvalificerad arbetsmarknadsutbildning i det konjunkturläge som har rått.

Vi har i dag över 200 000 människor som är anmälda arbetslösa på Arbetsförmedlingen. Bara drygt 5 000 av dem får chansen till en arbetsmarknadsutbildning. Min bedömning är att det är på tok för lite i förhållande till de rekryteringsbehov och kompetensbehov som vi redan nu ser på arbetsmarknaden. Jag tror också att problemen kommer att öka inom kort. Detta ska kopplas till att regeringen också har dragit ned på annan, reguljär, utbildning. Det har förvärrat problemet.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Är regeringen beredd att satsa nya resurser på att utöka arbetsmarknadsutbildningen och vuxenutbildningen för att göra det möjligt för ett växande näringsliv att finna rätt kompetens till de jobb som nu skapas?

Anf. 106 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Ylva Johansson tar upp ännu en viktig del inom arbetsmarknadspolitik, nämligen utbildningen. Med just arbetsmarknadsutbildningen är det så att man alltid får väga behovet mot efterfrågan och hur läget på arbetsmarknaden samt konjunkturen är. Min bild är att regeringen gör en väl avvägd bedömning. Men det finns också andra delar i utbildningssystemet som är viktiga när det gäller att matcha personer utan jobb in i arbete.

En av de viktiga saker som vi genomför nu är den så kallade etableringsreformen så att nyanlända svenskar får en bra matchning in på arbetsmarknaden genom att hänsyn tas till deras bakgrund, till deras kunskaper och utbildning, till yrkeserfarenhet och så vidare för att de ska kunna ta de jobb som finns på den svenska arbetsmarknaden. På så vis får också företagen möjligheter att finna arbetskraft till de jobb som företagen har.

Jag vill också peka på de satsningar som inom kommunerna görs på yrkesvux och yrkeshögskola. Som jag och vi inom Alliansen ser detta är det ett problem att gymnasieskolan tidigare varit alltför likriktad. Alla skulle läsa till högskolebehörighet, oavsett vilken typ av utbildning man var ute efter. Många ungdomar som jag pratat med har sagt att det aldrig känts riktigt bra och inte riktigt stimulerande. Man har inte fått vad man efterfrågat. Nu vill vi ge dem den möjligheten genom att göra utbildningarna mer inriktade på den väg man i framtiden vill gå. Jag tror att inte minst yrkeshögskolan kommer att vara framgångsrik i att ge företag möjligheter att få arbetskraft till de jobb som företagen har.

Det här är några av de viktiga åtgärder som vi vidtar.

Så dyster är ändå inte bilden. Nu minskar ju arbetslösheten. Som jag nämnt i en interpellationsdebatt tidigare kommer jag från Gävleborg. I Sandvikens kommun har det varit tufft på arbetsmarknaden med många arbetslösa. I dag säger Leif Jansson som är förvaltningschef i Sandvikens

kommun att antalet nyanmälda i jobb växer i Gävleborg. Det är fler nyanmälda jobb. Ungdomsarbetslösheten minskar. Antalet varsel om uppsägningar minskar mer än i landet som helhet.

Det finns alltså positiva signaler ute på arbetsmarknaden. Lyckas vi med en reform som etableringsreformen och med satsningarna på yrkeshögskola och yrkesvux kommer vi, tror jag, nära en lösning på de problem vi i dag har. Dessa problem ska vi vara medvetna om, och vi ska förstås aktivt arbeta med att ge förutsättningar för att lösa problemen.

Anf. 107 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Utbildning lägger grunden för ett bra arbetsliv; visst är det så. Därför har skolan en väldigt viktig roll när det gäller att förebygga arbetslöshet. Det är också av det skälet som vi nu reformerar gymnasieskolan. Det kommer framför allt att gynna väldigt många ungdomar som vill ha ett yrke och som vill komma ut i arbetslivet. Tidigare var det helt orimligt. Det är ett av skälen till den arbetslöshet som vi i dag har. Det visar forskningen och Anders Forslund på IFAU.

När gymnasieskolan gjordes om och alla elever alldeles oavsett intresse och lust skulle tvingas läsa väldigt mycket teoretiska ämnen för att ha en högskoleförberedande utbildning hoppade väldigt många av. Det är delar av den gruppen som vi i dag ser som långtidsarbetslösa. Därför är det otroligt viktigt med de satsningar vi gör på det ordinarie och det reguljära utbildningssystemet. Dessutom har aldrig tidigare så många ungdomar gått på universitet och högskolor som just nu – drygt 300 000 ungdomar.

Arbetsmarknadsutbildningen har, som Ylva Johansson mycket riktigt påtalat, minskat sedan 1990-talet. Då var den uppe på extrema nivåer med 100 000 deltagare. Men denna insats hade stora brister i kvaliteten. Det gick inte att leverera en så hög kvalitet som krävdes. Fastän vi sedan dess gått igenom flera högkonjunkturer har arbetslösheten bitit sig fast på höga nivåer.

Det är också för att minska arbetslösheten som vi gör stora satsningar på lärlingsutbildningar med 30 000 platser nästa år samt lärlingsprovanställningar. Arbetsmarknadsutbildningarna är den allra dyraste formen av arbetsmarknadspolitik. Därför tycker vi att det är rimligt att utbilda fler inom det reguljära skolväsendet. Tanken är inte att arbetsmarknadsutbildningen ska reparera brister eller ersätta reguljär skolutbildning.

De bristyrken som nu finns – till exempel har industrin svårt att anställa – löses inte med en kortare arbetsmarknadsutbildning utan genom andra typer av insatser.

I dag motsvarar antalet platser på yrkesvux och komvux 25 000 personer. Inom yrkesvux finns det utbildningar ungefär som inom den ordinarie arbetsmarknadsutbildningen tidigare.

Jag delar uppfattningen att utbildning lägger grunden för ett bra arbetsliv, men jag delar inte uppfattningen att människor ska låsas in i arbetsmarknadsutbildningar. I första hand ska de som vill ha en längre utbildning genomföra den inom det reguljära skolväsendet. Vuxna har en förhöjd studiebidragsdel, drygt 6 000 kronor, för att kunna få en utbildning som passar arbetsmarknadens krav.

Herr talman! Arbetsmarknadsministern och Hans Backman bjuder upp till en diskussion om hela utbildningspolitiken. En sådan välkomnar jag gärna. Den allra största utmaningen är naturligtvis att bygga ett utbildningssystem som kan rusta människor för de utmaningar som de kommer att möta i arbetslivet och för all del också i livet i övrigt. Vi i Sverige har i dag utomordentligt stora problem. Vi har ett skolsystem där kunskapsnivån just nu är i fritt fall.

Helt nyligen kom en ny rapport, den så kallade PISA-undersökningen, som visar att svenska skolelever presterar uruselt i förhållande till de förväntningar vi rimligen skulle kunna ha på vårt skolsystem. I de grenar där Sverige tidigare presterat väldigt bra – till exempel i läskunnighet – är vi nu nere på en medioker genomsnittlig nivå. 25 procent av pojkarna i skolan når enligt den senaste undersökningen inte upp till en grundläggande läskunnighet. Denna utveckling har skett och förvärrats under de senaste åren med den borgerliga regeringen vid styret.

Tidigare var vi duktiga på att ha en skola som kompenserade för de skillnader som finns i fråga om barns förutsättningar och hemmiljöer. Även där är vi nu nere på en medioker genomsnittlig nivå. Vi är inte längre bra på att ha en skola som kompenserar elever och som utjämnar skillnader.

I de grenar där svensk skola tidigare också var medioker – i matematik och naturvetenskap – är vi nu usla. Det finns alltså utomordentligt stora utmaningar.

Under alliansregeringens styre har kunskapsnivån i svensk skola dramatiskt fallit. Detta är oerhört alarmerande. Vad väljer då regeringen att göra? Jo, man har fört en politik som minskat resurserna till skolan. Man bygger om gymnasieskolan och bygger en skola som skapar nya återvändsgränder.

Den nya gymnasieskolan kommer att göra att många ungdomar tvingas välja vilken typ av arbete de i framtiden ska ha. Om man vill jobba exempelvis inom vården får man bestämma sig. Ska man bli undersköterska ska man gå ett visst program. Vill man bli sjuksköterska ska man gå ett annat program. Tidigare kunde man säga: Jag är intresserad av att jobba inom vården. Jag börjar som undersköterska. Sedan kan jag läsa vidare och kanske bli sjuksköterska. Och den som tidigare ville jobba med barn kunde välja barn- och fritidsprogrammet. Man började jobba som barnskötare. Kanske läste man senare vidare till förskollärare.

Det är en kvinnofälla som ni har skapat. Kvinnor ska nu tvingas välja: Är det arbetare eller tjänsteman jag vill bli? Det handlar om en gymnasieskola som inte rustar människor för både arbete och studier.

Arbetsmarknadsministern säger att man inte ska låsa in människor i arbetsmarknadsutbildning. Nej, vem har talat om det?

Inte heller jag tror att vi ska tillbaka till en nivå med 100 000 platser i arbetsmarknadsutbildningen. Men det är ganska stor skillnad ned till de drygt 5 000 platser som i dag finns i arbetsmarknadsutbildningen.

Vi är, som sagt, inte ensamma om att ha kritiserat regeringen för detta. Det har varit en ganska samstämmig kritik från egentligen alla ekonomer och bedömare av arbetsmarknaden som varnat för den här flagranta nedprioriteringen av kvalificerad arbetsmarknadsutbildning. Självklart är det inte hela lösningen. Det reguljära utbildningssystemet är

det allra viktigaste. Men också arbetsmarknadsutbildningen, som ju arbetsmarknadsministern har ansvar för, är en viktig pusselbit. Det går faktiskt att göra insatser för att klara av att bättre matcha så att företagen får möjlighet att anställa personal med rätt kompetens.

Anf. 109 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Ylva Johansson talar väl om den tidigare skolpolitik som Socialdemokraterna förde, men jag tycker att facit visar att den tyvärr inte lyckades så bra.

Det är först nu i år de reformer vi genomför inom skolpolitiken börjar få genomslag och börjar sättas i sjön. Vi har varnat för den utveckling vi nu har sett i PISA-undersökningen, nämligen att kunskapsnivåerna har fallit. Det är precis det vi har varnat för, och därför gör vi om skolan i den riktning vi vill ha, nämligen en individuellt inriktad skola.

Det kanske är så att man vill bli undersköterska just nu. Då är det mycket bra om man kan få bli det. Sedan är det mycket möjligt att man vill läsa vidare till sjuksköterska, och då ska man förstås ha sin fulla frihet att göra det. En del vill bli busschaufförer, och det är jättebra – vi behöver busschaufförer. Man ska dock alltid ha möjlighet att sedan komplettera, men att alla ska läsa sig till högskolebehörighet på en gång i gymnasieskolan har ju visat sig totalt misslyckat. Den vägen vill jag alltså inte vandra tillbaka till.

Sedan tycker jag att en sak som är viktig och alltid bra att ta upp är det som har gjorts av IF Metall och arbetsgivarorganisationen Teknikföretagen. De har tecknat kollektivavtal om yrkesintroduktion. Avtalet riktar sig till ungdomar under 25 år som saknar relevant yrkeserfarenhet och som på detta sätt kan få arbete och utbildning.

Detta ligger mycket i linje med det vi inom Alliansen jobbar med för att utveckla lärlingsutbildningarna så att man ännu mer kan matcha ungdomar in i arbete och ge dem goda förutsättningar att få in en fot på arbetsmarknaden via lärlingsanställningen. De kan få sitt första jobb den vägen för att sedan antingen ha kvar det eller så småningom gå vidare i livet.

Jag vill fråga Ylva Johansson om hon är positiv till IF Metalls initiativ och om hon också i samband med det kan se att de initiativ alliansregeringen vill ta i syfte att förstärka lärlingsutbildningarna i Sverige är bra. Vi har sett i länder som Tyskland och Danmark att ungdomsarbetslösheten är lägre när man har bra lärlingsutbildningar.

Anf. 110 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Det var inte min mening att gå upp och förlänga denna debatt, men jag kunde inte sitta still i stolen när Ylva pratade om fritt fall i den svenska skolan.

Jag vill bara poängtera för Ylva att just de nya reformerna på utbildningsområdet träder i kraft under 2011. Det är nu Alliansens reformer träder i kraft. Jag och de andra som går eller har gått i den svenska gymnasieskolan går eller har gått i den socialdemokratiska gymnasieskolan.

Det är också viktigt att vi ser utmaningarna och kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad. Det som är gemensamt för dem med en svag utbildningsbakgrund är att de har svårare att komma in på arbetsmarknaden. Det gäller avsaknad av gymnasiebetyg eller kanske betyg

från grundskolan. Därför skulle jag vilja fråga Ylva Johansson om hon står bakom den nya gymnasiereformen och tidigare betyg.

Prot. 2010/11:41
22 december

Anf. 111 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Ylva Johansson skröder inte orden om att titta på effekterna av skolan. Jag är benägen att hålla med: Den tidigare skolan var inte bra för väldigt många elever. Många hamnade utanför.

Det är alarmerande att så många elever har lämnat skolan utan godkända betyg. Det är också därför vi gör de stora reformerna på skolans område, framför allt för att stärka lärarutbildningen och rollen som lärare. Det är ett av de finaste yrken man kan ha att vara lärare. Där behöver vi få de främsta studenterna. Det är också viktigt att elever följs upp väldigt tidigt i unga år så att man inte lämnar en enda unge bakom sig. Det är grunden för att långsiktigt förebygga arbetslöshet.

Vi gör också stora reformer inom yrkesutbildningen, yrkesvux. Det är en bra åtgärd för att matcha utbildningen mot det som efterfrågas på arbetsmarknaden – det som småföretagarna efterfrågar när det finns brist inom tillverkning, industri och bygg. Det löser man inte med en kortare arbetsmarknadsutbildning.

Utbildningar ska i stället framför allt vara inom det reguljära systemet. Det är en högre kvalitet där. De som är proffs på att utbilda är den ordinarie skolan. Arbetsmarknadsutbildningar ska inte heller reparera dessa brister eller ersätta reguljär utbildning.

Under det år vi snart har bakom oss, 2010, var det 25 000 personer som gick i arbetsmarknadsutbildningar. För flertalet av dessa var det en väldigt bra åtgärd, för 31 procent kom i arbete. Det kan till exempel vara busschaufförer, bristyrkesutbildningar, maskinoperatörer och CNC-svetsare. Då fyller arbetsmarknadsutbildningen en viktig funktion, men inte för att utbilda i de yrken där man kräver flera års utbildning. Där ska vi motivera människor att komma tillbaka till det reguljära utbildningssystemet och bland annat också underlätta genom förstärkta studiebidrag.

Jag följer alltså denna fråga noga, i samråd och samverkan med Arbetsförmedlingen, och tittar på vilken mängd utbildningar som ska ske. Ytterst är det Arbetsförmedlingen som ansvarar för vad de gör med sitt anslag och hur mycket som satsas på olika åtgärder. Det är alltså inte bestämt från början hur många platser det ska vara inom olika åtgärder.

Grunden är dock utbildning. De allra flesta av oss delar denna inställning. Barn och unga ska få en bra utbildning i skolan. Om de inte får det i skolan när de är unga ska de kunna komma tillbaka till yrkesvux och komvux. De unga som vill ha en yrkesutbildning ska kunna få det. De ska kunna få en lärlingsutbildning inom gymnasieskolan från och med nästa år – vi räknar med 30 000 elever – eller utbildas inom företagen i den nya formen lärlingsprovanställningar, som vi ska återkomma till riksdagen med när det gäller exakt hur den ska vara utformad.

Grunden är utbildning, och därför är det så viktigt att vi genomför de reformer vi har börjat med så att alla barn och ungdomar får chansen.

Anf. 112 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag är lärare, och jag skriver gärna under på att det är ett av de finaste arbeten man kan ha. Det är dock ett ganska svårt arbete i dag.

Svar på
interpellationer

Man kräver ofta av en elev som visar dåliga resultat att den ska nå bättre resultat redan nästa termin. Man kräver ofta av en skola med dåliga resultat att den ska nå bättre resultat året efter, eller max ytterligare ett år. Man kräver av en kommun med dåliga skolresultat att man inom ett par års tid ska vända trenden. Som också presenterades i samband med PISA-rapporten säger internationell forskning att man kan bedöma att ett land behöver max sex år för att kunna vända en trend.

Nu har alliansregeringen styrt skolan i snart fem år, och vi ser inte minsta tillstymmelse till att trenden skulle vända åt rätt håll. Jag har stor förståelse för att det tar tid, men det är faktiskt så att trenden nu går åt fel håll. Vi är i fritt fall. Det är ett oerhört allvarligt läge med kunskapsnivån i svensk skola. Vi får kanske återkomma till den debatten i ett annat sammanhang.

Vi socialdemokrater vill ha en gymnasieskola som leder till arbete. Det måste vara utgångspunkten, och naturligtvis att den leder till vidare studier – direkt eller senare i livet. Gymnasieskolan kan inte utformas som en väg enligt minsta motståndets lag, utan gymnasieskolan ska ställa höga krav. Gymnasieskolan ska också innebära kvalificerad undervisning av hög kvalitet för att elever ska kunna nå höga mål. Det är nödvändigt för att vi ska ha en internationell konkurrenskraft och för att människor ska kunna få arbete.

Jag vill också svara på frågorna om lärlingsutbildning. Jag tror att Hans Backman har missförstått skillnaderna mellan regeringens politik och det avtal som har träffats mellan IF Metall och motparten, alltså arbetsgivarna. Det är otroligt stor skillnad på ett lärlingsavtal som är tecknat mellan två starka parter där jag om jag är lärlingsanställd har min rätt till utbildning garanterad av min fackliga organisation, som kan slåss för mina rättigheter, och att vara hänvisad till att alliansregeringen ska slåss för mina rättigheter till utbildning på en marknad där man har fråntagit mig mina rättigheter på arbetsmarknaden eller försvagat dem.

Till sist, herr talman – min talartid är ute – vill jag tacka arbetsmarknadsministern för bra interpellationsdebatter och önska en god och trevlig jul. Vi ses i nya debatter på det nya året.

Anf. 113 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill också önska mina kolleger och meddebattörer en fridfull jul.

Arbetslösheten är bekymmersam, och det krävs en palett av åtgärder. Det finns ingen quick fix på detta problem. Det krävs åtgärder inom skolan, inom arbetsmarknadsutbildning, praktik, jobbcoachning och så vidare. Det allra viktigaste är att ha en bra kontroll på att det utförs med hög kvalitet, och det tänker jag inte släppa taget om. Jag kommer att ha en tydlig och bra dialog, hoppas jag, med Arbetsförmedlingen och dem som arbetar där för att följa upp de reformer vi gör så att de får avsedd effekt.

Redan nu kan vi dock se att sysselsättningen har ökat och att arbetslösheten har minskat till 7,1 procent. Det är en siffra jag är långt ifrån nöjd med, men vi fortsätter att anstränga oss till det yttersta.

Trevlig helg också till talmannen och medarbetare!

Anf. 114 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vad jag avser att göra för att malmen från Kaunisvaara kan fraktas på järnväg i stället för på väg samt om jag ämnar ta initiativ till att ett kostnadsförslag lämnas för olika järnvägsalternativ för malm från gruvan i Kaunisvaara.

En avgörande fråga vid etablering av bland annat gruvverksamhet är att det finns en transportlösning som svarar upp mot behoven. Varje företag har ansvar för att i sin affärsplan ta hänsyn till detta.

Enligt uppgift har gruvföretaget Northland Resources i ett brev till Trafikverket sökt samverka för att finna lösningar på företagets transportbehov på både kort och lång sikt till och från den planerade gruvan i Kaunisvaara. Trafikverket har ansvar för att föra en dialog med företag när önskemål om transportinfrastrukturlösningar uppkommer. Det är därför för tidigt att uttala sig om förutsättningarna för en järnväg, men när mer information tagits fram kan den utgöra underlag i kommande planeringsprocesser.

Anf. 115 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Jag tackar infrastrukturministern för svaret. Det vi ser nu i stora delar av norra Sverige, och inte minst i nordöstra Norrbotten, är en historisk expansion av gruvnäringen. Detta är inte bara någonting som kan vara gynnsamt för svensk ekonomi och för den regionala ekonomin. För en kommun som Pajala, som har varit en av de kommuner som har haft sämst prognos när det gäller befolkningsutveckling i Sverige, är det här en unik chans att vända utvecklingen. Därför menar jag att det är ett samhällsintresse att de här investeringarna lyckas och att de görs på ett riktigt sätt.

När det gäller gruvorna i Kaunisvaaraområdet handlar det om så mycket som fem miljoner ton järnmalmskoncentrat som kan utvinnas från Tapuli och Sahavaara som är de två första gruvorna. Man ska också veta att det finns planer på en tredje gruva, Hannukainen, på den finska sidan och sedan kanske ytterligare en i Pellivuoma. Det här är bara några av de fyndigheter som finns i området. Det handlar om några av Europas största gruvor, vid sidan om Malmfälten, som ska startas i det här området. Det är en enorm svensk industrisatsning som är på gång.

Men det finns ett avgörande problem. Det finns ingen järnväg till Kaunisvaara. Med de här enorma volymerna är järnväg och sjöfart de enda realistiska och miljövänliga alternativen för att frakta det här järnmalmskoncentratet.

Efter att ha övervägt olika möjligheter har företaget kommit fram till att det är utskeppning via Narviks isfria hamn, där det finns kapacitet och där LKAB redan skeppar ut lejonparten av produktionen, som är det bästa alternativet. Alternativen att skeppa ut via Kemi eller via Kalix ser man inte som aktuella längre.

Det här skulle kräva en 16 mil lång järnväg från Svappavaara till Kaunisvaaraområdet. Det är ett område där det är relativt enkelt att bygga järnväg. Det är inte speciellt besvärlig geografi, och det är inte speciellt hög befolkningstäthet.

*Svar på
interpellationer*

Det alternativ som man nu skissar på är 210 extremt tunga lastbils-transporter per dygn, dygnet runt, året runt, med lastbilar som är 170 ton tunga. Det är något helt annat än de långtradare vi ser på våra vägar nu. Det här skulle naturligtvis innebära stora miljöproblem, ett enormt slitage på ett vägnät som inte alls är byggt för detta samt naturligtvis också trafikrisker.

Jag menar att alla förnuftiga argument talar för att man snabbt ska utreda och bygga en järnväg i det här området. Miljöskälen talar för det. Möjligheten att sammanbinda Ryssland med norra Norges isfria hamnar och skapa ett nytt godsstråk talar för det. Att en bygd som annars bara skulle få ett hål i backen på sikt faktiskt får en infrastruktur att bygga på för framtiden även efter gruvan talar för det. Att det då kan startas fler gruvor i området som får lönsamhet talar för det. Det kräver också att man rustar Malmbanan. LKAB planerar ju också en stor expansion.

Vi kan se vilken betydelse järnvägen har när gruvbrytningen åter öppnar i Svappavaara. Det hade kanske inte skett om man inte hade byggt en järnväg dit. Det är ett intressant exempel. För ett par årtionden sedan kunde man bygga en järnväg när man öppnade en gruva.

Nu måste jag säga att regeringens svar i och för sig är välvilligt, men det är något av ett kvalificerat: Jaha, vi får se vad som händer.

Jag önskar att vi hade en regering som var lite mer på tårna, lite mer aktiv, som såg det här lite mer ur ett samhällsbyggnadsperspektiv, som skyndade på, som tog initiativ, som såg till att det blev en förstudie gjord där man faktiskt räknade på det här och som också såg att det kan finnas lönsamhet i det här projektet med de enorma rikedomar som finns i området. Men det kräver ett intresse för att hela Sverige ska utvecklas.

Jag skulle vilja ställa en fråga till vår infrastrukturminister. Kommer ministern att ta initiativ till att det sker en förstudie så att man räknar fram exakt vad det skulle kosta att bygga den här järnvägen? Då skulle man också kunna se om den är lönsam eller inte.

Anf. 116 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Det händer mycket inom svensk gruvindustri, inte minst i Norrbotten. I måndags öppnades faktiskt gruvan i Kaunisvaara i Pajala kommun. Den 20 december 2010 var en historisk dag för Pajala och för Tornedalen. Men den 20 december 2010 blev också en historisk dag för Sverige. Kaunisvaaragruvan är en av fyra gruvor som inom kort öppnas av gruvbolaget Northland Resources.

Fru talman! Det som nu startas är ett mycket stort och betydelsefullt industriprojekt för hela Sverige. Därför var det också en historisk dag i måndags för hela Sverige.

Det är inte bara i Pajala som det öppnas nya gruvor. I går, tisdag, sköts faktiskt första salvan i Salmijärvigruvan utanför Gällivare. Det är ett gruvindustriprojekt som ägs och drivs av Boliden. Det handlar bland annat om utvinning av koppar, guld och en del andra mineraler.

Även vårt statliga gruvbolag LKAB öppnar ett flertal nya gruvor i Malmfälten, bland annat i Svappavaara. Leveransen av järnmalm från LKAB beräknas inom fem års tid stiga från 27 miljoner ton till 37 miljoner ton. Redan i dag svarar Malmfälten för 90 procent av EU:s totala järnmalmsproduktion.

Det som händer inom gruvindustrin uppe i Norrbotten är oerhört betydelsefullt för vårt land. Det sätter tydliga positiva spår i vår handelsbalans, i vår tillväxt, i nya jobb och skatteintäkter. Det ger också en direkt avkastning till statskassan med flera miljarder årligen. Gruvindustrin stärker vår bruttonationalprodukt, bnp. Vi behöver mer produktion och mindre spekulation i Sverige, inte minst med tanke på den stora finanssektor som vi har i Sverige. Vi har en för stor finanssektor i förhållande till vår bnp. Därför behövs den här typen av satsningar.

Gruvindustrins etablering i Pajala, som genomförs av Northland Resources, är intressant även ur ett finansiellt perspektiv. Det handlar i huvudsak om utländskt kapital och en finansiering som kom oerhört snabbt på plats. Det är inga små belopp det handlar om. Som jag inledningsvis pekade på är det dessutom ett tillväxtprojekt med massor av nya jobb för en plågad bygd, som Pajala har varit under lång tid. Det var en ny tideräkning för den kommunen som startade i måndags.

Men för att alla dessa gruvprojekt i Norrbotten ska kunna genomföras och bli lyckosamma och framgångsrika måste infrastrukturfrågorna lösas. Man kan givetvis inledningsvis köra detta med lastbil på landsväg till Svappavaara och vidare på järnväg till Narvikshamnarna, men långsiktigt måste det till järnväglösningar.

Järnväglösningar har långa planerings- och byggprocesser. Därför är det nödvändigt att Trafikverket snabbt hanterar den här frågan i samråd med gruvbolaget. Det handlar också om att öka kapaciteten på Malm-banan för att det här ska fungera.

Det här är stora infrastrukturprojekt. Jag hoppas verkligen att infrastrukturministern blir pådrivande i den här processen. Politiken måste finnas med här. Beloppen för den här typen av investeringar är så stora att de kommer att komma till kammaren. Här i kammaren fanns faktiskt redan på 1800-talet modiga ledamöter som tordes fatta beslut om malm-banesatsningar trots att Sverige då var ett av Europas fattigaste länder. Nu är förutsättningen en helt annan. Ministern har makt och kan driva fram den här processen snabbt så att vi kan fatta beslut här i kammaren.

Anf. 117 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Jonas Sjöstedt för att han ställt interpellationen om järnväg till Kaunisvaara och instämma i det som både Jonas Sjöstedt och Sven-Erik Bucht har framfört.

Interpellationen ger Vänsterpartiet ytterligare en möjlighet att tala för detta viktiga projekt. Det är ett projekt som hela Vänsterpartiet är positivt till, inte bara en handfull vänsterpartistiska riksdagsledamöter, vilket vi kunnat ta del av i medierna.

Låt mig säga något om den debatt vi hade i går om utgiftsområde 22 där Vänsterpartiet hade en reservation beträffande hållbara malmtransporter och lyfte fram behovet av att snabbtreda järnväg från Kaunisvaara. Det gladdade mig att reservationen fick stöd av Miljöpartiet, och jag noterade att ledamöterna på Norrbottensbanken vid voteringen avstod från att rösta. Jag tolkar det som att vi delar vikten av att så snabbt som möjligt få hållbara malmtransporter på järnväg.

I replikskiftet mellan infrastrukturministern och mig gav Catharina Elmsäter-Svärd ett litet men principiellt viktigt positivt svar, nämligen att hållbara malmtransporter är en nationell angelägenhet. Det är också posi-

tivt att det redan pågår en dialog med berörda parter, mellan Näringsdepartementet och Pajala kommun respektive gruvbolaget Northland Resources.

Fru talman! Norra delen av landet, framför allt Norrbotten och Västerbotten, kommer under överskådlig tid att vara framgångsrik när det gäller gruvverksamhet. Landets järnmalmstillgångar finns till största delen i Malmfälten, men nya, stora fyndigheter finns också i Pajala, närmare bestämt i Kaunisvaara, och det behövs en rad offentliga investeringar för att kunna utveckla gruvindustrin. Här måste staten ta sitt ansvar för att investera i en hållbar infrastruktur i regionen. Större och fler transporter på järnväg medför minskad miljöpåverkan samtidigt som det ges ökade möjligheter till miljöriktiga malmtransporter. Därför är det viktigt att staten investerar i nya banor, såsom en järnväg för malmtransporter från Kaunisvaara.

Det behövs också ökade satsningar på bärighet och på att öka kapaciteten på redan befintliga banor, såsom Norra stambanan och Malmbanan, för att kunna möta den ökande malmproduktionen. I detta sammanhang har Norrbottenbanan, Botniakorridoren, stor betydelse för att klara de hållbara malmtransporterna.

Fru talman! Järnmalmgruvföretagen befinner sig i en tid som närmast kan betecknas som all-time-high. På grund av de höga internationella malmpriserna gör till exempel LKAB en vinst efter elva månader på drygt 11 miljarder. Det ger ett välbehövligt klirr i statskassan och motiverar att staten surfar på den positiva vågen och satsar på nya järnvägar.

Dessutom är det mycket bra att Tornedalen får en positiv utveckling med närmare 400 arbetstillfällen i och med Kaunisvaaragruvan. Äntligen uppfylls drömmen om gruvan i Kaunisvaara. Så länge jag varit politiskt aktiv har människorna i Tornedalen talat för en järnväg och för en öppning av gruvan i Kaunisvaara. Nu har alliansregeringen en historisk chans att bli ihågkommen av Norrbotten och Tornedalen. Det borde vara en stor fördel om den moderatledda regeringen skulle komma före en socialdemokratisk regering och bygga denna järnvägsförbindelse från Kaunisvaara. Eller hur, infrastrukturministern?

Anf. 118 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag tackar Jonas Sjöstedt, Sven-Erik Bucht och Siv Holma. Låt mig, för att det inte ska råda några som helst tveksamheter, börja med att säga att för mig är transportinfrastrukturen i norra Sverige, ja i hela Barentsområdet, viktig. Det gäller inte bara för regionen utan för Sverige och hela Europa. Det är också viktigt att poängtera att gruvföretagen spelar en viktig roll nationellt, som Jonas Sjöstedt nämnde, inte minst när det gäller jobb och ekonomi, och internationellt när det gäller tillgång på råvaror.

Vad beträffar Pajala kommun vill jag säga att jag besökt Pajala, även innan jag blev minister, och tycker att det är fascinerande och roligt att se en kommun som i många år nästan enbart jobbat med avveckling nu byta fokus och jobba med utveckling. Det är precis det som sker när det nya företaget Northland Resources öppnar sin gruva. Det flyttar in människor som ska bosätta sig i kommunen, och helt plötsligt behöver vi tänka om, bygga hus, skolor och så vidare. Jag har varit involverad i arbetet, om än inte aktivt som minister, när det handlat om att hitta lösningar för hur en

kommun som befinner sig långt borta ska kunna föda fram ett nytt tänkande och nya idéer.

När det gäller järnvägen förstår jag funderingarna och problematiken som Jonas Sjöstedt bland annat tagit upp i sin interpellation. När de första tankegångarna om att öppna gruvan dök upp hade vi sedan tidigare i departementet ett samarbete mellan Sverige och Finland. Man hade i detta fall kommit ganska långt i diskussionerna om ett medfinansieringsavtal; det var alltså tänkt att transportererna skulle gå via Kemi hamn. Av olika skäl föll det i Finland så att det inte kunde fungera på det sättet. Dessutom hade företaget inte en given plats i Narviks hamn, vilket det nu har fått.

Detta innebär att det som Jonas Sjöstedt frågade om, ifall jag har för avsikt att ta initiativ till en förstudie, egentligen redan är på gång. Jag behöver inte ta ett initiativ eftersom den rätta ordningen är att företaget som behöver transporter tar kontakt med Trafikverket, och det har man gjort. Det pågår alltså redan en diskussion, vilket jag tycker är mycket angeläget.

Precis som det sades har vi också nästa steg att tänka på. Det är väl en sak att komma från Kaunisvaara till Svappavaara, men sedan har vi också det ökade trycket på Malmbanan, inte minst för att LKAB har för avsikt att utöka sin produktion. Vi har även annat på gång, framför allt Bolidens verksamhet i Malmberget.

I den nuvarande planen har regeringen satsat ungefär 500 miljoner kronor för att öka kapaciteten på banan, men troligtvis krävs ytterligare åtgärder. Där har Trafikverket ett uppdrag att återkomma med förslag för att möta just det behovet.

Det finns några saker som i dag är särskilt angelägna att ta upp. För det första är det viktigt att fler vill satsa och komma till Sverige. För det andra är det fantastiskt att utvecklingen sker just där den sker. För det tredje måste vi se hur vi löser transportererna på bästa sätt. Den frågan måste få en lösning inom två till tre år, absolut senast. Som jag förstått det jobbar Trafikverket tillsammans med företaget för att komma fram till en lösning. Jag väntar och ser fram emot det underlag man kommer med och som man möjligtvis vill ha hjälp med eller, möjligtvis, medfinansiering till.

Anf. 119 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Infrastrukturministern! Meddebattörer! Förutsättningarna för investeringen har ju ändrats, precis som infrastrukturministern påpekar. Den finska järnvägen räcker sannolikt inte till. Den har sina egna problem. Med de nya förutsättningarna behövs en särskild förstudie för sträckan Svappavaara–Kaunisvaara.

Det som borde vara statens roll är långsiktigheten och utvecklingsperspektivet. Staten kan se vad regionen behöver 10 år framåt, 20 år framåt, 30 år framåt. Det är svårare att se för ett privat företag som Northland Resources, som dessutom behöver investerare från andra håll.

Det handlar om enorma summor. Siv Holma nämnde att LKAB gör en vinst på 1 miljard i månaden. Den här järnvägen skulle, mellan tummen och pekfingret, kanske kosta 5 miljarder. Det är alltså halva LKAB:s vinst under ett år – för en järnväg som kommer att finnas där i årtionde efter årtionde. Stora investeringar är berättigade i området eftersom det

handlar om mycket stora resurser och mycket stora utvecklingsmöjligheter.

Samhällsnyttan av dessa gruvor, om de blir av och utvecklas, är enorm. Det kommer att påverka Sveriges bytesbalans positivt i många år framöver. Det kommer att stärka den svenska exportindustrin. För Europeiska unionen är ett uttryckt intresse i deras råvarustrategi att utveckla malmproduktionen på hemmaplan. Jag menar därför att staten här måste vara aktiv och se långsiktigt på det hela. Då räcker det inte att säga att det får marknaden lösa eller att vi får se om företaget har kontakt med Trafikverket. Här måste staten ha en egen vision, en tanke om utveckling, om hur detta ska kunna bli långsiktigt och gynna fler aktörer och näringen i området.

Vi vänsterpartister från Västerbotten och Norrbotten närmar oss med viss skepsis en Stockholmsmoderat som har hand om kommunikationerna. Är hon verkligen intresserad av vad som händer i norra Sverige?

Jag vill att du överbevisar oss – att du visar att du bryr dig om de här frågorna, att du är beredd att åka till Norrbotten och träffa de här människorna och att du personligen blir en pådrivare för hållbara resurser där. Det handlar om utvecklingen av näringslivet i Sverige och om möjligheten att långsiktigt bo och leva i en del av Sverige som länge har avfolkats.

Är det något jag önskar mig i julklapp av infrastrukturministern är det att du bevisar att vi hade fel när vi trodde att en Stockholmsmoderat inte skulle bry sig om utvecklingen i Norrbotten.

Anf. 120 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag hör att ministern har ambitionen att det här ska gå snabbt. Jag tycker att det är bra att vi får en klar och tydlig signal om detta. I måndags var jag på ground break, som det kallas – första spadtaget på svenska. Det skedde dock inte med spade utan med grävmaskin. Kommunalrådet Bengt Niska fick ta det spadtaget. Då berättade man från bolaget att man har sålt hela sin produktion för sju år framåt. Det är fantastiskt, det som händer!

Man tecknade avtal med Vattenfall om ny elförsörjning. Det är ingen liten insats som Vattenfall ska göra där. Man tecknade avtal med ett annat kvalitetsföretag, Peab, som omgående sätter i gång med arbeten kring gruvområdet redan denna vecka, som sysselsätter massor med folk. Det är alltså ett jätteprojekt som är oerhört skarpt nu.

Sedan måste naturligtvis Trafikverket och bolaget få föra resone-mangen om hur man ska lösa kommunikationsproblemen på kort och lång sikt, men det kommer naturligtvis att bli en stor finansiell fråga som måste hanteras också i den här salen. Där hoppas jag också att infrastrukturministern med sin kompetens och charm kan övertala dem som sitter på skattkistan att man inte bara kan spara sig in i framtiden utan att man också måste investera sig in i framtiden. Det här är ett sätt att investera Sverige in i framtiden, och det kommer att ge mycket bra avkastning.

Anf. 121 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag gladdade mig speciellt åt infrastrukturministerns positiva ton. Jag hopas att det är något som gagnar framtiden.

Själva gruvverksamheten är ju planerad att starta inom två tre år – jag tror det var 2012–2013. Northland Resources menar att man till en början

ska frakta järnsligen på lastbil till Svappavaara, och det är en sträcka på 15–16 mil. Företaget vill ha dispens att köra 120-tonslastbilar. Jag har noterat i medierna att det inte var så positiva tongångar från Trafikverket. Man behöver inte heller vara någon Einstein för att förstå att vägen, som jag har åkt på flera gånger, inte har den hållbarheten, helt enkelt.

Precis som Jonas Sjöstedt hoppas jag att infrastrukturministern gör en snabbtryckning så att både de som bor där och de som använder vägen till andra ändamål kan ha den kvar och att järnvägssatsningen kommer till skott. Det var väldigt positivt att infrastrukturministern talade om att i praktiken har en förstudie satts i gång. Det är jättebra.

Infrastrukturministern och jag ska ha en till debatt i dag, men hon kan få en önskan om en god jul, så kan jag önska henne något annat nästa gång.

Anf. 122 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! När jag möts av ett engagemang som det från Pajala kommun ser jag det inte som ett problem utan som en möjlighet. Däremot får vi kanske hitta på nya lösningar för att ta vara på en sådan möjlighet.

Jonas Sjöstedt undrade om jag var beredd att träffa människorna som finns däruppe. Det är väl självklart! Jag har redan träffat flera av dem. Jag har träffat vd:n för Northland Resources, och jag har träffat Bengt Niska inte bara en gång utan två.

Det är fascinerande att se ett sådant engagemang och ett sådant driv. Det smittar faktiskt av sig. Här handlar det inte om att be om hjälp för att vi från staten ska göra något åt en kommun. Snarare har man signalerat: Hjälp oss att kunna göra det här själva! Precis som jag sade tidigare är det inte så lätt att under så många år ha jobbat som en kommun i avveckling och helt plötsligt vända till utveckling.

Sven-Erik Bucht talade om en mäktig minister och handlingskraftiga riksdagsledamöter. Det är alldeles riktigt. Det måste trots allt gå i rätt ordning. Därför tycker jag att det som nu pågår är bra, alltså att Trafikverket har den här dialogen. Verksamheten är nu på gång. Nu är det verklighet. Innan ansökan eller etablering ska ske, oavsett vem det gäller, krävs det också att man kan visa hur man tänker ordna sina transporter. Det må vara provisoriskt till en början, men det är ändå en hantering.

I det långa loppet är det inte smidigt för någon att köra långa lastbilstransporter. Därför ska Trafikverket återkomma med förslag till åtgärder för att möta dessa behov. Det gäller både transporter från den här gruvan och Malmbanan i stort. Den får vi heller inte glömma bort.

Vad jag tror att vi kommer att få se – Sven-Erik Bucht nämnde också detta – är att detta inte är den första gruvan som startar. Troligtvis kommer vi att få gruvor på flera håll. Man kan alltid ställa sig frågan om vi ska bygga en järnväg från varje gruva vid varje tillfälle när behov uppstår. Det är i så fall något man får ta en diskussion om vid varje tillfälle.

Jag ser med tillförsikt fram emot den diskussion som faktiskt redan pågår mellan det här företaget och den myndighet som är regeringens förlängda arm – det är ju inte jag som sitter och diskuterar hur transporten bäst ska lösas. Däremot vill jag gärna ha fram underlaget för att sedan kunna verkställa det beslut som i sådana fall skulle behövas.

Anf. 123 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Vi är alla medvetna om att vi inte kan bygga en järnväg till varje gruva, men den här gruvan har en unikt stor volym på sin produktion. Vi vet också att om vi bygger den här järnvägen kan det i bästa fall uppstå ett pärlband av gruvor som får sina transportbehov tillgodosedda. Då har vi gjort något mer än att bygga järnväg till en gruva – vi har öppnat ett nytt malmfält i Sverige.

Man ska också veta att järnvägen kommer att kunna ha fler användningsområden. Skogsindustrin kan ha betydande nytta av ny järnväg i det här området. Man kan få ett nytt godsstråk där man öppnar mot Ryssland och de isfria hamnarna i Norge. Detta har stora utvecklingsmöjligheter.

Det rör på sig väldigt snabbt, samtidigt som vi vet att planering av nya järnvägar och trafik är långsiktiga processer där vi gör planer för årtionden framöver. Det jag hoppas på här är att vi ska få se flexibilitet och handlingskraft från regeringen. När det finns möjlighet att expandera på ett miljöriktigt sätt är det viktigt att man tar de chanserna. Det kräver att man ibland är beredd att göra om planerna. Det kräver att man ibland är beredd att investera i förvisningen om att man sedan kommer att få tillbaka investeringen i form av banavgifter, medfinansiering och annat, men det krävs ofta ett första steg där staten tar ansvar, och det är det som vi efterlyser. Man ska inte vänta utan vara proaktiv.

Den expanderande gruvsdriften kommer att ställa krav på järnvägen i övre Norrland. Gör man på rätt sätt – bygger Norrbottenbanan och rustar upp Inlandsbanan, Malmbanan och järnvägen till Kaunisvaara – kan det leda till att vi får se en ny period av industriell framgång och blomstring i den delen av Sverige. Då ligger mycket av ansvaret hos dig som minister, och jag ser fram emot att framöver få diskutera hur vi kan lösa detta på bästa sätt.

Med de orden vill jag önska infrastrukturministern, talmannen och ledamöterna i kammaren en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 124 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag hoppas att diskussionen inte har givit för handen att det ges ett intryck av att regeringen eller jag själv ingenting gör. Det är snarare det motsatta jag har försökt visa. Det är ändå det formalistiskt tråkiga som gäller: Var sak måste göras av rätt instans och i rätt tid.

Jag hoppas också att vi har möjlighet att återkomma framöver för att se hur långt vi har kommit härnäst. Det är en spännande framtid vi står inför i hela norra delen av landet. Det finns ett engagemang och ett driv som visar att det går att göra skillnad i verkligheten.

Fru talman! Med detta tackar jag Jonas Sjöstedt för interpellationen och naturligtvis också Siv Holma och Sven-Erik Bucht. Jag önskar er en god jul. Jag hoppas du åker i väg, tar den tid du behöver och kommer fram hela vägen som du ska, Jonas!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 125 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig om jag kan redogöra för var i statens räkenskaper de till Stockholm ännu icke återbetalda intäkterna från trängselskatten finns avsatta och vilka åtgärder i övrigt som jag avser att vidta för att tydliggöra hur intäkterna från trängselskatten används.

Anders Ygeman har vidare frågat mig hur jag avser att verka för att det adderas ränta till de till Stockholm ännu icke återbetalda intäkterna om det visar sig att det ackumulerade överskottet inte finns avsatt på ett särskilt räntebärande konto.

Hela överskottet från trängselskatten ska gå tillbaka till regionen för att finansiera framför allt Förbifart Stockholm men även andra väginvesteringar i Stockholm.

I proposition 2006/07:109 *Införande av trängselskatt i Stockholm* anges att syftet med en trängselskatt är att förbättra framkomligheten och miljön i Stockholm, men även att bidra till att finansiera investeringar i vägnätet i Stockholmsregionen.

Det är riktigt att det överskott som trängselskatten i Stockholm hittills genererat ännu inte i sin helhet använts för att finansiera väginvesteringar i Stockholmsregionen. Frågan om hur det överskott som finns ackumulerat just nu ska användas bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Redovisning av vilka intäkter respektive kostnader som trängselskattsystemet i Stockholm genererar finns i årsredovisning för staten medan redovisning över vilka medel Trafikverket förbrukat ett givet år finns i myndighetens årsredovisning.

Vad gäller den budgetmässiga hanteringen av överskottet från trängselskatten föreslogs i propositionen (2006/07:109) *Införande av trängselskatt i Stockholm* att en fond bör inrättas i Riksgäldskontoret för överföring av överskottet från trängselskatt till investeringar i väginfrastruktur.

Finansutskottet ansåg dock i betänkande 2006/07:FiU20 med anledning av propositionen i avsnitt 2.6 att det inte ska inrättas någon fond i Riksgäldskontoret. För att tydligt visa att en summa som motsvarar överskottet från trängselskatten verkligen återförts för väginvesteringar i Stockholmsområdet menade finansutskottet att dessa medel i stället skulle anvisas dåvarande Vägverkets anslag för väghållning som en särskild anslagspost under myndighetens verksamhetsanslag, det vill säga precis så som den budgetmässiga hanteringen ser ut i dag.

Från 2011 kommer överskottet dock att anvisas under ett eget anslag som förs upp på statsbudgeten från detta år. Även denna budgetmässiga hantering är i enlighet med vad riksdagen tillkännagivit i samband med behandlingen av regeringens vårtilläggsbudget för 2010 (betänkande 2009/10:FiU21).

Anf. 126 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! För en och en halv månad sedan ställde jag frågan till statsrådet om varför stockholmarnas inbetalda trängselavgiftspengar inte använts på det sätt de var avsedda för och som utlovats till stockholmarna.

Svar på
interpellationer

Riksdagsordningen föreskriver att en interpellation ska besvaras inom två veckor. Man kan tänka sig att man skulle bli irriterad av den tidsutdräkt som varit. Men när jag hör infrastrukturministerns svar inser jag att svaret inte alls har kommit för sent utan för tidigt.

Genom alla fina ord och formuleringar finns det en mening i ministerns svar som lyser igenom: ”Frågan om hur det överskott som finns ackumulerat just nu ska användas bereds för närvarande inom Regeringskansliet.”

Bäva månde stockholmarna! Det betyder att efter folkomröstningsresultat, utfästelser och Stockholmsöverenskommelser har stockholmarna i många år betalt in trängselavgifter, men trots det vet inte regeringen hur den ska använda pengarna utan staplar dem på hög på Finansdepartementet.

Det är uppenbart att den nuvarande ordningen inte räcker för att garantera att stockholmarnas pengar går till det som var avsett, nämligen investeringar i infrastrukturen i Stockholm. Grundlagsberedningen och den nya grundlagen ger möjlighet till lokalt eller regionalt självbestämmande över trängselskattens utformning och intäkter.

Jag vill därför fråga ministern: När beräknar ni att Regeringskansliet har berett frågan om hur stockholmarnas inbetalda trängselskattepengar ska användas? Är statsrådet beredd att överföra bestämmanderätten över trängselavgiftens utformning och intäkter till stockholmarna?

Anf. 127 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret på Anders Ygemans interpellation.

Man ska ha klart för sig att ordning och reda i statens affärer är väldigt viktigt. Detta är två frågor i en. Det handlar dels om hur pengarna ska användas, dels om hur de ska bokföras.

När det gäller bokföringen har jag själv tidigare i finansutskottet medverkat till att det blir den ordning som vi nu får. Nu blir det väldigt tydligt hur mycket pengar som finns från trängselskatten. Det har varit otydligt tidigare.

Jag tror inte att det har varit någon avsikt från Socialdemokraterna eller någon annan. Det har bara varit en ny form av pengar som kommer in. Det gäller att vara tydlig så att man kan avläsa hur mycket pengar som finns avsatt som trängselskatten har genererat.

Riksdagen har tidigare beslutat att de pengarna i huvudsak ska användas till Förbifart Stockholm och andra väginvesteringar. Det är en utomordentligt bra ordning.

Det blir då väldigt tydligt. Det framgick på ett seminarium som Anders Ygeman anordnade häromdagen där man just ställde frågan vad de ska användas till.

Nu blir det väldigt tydligt för stockholmarna och alla andra i landet när det gäller de pengar som behövs till kollektivtrafiken. Det är stora pengar särskilt om man måste satsa på tunnelbana, vilket jag anser.

Det måste då vara andra särskilda anslag från staten på den punkten, ungefär som vi har med Banverket och Vägverket. Det är viktigt att man inte blandar samman de sakerna. Det finns en tendens att göra detta, och det tror jag är väldigt oklokt. Det behövs ordning och reda i redovisning-

en. Det är väldigt tydligt för 2011 i den budget som vi antog så sent som i går.

Jag noterar också att trängselskatten kommer att genereras från ungefär 88 miljoner passager. Tyvärr är det 30 procent som inte betalar. Enligt vad vi antog i går kommer 88–90 miljoner passager under nästa år att generera 784 868 000 kronor. Det är en betydande summa som man får in. Det finns en del avräkningar, men det är en betydande summa. Det är viktigt hur man håller reda på pengarna.

I en helt annan fråga står trängseln i förgrunden. Det är lite paradoxalt. Vi hade tidigare en debatt om Norrbotten, och där råder inte trängsel på samma sätt. Men här i Stockholm finns en väldigt trängsel på människor. Det kräver betydande klarhet i hur man ska se till att det inte samlas en massa bilar.

Fru talman! Jag har bott ganska länge i den här regionen. Jag har bott här i ungefär 30 år. Förut hade vi alla bilar in på Norra Stationsgatan. För 15 år sedan flyttade en stor del ut till Eugeniattunneln i Solna bredvid Karolinska sjukhuset.

Men när det blir 40 000–60 000 lastbilar från Ryssland som ska passera är det viktigt att de kan passera någonstans längre än tre kilometer från Stureplan. Det är viktigt. De har inte i Stockholm att göra och smutsa ned här. Då ska vi se till att de kan passera på ett bra sätt genom att vi bygger Förbifart Stockholm, en förbifart som alla andra stora städer utom huvudstaden i det här landet har.

Anf. 128 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att vi alla är överens om att överskottet av trängselskatten ska tillbaka till regionen. Det är viktigt att även Anders Ygeman är med på detta. Framst ska det användas för att täcka kostnaderna för Förbifart Stockholm men även kostnaderna för andra objekt motsvarande 5 miljarder som finns med i länsplanen.

Det finns en överenskommelse om detta, och denna överenskommelse var oerhört bred i Stockholmsregionen. Dess värre var till exempel inte Socialdemokraterna med hela vägen fram i fråga om finansieringen.

Jag skulle ändå vilja ta tillfället i akt att kanske lite övertydligt och ännu bättre besvara frågan från Anders Ygeman om pengarna och räntan.

Överskottet från trängselskatten finns i dag på ett räntebärande konto hos Trafikverket, och det är Riksgälden som sätter själva räntan. Men till varje anslagspost finns det också ett villkor, ett slags dispositionsrätt. Det får inte framstå som att inga pengar som har kommit in från trängselskatten har använts.

Det fanns tidigare en Stockholmsförhandling som Carl Cederschiöld ledde. För den användes pengar under 2008, 2009 och 2010.

Sedan har vi Stockholmsöverenskommelsen som påbörjades 2010 och sträcker sig fram under de kommande tolv åren.

För Stockholmsregionen var kopplingen mellan länsplan och nationell plan unik och även komplicerad när det gäller medfinansiering. Men det är tydligt uttalat att det i Stockholmsöverenskommelsens paket, som motsvarar ungefär 100 miljarder, finns en finansiering med i form av trängselskatter på 27,6 miljarder. Av dessa pengar har vi till Förbifarten trängselskatter på 22,6 miljarder och sedan ett statligt anslag på 5 miljar-

der. Just för att man gjorde så kunde man få 5 miljarder över till andra objekt.

Det fattas beslut om dispositionsrätten i anslutning till regleringsbrevet. Det är därför som det, Anders Ygeman, står att detta bereds inom Regeringskansliet. I regleringsbrevet som kommer i januari står det med vilken dispositionsrätt Trafikverket kan använda pengar.

Under 2008 användes 222 miljoner kronor, bland annat 100 miljoner kronor till trimningsåtgärder, 90 miljoner kronor till Förbifart Stockholm och 30 miljoner kronor till Södertörnsleden.

Under 2009 fick Trafikverket dispositionsrätt för 100 miljoner kronor, och då gick allt till förberedelserna för Förbifart Stockholm.

Under 2010 har det varit 210 miljoner kronor som man har använt – 110 miljoner kronor till Förbifarten och 100 miljoner kronor till trimningsåtgärder.

Dessutom har Trafikverket egentligen använt mer pengar än de har haft dispositionsrätt för. Det kanske är det som har gjort att Anders Ygeman har undrat om det finns mer pengar som Trafikverket inte har använt. Trafikverket har lånat av sig självt i den nationella planen.

Det viktigaste är då snarare att vi när vi kommer till slutpunkten frågar: Har pengarna verkligen använts till det som de har varit avsedda för?

Det är därför som jag också tror att det som Gunnar Andrén var inne på blir ännu bättre, nämligen att vi från och med 2011 kommer att ha en ökad tydlighet när trängselskatten får ett särskilt anslag.

Det råder inga tvivel om att de pengar som kommer in ska gå tillbaka till regionen. Hur de disponeras varje år beslutas via regleringsbrevet. Men pengarna finns på ett räntebärande konto, och Riksgälden sätter räntan.

Anf. 129 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det råder inga tvivel om hur pengarna används, säger statsrådet. Tyvärr tror jag att statsrådet är ganska ensam om den uppfattningen. 770 miljoner kronor ligger på hög någonstans på Finansdepartementet.

Behovet av investeringar i Stockholm är stort. Varför används då inte pengarna? Varför växer högen med stockholmarnas inbetalade pengar på Finansdepartementet när alla instanser har gett löften till stockholmarna om att pengarna ska användas?

Uppenbarligen är ordningen inte tillräckligt tydlig för att garantera att stockholmarnas pengar används till det som de var avsedda för, nämligen infrastrukturinvesteringar i Stockholm.

Jag ställde därför en fråga till statsrådet om hon var beredd att överföra bestämmanderätten över trängselavgiftens utformning till stockholmarna och också om hon var beredd att överföra bestämmanderätten över trängselavgiftens intäkter till stockholmarna så att stockholmarna själva kan bestämma vad deras egna pengar ska användas till.

Anf. 130 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Nu tar Anders Ygeman upp ytterligare en sak. Jag tror att det är viktigt att fastslå att den ordning som vi nu får i 2011 års budget blir mycket tydlig för inte bara stockholmarna. Man ser vart dessa pengar går. Om man kombinerar det som infrastrukturministern sade med

Stockholmsöverenskommelsen och Carl Cederschiölds förhandling blir det mycket tydligt för skattebetalarna i resten av landet. De är många de också. 80 procent av skattebetalarna kommer från andra delar av landet. De får stå för dessa 5,9 miljarder. Men stockholmarna själva, de som passerar här, får faktiskt stå för de 22,6 miljarderna. Det tycker jag är en rimlig ordning. Det framgår mycket tydligt, Anders Ygeman, att det är på det sättet.

Allra sist vill jag säga följande: Oavsett hur man bokför pengar blir det inte mer pengar om man sätter dem på ett annat konto. Det tror jag är viktigt att man kommer ihåg. Det är bara de pengar som man verkligen får in på olika sätt – statsbidrag eller avgifter – som man kan disponera. Några andra pengar finns inte. Exakt hur de bokförs tycker jag är av något underordnad betydelse. Men jag tycker att det är mycket viktigt för alla i detta land att vi nu får en ordning som kan komma att överföras till andra sammanhang också där man tydligt ser avgifter och annat. Det kommer att bli broar i Sundsvall och andra saker. Jag utgår från att den ordning som vi nu knäsetter kommer att användas på fler ställen. Det tror jag är till gagn för tydligheten när det gäller vilka pengar vi har att disponera.

Anf. 131 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag hör att Anders Ygeman, kanske lite grann inom citationstecken, försöker referera det som jag just sade om att det inte råder några tvivel om hur pengarna används. Då ska man också vara medveten om att det inte är upplagt så i den överenskommelse som finns med regionen att varje krona in ett år ska gå ut till en infrastrukturinvestering samma år.

Det mesta som dessa pengar från trängselskatterna faktiskt ska gå till och som finns med i denna överenskommelse är till Förbifart Stockholm. Det är därför som Trafikverket har fått dispositionsrätt för en del av det överskott som kommer in därför att vi också behöver samla in pengar så att det finns pengar när den stora kostnaden uppstår då förbifarten de facto börjar byggas, förhoppningsvis 2012.

Sedan frågade Anders Ygeman om inte jag kan ta ett initiativ till att stockholmarna får bestämmanderätt när det gäller hur intäkterna ska användas men också i fråga om att fastställa storleken på trängselskatten. Det har varit en fråga för denna kammare ett antal gånger, och det har också varit ganska noggranna utredningar som har kommit fram till att det är en skatt och inte en avgift. Trängselskatten är en skatt. Ska den vara utformad enligt lagförslaget kan det inte gå till så.

Fru talman! Å andra sidan tycker jag att det är tråkigt att höra sådana tongångar från Anders Ygeman, precis som om regionen här inte skulle ha fått vara med och bestämma. Det är precis det man har fått. Inledningsvis skedde det med Cederschiöld i Stockholmsförhandlingen. I början av 2000-talet var jag själv med i Stockholmsberedningen då det faktiskt visade sig att vi var rätt överens i denna region över partigränserna inom hela länet tillsammans med Stockholms stad.

Nu har vi Stockholmsöverenskommelsen, som leddes av landshövdingen. När förhandlingen väl var klar, och i stort sett alla var överens om prioriteringarna och vilka objekt som skulle in för både vägar och järnvägar, var alla med, Alliansen liksom Socialdemokraterna. Vänster-

partiet och Miljöpartiet hade några andra uppfattningar. Men det tråkiga var att Socialdemokraterna sedan valde att ställa sig helt utanför finansieringen – den finansiering som Anders Ygeman nu står och oroar sig över.

Det finns en överenskommelse mellan regionen och staten där pengarna ska gå tillbaka till regionen. Det finns till och med en planering för vilka objekt som ska ingå som finns i länsplanen, motsvarande de 5 miljarderna. Resten ska gå till Förbifart Stockholm.

Fru talman! Det här är den förbifart som Anders Ygeman faktiskt var beredd att offra i valet och som Miljöpartiet och Vänsterpartiet, om de kunde fatta beslut i dag med tanke på den debatt vi hade i går, helst skulle vilja avbryta.

Det är viktigt för stockholmarna att känna att staten kommer att stå vid det staten har lovat och det som regionen har sagt att regionen behöver. Förbifart Stockholm är viktig för hela Stockholms län, och den är inte minst viktig för Stockholms stad så att staden blir av med trafiken.

Jag sade i mitt svar hur pengarna kommer att redovisas från 2011. Jag har också redovisat här i kammaren, fru talman, att Trafikverket redan har använt en del av överskottet från trängselskatten och vilken dispositionsrätt verket har. Vad som ska gälla för 2011 kommer att framgå av regleringsbrevet.

Anf. 132 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! En tydlig redovisning, Gunnar Andrén, och gärna en tydlig bokföring tjänar nog alla på. Ännu hellre än en tydlig bokföring tar jag en tydlig bestämmanderätt över pengarna.

Statsrådet har helt rätt i att när trängselskatten infördes fanns inte möjligheten till lokal bestämmanderätt över trängselavgiftens utformning eller av trängselavgiftens intäkter. Detta hinder har Grundlagskommittén och den grundlagsändring som riksdagen beslutat om undanröjt. Nu finns möjligheten. Därför menar jag att det vore rimligt att överföra bestämmanderätten över trängselavgiftens utformning och, framför allt, bestämmanderätten över trängselavgiftens intäkter till stockholmarna. Då skulle vi slippa dagens debatt. Då skulle vi slippa diskutera det faktum att 770 miljoner skvalpar på Finansdepartementet i stället för att användas till viktiga infrastrukturinvesteringar i Stockholm.

Det här är inte minst viktigt därför att flera städer i Sverige står i begrepp att införa trängselavgifter. Göteborg ligger närmast, men även andra diskuterar det. Om de ser att de intäkter som stockholmarna har blivit lovade i stället för att gå till ny infrastruktur läggs på hög på Finansdepartementet tror jag att viljan att införa trängselavgifter minskar dramatiskt.

På samma sätt tror jag att stockholmarnas vilja att betala och att ha effektiva trängselavgifter minskas i motsvarande mån om pengarna läggs på hög på Finansdepartementet i stället för att användas till infrastrukturinvesteringar. Därför menar jag att bestämmanderätten över stockholmarnas trängselavgiftspengar bör föras över till stockholmarna.

Anf. 133 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag kommer ihåg i valrörelsen att det var detta som Socialdemokraterna och Anders Ygeman, som inblandad part, försökte göra, det vill säga få över bestämmanderätten till stockholmarna genom att

erbjuda en folkomröstning – om det är folkomröstningen som ska vara ett sätt att utöva medbestämmande.

Sättet att arbeta i regionen döms ibland lite orättvist ut som att det finns en splittring i regionen när vi i mångt och mycket är oerhört eniga om vad som behöver göras och vilken prioriteringsordning som ska gälla. Stockholmsöverenskommelsen var partiöverskridande. Det är ett sätt, fast via ombud, att få fram vad stockholmarna vill ha eller behöver.

Göteborg är lite spännande. De står på tur att införa trängselskatter. Där har faktiskt Anders Ygeman, fru talman, en poäng i att om det blir en oro i Stockholmsöverenskommelsen kan det bli en oro för Göteborg. Men Göteborg har ett annat avtal för medfinansiering som faktiskt inte är lika komplicerat som avtalet för Stockholmsöverenskommelsen.

Det viktiga är att Stockholm vet att det överskott som uppstår av trängselskatten kommer tillbaka till regionen. Överskottet ska främst användas för Förbifart Stockholm och de andra objekt som har redovisats i länsplanen och som motsvarar ungefär 5 miljarder. Pengar har redan börjat gå ut genom Trafikverkets dispositionsrätt, och det kommer även fortsättningsvis att göra det. Pengarna, överskottet, finns på ett räntebärande konto hos Trafikverket. Det sätts en ränta från Riksgälden. Jag är beredd att göra det som är viktigt för staten, nämligen att se till att staten håller sitt avtal.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2010/11:92 om tågförseningar för resenärer och godstrafiken

Anf. 134 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Siv Holma har frågat mig om jag avser att verka för att banunderhållet till järnvägen ges de resurser som behövs för att minska tågförseningar och samtidigt höja bankapaciteten för godstrafik. Siv Holma har också frågat mig om jag avser att verka för att en ökad järnvägstrafik ska vara en viktig del i strävan att nå miljö- och klimatmålen.

Regeringen har nyligen beslutat om en historisk infrastruktursatsning på närmare 500 miljarder kronor fram till år 2021. Investeringarna i järnvägen har varit mycket höga under senare år men kommer att sjunka något de närmaste åren till följd av att flera stora och viktiga projekt nu successivt kommer att färdigställas, bland annat Citytunneln i Malmö, som invigdes den 4 december, Ådalsbanan och Haparandabanan. Från 2015 kommer investeringstakten att tillta igen, och totalt kommer 65 miljarder att satsas på järnvägsinvesteringar under planperioden fram till 2021. Regeringen har därmed lagt grunden för ett bättre underhåll och nya investeringar i järnvägen de kommande åren.

Alliansregeringen har ökat anslagsnivåerna till drift och underhåll av järnvägen med ca 40 procent från 2006 fram till i dag. Regering och riksdag har också i samband med 2008 års infrastrukturproposition konstaterat att det finns utrymme för att höja banavgifterna från dagens internationellt sett låga nivå. Trafikverket som disponerar över banavgifterna i sin helhet har beslutat att avgiftsuttaget kan fördubblas fram till år

Prot. 2010/11:41
22 december

*Svar på
interpellationer*

2021 genom en stegvis ökning av avgiftsnivån, vilket motsvarar i genomsnitt ca 700 miljoner kronor per år fram till år 2021.

Regeringen har genom beslutet i mars i år om ny nationell plan för transportsystemet 2010–2021 möjliggjort att de ökade intäkterna kan användas till investeringar i järnvägssystemet om Trafikverket finner det lämpligt. Trafikverket har mandat att själv avgöra hur mycket av ökningen av banavgiftsintäkterna som ska användas till drift och underhåll respektive investeringar. Alla medel syftar dock sammantaget till att stärka järnvägssystemets kapacitet och minska sårbarheten dels genom drift och underhåll av det befintliga, dels genom att skapa nya delar i systemet genom investeringar.

Riksdagen har fastställt det transportpolitiska målet som bland annat innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska bidra till att miljö kvalitetsmålen uppnås. Järnvägen är en viktig del i transportsystemet och därmed också i arbetet med att uppnå målen.

Anf. 135 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag vill tacka för infrastrukturministerns svar.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen uppmärksammat förseningar för resenärer och godstrafik. Det var en offentlig utfrågning den 9 december om vinterberedskapen inom järnvägen och en aktuell debatt den 13 december. Man kan då fråga sig om det efter dessa inslag är nödvändigt att ha en interpellationsdebatt. Vänsterpartiet anser att tåg förseningar för resenärer och godstrafik fortfarande är lika aktuella, och av det skälet måste vi från oppositionen än en gång försöka övertyga infrastrukturministern och hennes regering om att de måste byta spår i järnvägspolitiken.

Vänsterpartiet anser att om vi ska lyckas minska miljö- och klimatpåverkan måste mer pengar gå till nya järnvägar. I våra förslag är järnvägsinvesteringarna ca 7 miljarder kronor högre än regeringens. Under samma period vill vi även höja anslaget till banunderhåll till en nivå på 7,6 miljarder kronor. Det är 2,3 miljarder mer än vad regeringen har avsatt under planperioden fram till 2021.

Denna satsning behövs om vi ska kunna minska tåg förseningarna med 50 procent och öka godskapaciteten med 50 procent.

Kan infrastrukturministern ange om regeringen har någon ambitionsgrad när det gäller att minska tåg förseningar och/eller öka godskapaciteten på järnväg?

Banverket angav i början av 2010 att man med 6 miljarder kronor per år kunde upprätthålla befintlig standard. Observera att regeringen ligger under denna nivå med 700 miljoner. Jag kan inte tolka regeringens ambitioner på annat sätt än att regeringen inte ens orkar upprätthålla befintlig standard utan i praktiken försämrar järnvägens villkor trots alla försäkringar om motsatsen.

Trafikverket har nyligen i en skrivelse från den 29 oktober i år redogjort för konsekvenserna av regeringens minskade anslag med 700 miljoner. Punktligheten för tågen sänks från 95 till 87 procent. Resenärerna har drabbats hårt genom större driftsstörningar och sänkta hastigheter. Det finns uppenbara risker att det uppstår liknande situationer som under vinterkaoset i början av 2010 – och där är vi ju nu. I kombination med regeringens höjda banavgifter och minskat banunderhåll leder det

till att mer gods flyttas över från järnväg till väg och att vissa bandelar i glesbygd kan komma att läggas ned helt.

Delar infrastrukturministern Trafikverkets konsekvensbeskrivning av vad regeringens nivå på banunderhållet kommer att betyda?

Enligt fackförbundet Seko saknas fortfarande beredskap för vintern. Johnny Nadéus på Seko beskriver situationen som att det finns en beredskap på papperet. Situationen är till och med värre nu än föregående år. Den underliggande orsaken, menar Seko, är att regeringen "ökat anslagen för investeringar och underhåll av vägar, medan järnvägssidan starkt missgynnats".

Jag återkommer i nästa anförande med ytterligare synpunkter.

Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! Jag kan bara instämma i Siv Holmas syfte. Jag står också här för att än en gång försöka övertyga vår infrastrukturminister om behovet av ökade anslag till banunderhåll och investeringar i nya järnvägar.

I dag är Sverige bland de sämsta i Europa på att anslå pengar till underhåll och reinvesteringar i järnväg. Precis som Siv Holma sade har Trafikverket och Riksrevisionen i olika sammanhang presenterat konsekvensbeskrivningar av detta och vad det årliga anslag som vi i går tog beslut om här i riksdagen kommer att innebära. Det är en skrämmande läsning. Det handlar om ännu mer förseningar och en fortsatt kapitalförstoring av järnvägsanläggningar. Det är för mig väldigt långt ifrån den bild av en historisk satsning på infrastruktur som regeringen vill visa upp.

Under perioden 2002–2009 har den genomsnittliga åldern på exempelvis räls och broar ökat. Spårväxlarna, som har varit en kritisk faktor i snökaoset, har åldrats med i genomsnitt fyra år under den perioden. Det är ett tydligt tecken på att järnvägen inte underhålls i tillräcklig takt, detta trots att anslagsnivåerna har ökat, precis som ministern säger. Och kostnaderna, skulle man kunna tillägga, för sedan 2004 har kostnaderna för drift, underhåll och reinvesteringar ökat med drygt 2 miljarder kronor. Då kan man fråga sig vad vi har fått för de pengarna.

Jag tycker att det är intressant att titta på vad som hände i England när man gick ifrån det statliga ägandet. Det sista året med statligt ägande i England uppgick anslagen för den engelska järnvägen till totalt 1 miljard pund. I slutet av det första året efter privatiseringen hade de mer än fördubblats, till 2,1 miljarder pund. Underhållet blev inte bättre – tvärtom. Det kan jag intyga som reser mycket med tåg i England.

Diskussionen om vem som ska utföra underhållet av de svenska järnvägarna så att vi får ut mest underhåll för pengarna är nog större, och den tänker jag återkomma till i framtida debatter.

Här i dag skulle jag vilja ta upp effekten av det låga anslaget till banunderhåll vad gäller de lågtrafikerade banorna. Trafikverket skriver i sin konsekvensbeskrivning: Det är risk för att ytterligare av dessa banor kommer att läggas ned, vilket i sin tur leder till ett försämrat utbud av resor och transportmöjligheter på järnväg.

Jag skulle vilja veta vilka synpunkter infrastrukturministern har på detta – de banor som är så viktiga för oss som bor ute i landet och för godstrafiken. 10 procent av godstransporterna startar på en lågtrafikerad

bana. Anser infrastrukturministern att det är okej att några av dem läggs ned och i så fall vilka?

Anf. 137 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för svaret på Siv Holmas interpellation.

Det här är en väldigt aktuell diskussion, och en återkommande diskussion, om tågförseningar och trängsel på tågen i vårt land. Jag bor i Uppsala och pendlar, och jag har deltagit i denna debatt på det lokala planet i min region.

Jag har läst protokoll från denna kammare så långt tillbaka som för 30 år sedan då samma diskussion pågick. Det var samma diskussion då som nu om trånga tåg, trängsel, förseningar och att tågen inte kommer fram. Med facit i hand för de senaste 30 åren, och framför allt förra vintern när det blev något slags crescendo, kan jag säga att jag känner mig glad när jag vet att infrastrukturministern i den aktuella debatten i denna fråga informerade om arbetspendling i samband med den trafikreducering som man talar om. Hon sade att arbetspendlingen måste prioriteras.

Jag skulle vilja fråga infrastrukturministern direkt och lite mer om prioriteringen av arbetspendling, om hon har möjlighet.

Jag kan ta det ur ett Uppsalaperspektiv: Varje dag kliver 30 000 människor på tåget på stationen i Uppsala. Det är då viktigt för dessa 30 000 människor som pendlar till och från ett arbete att veta att man kommer fram i tid och att man kommer fram över huvud taget.

Vi vet att man tidigare har prioriterat att alla tåg ska avgå, men alla tåg har inte kommit fram. Jag tycker att det är bra om man fokuserar på arbetspendlingen och på att de tågen ska komma fram i tid, inte minst därför att det gäller dagligt arbete och det handlar om enormt stora resurser. Länsstyrelsen i Uppsala län har räknat ut att man mister resurser på uppåt 3 miljarder när människor inte kommer fram i tid.

Jag hoppas att infrastrukturministern kan berätta lite mer om trafikreduceringsplanerna.

Anf. 138 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag tänker på en av de frågor som Siv Holma hade i sin interpellation som gällde miljö- och klimatmålet. Vi får inte se på bara hur vägtransporter kan ändras till exempelvis järnvägtransporter, även om det är en viktig del. För mig handlar det om hela angreppssättet. Man ser ofta transporter som ett problem. Men transporterna måste också få vara en del av lösningen. Det gäller att se till varje enskilt trafikslag och framför allt se på hur man jobbar ihop.

För att ta godstrafiken: Gods är väldigt beroende av logistik. Vi kan använda oss mycket mer av olika tekniska lösningar för att inte ha halvtomma lastbilar eller halvtomma tåg. Vi måste ha logistik, och vi måste ha bra noder med transporter fram till våra hamnar, där sjöfarten spelar en viktig roll när vi tänker på miljö och klimat.

Sedan till en annan del som jag känner är viktig. Godstrafiken kommer inte alltid fram lika mycket, fru talman, när vi pratar om förseningar. Men förseningar är faktiskt ett mycket stort problem för godstrafiken, för det handlar om industrins möjligheter att verka och växa. Det handlar om företag, och det handlar om deras kunder. Vi fick erfarenheter i februari i

år, när godsbangårdar stängdes. Det kan ge påverkan när vi har driftstopp i flera dagar, eftersom många av transportörerna arbetar även internationellt, och då handlar det mycket om förtroende.

Det är likadant beträffande människor. Även om jag tidigare har sagt att de allra flesta tåg som går också kommer fram någorlunda i tid är det tillräckligt illa med de tåg som inte gör det. Vi har under vintern haft några situationer där just vintern i sig har gjort det extra extremt tokigt när man har behövt evakuera människor eller har fått förseningar. I går eftermiddag hade vi i Stuvsta ett lok som var sönder. Det påverkade 15 andra tåg som var på tur. Det sätter lite grann fingret på det som är problemet: Vi har en oerhörd sårbarhet i vår kapacitet.

Därför tycker jag att det är viktigt att höja anslaget för drift och underhåll, som vi har gjort. Men det kommer att ta tid att komma i kapp, så att underhållet för det vi faktiskt har är okej.

Det är också viktigt att vi har investerat ovanligt mycket på järnväg – betydligt fler miljarder för järnväg än för väg – eftersom vi också behöver ha nya spår, inte minst för att bygga bort en stor del av sårbarheten genom mötesplatser och dubbelspår där vi i dag har trafik med enkelspår.

Banavgifterna var en del av Trafikverkets eller dåvarande Banverkets eget underlag när man tittade på behovet av underhåll, där har de 700 miljonerna kommit upp som att man skulle ha velat ha ytterligare pengar. De höjda banavgifter som Trafikverket har föreslagit motsvarar ytterligare 8,8 miljarder. Om vi delar det på tolv år, som är planperioden, blir det 700 miljoner ytterligare per år. Men det förutsätter också att man börjar ta ut dessa banavgifter.

För att det inte ska låta cyniskt att höja banavgifter för någon som egentligen inte tycker att man får något som är bättre: Det gäller återigen att påtala att pengarna från de höjda banavgifterna ska gå just till att öka underhållet på våra spår. Det tror jag att det finns en stark förståelse för.

Arbetspendlingen, fru talman, får jag återkomma till.

Anf. 139 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Banavgifterna ska jag återkomma till. Jag vill ta fasta på det extrema väder som vi har just nu.

Jag fick ett mejl just när jag höll på att skriva mitt anförande. Det förstärker det Seko säger om att situationen till och med är värre nu än föregående år. Mejlet kom från en anställd vid SJ:s tågledning i Stockholm. Den händelse som beskrivs var hur ett tåg som var kraftigt överisat tvingade lokföraren att köra oerhört sakta och stanna med jämna mellanrum för att kolla de överhettade bromsarna.

En av synpunkterna är att det saknas pengar för att installera avisningsanläggningar. Det finns bara system som är anpassade för sommar- och blidväder. Trafikplaneringen förutsätter att vi inte har några vintrar i Sverige, skriver personen i fråga.

Jag skulle vilja fråga om infrastrukturministern delar Sekos uppfattning om att underhållet är sämre i år än tidigare.

Fru talman! I interpellationssvaret tar infrastrukturministern upp banavgifter. Från vår sida har vi hela tiden hävdats att höjda banavgifter och sänkt underhåll påverkar järnvägssystemet mycket negativt. Det är en uppfattning som Trafikverket har redovisat i tidigare nämnda konsekvensanalys.

Jag har inte fått något riktigt svar på om infrastrukturministern delar Trafikverkets konsekvensbeskrivning av vad regeringens nivå på banunderhållet kommer att betyda.

Detta är frågor som inte bara Vänsterpartiet lyfter fram, utan det finns flera. Jag har nämnt Trafikverket, och jag nämner också Sekos uppfattning.

Jag önskar att regeringen kunde backa från sin rigida inställning att satsa på vägar på bekostnad av järnvägstrafiken. Regeringens politik leder till att näringslivets godstransporter försenas, att resenärer får stå ute i kyla och vind när tåg inte kommer i tid samt att både företag och anställda blir lidande när resenärer blir försenade.

Regeringen har valt att avreglera och stycka upp ett sammanhållet järnvägssystem genom att ta bort SJ:s ensamrätt att trafikera stambanorna. Regeringen verkar fokusera enbart på företags rätt att etablera sig på marknaden. Vi talar hellre om individens frihet att få ett sammanhållet system med god överblickbarhet där det är lätt och smidigt att byta mellan linjer och få information från en och samma källa.

Vänsterpartiets satsningar på järnvägar är en del av våra satsningar inom hela kollektivtrafiken. Vårt mål är att vi ska fördubbla andelen resande med kollektivtrafik till år 2020. Regeringen lägger hellre pengar på nya motorvägar i stället för att uppmuntra och göra det möjligt för fler att resa kollektivt. Där har järnvägen en central betydelse för att klara av de klimatmål som vi måste klara av för att jorden ska överleva.

Anf. 140 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! Det gläder mig att infrastrukturministern tog upp den andra av Siv Holmas två frågor om järnvägstrafikens inverkan på hur vi kan nå miljö- och klimatmålen. Jag tyckte att Siv Holma pratade bra om det nyss.

I dag är det fler människor som åker tåg, och det är mer gods som transporteras på tåg. Men det är också fler som åker på väg, och det är mer gods som transporteras på väg, nu när vi har lämnat lågkonjunkturen bakom oss. För att nå miljö- och klimatmålen tror jag att det är jätteviktigt att även denna ökade trafik styrs om till järnväg.

Jag skulle vilja höra mer, om statsrådet kanske ser att detta kan vara en viktig åtgärd och vad som i så fall behöver göras för att det ska bli möjligt.

Jag skulle också vilja återkomma till den fråga som jag ställde i mitt förra anförande om de lågtrafikerade banorna. Det är många åtgärder som behöver vidtas för att hålla dem i stånd. Det handlar inte bara om underhåll utan också om nyinvesteringar och att bygga helt nya spår. Men Trafikverket säger att vi inte ens med dessa anslag har möjlighet att hålla dem i det skick som de befinner sig i utan riskerar att de läggs ned.

Jag skulle vilja höra infrastrukturministerns syn på det.

Anf. 141 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M):

Fru talman! Siv Holma sade tidigare att järnvägar är en viktig fråga för Vänsterpartiet, om jag uppfattade henne rätt. Jag måste säga, fru talman, att frågor om järnvägar, bilvägar, sjöfart och flyg och andra kommunikationer är viktiga frågor för Moderaterna och för hela Alliansen.

Att kommunikationer fungerar i vårt samhälle är ett avgörande faktum för att skapa tillväxt. Att binda ihop arbetsmarknadsregioner – vi har till exempel min region Uppsala och Stockholmregionen – är avgörande för att nå tillväxt. Vi har en tillväxt i Uppsala län där vi ser att kommuner faktiskt går framåt, och vi har en inflyttning. Men då måste arbetspendlingen fungera. Det handlar om att man kan resa fram och tillbaka till jobbet och att man kan lita på att tåget kommer fram i tid, så att man hinner hämta barnen innan dagis stänger och att man kommer fram till sitt arbete på morgonen när man börjar.

Precis som infrastrukturministern sade tror jag att det är avgörande att höja anslaget för drift och underhåll och att investera och bygga bort sårbarheten men också att konkurrensutsätta SJ.

Jag välkomnar att UL och SL startar trafik som går från Uppsala ända in i Stockholm 2012, som det ser ut. Jag vet också att Arlanda Express har uttryckt önskemål om att börja trafikera sträckan Uppsala–Stockholm. Vi behöver fler tåg som avgår från Uppsala och åker in i Stockholm. Vi behöver fler som är intresserade av att trafikera sträckan Uppsala–Stockholm, så att människor kommer fram i tid och så att vi kan resa.

Det är inte bara viktigt att tågen kommer fram i tid, utan det är också viktigt att bilen kommer fram i tid. En resa som egentligen borde ta 40 minuter kanske tar två timmar. Järnvägar, bilvägar, sjöfart och flyg måste fungera.

Anf. 142 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Siv Holma nämnde att situationen nog, om möjligt, är värre nu än förra vintern. Ja, jag hörde någon väderexpert som just sade att den här vintern kom mycket tidigare och var mycket hårdare än vad som är normalt. Vi har haft en extrem situation, och det förväntas vara en extrem situation under den kommande helgen, just i en tid när många människor de facto ska ut och resa.

Det finns en erfarenhet från förra vintern som kom upp i den utredning som Per Unckel bland annat gjorde för att se över hur det står till med vinterberedskapen. Det är att i normala fall kan tåg norrifrån åka ned till Malmö och vända och få en naturlig avisning. Det gick inte förra vintern. Det kommer vi inte att se den här vintern heller, om det fortsätter på det här sättet.

Då är naturligtvis en slutsats att vi behöver ha fler avisningsanläggningar, för det var uppenbarligen inte tillräckligt. Det byggs fler, men de är inte färdiga på den här sidan årsskiftet. En har invigts nyligen; jag tror att den ligger precis utanför Helsingborg. Men vi behöver ha fler därför att det blir problem.

När jag säger att vi har höjt anslaget för drift och underhåll innebär det att vi under de kommande tolv åren avsätter 64 miljarder. Det är mer än tidigare. Jag tror att vi kommer att återkomma till den här diskussionen, om det räcker eller inte räcker. Men det som är ännu viktigare är att kunna veta var problemen finns och hur vi ska använda de pengar som vi faktiskt har, så att vi sätter in resurser på rätt ställe.

Stina Bergström vidimerade lite grann att anslaget har höjts. Men frågan är: Har underhållet blivit bättre, eller är det fortfarande dåligt? Ja, det

är det som är den stora frågan. Har vi tillräckligt med kunskap för att veta var vi ska sätta in de pengar som behövs så att de gör störst nytta?

När det gäller frågan om väg eller järnväg kan jag säga: När det gäller nya investeringar avsätter vi 49 miljarder för vägobjekt och 65 miljarder för järnväg. Det är alltså betydligt mer av järnväg under den kommande tolvårsperioden.

Jag tycker att det är viktigt, lite grann som Ulrika Karlsson var inne på, att säga att vi behöver båda. När det gäller vägprojekt är det oftast mycket fokus på trafiksäkerhet, där vi jobbar med mittseparering och med att få säkra vägar, vilket jag tror att vi allihop önskar. Det handlar också om att få bättre framkomlighet med fler körfält. Vi vet att det också ger positiva effekter på miljön.

Jag tror att det är viktigt att jobba utifrån tanken att fler vill åka kollektivt. Våra storstäder behöver en bra och fungerande kollektivtrafik. Annars skulle framför allt städerna ramla ihop.

Då kommer vi in på arbetspendlingen, som är oerhört viktig. De flesta resor som görs, oavsett vilket trafikslag man väljer, är under tio mil. Det är inte långa resor. Det är här vi också ser mycket av frustrationen. Man hinner inte till arbetet. Man får sin arbetsdag förstörd. Man hinner inte hem för att hämta barn på dagis eller vad det nu må vara.

Då tycker jag att det är bra – det är en hantering, inte en långsiktig lösning – att ha en trafikreduceringsplan där man måste göra en prioritering. Och det är Trafikverket som gör den. Först väljer man mellan persontrafik och godstrafik och ser behoven. I fråga om persontrafiken gäller det att välja mellan arbetspendling och långväga pendling för att det inte ska bli så sårbart för dem som arbetspendlar.

Där har vi en utmaning nu när förtroendet för tågresandet sjunker. Det gäller att hålla det förtroendet uppe. Och långsiktigt tror jag ändå att de anslag som vi nu har tillfört är en bit på vägen, men det tar tid.

Anf. 143 SIV HOLMA (V):

Fru talman! Jag vill påminna Ulrika Karlsson om att min interpellation handlade om tågförseningar för resenärer och godstrafik. Jag tror inte att Ulrika Karlsson behöver tala med mig om det där med kommunikationer och vägar. Jag kommer från en del av landet som inte har så många järnvägsspår.

Problemet i Mellansverige och södra Sverige handlar om att konkurrensen inte löser problemet med tågförseningarna. Som jag ser det handlar det om att vi har för lite spår för att man ska klara av detta på ett bra sätt.

Fru talman och mina meddebattörer! Jag vill avsluta denna debatt – just nu känner jag för det. Jag har redan önskat infrastrukturministern en god jul. Nu önskar jag henne ett gott nytt år. Och jag önskar talmannen och alla närvarande i kammaren en god jul och ett gott nytt infrastrukturår.

Anf. 144 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag vill passa på att tacka Siv Holma för interpellationen, även om hon sade inledningsvis: Har vi inte debatterat detta tillräckligt?

Nej, det tror jag inte att vi har gjort. Det har vi inte gjort förrän den dagen vi börjar se en lösning eller en ljusning.

Jag tycker i grunden att det känns bra att vi, oavsett vilket parti vi företräder, måste se på människors behov och situation. Tåget är en framtid. Det är ett modernt sätt att transportera sig, och det måste fungera att ta sig till och från jobbet. Det handlar om att få vardagen att fungera. Men det handlar också om godstrafiken. Jag är glad över att Siv Holma också lyfte upp den i sin frågeställning, för den riskerar annars att falla bort i den allmänna debatten. Den är minst lika viktig och på sina håll kanske till och med ännu viktigare.

Jag vill också passa på att önska en god jul. Siv Holma har långt att resa för att komma hem. Jag hoppas att du kommer hela vägen fram, som du ska, och jag ser fram emot att mötas igen nästa år.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på interpellation 2010/11:64 om sjöfartens spelregler

Anf. 145 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):
Fru talman! Sven-Erik Bucht har frågat mig:

- vilka initiativ jag avser att ta i frågan om FN-organet IMO:s beslut, alltså internationella maritima organisationen, om strängare krav på svavelhalter i marint bränsle,
- om jag ser några risker med att konkurrensen snedvrids med beslutet och om jag i så fall avser att vidta några åtgärder för att motverka dem och
- om jag ser några risker att transporter flyttas från sjöfart till landbase-
rade transporter.

Frågorna är ställda mot bakgrund av det beslut om skärpta regler för svavelhalt i marint bränsle som enhälligt beslutades i IMO i oktober 2008. De nya reglerna är resultatet av flera års intensiva internationella förhandlingar avseende fartygs utsläpp till luft och är en del av en paketslösning för att minska utsläppen av både svavel- och kväveoxider.

Sverige är folkrättsligt bundet av de nya reglerna. Både svaveloxider och kväveoxider utgör stora miljöproblem, då de ökar försurningen och förorsakar övergödning. En minskning av svavelutsläpp bidrar också till en förbättrad luftkvalitet.

Den del av beslutet med kravet om 0,1 viktprocent svavel som berör svavelkontrollområden har blivit en kontroversiell fråga. Jag tycker att det är olyckligt att beslutet innebär att olika regler kommer att gälla i olika delar av Europa. Det är naturligtvis inte bra ur ett konkurrensperspektiv. Ett sammanhållet transportsystem inom unionen måste bygga på harmoniserade regler som främjar konkurrens på lika villkor mellan olika trafikslag samt mellan olika delar av Europa.

Detta är något som regeringen vid flertalet tillfällen framfört till Europeiska kommissionen och även lyft upp vid det informella transportministermötet tidigare i år.

Jag vill ännu en gång understryka vikten av ett enhetligt europeiskt angreppssätt i den här frågan. Det är dock viktigt att i sammanhanget inte

glömma bort anledningen till att strängare krav gäller för just Östersjön. Som bekant har Östersjön sedan länge en särskild status med ett särskilt känsligt skyddsvärde.

Precis som interpellanten skriver visar vissa genomförda studier på risken av överflyttningar av transporter från sjöfart till landbaserade transporter. Det är naturligtvis angeläget att se till att de miljövinster som kan uppnås med anledning av IMO:s beslut inte går förlorade genom en omstyrning av trafiken från sjö till väg.

Jag kan i dagsläget inte i detalj redogöra för vilka initiativ jag tänker ta med anledning av IMO:s beslut, men jag kan meddela att jag följer denna fråga noggrant. För närvarande överväger vi eventuella åtgärder som skulle kunna komma i fråga i syfte att minska de negativa konsekvenserna av beslutet.

För att hitta de bästa lösningarna på de potentiella problem som vi står inför, utan att skapa en motsättning mellan ekonomisk tillväxt och våra luftkvalitetsmål, måste vi också ha en löpande dialog med berörda industrier. Jag vill dock samtidigt framhålla att åtgärder för att minska utsläppen av svaveloxider är nödvändiga för att minska de negativa effekter som dessa ger upphov till.

Anf. 146 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för svaret, infrastrukturministern, och för det engagemang som ni visar för den här frågan!

När vi diskuterar infrastruktur tenderar det oftast att bli väldigt mycket kring järnvägar och vägar, men vi måste också se och diskutera vattenvägen. En kostnadseffektiv och konkurrensneutral sjöfart är oerhört viktig för ett exportberoende land som Sverige.

Sjöfarten är faktiskt billig för oss skattebetalare. Sjöfarten betalar i dag sina egna infrastrukturkostnader och finansierar till största delen Sjöfartsverkets kostnader. Jag anser det vara av största vikt att vi har en nära dialog med näringar som nyttjar sjöfarten och också de näringar som bedriver sjöfart.

I min interpellation berörde jag också isbrytarverksamheten, där det finns en oro från näringen att man omfördelar kostnaderna när det gäller isbrytning. Det här berörs inte i svaret, så det får jag väl lämna till en annan gång. Vattenvägarna är faktiskt viktiga, både när det är isfritt och när isen ligger. Isbrytarverksamheten måste därför fungera, och kostnaderna måste fördelas på alla farleder som i dag.

Vattenvägarna kompletterar landvägarna och avlastar både väg och järnvägsnätet. Jag vet att Sjöfartsforum som består av 152 olika aktörer – företag och organisationer – har överlämnat till statsrådet en vision och ett strategidokument för det maritima klustret. Det är ett viktigt och bra initiativ som branschen har tagit för att säkerställa effektiv sjöfart och också svenskt näringslivs konkurrenskraft.

När det gäller IMO-beslutet om strängare krav på svavelhalter i marint bränsle är det bra och nödvändigt ur miljösynpunkt att det kommer. Men det är tyvärr utformat på ett sätt som kraftigt snedvrider konkurrensen till nackdel för vårt näringsliv i Sverige men även för många företag i våra grannländer som nyttjar sjöfarten.

Det nu föreslagna regelverket riskerar även att flytta frakt från sjöfart till landbaserade transporter, och det kan också göra att man inte får de miljö fördelar som man har räknat med.

Jag kan inte exakt säga hur det här beslutet historiskt togs i IMO. Det berör både Nordsjön, Engelska kanalen och Östersjön, men jag har fått signaler om att det var en viss passivitet från Sverige när det här infördes. Jag anser att man måste ha politiken med när större förändringar görs. Jag hoppas också att ministern bevakar de här frågorna väldigt noga.

Just nu pågår en diskussion om kvävereduktion för Östersjön. Det är en internationell samverkan som benämns Helcom. Jag hoppas att ministern där är aktiv så att vi inte återupprepar misstagen med svaveldirektiven, där konkurrensen nu snedvrids.

Vi ska också komma ihåg att detta inte är en konkurrens som bara gäller inom Europa, utan det är också en global konkurrensnedvridning. Därför är det viktigt att vi uppmärksammar detta och också lägger in det i ett globalt perspektiv.

Jag tackar för svaret och får återkomma.

Anf. 147 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Det är ur svenskt perspektiv oerhört viktigt att vi har en konkurrenskraftig svensk handelsflotta och att när vi ser till sjöfarten också ser att den är internationell, rent av global.

Det är grunden, och nu ser vi, som jag sade i min inledning, att konsekvenserna av det här IMO-beslutet har blivit komplicerade, rent av försvarande.

Sven-Erik Bucht säger att det är viktigt att ha en nära dialog med de berörda parterna. Det är det verkligen, och jag har haft diskussion både med näringslivets olika företrädare, skogsindustrierna som är beroende av att ha transporter via sjöfarten och med rederinäringen i sig.

När det gäller hur vi går vidare kan jag, som jag nämnde, inte i detalj redogöra för det, men jag kan nämna att vi vid det senaste minister-rådsmötet som jag själv deltog i den 2 december lyfte fram frågan om att det är viktigt att ha likvärdiga villkor inom EU som är en gemensam marknad. Då är det inte rimligt att vi har olika förutsättningar i norra delen av Europa jämfört med övriga Europa. Den här gången fick jag också med mig den finska ministern och Estlands minister. Nu pågår ett arbete hur vi rent konkret ska kunna jobba vidare i frågan.

Fru talman! Det stämmer som Sven-Erik Bucht säger: Jag hade inte med så mycket om isbrytning i mitt svar, fast det fanns med i frågan. Jag noterade det.

Jag tror att vad som åsyftas i frågeställningen möjligen skulle kunna vara utredningen *Styra rätt!* som kom 2008, där det nämndes att man överväger en särskild isbrytaravgift. Det gällde framför allt sjötransporter längs Norrlandskusten som då skulle kunna få ta en större del av kostnaderna.

I utredningen konstaterade man att det fanns en regionalpolitisk dimension, och man övervägde om det skulle utgå någon form av visst statligt stöd.

I dag fungerar det konkret så att isbrytningen leds från Sjöfartsverket i Göteborg. Vi har ett samarbete med Finland för att utnyttja våra resurser gemensamt och effektivt. Sjöfartsverket har i dag flera isbrytare. Det

finansieras via farledsavgifter i hela landet. Det är ingen särskild isbrytaravgift som utgår i dag, vilket man i och för sig skulle kunna ta upp och som jag tror fanns med i utredningen. Den största delen betalas i hamnarna i södra Sverige som egentligen betalar mycket av isbrytningen i norr. I dagsläget är det ingen diskussion som förs inom Regeringskansliet om detta, och i dagsläget har vi inte ens en gång ett sådant förslag. Det kan ändå vara viktigt, fru talman, att nämna det för interpellanten.

Däremot nämnde Sven-Erik Bucht visionen om det marina klustret. Jag har tagit emot den, och jag tror att den kommer att utgöra ett gott underlag i mitt fortsatta arbete, där jag har som ambition att till fram på våren 2012 kunna komma med någon form av strategi för svensk sjöfart. Vi har haft en utredning av Jonas Bjelfvenstam som är ute på remiss och som handlar om den svenska konkurrenskraften för svensk sjöfart.

Det är en del på gång, men just det som interpellanten har tagit upp om IMO-beslutet är komplicerat. Det ligger nog en hel del i det som interpellanten beskrev rent historiskt. Det jag har som avsikt nu är snarare att se hur vi kan mildra konsekvenserna och vad vi kan göra. Det har jag för avsikt att ta med mig i mitt fortsatta arbete.

Anf. 148 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för beskedet om isbrytning, ministern! Det var tillfredsställande att få höra att det inte finns någon ambition att göra en omfördelning i dag.

Även om vi i Europa inför samma regler samtidigt när det gäller IMO-direktiven finns det, som jag sade i mitt förra inlägg, en global konkurrens. Miljön är global, men konkurrensen är också global. Svaveldirektiven är bra och ska införas, men det får inte snedvrیدا konkurrensen. Får vi samma regler i Europa samtidigt har vi olika regler globalt. Bland annat skulle svensk skogsindustri ha betydande svårigheter att konkurrera med sina produkter, exempelvis med sågverk i Kanada eller i Chile.

Det här är en viktig fråga för Europa. Europas röst i IMO betyder en hel del om vi samordnar oss. Det är det vi måste göra. Vi måste samordna oss i Europa i den här frågan. Det är viktigt att vi bildar allianser, och detta är inte för sent. Sverige måste aktivt ta på sig en ledarroll. Finland och de baltiska länderna är med, det berättade ministern nyss – jättebra. Tyskarna har kommit med sin utredning som visar att det här snedvrیدer konkurrensen och riskerar att transporterarna förs över på landsväg i stället.

Storbritannien är en aktör som berörs av detta, liksom Holland, Polen och Danmark – viktiga länder. EU:s transportkommissionär Siim Kallas är en viktig part.

Jag hoppas att infrastrukturministern tar ledartröjan i den här frågan i Europa. Det är inte för sent, det är en gemensam fråga för oss. Hårdnad konkurrens gentemot länder utanför EU är den allvarligaste konsekvensen av direktivets bestämmelser om att det ska införas på olika tidpunkter. Det måste till en förändring i det. Det är viktigt för svensk industri, viktigt för svensk industris konkurrenskraft.

Nu börjar tiden bli knapp, inte här i talarstolen men för att hinna med till flyget så att man nästan hoppas att det fanns en Rudolf med röda mulen som man kunde flyga i väg med över molnen. Jag vill avsluta med

att säga till ministern: Kör hårt, lycka till och tack för svaret! God jul ministern, talmannen och alla andra här i kammaren.

Prot. 2010/11:41
22 december

Anf. 149 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Med respekt för Sven-Erik Buchts tidsnöd ska jag fatta mig kort. Ska vi driva den här frågan framåt måste vi göra det i EU gemensamt, och vi måste ha med oss en majoritet av EU:s länder för att fortsatt kunna driva frågan i IMO. Vi har EU:s svaveldirektiv som ska revideras under våren, och då måste den här frågan komma upp.

Kommissionen har uppmärksammats på frågans komplexitet, och kommissionen har uttalat sig att det inte är lämpligt att snedvrیدا konkurrensen. Kommissionen har alltså frågan på sitt bord, och jag tillsammans med Finland och Estland tog initiativ på senaste ministerrådsmötet.

Låt oss se hur vi steg för steg kan jobba för en bättre situation så att vi inte har olika villkor inom sjöfarten när det gäller det här.

Kort och gott: God jul, Sven-Erik Bucht!

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

22 § Svar på interpellationerna 2010/11:100 och 106 om kapacitetsbrist på Södra stambanan

Anf. 150 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Annika Lillemets har i två interpellationer frågat mig hur jag avser att agera för att:

råda bot på den kapacitetsbrist som är orsaken till trängseln på Södra stambanan,

regeringen ska göra en avsiktsförklaring för byggandet av Ostlänken, säkerställa den styva tidtabellen för pendlarna i Östergötland, säkerställa att landets fjärde största pendeltågssystem inte monteras ned, och

tilldelning av kapacitet ska ske på ett rättvist och icke-diskriminerande sätt, i enlighet med EU:s direktiv 2001/14/EG.

Jag väljer att besvara de två interpellationerna av Annika Lillemets i ett sammanhang.

Ett omfattande arbete har genomförts av alla planupprättande myndigheter under 2008 och 2009 för att med de givna ekonomiska ramar som fastställdes i propositionen *Framtidens resor och transporter* ge förslag till prioriteringar. Regeringen har detta år med utgångspunkt i prioriteringsförslagen fattat beslut om satsningar i transportinfrastruktur på nationell nivå och fastställt ekonomiska ramar på regional nivå, vilka tillsammans motsvarar nära 500 miljarder kronor under perioden 2010–2021. Man kan även konstatera att flera objekt inte kunde inrymmas i planen.

Trafikverket ska nu genomföra de åtgärder som ingår i planen. Ett antal åtgärder genomförs eller ska genomföras på Södra stambanan, både investeringar och satsningar på drift och underhåll.

Mot bakgrund av att Ostlänken inte ingår i planen och därmed saknar finansiering kommer regeringen inte att göra någon avsiktsförklaring för

byggande av objektet. Regeringen avser att i en kommande fördjupad utredning undersöka förutsättningarna för att bygga höghastighetsbanor i Sverige. Ostlänken kommer i det avseendet att ingå i en sådan undersökning.

Jag håller med Annika Lillemets om att pendeltågstrafik är av stor betydelse för många av Sveriges regioner. Huvudsyftet med dessa tågssystem är att underlätta människors möjligheter att arbetspendla, och de förbättrar därmed ofta arbetsmarknadens funktionssätt i de olika arbetsmarknadsregionerna.

Regeringen är angelägen om att vidta åtgärder som underlättar för såväl myndigheter som kommersiella företag att erbjuda attraktiva persontransporttjänster på järnväg. Jag vill särskilt framhålla att när den nya kollektivtrafiklagen träder i kraft om ett år ges de regionala kollektivtrafikmyndigheterna rätt att organisera persontrafik över länsgränserna utan att behöva ansöka hos regeringen i varje enskilt fall.

Tillgången till spårkapacitet är knapp vid vissa platser och tidpunkter. Det är min och regeringens ambition att på sikt minska denna knapphet med hjälp av fler spår, men det kommer trots det alltid att finnas behov av metoder för att prioritera mellan olika tåg när det uppstår konflikt mellan två eller fler ansökningar om att få attraktiva avgångs- och ankomsttider. Det handlar inte enbart om att pendeltåg och fjärrtåg efterfrågar samma kapacitet, utan det kan även gälla persontåg kontra godståg.

Rollfördelningen vid tilldelning av infrastrukturkapacitet innebär att det är Trafikverket som i egenskap av infrastrukturförvaltare fattar beslut i de enskilda fallen. Jag kan av den anledningen inte uttala mig specifikt om det fall som Annika Lillemets berör om pendeltågstrafiken i Östergötland. Mitt svar gäller därför generellt.

Järnvägslagen reglerar hur kapacitetstilldelningsprocessen ska gå till. Grundregeln är att Trafikverket ska pröva alla ansökningar om järnvägskapacitet. När det uppstår intressekonflikter vid kapacitetstilldelningen ska Trafikverket försöka hitta en frivillig lösning som kan accepteras av alla inblandade sökande. Ifall det inte är möjligt med en frivillig lösning ska Trafikverket, i ett tredje steg, tilldela kapacitet med hjälp av avgifter eller i enlighet med prioritetskriterier vars tillämpning medför ett samhällsekonomiskt effektivt utnyttjande av infrastrukturen. Det är möjligt för en sökande att låta tillsynsmyndigheten Transportstyrelsen pröva om Trafikverkets beslut uppfyller lagens krav. Den här beskrivna processen är till för att tillfredsställa EU-rättens krav på en rättvis och icke-diskriminerande tilldelning av kapacitet.

Uppgiften för Trafikverket att prioritera mellan olika typer av tåg – för såväl person- som godstrafik – är svår. Jag vet att Trafikverket kontinuerligt studerar hur de på bästa sätt ska värdera olika sorters trafikuppbygg, och jag har för avsikt att följa myndighetens fortsatta arbete med denna fråga.

Anf. 151 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för svaret på mina interpellationer. Jag har ställt dessa frågor därför att jag är djupt oroad över de allvarliga problem som bristande spårkapacitet och Trafikverkets prioriteringar leder till på Södra stambanan i stort och

särskilt i Östergötland, där den viktiga pendeltågstrafiken nu börjar trän-
gas undan.

I svaret redovisas i första hand innehållet i regeringens beslut om åtgärdsplan för 2010–2021 och arbetsrutiner när det gäller tilldelning av tåglägen. Däremot klargör inte infrastrukturministern hur regeringen avser att råda bot på den accelererande kapacitetsbristen på Södra stambanan eller hur man politiskt ser på att pendeltågstrafiken i Östergötland successivt trängs bort från banan i takt med att konkurrensen hårdnar.

Att inga pengar finns reserverade i regeringens åtgärdsplan för nya spår mellan Stockholm och Skåne är anmärkningsvärt när läget är akut. Punktligheten för X 2000 är sämst i landet på Södra stambanan. Och det är inte bara ett vinterproblem att många tåg är försenade. I juli och augusti 2010 var punktligheten till och med något sämre än under tre av de fyra besvärliga månaderna förra vintern. Det beror på otillräckligt underhåll, usel organisation och det vi diskuterar i dag, extrem brist på kapacitet. Det är så fullt på spåren att varje fel får starka dominoeffekter. Allt fler vill åka tåg, persontrafiken ökar kraftigt liksom godstransporterna, men inte spårkapaciteten.

Infrastrukturministern svarar angående bristen på spårkapacitet att det finns en ambition att på sikt minska denna knapphet med hjälp av fler spår. Men vad är den ambitionen värd när det inte finns pengar reserverade i regeringens åtgärdsplan för några nya spår mellan Stockholm och Skåne till 2021 och när endast en mindre del av de planerade investeringarna för perioden 2004–2009 har genomförts?

Södra stambanan är lågprioriterad, och den kommer att förbli så till 2022, enligt regeringens långtidsplan. Men jag hade hoppats att regeringen, med facit i hand, skulle inse att man gjort en allvarlig felbedömning och ompröva till exempel beslutet att stryka Ostlänken ur den nya åtgärdsplanen. Tyvärr lämnar infrastrukturministern klart besked på en punkt: Någon avsiktsförklaring om att bygga Ostlänken kommer regeringen inte att göra. Allt resenärerna i sin tröstlösa väntan på försenade tåg kan hoppas på är alltså en utredning om höghastighetsbanor. Det är en klen tröst, för det är inte mer papper som behövs nu utan riktiga spår i Östergötland.

Efter sju års arbete är järnvägsutredningarna för Ostlänken klara. Regeringens låga anslag till projektering har inneburit att allt Trafikverkets planeringsarbete för Ostlänken har avbrutits, och det behöver återupptas så att bygget kan starta innan mandatperioden är slut. Men dagens besked från ministern är i stället sannolikt att vi har att vänja oss vid att dagens kaotiska förhållanden längs stambanan, i Östergötland i synnerhet, tillåts bli normaltillståndet under många år framöver.

Svaret på mina frågor bekräftar tyvärr att regeringen inte inom överskådlig tid tänker bygga fler spår för att öka kapaciteten. Denna brist på politisk vilja står i skarp kontrast till framsynta regeringars satsningar på moderna transportsystem runt om i världen. I många länder i Europa men även i Kina, Ryssland och Marocko byggs och planeras för höghastighetsbanor. I exempelvis Spanien och Frankrike har man helt enkelt bestämt sig för att man vill ha en infrastruktur i världsklass och därmed motiverat de stora satsningarna. Med den svenska regeringens politik, däremot, står vi snart ensamma kvar på perrongen frånåkta.

Prot. 2010/11:41
22 december

Svar på
interpellationer

Jag återkommer till mina andra frågor om hur pendeltågssystemet börjat trängas undan i mitt nästa inlägg.

Anf. 152 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag kan i mångt och mycket förstå Annika Lillemets frustration, inte minst när det gäller arbetspendlingen, och framför allt frustrationen från många studenter i Östergötland som använder sig av tågets möjligheter. Det uppstår just nu en konflikt i regionen mellan regionpendlingens behov av att ha styva tidtabeller och planeringen av övriga tidtabeller för bussar, länstrafik och Kustpilen, som jag tror, Annika Lillemets, att ni har i ert område.

Det är en komplex situation att Södra stambanan har dubbelspår bara mellan Katrineholm och Malmö. Men den stora sårbarheten är egentligen sträckan mellan Norrköping och Linköping. Jag är väldigt medveten om det. Under många års tid har fokus varit på att det ska byggas en höghastighetsbana, där Ostlänken mellan Järna och Linköping har varit en del. Och det är mycket arbete som har lagts ned. Skulle vi fullfölja arbetet, vilket inte är avsikten i och med att det inte finns med i planen, vet jag att det handlar om ytterligare ungefär 800 miljoner för att gå vidare med bara järnvägsplaner.

Det som är viktigt är framför allt punktligheten. Vissa sträckor på Södra stambanan är överbelastad. Det har jag också kunnat konstatera. Det är några konflikter som har uppstått redan under hösten och som vi ser över i de kommande trafikavtalen. Ett exempel är när SJ:s snabbtåg hamnar bakom ett Östgöta lokaltåg och även ett Green Cargo-posttåg. Men det handlar också om fem snabbtåg från SJ som har fått prioriteras och att i stället Östgötapendelns fem tåg har fått tidsförskjutna några minuter.

Som det ser ut i dag har samtliga som har sökt kapacitet fått kapacitet, men inte exakt på den tid som har önskats. Då uppstår problem, och jag är fullt medveten om det.

Ett sätt att råda bot på problemet inom en snar tid, snabbare än det går att bygga nya spår – det behövs säkert förbipassager och annat för att minska sårbarheten – är att inom kort ge Trafikverket ett uppdrag att se över metoderna för tilldelning och eventuellt också om man ska använda någon form av ekonomiska styrmedel under kapacitetsprocessen.

Jag känner också att diskussionen som vi har haft tidigare, fru talman, om järnväg och spårtrafik mycket mer kommer att handla om att säkra arbetspendling, kanske före långa resor.

Det finns små justeringar som behöver göras och som ligger längre fram i planperioden när det gäller Södra stambanan. Jag är medveten om det. Men det vi har sagt är att det ska göras en kompletterande utredning till Höghastighetsutredningen som nu är färdig. Den ska handla om vad vi kan och bör göra för att öka kapaciteten på de stambanor vi redan har och till vilken kostnad för att se om det finns någonting som vi kan gå före med.

Annars är det riktigt som Annika Lillemets säger, att det inte ligger så mycket i planen. Framför allt ligger inte Ostlänken med i den plan som nu är fastställd.

Anf. 153 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! I september förklarade Trafikverket Södra stambanan genom Östergötland överbelastad de timmar då flest reser till och från jobb och skola. Det innebär att Trafikverket inte kunnat finna en lösning som accepteras av såväl Östgötatrafiken som ansvariga för Östgöta-pendeln och fjärrtågsoperatören SJ. I det läget beslutade Trafikverket, enligt sin manual, till fjärrtågets fördel.

Nu bryts den styva tidtabellen för Östgöta-pendeln. Styv tidtabell innebär att tågen går vid samma tidpunkt varje timme, till exempel hel timme, 20 över och 20 i. Det har stor betydelse för att resenärer ska välja att resa kollektivt. Om tågen eller bussarna går oftare än en gång i kvar-ten spelar tidtabellen ingen roll eftersom det är så ofta. Men pendeltågen går bara tre gånger i timmen, så där är det viktigt.

Trafikverkets grundläggande princip för att prioritera vid konflikt om ett tågläge är att välja att ge företräde åt det tåg som ger störst samhällsekonomisk nytta. Vad är då samhällsekonomisk nytta? Enligt Trafikverkets definition undervärderas pendeltågstrafik systematiskt jämfört med fjärrtrafik. Att biljetterna subventioneras i pendeltågstrafiken drar ned nyttan ytterligare.

Pendeltågssystem har ingen chans att hävda sig i årets och kommande års tilldelning av tåglägen när tågtrafik hanteras som en företagsekonomisk hellre än samhällsekonomisk fråga och den operatör som betalar mest ges förtur.

Manualen föreskriver att prioriteringskategori ska väljas individuellt för varje enskilt tågläge och att kollektiv bedömning där ett helt trafiksystem värderas tillsammans inte får förekomma. Kort och gott: Ett fjärrtåg värderas alltid högre än ett pendeltåg.

Det blir ännu svårare när fler operatörer får slåss om tåglägen med början 2012. Ett sannolikt scenario är tyvärr att den påbörjade utträngningen av ett helt pendeltågssystem kommer att fortsätta tills det till slut blir ointressant att köra pendeltåg – så länge inte manualen justeras så att den skyddar och säkerställer pendeltåget och så länge inte mer kapacitet skapas.

Hur nyttan av olika trafiktyper värderas är i högsta grad politiska beslut. Enligt min mening är en successiv nedmontering av landets fjärde största pendeltågssystem inte en fråga som ska avgöras av en tekniskt utformad manual. Att passivt följa hur Trafikverket värderar olika trafiktyper räcker inte.

Det var intressant att få höra lite grann hur infrastrukturministern tänker. Jag hoppas att ministern kommer att verka för en lite annorlunda syn på hur olika trafiktyper bör prioriteras. Jag skulle gärna vilja veta om infrastrukturministern anser att Trafikverkets nuvarande prioritering uppfyller EG-direktivet om rättvis fördelning av tillgång till infrastruktur mellan samtliga användare och trafiktyper.

Infrastrukturministern lyfter i svaret fram den nya kollektivtrafiklagen. Den kan dock knappast bidra till att lösa problemet med undanträngning av pendeltågen.

Att infrastrukturministern framhåller att arbetspendlingen är viktig och behöver värnas är bra. Jag hoppas att det leder till att ministern kommer att agera för att Trafikverkets prioriteringar ändras så att pendeltågen inte som nu konsekvent trängs undan.

Anf. 154 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det är snarare där jag har landat, Annika Lillemets, när vi tittar på hur tilldelningen går till. Det finns principer för det som jag redogjorde för i mitt svar. Det vi ser behovet av längre fram – och där sårbarheten blir stor för många människor även om det inte är den största samhällsekonomiska nyttan, som Annika Lillemets också nämnde – är att se över hur och på vilket sätt vi kan värna arbetspendling. Inte minst gäller det i regioner som Östergötland där vi har många studenter, vilket också medför en typ av arbetspendling.

Därför kommer vi att ge Trafikverket i uppdrag att se över metoderna för tilldelning. Uppdraget är inte färdigformulerat ännu, men det håller vi precis på att titta på.

Uppfyller det EG-direktivet, inte minst när det gäller icke-diskriminering? Ja, de steg som jag har redovisat och att det också finns en möjlighet att pröva hos Transportstyrelsen är sätt att möta EU:s krav på att om någon känner sig förbisedd eller diskriminerad kan man få saken prövad. Det tror jag är rätt och rimligt.

Den styva tidtabellen behöver vi kanske inte diskutera så mycket. Jag förstår att det blir ett problem, i synnerhet när vi har kapacitetsbrist på våra spår. Ska vi ha en god arbetspendling måste man se till helheten.

Det ska bli spännande när den nya trafiklagen kommer 2012. Den ger en möjlighet på ett annat sätt än vad som har funnits tidigare – i och för sig när det gäller busstrafik, men det är också en viktig del för arbetspendling – att åka turer över länsgränser och själv bestämma inom en region vad som känns angeläget för de egna invånarna utan att vid varje enskilt tillfälle behöva fråga regeringen om lov.

Det får bli en kombination av flera olika slag för att hitta den bästa möjliga kollektivtrafiken. Den är viktig fram för allt i större städers regioner där man också gör en arbetsmarknadsförstoring.

Herr talman! Uppdraget till Trafikverket kan vara en del i det som efterfrågas för att möta upp behovet, inte minst för arbetspendling. En annan del är hur vi går vidare med tilläggsutredningen om höghastighetsbana där Ostlänken är en del. Det handlar mycket om att se vad vi kan göra med stambanan så som den ser ut i dag och till vilken kostnad och vad vi får ut för nytta. Även där ser jag framför mig just arbetspendling som den viktiga delen. Då är det ofta kortare resor, tio mil och därunder, som det handlar om.

Anf. 155 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Sammanfattningsvis bekräftar svaret att regeringen inte inom överblickbar tid tänker bygga fler spår för att råda bot på kapacitetsfrågan. Det är inte papper utan det är spår vi behöver för att det ska fungera med pendeltågstrafiken och arbetspendlingen i Östergötland. Vi talar om många år framöver.

Detta leder under tiden med stor sannolikhet till svåra problem som fortsatt undermålig tillförlitlighet för tågtrafiken och fortlöpande och förvärrad utträngning av bland annat pendeltåget i Östergötland.

Med regeringens politik hänvisas många människor till mindre bekväma, mer osäkra och klimatskadliga resor med bil – fast de hellre vill åka tåg.

Det är bra att ministern kommer att ge Trafikverket i uppdrag att se över prioriteringskriterierna, men vi kommer ändå inte ifrån att fler spår behövs. Människor behöver både arbetspendla inom sin region och resa långt. Även gods behöver transporteras. Mer spår behövs alltså.

Vi i Miljöpartiet är öppna för en bred politisk uppgörelse för att se till så att den svenska järnvägspolitiken kan bli ett föredöme och inte ett skräckexempel. Verkligheten talar sitt tydliga språk. Det behövs kraftfulla satsningar för att avhjälpa bristerna i järnvägssystemet på både kort och lång sikt och bygga ett modernt transportsystem för framtiden. Jag hoppas att även ministern och regeringen snart kommer att inse detta till fullo och agera därefter.

Innan jag tar tåget och förhoppningsvis kommer hem i tid i kväll vill jag önska ministern och alla andra en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 156 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det regeringen har sett och framför allt insett rent historiskt är att vi har en stor sårbarhet i dagens spårkapacitet. Det gäller standarden på underhåll där vi nu höjer anslaget för drift och underhåll. Vi behöver också ha fler spår. Det kan handla om strategiska insatser med mötesplatser och dubbelspår men också om helt nya sträckningar.

Även om vi har lagt grunden för de kommande tolv åren med en infrastrukturplanering, som också är finansierad, är det inte min avsikt att sitta med armarna i kors. Det behöver ständigt föras en god dialog.

Annika Lillemets tar åter upp frågan som jag hört förr om en bred politisk uppgörelse. Det togs inte minst upp i den aktuella debatten som Miljöpartiet begärde med anledning av järnvägens vintersituation. I grunden tycker jag att det är bra att vissa stora strategiska frågor, inte minst infrastruktur som ska leva över lång tid och räcka över flera mandatperioder, kan göras upp i bred politisk enighet. Det innebär att det finns ett intresse både av att titta på vad som behövs och att hitta en god finansiering.

När det gäller din hemresa, Annika Lillemets, önskar jag dig god lycka. Det har varit stora problem med SJ:s resor mot Östergötland. Jag hoppas att det har blivit bättre. Jag hoppas att du får en god jul när du väl kommer hem.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 2010/11:110 om vintertrafikproblem på E4:an i Gävleborg

Anf. 157 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Elin Lundgren har frågat mig på vilket sätt jag kommer att verka för att E4 i hela Gävleborg ska bli en säker och framkomlig väg oavsett väderlek.

Just nu pågår ett omfattande projekt i Gävleborgs län där 24 kilometer av E4 byggs om i en helt ny sträckning väster om samhällena Enånger och Iggesund och vidare norrut mot Hudiksvall. Vägen byggs som en fyrfältsväg vilket kommer att innebära stora förbättringar för trafiksäker-

heten och framkomligheten. Projektet beräknas bli klart under hösten 2011. Då kommer E4 att vara utbyggd till mötesfri väg från Stockholm till Hudiksvall.

Norr om Hudiksvall planerar Trafikverket även för en ombyggnad mellan Kongberget och Gnarp. Projektet finns omnämnt i den nationella planen för transportsystemet 2010–2021 vilken regeringen fattade beslut om den 29 mars i år. Preliminär byggstart för projektet är under perioden 2016–2018.

Den nya vägen kommer att leda till stora förbättringar. Naturligtvis är även drift och underhåll viktigt för trafiksäkerheten och framkomligheten. Väder och vind kan vi inte påverka men vi kan se till att vi är väl rustade så att vi kan hantera eventuella problem som uppstår. Det är nu beslutat att anslagsposten för drift och underhåll av statliga vägar ska vara 9,1 miljarder kronor för år 2011. Detta innebär att anslagsnivåerna har höjts med 28 procent sedan alliansregeringen tillträdde år 2006. Min bedömning är att Trafikverket har de medel som behövs för att kunna säkerställa ett bra underhåll av det statliga vägnätet.

Vad gäller framkomligheten för den tunga trafiken är givetvis även den beroende av en god vinterväghållning. Sedan ett år tillbaka finns också ett krav på att alla tunga fordon ska ha ett mönsterdjup på fem millimeter.

De investeringar som görs i nya vägar och satsningen på drift och underhåll leder till att vi kommer att se klara förbättringar för framkomligheten och säkerheten på E4 i norra Hälsingland.

Anf. 158 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Jag tackar infrastrukturministern för svaret.

Jag ska redogöra lite för bakgrunden till att jag har ställt den här frågan som berör mitt hemlän. Jag har tittat på statistik för E4:an genom Gävleborg. Under vinterhalvåret de senaste fem åren har 131 olyckor skett på sträckan. Av dem har 7 varit dödsolyckor, 12 har varit svåra olyckor. 7 människor har omkommit, 21 har skadats svårt och 186 skadats lindrigt. Om man jämför det med tiden innan mitträckena byggdes 1998 är det en stor förbättring. Men med tanke på den nollvision vi brukar prata om är det ändå inte bra.

De byggprojekt som Elmsäter-Svärd har beskrivit är naturligtvis mycket bra. Att vi får mer fyrfilig väg är också jättebra. På stora delar av E4:an genom Gävleborg är vägen trefilig, vilket försvårar driftsäkerheten. Om det blir ett stopp där det är enkelfiligt blir det stopp.

Att det i dag är krav på fem millimeters mönsterdjup är också bra. Det är ett litet framsteg. Trafikverkets förslag till regeringen år 2008 var att alla tunga fordon ska ha vinterdäck. Så har det inte blivit. På våra vägar rullar fordon som kommer från Sverige och fordon som kommer från andra länder. De svenska fordonen är enligt min kontakt på Trafikverket många gånger bättre rustade för vårt vinterväglag än utländska fordon. Norge, ett land som inte är med i EU, har mycket höga krav på rejäl vinterutrustning på tunga fordons däck. Det är ett krav som Sverige inte ställer.

I Gävleborg är tung trafik inblandad i nästan 20 procent av trafikolyckorna. Det är svårt att säga hur många av dem som hade kunnat undvikas med bättre däck, men vi kan räkna med att det är några stycken. Att

tung trafik ofta orsakar driftstoppen när tradare inte tar sig upp för branta backar och därmed på enfiliga bitar hindrar all trafik är ett faktum. Med bättre järnväg – kanske fler dubbelspår – hade den tunga trafiken kunnat gå på järnväg i stället för på väg.

I dag kontrakteras entreprenörer för att hålla efter väglaget. Vid extraordinärt snöväder som är förenat med blåst – som nu kanske – räcker det inte. Då måste Trafikverket ta ut extra plogar, vilket genererar stora kostnader. En sådan åtgärd som till exempel att en plog punktmarkerar en brant backe i Gnarp så länge det behövs gör stor skillnad för vägens drift.

I Trafikverkets funktionsbeskrivning står det att en sträcka ska röjas var tredje timme. De av oss som har åkt iinterväder vet att på tre timmar kan mycket snö landa på en plats eller driva dit. Att det då finns ekonomiskt utrymme för snöröjning är av stor vikt.

I dag läser jag i tidningen hemifrån: Mycket snö, mellan fyra och fem decimeter, har kommit under natten. Tillsammans med snörök och ishalka orsakar det stora problem i trafiken i hela Hudiksvallsområdet. Plogbilarna hinner inte röja undan snön från vägarna i det täta snöfallet. Busslinjer har ställts in.

Kvällstidningarna skriver om ett stopp i trafiken i norra Hälsingland i natt.

Herr talman! Hur ser infrastrukturministern på problemet med den tunga trafiken och vad den gör för driften och olycksstatistiken på våra vägar? Är infrastrukturministern övertygad om att de pengar hon säger ska tillföras kommer att täcka behoven för att ge E4:an i Gävleborg ett säkert väglag vintertid så att min syster som åker från Norrala till jobbet i Hudiksvall kan åka tryggt?

Anf. 159 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag börjar med frågan om den tunga trafiken. När det är vinter och lastbilar blir stående, kör i diket eller rent av blockerar vägar blir det problem, inte bara för vinterväghållningen som ska komma fram och utryckningsfordon som bör komma förbi utan det är också rent samhällsekonomiskt en stor kostnad. Jag tror att det finns beräkningar på 250 miljoner kronor där de tunga lastbilarna står för ungefär hälften.

Det var just därför som vi för ett år sedan skärpte kravet och sade att alla tunga fordon ska ha ett mönsterdjup på fem millimeter. Elin Lundgren nämner att det borde vara vinterdäck. Jag antar att Elin Lundgren menar dubbdäck. Det har varit en diskussion om det. I diskussionen om dubbdäck eller inte har vi den ständiga balansen mellan trafiksäkerhet å ena sidan och miljö och hälsa å andra sidan. Vi vet att dubbdäcken medför stort slitage på vägarna. Det har diskuterats vem som ska stå för den kostnaden.

Vi skulle ha en mycket bättre situation redan i dag om alla såg till att följa de regler som finns. Några saker är angelägna för att vintertrafiken ska fungera där vi har den tunga fordonstrafiken. De som äger fordon ska se till att de är rätt utrustade. Det gäller inte bara däcken. Det gäller också bromsar, besiktning och annat. Det handlar också om vilken hastighet vi tar oss fram med och hur vi trafikanter agerar och visar hänsyn mot varandra. Det gäller i synnerhet vid backar och uppförslut där persontra-

fik ibland tränger sig in framför lastbilar eller håller för korta avstånd. Det är flera dimensioner.

Det är naturligtvis viktigt att vinterväghållningen fungerar. Nu har vi höjt anslaget till drift och underhåll även på vägsidan. Elin Lundgren nämner funktionsavtalen som Trafikverket har när det gäller vinterväghållning och att det står att det ska röjas var tredje timme. Ibland upplever människor att det inte röjs tillräckligt. Om det är mycket blåst och mycket snö hinner det hända mycket på tre timmar.

Men jag vet att det pågår ett övergripande arbete hos Trafikverket med att se över verkets avtal, som oftast har varit långt skrivna. Det handlar dels om en gemensam uppfattning om vad som är störningsläge och krissituation, dels om hur man ska hitta flexibilitet. Detta är alltså någonting som pågår. Frågan är hur funktionsavtalet i fortsättningen kommer att se ut.

Jag tycker dock att det är viktigt att ta upp diskussionen om mötesfri väg. Även jag själv var en gång i tiden lite skeptisk till två-plus-ettvägarna med mitträcken och bara en fil. Men vi kan konstatera att detta att vi har mötesfri väg, och i det här läget snart mötesfri väg hela vägen mellan Stockholm och Hudiksvall, kommer att påverka trafiksäkerheten enormt. Det är så Trafikverket jobbar nu successivt över hela landet med att få en bättre trafiksäkerhet. Det är också bra för miljön om vi har en bra hastighet.

När det gäller den tunga trafiken ska man börja med att följa de regler som faktiskt finns. Då skulle skillnaden bli väsentligt mycket större.

Anf. 160 ELIN LUNDRGREN (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag ser fram emot de förnyade funktionsavtalen och vad de kan komma att innebära för trafiksäkerheten.

Jag undrar om infrastrukturministern är nöjd med kravet på femmilimetersdjupet. Jag är medveten om att ett alternativ kan vara dubbdäck. Andra alternativ skulle till exempel kunna vara snökedjor, såsom jag har förstått att man har i Norge när vädret är som det är.

I går, när jag förberedde mig för debatten, tittade jag två gånger in på nyhetsplatsen Hela Hälsingland. Båda gångerna var den uppdaterad med nyheter som var skarpt relaterade till detta ämne.

Den första gången stod det så här: "Vid ett-tiden på tisdagen fick räddningstjänsten rycka ut till en trafikolycka på E4 i Njutånger. Det var totalstopp i båda färdriktningarna under en dryg halvtimme innan vägen öppnades för trafik." Det gällde ett tungt fordon.

Sedan stod det något från mina hemtrakter: "Klockan 14.30 på tisdagseftermiddagen fastnade ytterligare en långtradare i backen vid Norraladalen. Strax efter kom uppgifter om en trafikolycka fem kilometer söder om Ångersjön mellan Söderhamn och Enånger."

De trefiliga vägarna som blir enfiliga åt det ena hållet och den tunga trafiken ställer alltså till stora problem. Precis som statsrådet själv sade och som vi har pratat om i debatten tidigare är det inte bara personer som ska fram på ett säkert sätt och i tid. Det är också gods som ska fram. Företagare sitter och väntar på att kunna producera det de ska producera. Ett stopp i produktionen kostar otroligt mycket pengar.

Frågan är om det skulle vara samhällsekonomiskt riktigt, om ni nu inte vill satsa så mycket på järnvägen som vi önskar, att i stället kika lite på hur man ska göra med de här vägarna. Jag vill då poängtera att jag föredrar tågtrafik framför trafik på väg.

Herr talman! Jag skulle vilja att statsrådet utvecklar tankarna lite grann på vad jag som gävleborgare kan förvänta mig av E4:an och när det gäller driftssäkerheten i mitt hemlän i framtiden.

Anf. 161 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Elin Lundgren undrar vad hon kan förvänta sig av E4:an hemma runt omkring där hon befinner sig och bor. Jag tror att hela det upplägg som jag redovisade för i mitt svar kommer att göra en stor skillnad. Det handlar om en bättre väg när det gäller framkomlighet och rent trafiksäkerhetsmässigt just för att den är mötesseparerad. Erfarenheterna visar nu att detta minskar antalet döda och allvarligt skadade, vilket vi också har som ett mål från regeringens sida.

När det gäller kravet på fem millimeter mönsterdjup på däck på tunga fordon fick jag en fråga från Elin Lundgren om huruvida jag är nöjd med dessa fem millimeter. Det här är ett krav som är ett år gammalt. Jag tror att vi först måste utvärdera det och se om det här används fullt ut. Vi vet i dag att det inte är så. Innan det kommer krav på nya och hårdare regler är det alltid en fördel om man börjar använda och tillämpa de regler som redan finns i dag.

Herr talman! Jag kan nämna ett annat län som jämförelse när det gäller det jag nämnde tidigare om att man har ansvar för sitt fordon. När polisen i Västra Götaland stoppade bussar visade det sig att 90 procent av alla bussar var i så dåligt skick att de var tvungna att lämnas in på verkstad innan de över huvud taget fick fortsätta att vara i trafik.

Kravet på fem millimeter gäller alla som i Sverige kör tung trafik oavsett om det är en utländsk eller en svensk åkare. Vi hör ofta i debatten att det är många utländska åkare som hamnar på snedden i trafiken och ställer till problem.

Då kommer en fråga upp. Norge har mycket hårdare krav. Där finns det snö- och modd-däck som en del använder. Snökedjor är någonting som ska finnas tillgängligt. Ibland kan det vara så dags när man redan står där och inte har användning för snökedjorna. Men vi har också olika förutsättningar i Norge och Sverige.

Jag tycker att det är viktigt att de regler som vi har satt upp hos oss nationellt först och främst tillämpas. I detta läge har vi just infört fem millimeter. Jag tycker att vi ska se över hur det fungerar innan det över huvud taget är någon idé att gå vidare.

Ska vi ha dubbdäck eller inte? Det blir ett stort slitage. Det är samma sak där; det förs diskussioner om att man skulle ha dubbdäck på drivaxeln. Men det förutsätter att man har lastat rätt i sin lastbil för att få tyngden på rätta stället.

Det är alltså många olika saker som i slutändan leder tillbaka till det egna ansvaret. Det handlar om den som för fram sitt fordon oavsett om det är ett tungt fordon eller ett fordon i vanlig persontrafik.

Jag skulle vilja skicka med Elin Lundgren att det först och främst måste finnas en insikt om att vi har vinter i Sverige varje år. Även om den ibland kan vara extrem handlar det i grund och botten om hur vi visar hänsyn till varandra. Det handlar om att Trafikverket har ett brett anslag för att kunna sköta sitt underhåll. Vi har nu höjt anslaget. Det handlar om att Trafikverket med sina avtal ser över att funktionen på avtalen är den bästa möjliga. Här är vi nu en bit på väg.

Förhoppningsvis, herr talman, kan jag skicka med Elin Lundgren att med det som vi nu gör i Gävleborg och när det gäller E4:an har vi kommit en bra bit på väg i det som Elin Lundgren efterfrågar, inte minst för sin syster.

Anf. 162 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Naturligtvis är det precis som jag sade tidigare; de byggprojekt som genomförs kommer att minska olyckorna och öka driftssäkerheten väldigt mycket. Det tror jag också. Där är vi helt överens, och vi är tacksamma över att detta pågår just nu.

Jag skulle ändå vilja dröja kvar lite vid den tunga trafiken och åkarna, som vi har pratat lite om. Det kommer alltså att komma en utvärdering av femmillimetersdäcken. Jag undrar när denna utvärdering ska göras.

Jag undrar också en annan sak. Infrastrukturministern talar en del om åkarnas eget ansvar för hur de lastar och hur de kör, som jag uppfattade det. Hur ska åkarna uppmuntras till att ta detta egna ansvar? I slutändan kan det handla om människoliv. Jag skulle gärna vilja att politiken tog ett lite större ansvar än att bara fundera på åkarnas eget ansvar i detta. Det får bli min sista fråga i debatten.

Anf. 163 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag sade tidigare att det nu är ett år som vi har haft det extra kravet på fem millimeter. Jag tror att det är viktigt att se fullt ut hur det fungerar. Vi har inte beställt en utvärdering på så sätt, utan detta följs ändå via Transportstyrelsen. Vi kommer också att följa det i statistik och se om det blir sämre eller bättre. Det är alltså inte någon beställd utvärdering som kommer att komma vid en viss tidpunkt. Dessutom får vi rapporter från polisen vartefter när de har möjlighet att göra sina kontroller om hur efterlevnaden av detta är. Denna fråga finns alltså med ändå, parallellt.

När det gäller frågan om åkarnas eget ansvar kan jag ibland känna en oro över att det läggs över för mycket på politiken. Vi har satt upp tydliga mål för transportpolitiken – hänsynsmål och funktionsmål. Det handlar också inte minst om hur vi kan arbeta för att minska antalet döda eller allvarligt skadade i trafiken. Här är vi många som är med och arbetar. Vi sätter målen och gör ramarna. Det kan till och med vara tillräckligt av drivkraft för åkare eller deras förare att veta att de kommer fram tryggt, säkert och i tid. Det handlar om relationer mellan kund och leverantör.

Då är det nog viktigt att se detta på tre olika sätt: För det första handlar det om att se på vilka anslag vi tillför för att ha ett bra underhåll av våra vägar, oavsett om det är sommartid eller om det är vintertid. För det andra handlar det om att åkarna tar sitt ansvar för att ha rätt utrustning. För det tredje handlar det om medtrafikanternas hänsynstagande i trafiken. Allihop måste vi nog samarbeta för att komma fram på ett bra sätt.

Vi har alltså en början när det gäller krav på vinterdäck. Vi har höjt anslagen för drift och underhåll. Med våra transportpolitiska mål där alla aktörer är med och hjälper till utifrån sitt får vi utvärdera om någonting annat behöver göras.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2010/11:41
22 december

Svar på
interpellationer

24 § Svar på interpellation 2010/11:112 om avreglering och biljettsystem

Anf. 164 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Per Svedberg har frågat mig vad jag avser att göra för att det ska skapas ett så konsumentvänligt biljettsystem för tågresor som möjligt.

Jag är övertygad om att beslutet att låta alla järnvägsföretag, inte bara SJ AB, erbjuda kommersiella persontransporttjänster med tåg kommer att medföra att resenärerna får fler och bättre alternativ att välja mellan. Det är dock viktigt att tillförsäkra att väsentliga gemensamma funktioner fungerar väl. Jag delar därför Per Svedbergs uppfattning att systemen för att köpa biljetter för tågresor behöver vara tillförlitliga och lättillgängliga för resenären. Detsamma gäller även resenärernas möjlighet att få information.

Det är till att börja med viktigt att uppmärksamma att det redan finns ett relativt långtgående frivilligt branschsamarbete vad gäller bokning, betalning och distribution av biljetter genom Samtrafiken AB. I samarbetet ingår ett stort antal operatörer och organisatörer av kollektivtrafik. Tjänsten Resplus innebär, som ett exempel, att man kan köpa hela resan på en biljett även när resan görs med flera operatörer och trafikslag, så kallade genomgående biljetter. Dessa Resplusbiljetter finns där det i övrigt går att köpa fjärrtågsbiljetter, och resenären garanteras med denna tjänst att komma fram under samma dygn; annars utgår ersättning.

SJ AB har genom sitt innehav av tekniska system en nyckelroll när det gäller bokning av genomgående biljetter. Regeringen uttalade i propositionen *Konkurrens på spåret*, i vilken regeringen föreslog att SJ AB:s ensamrätt till kommersiell persontrafik på järnvägsnät avskaffas, att det kan bli aktuellt att kräva obligatorisk samverkan vad gäller bokning, betalning och distribution av biljetter.

En annan viktig aspekt att känna till är att EU har bestämt, i förordningen om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, att järnvägsföretag och biljettutfärdare ska använda datoriserade informations- och bokningssystem som kan kommunicera med andra sådana system. Syftet är att ge resenärerna möjlighet att köpa genomgående biljetter. Inom EU kommer det att startas ett tekniskt standardiseringsarbete vars resultat i ett första steg kommer att gälla biljetter för internationella tågresor.

Jag har för avsikt att följa frågan om hur resenärer tillförlitligt och lättillgängligt kan boka och betala tågresor även när resan görs med flera operatörer.

Då Per Svedberg, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Elin Lundgren i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 165 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Per Svedberg har inte möjlighet att närvara här i dag. Därför tar jag som hans sanna kamrat från Gävleborg hans interpellationsdebatt.

Infrastrukturministern har svarat på frågan om hur biljettsystem kan fungera vid en avreglering. Jag hör en formulering om att skapa ”ett så konsumentvänligt biljettsystem för tågresor som möjligt”. För att jag ska känna mig lugn borde det vara ett konsumentvänligt biljettsystem – punkt.

Jag hör också att det i dag finns ”ett relativt långtgående frivilligt branschsamarbete”. Hur kommer det att se ut efter avregleringen? Kommer det att vara tvingande, eller har statsrådet en förhoppning om att det sagda ska infrias?

Jag hör Elmsäter-Svärd säga att det ”kan bli aktuellt att kräva obligatorisk samverkan vad gäller bokning, betalning och distribution”. Är det meningen att det tillsammans med EU:s datoriseringssystem, som i ett första steg ska gälla internationella resor, ska få mig som tågkonsument att känna en tilltro till min tågframtid? Så är det inte. I stället gör det mig lite mer oroad.

Jag tolkar statsrådets svar så att det inte är helt självklart att konsumenten enkelt, på ett och samma ställe, ska kunna köpa sin tågresa.

Storbritannien, Nya Zeeland och Estland är länder som hittills har avreglerat tågtrafiken. I alla de länderna är konsekvensen att det blivit stora problem för resenärerna. Nya Zeeland och Estland har därför återreglerat sin trafik.

Jag är rädd att det i Sverige blir som för min kompis Cissi som i dag bor i England och som får gå till en massa olika försäljningsställen när hon ska komponera en resa i Storbritannien.

Statsrådet säger att hon kommer att följa frågan, något som självklart är glädjande. Men jag tycker att det också signalerar att hon delar min farhåga om att det här kan komma att bli ett problem.

Herr talman! Mot den bakgrunden undrar jag hur säker Catharina Elmsäter-Svärd själv är på att vi efter avregleringen får ett bra och tillförlitligt biljettsystem.

Anf. 166 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! I ett resenärsperspektiv – det är så vi har tänkt oss framför allt skälet till den här avregleringen – tror jag att det är helt avgörande att avregleringen ska gälla för tågen. Sedan en lång tid tillbaka gäller den för godstrafiken.

Men just när det gäller att i ett resenärsperspektiv hitta olika sätt, att få in olika som vill vara med och agera utifrån varje resenärs behov och bästa, är Resplustjänsten och det som Samtrafiken i dag har och som är frivilligt också ett sätt att närma sig varandra. Vi har även alltmer ökande krav från EU-nivån, även om det till att börja med gäller internationellt.

Låt mig ta en parallell: Från och med år 2012 har vi den nya kollektivtrafiklagen. Mycket är det så när det gäller bussar att olika huvudmän kan gå ihop och ordna med bussresor utan att vid varje tillfälle då en länsgräns ska passeras behöva fråga regeringen. Där jobbar branschen genom Svensk Kollektivtrafik också intensivt med att kunna samordna när det gäller information och möjligheten att köpa och betala biljetter. I slutändan vill vi resenärer nog kunna resa dit vi behöver utan olika biljettsystem och utan olika betalningssystem – i synnerhet när resan hänger ihop som en enda sträcka, även om det är olika som är med och agerar.

Det kan nog vara så att vi inte är tillräckligt vana vid samarbete mellan olika aktörer. Inte minst nu i vintertrafiken hör vi diskussioner om informationssituationen. Jag vet att alla aktörer nu tillsammans jobbar för en bättre informationssamordning.

Min uppfattning är att det i slutändan ska vara ”ett konsumentvänligt system – punkt”. Det är alldeles riktigt.

I propositionen *Konkurrens på spåret* står det att vi kan komma att kräva en obligatorisk samverkan. Det är någonting som vi just nu jobbar på och tittar på. Det är alltså inte så att vi har landat i att vi behöver göra på nämnda sätt. Vi börjar med att se vad branschen själv kan göra. Här har naturligtvis SJ en nyckelroll eftersom SJ just sitter på det tekniska systemet. Så låt oss följa och se på vilket sätt de är med och agerar. SJ är en viktig aktör, inte minst i Samtrafiken AB.

Herr talman! Jag tror att det mer och mer kommer krav från resenärer på att hitta en enkelhet här. Vill man som aktör vara med på den här marknaden gäller det att svara upp mot de behov som faktiskt finns, för annars är man inte längre en aktör på marknaden.

Anf. 167 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Varför är jag ändå så skeptisk? Jo, det är jag därför att jag tittar på situationen i dag med förmodat färre tågintressenter på spåren än i framtiden. Där vi har det statsrådet kallar ett långtgående frivilligt arbete.

Detta arbete är inte alls så långtgående att det hjälper till exempel resenärer som drabbas av vinterns tågförseningar och har biljetter till olika tågbolag. Det är möjligt att vi har ett snökaos, men vi har också – precis som ministern själv säger – ett informationskaos. Kanske är det så att detta skapar den allra största irritationen hos resenärer som står på peronger och undrar vad som händer härnäst – om det händer något alls, kanske man ska tillägga.

Om inte bolagen i dag har ett intresse av att samordna sig bättre än vad de gör, varför skulle de ha det senare? Vidare undrar jag, herr talman, över den samordning statsrådet nämner och som kan bli obligatorisk. Vem ska betala för den? Är det så att vi kan befara att samordningskostnaden för ett i dag okänt antal bolags försök att vara konsumentvänliga helt enkelt kommer att fördyra kostnaden för våra tågresor?

Många gånger den senaste tiden har tågtrafiken debatterats i kammaren. Fördyrade tågresor vet vi ger färre resenärer och förmodligen mer biltrafik och mer oönskade utsläpp, när vi vet att det borde vara precis tvärtom. Det borde vara enklare och billigare att åka tåg.

Herr talman! Jag undrar om ministern kan svara på följande frågor. Tror ministern att samordningen kommer att behöva göras obligatorisk för att garantera en god service, och tror hon att det kan medföra extra kostnader för resenärerna?

Anf. 168 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Elin Lundgren har naturligtvis all rätt att vara skeptisk eller inte. Jag kan i och för sig förstå att det finns en skepsis, inte minst utifrån situationen med kaoset när det gäller information och det kaos som också har varit.

Just därför har dock alla aktörer som i dag finns på järnvägens sida – oavsett om man är trafikverk och banhållare eller om man är tågoperatör och kör tåg, och oavsett om man är stor eller mindre stor – påbörjat ett aktivt samarbete om hur man kan ordna informationsinsatserna. Det gäller inte bara mellan varandra utan också ut till slutkund. Det kan tyckas sent, men jag säger att det är bättre sent än inte alls.

Här har vi också kommit till en annan inställning, och det är att de olika aktörerna inser att det är bättre att prata med varandra än om varandra. Det finns också en större insikt hos aktörerna att behovet av att jobba med varandra och inte mot varandra, inte minst utifrån ett resenärsperspektiv, har blivit alltmer väsentligt.

Ska man göra det billigare att åka tåg? Är detta drivkraften som gör att människor hellre väljer att åka tåg än att ta bilen? Jag skulle nog vända på resonemanget och säga att det snarare måste vara prissvårt att åka tåg. Det måste vara värt att betala priset. Då handlar det mycket om framkomlighet, tillförlitlighet, punktlighet och att kunna lita på att man kommer dit man ska inom den tid som är angiven. För många handlar det nämligen om att komma i tid till en arbetsplats eller komma hem och ta vid med vardagsbestyren. Det är väl snarare så att detta är viktigare.

Då är vi inne i en annan del som förvisso har diskuterats mycket i denna kammare, nämligen hur och på vilket sätt vi kan minska sårbarheten i den järnvägskapacitet vi i dag har där vi har en historia av bristande underhåll och att det inte har byggts ut tillräckligt i den takt som antalet tågresenärer de facto har ökat de senaste tio åren.

Vi har flera utgångspunkter. Det ena är det vi gör från regeringens sida, nämligen att anslå mer pengar till drift och underhåll för att minska sårbarheten. Det andra handlar om hur vi bygger ut mer spår, inte minst där vi har sårbarhet i kapacitet och där dubbelspår eller mötesplatser kan medverka till att vi minskar sårbarheten. Det handlar nog i mångt och mycket om hur vi får ut mest infrastruktur och mest nytta för pengarna – helst också på så kort tid som möjligt, för det brådskar.

Ska det göras obligatoriskt eller inte? Nästa steg i och med att vi släpper in fler aktörer att vara med – fler ska vara med på våra spår – är hur och på vilket sätt de ska kunna dra till sig mer kunder. Det finns en egen drivkraft hos dessa olika aktörer att vara så kundvänliga och kundnyttiga som möjligt.

I dagsläget har varken jag eller vi inom Regeringskansliet lyft upp frågan om huruvida det behöver göras till ett obligatorium eller inte. Därmed behöver jag heller inte svara på vilken kostnad det i så fall skulle röra sig om. Den frågeställningen finns nämligen inte för dagen.

Anf. 169 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Jag hör att ministern duckar i frågan om huruvida vi kan komma att behöva göra detta obligatoriskt och vilka konsekvenser det i så fall skulle få. Bättre sent än aldrig, säger hon också, och det är väl någonting som vi som åker mycket med tågen i dag faktiskt tänker ganska ofta.

En intressant sak som har med prisvärdheten med att åka tåg att göra är om servicenivån kommer att vara så att det över huvud taget kommer att finnas biljetter att köpa på sträckor som inte är lika kommersiellt gångbara som andra. Det kan vara någonting som kommer att följa i spåren av avregleringen, att ingen kommer att vilja köra oss resenärer på sträckor som inte ger vinst men som kanske ändå är väldigt viktiga för oss att ta sig fram på. Hur tror ministern att detta kommer att påverka biljettpriserna?

Detta är naturligtvis en diskussion som förtjänar många egna debatter, men jag tycker ändå att det är värt att lyfta fram i sammanhanget. Den slutgiltiga frågan från mig till ministern blir alltså hur ministern tänker kring möjligheten att även i fortsättningen kunna åka överallt där det finns spår – helst på en biljett, och helst på en biljett som inte är särskilt dyr.

Anf. 170 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Vi har sett att allt fler söker sig till att åka tåg hellre än att kanske åka bil eller ta sig fram på annat sätt, i synnerhet när det gäller förutsättningar att arbetspendla. Vi har sett detta som en möjlighet att göra arbetsmarknadsförstoringar och regionförstoringar. I takt med att det blir mer tåg som också går på tider som passar människor väljer fler att betala för sitt tågresande – under förutsättning att man kommer fram.

När det gäller om sträckor är kommersiellt gångbara eller inte handlar det om tilldelningen av kapacitet. Vi hade en tidigare debatt här där kapacitetstilldelningen gick efter metoder huruvida det var samhällsekonomisk nytta eller inte. Där har vi tidigare nämnt att vi ska lämna ett uppdrag till Trafikverket att se över metoderna och tilldelningen. Jag tror att det framöver kommer att bli mycket mer av att sätta arbetspendlingen, som inte anses som kommersiellt gångbar, som en viktig faktor.

Det är väl också så att vi har fullt på våra spår. Det gäller dock inte överallt i hela landet och samtidigt. En diskussion jag för just nu gäller våra banavgifter och att kunna differentiera dem som ett sätt att garantera att man kommer fram när man behöver komma fram.

I slutändan handlar det ändå om att huruvida något är prisvärt eller inte prisvärt inte alltid handlar om prislappen utan det man faktiskt får för pengarna. Kan jag lita på att jag kommer fram på ett sätt som fungerar och passar för mig kan det vara mer värt, även om jag ibland betalar mer eller om det är så att jag hittar andra resor på tider då inte så många åker och kan köpa dem för en betydligt lägre kostnad.

Jag tror att branschen är på god väg, och jag hoppas inte behöva göra ett obligatorium. Annars får det bli ett sådant.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2010/11:44 till socialutskottet

Skrivelse
2010/11:66 till justitieutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och skrivelse skulle förlängas till *fredagen den 21 januari 2011*.

26 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag om Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2010/11:FPM45 Ny funktionshinderstrategi i EU *KOM(2010)636* till socialutskottet

27 § Anmälan och omedelbar hänvisning av ärenden till utskott samt beslut om förlängd motionstid

Anmäldes
Skrivelser
2010/11:54 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. år 2009 samt första halvåret 2010
2010/11:55 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2009 och första halvåret 2010

Kammaren biföll talmannens förslag att dessa skrivelser omedelbart skulle hänvisas till utrikesutskottet.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för dessa skrivelser skulle förlängas till *fredagen den 21 januari 2011*.

Anmäldes
Motion
med anledning av prop. 2010/11:40 En reformerad budgetlag
2010/11:K1 av Lars Ohly m.fl. (V)

Kammaren biföll talmannens förslag att denna motion omedelbart skulle hänvisas till konstitutionsutskottet.

Anmälades
EU-dokument
KOM(2010)764 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upphävande av vissa obsoleta rättsakter inom området för den gemensamma jordbrukspolitiken
KOM(2010)774 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i Europeiska unionen
KOM(2010)794 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 (text av betydelse för EES och Schweiz)

Kammaren biföll talmannens förslag att dessa EU-dokument omedelbart skulle hänvisas till utskott enligt nedan:

KOM(2010)764 till miljö- och jordbruksutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 16 februari 2011*.
KOM(2010)774 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 16 februari 2011*.
KOM(2010)794 till socialförsäkringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 15 februari 2011*.

28 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 december

2010/11:131 Genusperspektiv på arbetslivet
av *Ann-Christin Ahlberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)
2010/11:132 Missgynnande av kvinnor med funktionshinder
av *Kerstin Nilsson* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

den 22 december

2010/11:133 Nya initiativ i arbetsmarknadspolitiken
av *Patrik Björck* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:134 Ersättning under arbetslivsintroduktion och behov av statistik

av *Gunvor G Ericson* (MP)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:135 Kompetent arbetskraft

av *Maria Stenberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:136 Behov av arbetsmarknadspolitik som ger jobb

av *Isak From* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:137 Ökad flygkapacitet i södra Lappland

av *Isak From* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:138 Arbetsmiljö

av *Raimo Pärssinen* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:139 Fusket inom taxibranschen

av *Raimo Pärssinen* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 januari 2011.

29 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 december

2010/11:205 Lagen om arbetskraftsinvandring

av *Hans Hoff* (S)
till statsrådet Tobias Billström (M)

2010/11:206 Försäljning och privatisering av biblioteken

av *Christina Zedell* (S)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2010/11:207 Sveriges utvisning av irakier

av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (M)
till statsrådet Tobias Billström (M)

2010/11:208 Moms för hemmaföretagare

av *Hans Backman* (FP)
till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 januari 2011.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 22 december

2010/11:170 Taleregler om klimatet

av *Jens Holm* (V)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2010/11:175 Forskningsanslag och Formas

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:176 Avgifter för tåg på Öresundsbron

av *Marianne Berg* (V)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:178 Isbrytare Oden i Antarktis

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:179 FN-resolutionen om utomrättsliga avrättningar

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2010/11:180 Situationen inom teletrafiken

av *Désirée Liljevall* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2010/11:182 Situationen för tågtrafiken

av *Peter Hultqvist* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:183 Elprisernas effekt för basindustrin

av *Peter Hultqvist* (S)

till närings- och energiminister Maud Olofsson (C)

2010/11:184 Polisstation vid gränsen mellan Sverige och Norge

av *Ann-Kristine Johansson* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2010/11:185 Åtgärder mot fattigdom

av *Billy Gustafsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2010/11:186 Utbyggnad av E45

av *Jörgen Hellman* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:187 Skydd mot förorening av Västerdalälven

av *Jan Lindholm* (MP)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:188 Sveriges överskott av utsläppsrätter

av *Jens Holm* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:189 Fiskestopp för ål

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:190 Kurdiska tv-kanalen Roj TV
av *Jacob Johnson* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)
2010/11:193 Annullering av utsläppsrätter
av *Sara Karlsson* (S)
till miljöminister Andreas Carlgren (C)
2010/11:194 Syrebrist i Östersjön
av *Christer Engelhardt* (S)
till miljöminister Andreas Carlgren (C)
2010/11:195 Provtagning av hivsmittade
av *Carin Runeson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
2010/11:196 Filmarkivet i Grängesberg
av *Carin Runeson* (S)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 januari 2011.

31 § Kammaren åtskildes kl. 17.49.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 10 § anf. 36 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 73 (delvis),
av talmannen därefter till och med 18 § anf. 114 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 22 § anf. 152 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ny riksdagsledamot	1
3 § Avsägelse.....	1
4 § Anmälan om kompletteringsval.....	2
5 § Ledighet.....	2
6 § Svar på interpellation 2010/11:39 om regeringens insatser för Västsahara	2
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	2
Anf. 2 JENS HOLM (V)	4
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (MP).....	5
Anf. 4 JONAS SJÖSTEDT (V).....	6
Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	7
Anf. 6 JENS HOLM (V)	8
Anf. 7 BODIL CEBALLOS (MP).....	9
Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V).....	10
Anf. 9 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	10
Anf. 10 JENS HOLM (V)	12
Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	12
7 § Svar på interpellation 2010/11:47 om den tysta diplomatin som återvändsgränd.....	13
Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	13
Anf. 13 BODIL CEBALLOS (MP).....	13
Anf. 14 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	14
Anf. 15 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	15
Anf. 16 BODIL CEBALLOS (MP).....	16
Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	17
Anf. 18 BODIL CEBALLOS (MP).....	17
Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	18
8 § Svar på interpellation 2010/11:65 om våld och övergrepp i Irak.....	18
Anf. 20 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	18
Anf. 21 HANS LINDE (V).....	20
Anf. 22 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	21
Anf. 23 HANS LINDE (V).....	22
Anf. 24 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	23
Anf. 25 HANS LINDE (V).....	24
Anf. 26 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	25
9 § Svar på interpellation 2010/11:71 om Turkiet och det politiska Köpenhamnskriteriet	26
Anf. 27 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	26
Anf. 28 JACOB JOHNSON (V).....	27
Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	28
Anf. 30 JACOB JOHNSON (V).....	29
Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (M).....	30
Anf. 32 JACOB JOHNSON (V).....	31

Anf. 33 Utrikesminister CARL BILDT (M)	31
10 § Svar på interpellation 2010/11:115 om svenska regeringens samarbete med USA	32
Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	32
Anf. 35 JENS HOLM (V)	33
Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	34
Anf. 37 JENS HOLM (V)	35
Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	35
Anf. 39 JENS HOLM (V)	36
Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (M)	36
11 § Svar på interpellation 2010/11:117 om CAP-reform	37
Anf. 41 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	37
Anf. 42 JENS HOLM (V)	38
Anf. 43 JONAS SJÖSTEDT (V)	39
Anf. 44 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	40
Anf. 45 JENS HOLM (V)	40
Anf. 46 JONAS SJÖSTEDT (V)	41
Anf. 47 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	41
Anf. 48 JENS HOLM (V)	42
Anf. 49 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	42
12 § Svar på interpellationerna 2010/11:107 och 116 om vargjakt	43
Anf. 50 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	43
Anf. 51 ÅSA ROMSON (MP)	44
Anf. 52 JENS HOLM (V)	45
Anf. 53 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	46
Anf. 54 ÅSA ROMSON (MP)	47
Anf. 55 JENS HOLM (V)	48
Anf. 56 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	49
Anf. 57 ÅSA ROMSON (MP)	50
Anf. 58 JENS HOLM (V)	50
Anf. 59 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	51
13 § Svar på interpellation 2010/11:114 om regeringens köp av utsläppskrediter	52
Anf. 60 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	52
Anf. 61 JENS HOLM (V)	53
Anf. 62 ÅSA ROMSON (MP)	54
Anf. 63 JONAS SJÖSTEDT (V)	55
Anf. 64 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	56
Anf. 65 JENS HOLM (V)	57
Anf. 66 ÅSA ROMSON (MP)	58
Anf. 67 JONAS SJÖSTEDT (V)	59
Anf. 68 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	59
Anf. 69 JENS HOLM (V)	61
Anf. 70 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	61
14 § Svar på interpellation 2010/11:118 om utsläpp från gruvor	62
Anf. 71 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	62

Anf. 72 JONAS SJÖSTEDT (V).....	63
Anf. 73 ÅSA ROMSON (MP)	64
Anf. 74 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	65
Anf. 75 JONAS SJÖSTEDT (V).....	67
Anf. 76 ÅSA ROMSON (MP)	68
Anf. 77 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	68
Anf. 78 JONAS SJÖSTEDT (V).....	69
15 § Svar på interpellationerna 2010/11:84 och 95 om långtidsarbetslösheten och fas 3.....	69
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	69
Anf. 80 MONICA GREEN (S).....	71
Anf. 81 YLVA JOHANSSON (S).....	72
Anf. 82 JENNY PETERSSON (M).....	73
Anf. 83 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	73
Anf. 84 MONICA GREEN (S).....	74
Anf. 85 YLVA JOHANSSON (S).....	75
Anf. 86 JENNY PETERSSON (M).....	76
Anf. 87 HANIF BALI (M)	76
Anf. 88 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	77
Anf. 89 MONICA GREEN (S).....	78
Anf. 90 YLVA JOHANSSON (S).....	79
Anf. 91 HANIF BALI (M)	79
Anf. 92 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	80
16 § Svar på interpellation 2010/11:85 om ungdomsarbetslösheten	81
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	81
Anf. 94 MONICA GREEN (S).....	82
Anf. 95 HANS BACKMAN (FP).....	82
Anf. 96 HANIF BALI (M)	83
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	84
Anf. 98 MONICA GREEN (S).....	85
Anf. 99 HANS BACKMAN (FP).....	86
Anf. 100 HANIF BALI (M)	87
Anf. 101 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	87
Anf. 102 MONICA GREEN (S).....	88
Anf. 103 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	89
17 § Svar på interpellation 2010/11:94 om brist på arbetskraft med rätt utbildning.....	89
Anf. 104 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	89

Anf. 105 YLVA JOHANSSON (S)	90
Anf. 106 HANS BACKMAN (FP)	91
Anf. 107 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	92
Anf. 108 YLVA JOHANSSON (S)	93
Anf. 109 HANS BACKMAN (FP)	94
Anf. 110 JENNY PETERSSON (M)	94
Anf. 111 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	95
Anf. 112 YLVA JOHANSSON (S)	95
Anf. 113 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	96
18 § Svar på interpellation 2010/11:57 om järnväg till Kaunisvaara	97
Anf. 114 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	97
Anf. 115 JONAS SJÖSTEDT (V).....	97
Anf. 116 SVEN-ERIK BUCHT (S).....	98
Anf. 117 SIV HOLMA (V).....	99
Anf. 118 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	100
Anf. 119 JONAS SJÖSTEDT (V).....	101
Anf. 120 SVEN-ERIK BUCHT (S).....	102
Anf. 121 SIV HOLMA (V).....	102
Anf. 122 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	103
Anf. 123 JONAS SJÖSTEDT (V).....	104
Anf. 124 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	104
19 § Svar på interpellation 2010/11:58 om trängselskatt i Stockholm.....	105
Anf. 125 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	105
Anf. 126 ANDERS YGEMAN (S)	105
Anf. 127 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	106
Anf. 128 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	107
Anf. 129 ANDERS YGEMAN (S)	108
Anf. 130 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	108
Anf. 131 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	109
Anf. 132 ANDERS YGEMAN (S)	110
Anf. 133 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	110
20 § Svar på interpellation 2010/11:92 om tågförseningar för resenärer och godstrafiken	111
Anf. 134 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	111

Anf. 135 SIV HOLMA (V)	112
Anf. 136 STINA BERGSTRÖM (MP)	113
Anf. 137 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M).....	114
Anf. 138 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	114
Anf. 139 SIV HOLMA (V)	115
Anf. 140 STINA BERGSTRÖM (MP)	116
Anf. 141 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (M).....	116
Anf. 142 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	117
Anf. 143 SIV HOLMA (V)	118
Anf. 144 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	118
21 § Svar på interpellation 2010/11:64 om sjöfartens spelregler.....	119
Anf. 145 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	119
Anf. 146 SVEN-ERIK BUCHT (S)	120
Anf. 147 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	121
Anf. 148 SVEN-ERIK BUCHT (S)	122
Anf. 149 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	123
22 § Svar på interpellationerna 2010/11:100 och 106 om kapacitetsbrist på Södra stambanan	123
Anf. 150 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	123
Anf. 151 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	124
Anf. 152 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	126
Anf. 153 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	127
Anf. 154 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	128
Anf. 155 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	128
Anf. 156 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	129
23 § Svar på interpellation 2010/11:110 om vintertrafikproblem på E4:an i Gävleborg	129
Anf. 157 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	129
Anf. 158 ELIN LUNDGREN (S).....	130
Anf. 159 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	131
Anf. 160 ELIN LUNDGREN (S).....	132
Anf. 161 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	133
Anf. 162 ELIN LUNDGREN (S).....	134

Anf. 163 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	134
24 § Svar på interpellation 2010/11:112 om avreglering och biljettsystem	135
Anf. 164 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	135
Anf. 165 ELIN LUNDGREN (S).....	136
Anf. 166 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	136
Anf. 167 ELIN LUNDGREN (S).....	137
Anf. 168 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	138
Anf. 169 ELIN LUNDGREN (S).....	139
Anf. 170 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	139
25 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	140
26 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag om Europeiska kommissionen	140
27 § Anmälan och omedelbar hänvisning av ärenden till utskott samt beslut om förlängd motionstid	140
28 § Anmälan om interpellationer	141
29 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	142
30 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	143
31 § Kammaren åtskildes kl. 17.49.	144

Tryck: Elanders, Vällingby 2011